

Gülümse Ölüm Utansın
Xeyrî Garzan

Kapak Tasarım: Avar Ali
Kapak: Kerim Rıha
Mijanpaj: Eşref Gabar

Basım Yeri:
Basım Tarihi:

XEYRÎ GARZAN

GÜLÜMSE
ÖLÜM
UTANSIN

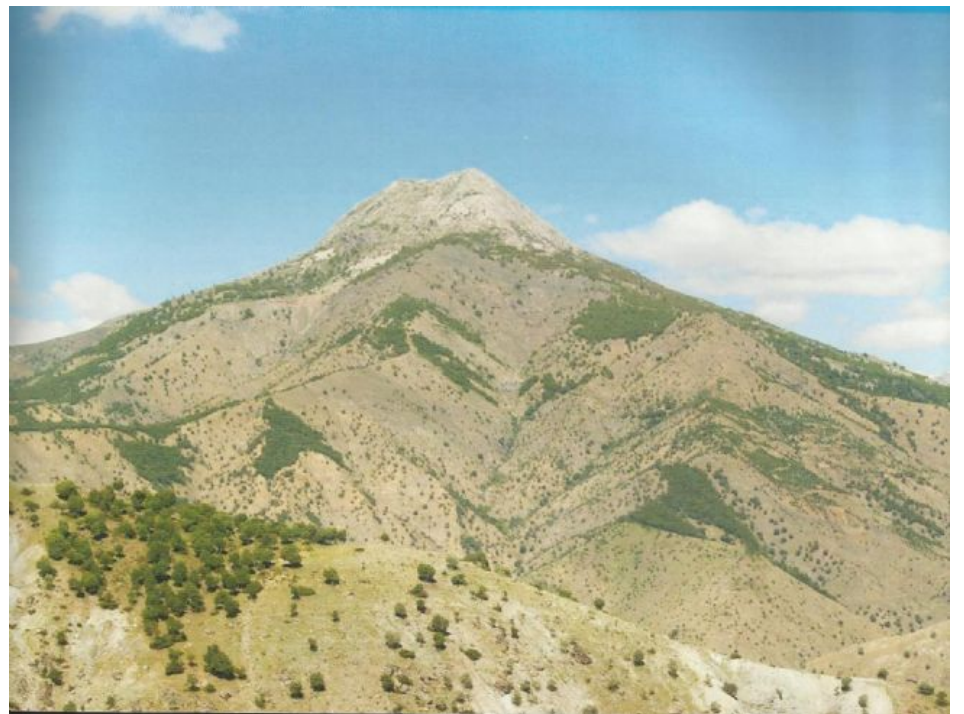
Eskar Vadisi.

TEŞEKKÜR

Heval A.Rahman ÇADIRCI'ya, çalışmayı hep ilgiyle takip ederek okuyup değerli görüşlerini sunduğu ve sonuçlanması için destek sağladığı, Heval Pelşîn TOLHILDAN'a, kitabı okuyup kıymetli görüşlerini esirgemediği ve yazılanların ruhunda yolculuğu ile redaksiyonuna katkı yaptığı, Hawa ana, Nurcihan ile Gülşen'e, olayın geçtiği Dorşin yöresini adım adım arşınlayıp bilgi-belge topladıkları, gerekli fotoğrafları çektikleri ve röportajı yaptıkları, Heval Bawer'e ilkyazım süreçlerinde yol ve yöntem konusunda görüşlerini sunduğu, Rêzan SİYABEND ve Zağros AMED arkadaşlara, çalışma sürecinde uzakta olmalarına rağmen benimle ruhsal birliktelik içinde kalarak, büyük güç verdikleri ve daha çok sayıda gerilla arkadaşına teşvik edici oldukları için...

Dorşîn

İzdim Arkadaşlarımın 17 da yıl sonra
kez gönlüz kaldım
Her şeyini Bilal, Çeki, Reber Sipan
Botan, Serhat Hüner, Botan, Behzat
Sella, Aqir, Rabar, Çeki Baran,
Roni, Hoqir, Dijwan Batman, Tufan
Mahir, Garzan, Sason, Berawedan,
arkadaşlara borcuyum.
Berl ber yapan sizin
yoldaşlığınızdı.

8 Mart Sabahı, Dorşin'de ihanet
menistyle şehit olan yedi yoldaşları
nın anısına.

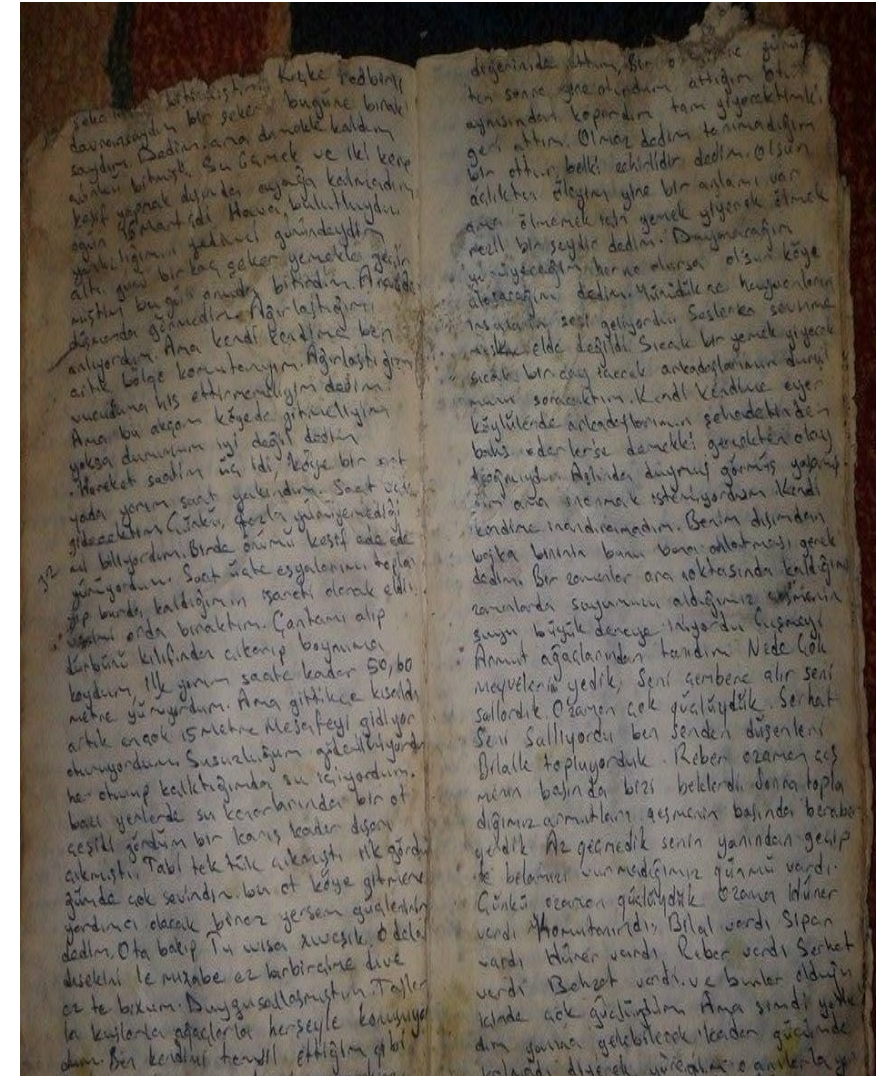
82 Xeyri
Devrimci Selan ve Sanyayin
S. Menwan
Garzan,

Dorşin'de, 2006-2007 kışında şehit düşen ve bu kitabın
gerçek sahipleri olan yedi gonca güle; Garzan, Kobanê, Rojava
şehitleri ve Suruç'ta şehit düşen Sosyalist Devrimci Gençlere
ithaf olunur!

OKURA NOT

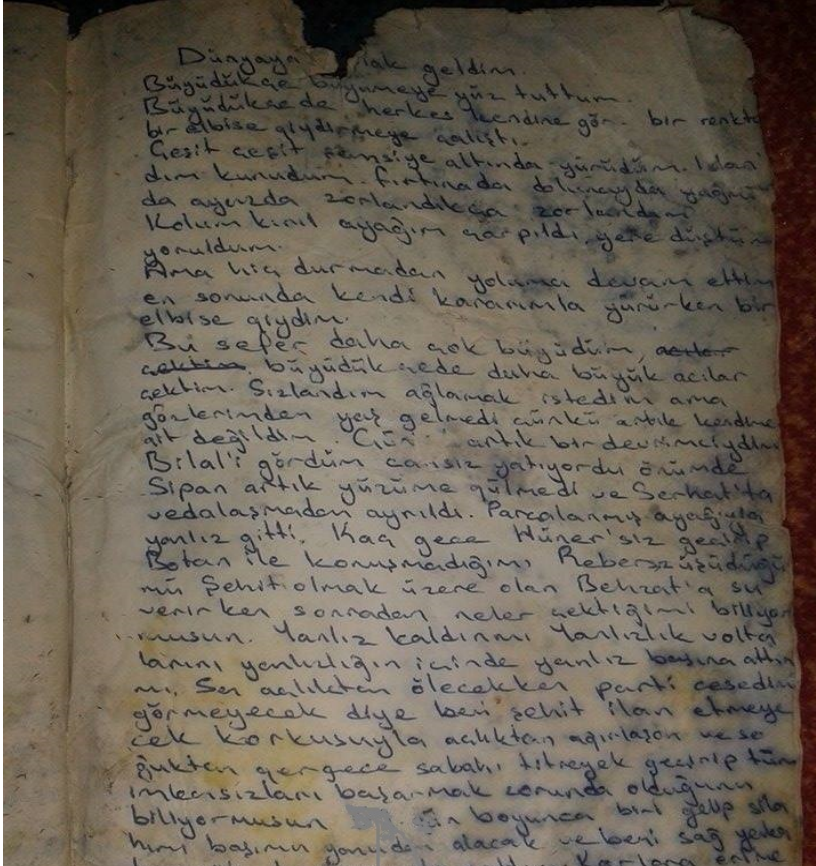
Bu kitap, 2007 tarihinde, Pasûr'un¹ Dorşin dağlık sahasında gerçekleşen ve yedi gerillanın şehit düşmesiyle sonuçlanan bir olayı anlatmaktadır. Söz konusu olaydan yaralı halde kurtulan genç bir gerillanın, anılarının anı-roman olarak hikâye edilmesidir. Kitapta geçen alan isimleri gerçek yerler olmakla birlikte, gerilla kod adları da doğrudan verilmiştir. Sadece olayda yer alan milislerin isimleri güvenlik nedeniyle değiştirilmiştir.

¹ Diyarbakır'a bağlı Kulp ilçesi.

O tarihin

El yazmaları...

Önsözün Son Sözü

Bu süreci iki dönem biçiminde ayırdım. Birinci dönemini elinizdeki kitapta anlatmaya çalıştım; yalnızlığın ikinci dönemini de anıya bağlılığın gereği olarak, kısa bir sürede tamamlamayı umuyorum.

Yüreğimde yaşayanların ve onların anılarına bağlılığın bir gereği olarak, olanları olduğu gibi yazdım; daha erkenden yazımına giriştiğim bu çalışma, içinde bulunduğum koşulların elverişsizliği ve her şeyi yeniden tanımlamaya olan ihtiyaçtan ötürü bu vakte kadar sarktı. Aradan bunca zaman geçmiş olsa da, görev bellediğim bu

çalışmanın birinci bölümünü tamamlamış olmanın huzurunu yaşıyorum. Bu süre boyunca, okul okumamış olmamın yazarken oluşturduğu zorluklarla karşılaşsam da, sömürge olan ülkemizin eğitim kurumlarında öğütülmemiş olmayı da bir şans olarak nitelendiriyorum. Yasaklanmış harflerimle ve çamurdan yaptığım oyuncaklarımı yanıma alıp, özgür bir ülkede, o güzelim çınar ağacının gölgesinde, köyümde yazmak isterdim elbette... Lakin ülkem hala sömürge ve toplumum da kültürel soykırımın cenderesinde... Ve ben dağlarda bir hakikat savaşçısıyım hala...

Uzun bir zaman zarfında kâh savaşta kâh örgütsel çalışmalarda; andan zaman, zamandan vakit çalarak yazdım bu kitabı. Ölümün bir nefes kadar yakın olduğu zamanlarda, gözlerimin önünden bir yıldız gibi kaydı cümleler... O imkânsızlıkta ayla boyadım geceyi ve yüreğime resmettim betimlemelerimi. Olanları hep koynumda biriktirdim. Ne ben bırakabildim yaşananları, ne de onlar peşimi bıraktı. Bu kitabı yazabilmek için, tanrılardan çaldığımız ateş yalazlarının aydınlattığı geceyi yaran ışıktan faydalanarak kitap okudum hep. Kitabın ilk bölümünü, modernitenin mikrobi olan İŞİD'e karşı yoldaşlarımla birlikte, Maxmur'da direnirken kaleme aldım; aynı zamana denk gelen Kobanê'nin o yoğun direniş ve duygu yüklü atmosferinde, gündüz örgütsel çalışmalar, geceleri ise sabahlayarak çalıştım. Ruhen Kobanê direnişinden tek bir an kopmadım ve gözümü kapattığım her an o savaştaydım. Bu nedenle kitabı aynı zamanda Kobanê şehit ve direnişçilerine atfettim. Yine kitabı yazdığım süreçte beni derinden etkileyen, Amed mitinginde yaşanan patlama sonucu el ve ayaklarını kaybedipte; kopan elim, parçalanan ayağım, kör olan gözüm, halkımızın başarısına kurban olsun' diyebilecek kadar erdemli olan yiğit genç kız ve delikanlılara, yüreği derya gibi analarımıza da atfediyorum. Yitirdiğimiz yoldaşları tarihe bırakıp, yaşananlardan geriye kalanlara bir damla yaşam bırakabilsem ne mutlu bana.

Xeyri GARZAN

Welat garzan musa bostan .

Sol baştan ř.Xeşil Siser

“Ölümelerin en zoru, asla gerçekleşmeyeceği şekilde tahayyöl ederken onu yaşamaktır.”

Abdullah ÖCALAN

Sağdaki şehîd Bîlal Zağros

Garzan Şehîd Selim noktasında gerillalar toplu halde.

**Uyurken vurulmuştuk
Oysa biz rüya sanıyorduk**

Sağında Hêlîn¹ Dağı, solunda Kel Tepe, önünde Kelasor'un sık ormanlarıyla, yaşam ve cenge hazırlık yeri olarak kullanılan Tapınak Noktası'nda,² yıllar önce Ermeni Soykırımı'nda olduğu gibi, koyu bir sessizlik hâkimdi.

Dorşin'in soğuğu ve karı eskisi gibi devam ediyordu. Bu soğuk bahara sarkacak, etrafındaki karlarla yazı kadar uzayacaktı. İleride yaşlılar bu kışı dişsiz ağızlarını şapırdatıp, yüzlerini buruşturarak nemli gözlerle; "Dorşin böyle kış görmedi ve hiçbir kış da böyle acıya tanık olmadı," diye anlattıklarında, dinleyenlerle birlikte gözyaşlarına boğulacaklardı.

Dışarıda kurşungeçirmez bir karanlık vardı. Her yıl ziyaret edilen Şêx Hüseyin Türbesi'nin olduğu Berbiheyv tarafından esen yel, üstündeki karların ağırlığından kırılacakmış gibi aşağıya sarkan ağaç dallarını zaman zaman hafifletip, sessizliği yırtıyordu. Kimi dallar karın ağırlığından kırılmış, kimi ağaçlar da görünmez olmuştu. Bazılarıysa köklerini derine saldıkları için, yıllardır yağın tüm karlarda direnmiş, yükseklere tutunmuşlardı. Bu ağaçların dışındaki her şey, silme beyazdı. Sanki ölüye sarılan kefen gibiydi, ya da sıcak yatağında uyuyan birinin üstüne örtülmüş bembeyaz yorgan gibi. Havadaki soğuk yalımlar, beyaz bir cehennem gibi, insan bedenini yakıyordu. Doğa umut vermiyor, umut kırıyordu. Ortalığı ölüm sessizliğine boğan bir geceydi.

İşte o gece; tüm dünya kar, soğuk, fırtına, boran ve yeldi. Senelerden 2007, aylardan Mart, günün yedisini sekizine bağlayan gecenin yarısıydı. Gökten yere iğne atılsa o sessizlikte dünya duyardı... Ama yerin iki yüz metre altında, gece-gündüz karanlık, içinde Ermenilere ait insan kemikleri olan üç katlı mağara, birazdan mahşeri bir kalabalığa tanık olacaktı.

¹ Hêlîn: Yuva.

² Gerillaların konaklayıp bir süre kaldığı yere verilen ad.

Şehîd Hebûn AMED ve Garzan SASON

Garzan eyaleti gerilla gücü toplu halde.

Ayakta duranlardan soldan ikinci şehîd Demhat KOÇER, üçüncü şehîd RUBAR, beşinci şehîd AGIR,) dokuzuncu şehîd ZAGROS, onuncu şehîd BARAN; oturanlardan sağdan dördüncü şehîd Baran BİTLİS, altıncı şehîd Çektar BARAN, en sondaki şehîd Hewrê.

Etrafı mızrak gibi sivri kayalıklarla çevrili mağara'nın, doğal görünümünün nedeni, kanalın içinin karla dolu olmasıydı. Mağara; içe doğru karla dolu olduğu için, dışarıdaki sessizlikle uyumluydu, doğallığı bozmuyordu. Dorşin'e bir ordu yığılsa, orayı bulmaları imkânsızdı.

İçi ezilmiş karla tıka basa dolu, sekiz metrelik kanalın sonunda, daralan ucundaki kayanın altından eğilerek mağaraya girilebiliyordu. Mağaranın içinde ise bambaşka bir dünya vardı. Gözlerin beyine gönderdiği görüntüyü, beyin bir süre yorumsuz kalarak izliyordu. Ezberde böyle bir şey yoktu. Tecrübe edilmemiş bir gerçeklik canlanıyordu.

İçeride ise; dünyanın karanlığa gömüldüğünü düşündürten, göz gözü görmez bir karanlık vardı. Aysız, güneşsiz, ışısız, yıldızsız karanlık... Gece zift karası... Güneş yüzü görmemiş mağaranın gecesi, insansız hali kadar karanlık. İçeride su, soğuk, kar, ayaz ve görünmeyen insanın kokusu. Nereden geldiği belirsiz bir yel, önündeki her şeyi yalayıp donduruyor. Umudun tükendiği anın karası, her yeri basmış. Dünya; aydınlık ve karanlık kavgasına tutuşmamışçasına beyazsız bir karalık...

Ve o ölüm sessizliğinde, koyu karanlıkta, şimşek çakması gibi bir delikten çıkıp etrafa yayılan kırmızı-sarı renkte bir ışık, ardından barut ve kan kokusu bırakan alev ile ateş!

Namlusu, mağarada yatmış gerillalara dönük bir silah şiddetle patladı. Ses üst üste yankılandı. Patlama uzun sürdü. Mağara, patlama sesleriyle doldu, taştı. Kayalıklarda yankılanan ses, çoğalarak dolaştı. Namlunun ucundan fışkıran ateş, etrafa yalımlarını sıçratıp can yakıyordu. Mekanizmanın içindeki iğne kütlesi mermiyi alıp namluya sürüklüyor, patlamanın etkisiyle gerisin geri gelip yayı itekliyor ve mekanizma, yeni bir mermiyi önüne katıyordu. Defalarca çalışan silah, kan kustu. Boş kovanları dışarıya atan mekanizma patlayacak kadar ısınmış, ama el tetikten çekilmemiş, art arda mermi sıkıyordu.

Sonra namlu bir nefes aldı. Ve önünü aydınlık, arkasını görünmez kılan büyük bir fener yakıldı. Işığı gözü kesecek kadar beyaz, karanlığı yaracak kadar keskin, bıçak ağzı kadar sivriydi.

Fenerin ışığıyla namlu tekrar gümbürdedi, namlunun ağzından akan sarı ışığın içinden kırmızı ateş boşaldı. Üst üste patlayan silah tekrar alev aldı, ateş etti, can yaktı. Duvarlara çarpan mermi çekirdekleri, kayalardan da bir parça alıp onu da alevlendirerek ortaya saçıldı.

Gerillaların bedenlerini parçalayan mermi çekirdekleri, bedenlerde kaldı, bazılarınınsa bedenlerini delip altlarındaki ıslak halıfleksi¹ aştı, taşlara değerek dondu. Geride inilti ve ince bir sızı bırakarak sustu. Gerillaların yattığı odanın içerisindeki su ve çamura kan karıştı. Kan beyni ağırlaştırır ölüm kokardı, ama beyinlerini ağırlaştıran kan, kendi kanlarıydı. İnsanın kendi kanı olunca kokusuzdu.

Gerillalar kendi kanlarında uzanmış, hareket edemiyorlardı. İşte o an dışarıdaki sessizlik ile içteki kıyamet arasında dünya kadar fark vardı. Dorşin'deki gerilla birliğinin, yerin iki yüz metre altındaki üç katlı mağarada yaşadığı bu kıyameti duyan, bilen, gören var mıydı? Ve Olacak mıydı? Yoksa onlar da yıllar önce katledilen Ermeniler gibi burada sessizce yatacaklar mıydı?

Orta Çağ karanlığındaki savaş çanlarının sinsi sesi; yarıklardan, derin çatlaklardan geliyordu. Biri kadın diğeri erkek iki yaşlı Ermeni fısıldaşıyor, kelimelerini kendilerinden bile sakınıyor, işaretlerle anlaşıyorlardı. Bu kez neler oluyordu? Yürekler ağızda, ha koptu ha kopacak kıyamet bekleniyordu. Sessizlik ise bunu örtmek içindi.

İsimleri dâhil, her şeyleri katliamdan geçmişti. Kırmızı zemin üzerinde, papatya desenli fistan giyen kadının kınalı saçları, omuzlarından aşağı dökülüyordu. Ondan daha yaşlı olan diğerrinin, dökülmek üzere olan son dişleri de sigaradan sararmıştı. Yüz kıvrımları sakladığı kederlerle, tanık olduğu acılarla doluydu sanki.

Soldaki Sîdar AMED-Masiro GORTiN (İrfan AKKUŞ)

¹ Zemini tamamen saran, açık alan kalmadan en ekonomik maliyetle uygulanan ucuz zemin örtüsüdür.

Soldan üçüncü şehîd Azad SURUÇ (Hüseyin DENKTAŞ)

Bir elini ağzına götürdü. İşaret parmağını dudaklarının üzerinde kaydırarak, kadına ya 'sus' ya da 'sessiz ol' işareti yaptı.

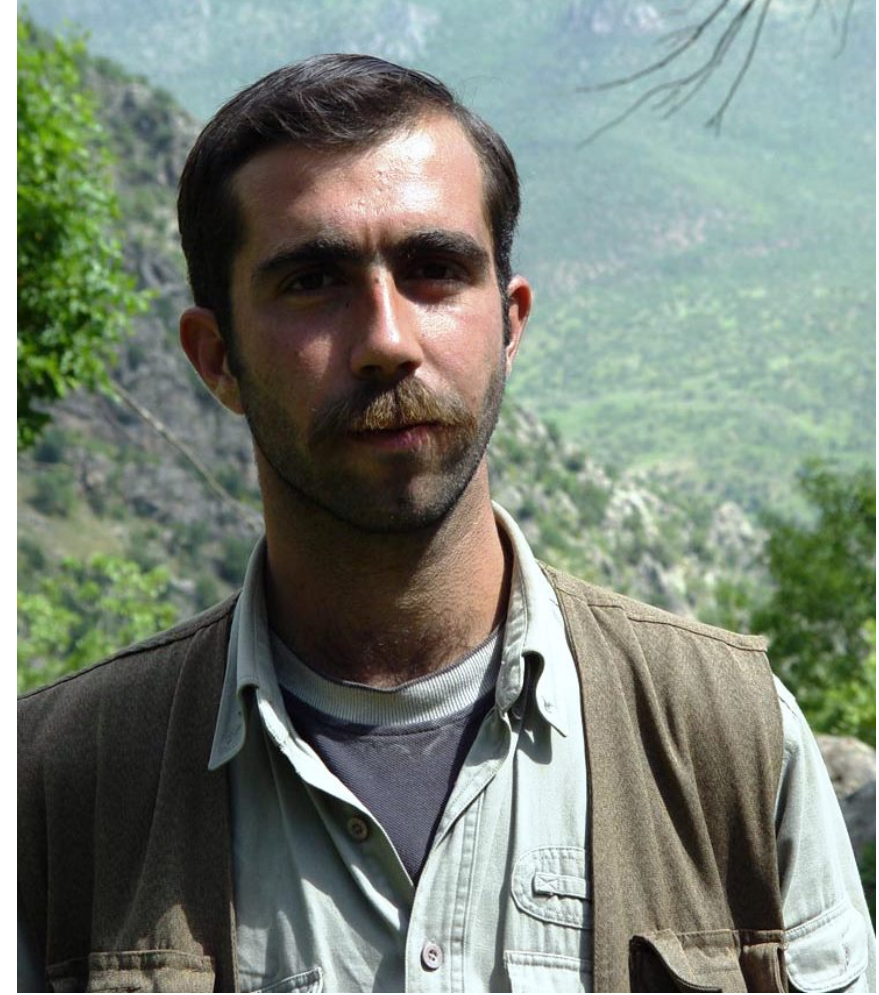
Üstü kırmızı tuğlalarla dolu enkazın altında kilise olduğu belli olan harabeler de olmasa, eski bir Ermeni yerleşimi olduğu belli olmayacaktı. Altınlar için harap edilmiş kilisenin şamdanları ve İncil'i çalınmıştı. Kazılan çukurlarda soyularak yakılan insan cesetleri çürümüş, üstünde Ermenilerin Haçkâr dediği, haçlı taşlar olan tek tük mezarlar dışında, kabir kalmamıştı. Kırmızı fistanlı kadının gözleri doldu; "Eskar," dedi. Ondan yaşlı olan adam, "Sus," diyecekti, diyemedi. O kocaman göz çukurları yaşla doldu. Ardından yüzünü avuçlarına aldı, masum bir çocuk gibi; "Suçumuz neydi?" dedi, devamını getiremedi. Gözyaşları soru bırakmadı. Zaten kadın da yaşananların hepsini biliyordu. Hıçkırıklara boğuldu. Kırmızı fistanlı kadın; "Sus," dedi, "Ağlama..." Göğsünü gererek Hêlin'e taraf baktı. Bu dağ tanrıçaya ne çok benziyordu. Zülûflerini düzelterek, derinden bir nefes aldı. Elini Eskar Çayı'nın yamacındaki yarım kalan zamanlardan artakalan, Khaçadur mezrasındaki Surp Kevork Kilisesi'ne doğru uzatarak; "Orası hem bizim," sırtını döndüğü Eskar'a yüzünü çevirerek; "Hem de bu Müslümanların kutsal mabediydi," diye devam etti.

Gururla söylüyordu, göğsünü gererek yaşlı adama baktı. Adam ise, oralı olmuyor gibi görünse de ağlamasını kesmiş, kırmızı fistanlı kadının sesine kulak kabartmış, cümleleriyle geçmişe doğru bir yolculuğa çıkmıştı.

Kadın kendini kaptırmıştı. Hızla anlatıyordu. Yörenin ileri gelenlerinden, bir Müslüman Kürdün oğlu olan Şeyh Salih öldüğünde, Müslüman Kürtlerden kimse sahip çıkmamıştı, zira babası Şex Salih'i evden kovmuştu. Bu durum karşısında Ermeniler onu kilise mezarlığına defnettiler. Önce kilise mezarlığına, sonra da mabede taşındı. Sonra ise, bir ziyaret gibi oldu orası. Bu olayı anlatırken, kadın utandı. Çünkü mezarın neden kilise içine taşındığını biliyordu; korkudan! Bu anı hatırladığında, dehşetten irkildi âdeta. Tam bu sıralarda, artık Ermeni Soykırımı'nın ayak sesleri duyuluyordu. Ne var ki, daha sonra soykırım sırasında şeyhin cenazesi bile, kilisenin yıkımına engel olamamıştı.

Bir daha katliam olmasa, yine Ermeniler mumlarını yakacak, Müslümanlar ise aynı tapınakta adaklarını adayacak, kurbanlarını kesip halka dağıtarak dua edeceklerdi.

Adam araya girmek istiyordu; biliyordu ki kadın devam etse, belki de acısından ölecekti. İsmi, onu kendine eş alan müslümanlar tarafından değiştirilmişti. Güzel olmasaydı, kelime-i şehadeti kabul edilmeyecek ve öldürülecekti. O da ne yapıp edip, kendi dilinde isimlendiremeyeceği için çocuk doğurmamıştı. Çok zayıflamıştı. Fistanının içinde kemik yığını gibi duruyordu adeta. Bir daha ne aynı acıya katlanabilir, ne de o anıları tazeleyebilirdi. Adam sözü kadından alıp kendisi devam etti, kısa kesmek niyetindeydi; “O tehcir ve katliamdan sonra müslümanlar da bıraktı mabedi. Her şey bizi birbirimize düşürmek, dostluğumuzu bozmak içindi. Hepimiz aynı tanrıya dua ediyorduk, Osmanlı’nın çıkarı için bir oyundu.” Başını önüne eğdi, sözleriyle kadının gözüne temas, temalarıyla yüreğine dokunmak istemiyordu. Kadınsa fistanının desenlerini yokluyor, desenlerin arasında geçmişe doğru gidiyordu. Yanakları ıslanmış, dudaklarından sarkan gözyaşı damlaları fistanına düşmüştü. Şênê Boğazı’na taraf baktı, tapınak tarafını işaret ediyordu. “Akrabalarımızın kemikleri bu dağların derinliklerinde kaldı, buraların her yeri mabedimiz, her bir adımda kanımız, yakılan cesetlerimiz, kafasız bedenlerimiz var” dedi. Bilmiyordu ki şimdi de orada can çekişen gerillalar vardı. Onun da sesi kesildi sonra. İkisinin de konuşarak yaşananları tekrar yaşamaya güçleri yoktu. Adam kalktı, kadının omzundan tutup onu incitmeyecek şekilde kaldırdı. Bastonlarına ve birbirlerine dayanarak Dorşin’e doğru gittiler, gözden yitene dek ikisi de konuşmadı, ardından sessizlik çöktü. Katliamdan kurtulmak için Ermeniler’in girdikleri mağarada kışı geçirmek üzere gizlenen gerillalar, açlık ve susuzluktan ölüp kemikleri mağarada bilinmezlerle karışan bedenlerin akibetinimi yaşayacaktı yoksa? Gerillalar, Ermeniler’in çürüyen etinden arta kalan kemiklerini görmüştü. Peki, onlarınkine şahitlik edecek kim vardı.

Ali DERSİM (Ali Ekber KALSEN)

Devrim SİİRT
(Aynur Evin)

Ortadaki şehîd Huner; sağ baştaki şehîd Agir SERHAT

Alışkanlıklardan uzak Dağların derinliklerinden Bir fotoğraf

Eskar, Pasûr'a bağlı kırk haneli eski bir Ermeni köyüdü.

Böceklerinden ipek dokumacılığıyla meşhur olan Pasûr'un bir kısmı gerilla düzenlemesine göre Amed eyaletine, Dorşin tarafı ise, yukarı Mezopotamya'nın ilk yerleşim yerlerinden olan Garzan eyaletine bağlanmıştı. O kadim zamanda uygarlığı doğuran bir halktı onlar. Ne trajiktir ki, şimdi bir ağaçtan veyahut türbeden medet umar hale gelmiş yâda getirilmişlerdi. İhtişamlı Andok, Pasûr'un en yüksek dağıydı, Muş bölgesine bağlıydı. Pasûr, Muş ve Bingöl halkı, her yılın yirmi altı Temmuz'unda, Şêx Mihemedê Andokê'nin Andok zirvesindeki türbesini ziyaret ederdi. En güzel giysilerini giyer, Şêyh'in, Allah ile aralarında aracı olması için türbesini öper, el sürer, en içten dileklerini iletirlerdi. Sevdalılar mendillerini asarlardı türbeye. Sofiler erbaneleri döver, salavat çeker, geridekiler kendilerinden geçene kadar zikrederlerdi. En güzel ezgiler dile gelir, hafızlar Kuran-ı Kerim'i tecvitle okurlardı. Kar Andok'un nişanı gibiydi. Zirvesinde su ve çeşme yoktu, ama karı ağustosunu bulurdu.

En güzel dağlardan Berbiheyv'de ise, miladi takvime göre on üç on dört Temmuz'da Şêx Hüseyin'nin Türbesi ziyaret edilirdi. Daha

Garzan SASON
(Şeyhmus DEĞİRMENÇİ)

önce kesilen kurbanlar, neolitik çağ bayramlarındaki gibi halka dağıtılırdı.

Sırtını Muş'tan gelen Berbiheyv'e dayayan Hêlin Dağı'nın da kendine özgü bir gizemi vardı. Bu haliyle, geçmiş zamanların mistik havasına bürünen ve türlü masallarla anılan Ağrı Dağı'nın eteklerinde geçen efsaneleri akla getiriyordu. Mitolojilerde anlatılan şişman, saçları topuklarına kadar uzanan, etine dolgun, sarkık memeli ana tanrıça heybetini taşıyordu âdeta. Heybetin sarmaladığı kutsallığıyla oturmuş, göğsünü gererek Kel Tepe'nin alt tarafındaki Tapınak Nokta'sına kilitlenmiş gibiydi. Sağındaki derin kovuğun üstünden yükselen sırtı Toros'a, oradan Hesendin'e, sonra da Sason'a kadar, solundaki sırt ise Amed'e kadar uzanıyordu. Hêlin Dağı'nın sırtlarındaki sert toprağın üstüne çakıl taşları serilmişti. Geçit vermezliği, üzerinde emek verenlere, kan ve ter dökenlere 'hêlîn' olabiliyordu.

Hêlin Dağı'nın sağ tarafından bakılınca kel başı görünen Kel Tepe, gerillanın bel bağladığı bir dağa duyduğu kıskançlıktan mı, yoksa yıllarca üst üste yediği bombalardan mı bilinmez; bakanın duygularına göre şekil alırdı. Bedenini saran saf toprak yazın sarı renge, kışın griye çalardı. Üstten aşağılara sarktıkça, tel tel çıkan ağaçlarıyla dibini görünmez kılar, orada yaşamayanı uzaktan bakışla yanıltırdı.

Gerillalar bu dağların hepsine, 'Dorşin bölgesi' derdi. Belki de Dorşin'in, hepsinin karşısında bir savaş generali gibi durmasındandı. Sönmüş, volkanik bir dağ olan Dorşin'in bağrındaki ateş, bitmiş değildi. Üstü sert, keskin, öfkesini yansıtan gri kayalıklarla doluydu. Sert görünümü ve bağrında açılmış çukurlar, yıllarca tanık olduklarını anlatır gibiydi. Bu haliyle bir insana benziyordu. Kraliçe karşısında selama durup kaskındaki gözlüğü kaldırarak, ölüme meydan okuyan bir şövalye gibiydi. Aynı zamanda cesur ve savaşçı bir Kürt erkeğini andırıyordu. Bu dağın etrafı ise, rivayete göre; Kürtlerin simgesi olan meşe ve palamut ağaçlarıyla çevriliydi, yemyeşildi. İsmi de buradan almıştı zaten. Bu yeşillikler ve rengârenk görünümüyle bir kadını andırıyordu. Özellikle yeşil gözlü kız çocuklarının çoğuna Dorşin ismi verilirdi. Çocuklar da, anlatılan

efsanenin ve Dorşin dağının güzelliğinin etkisinden olacak, bu isimle anıldıklarında bir başka övünürlerdi.

Önünde ve arkasında köyler vardı. Yazın yamaçlarına zom¹ gelirdi. Dorşin insanları dıştan sert yapılı, içleri ise sınımsıktı. Onların da Dorşin Dağı gibi içlerindeki ateş sönmemişti.

Dorşin, Pasûr merkezdeki komando taburunun karşısında olmasından dolayı, havan, tank, obüs, , uçaksavar ve A-4 lerle hep dövülen, barut kokusunun eksik olmadığı bir dağdı.

Amed'in Güneş tanrıçası Sin, gece Fırat suyunda yıkandıktan sonra, kapılarında güneş resmi olan evleri kutsardı. Şafak vakti Dicle'den su içer ve Amed'in en yüksek dağının arkasında geceyi beklerdi. Amed'in o en yüksek Dağı Dorşin olmasındı. Sin, Dorşin'i kutsamış gibiydi, çünkü dağın mistik bir havası vardı.

Dorşin alanındaki tüm dağların üstü, Dorşin Dağı gibi yaylaklı. Etrafları ise yeşil, yeşillikler ide parçalıydı. O dağlarda dolaşmak için, ayakta sağlam bir ayakkabı ve bir de güçlü bir neden olmalıydı. Güzelliği kadar da yorucu ve çoğunlukla yürüyebilmek için baston gerekliydi. Sert toprağının üstü çakıllarla, ince taşlarla doluydu. Kaymamak içten bile değildi. Savaş için hazırlanmış mevziler gibi duran taşlarından düşsen, tutan olmalıydı. Her yer böyle değildi ama çoğunluk böyle hüküm sürüyordu. Soğuk olan çeşmeleri, asıl kaynaklardandı. Kışın sıcak, yazın ise soğuk su akıyordu. Tüm coğrafyasıyla, "Her yerinden bal damlıyor," deyimi Dorşin için geçerli olabilirdi. Ağaçların çoğunda arıların bal petekleri vardı. Dorşin'de arılar her çeşit gül ve çiçekle beslendiğinden, yaptıkları bal da öyle güzel ve meşhurdur. Coğrafyası hayvan yetiştirmeye müsaitti. Zaten neredeyse her evde koyun, keçi, inek ve uzun boynuzlu koçlar vardı Yaşlılar o boynuzlara yağlarını koyarlardı, bıçak bilemek için. Bu bir âdetti ve hala devam ediyordu. Tavuk, horoz, hindi, ev önlerinin süsü gibiydi. Dünyanın en nadide çiçekleri olan ters laleler her tarafta vardı. Dorşin Bölge Komutanı Rizgar Gever, gülerek, "Bu Dorşin'nin

¹ Oba

BERXWEDAN
(Halit AKBIYIK)

Serhat ARTOS
(Adem GÜNTİN)

ters laleleri de yurtseverdir," deyip espri yaptığında, gerillalar da gülerdi. Zira ters lalenin kırmızı ve sarı gülleri, yeşil yapraklarıyla Kürtlerin rengini toprağa serpiştiriyor gibiydi.

Dorşin'in karşısına düşen Kel Tepe'nin hemen altındaki çeşmeden sularını alan gerilla birliği, zaman kaybetmeden Sason gücünü alanlarına gönderdiler. Kendileri de karargâh¹ noktasında beklemekteydi. Toros, Hêlin, Kelasor ve Hesendin tarafına hâkim bir yerde olan Karargâh noktası, İsmi saha komutanı Nureddin Sofi'nin, orada bir süre kalmasından almıştı. Ermenilerin katliamdan kurtulmak ve ibadetlerini gizli yapabilecekleri yer olarak seçtikleri Tapınak, karargâh noktasının az ilerisindeydi. Tapınaklar da gerilla noktası gibi birer karargâh mıydı?

¹ Karargâh, orduda bina veya çadır olurken, gerillada ise meşe ve palamut ağaçlarıyla kamufleli, etrafındaki kayalıklar ile kobra taarruz helikopterinin saldırısı ve çatışmaya uygun, orduya darbe vurulabilecek bir yeri.

Botan SERHAT
(Nedim ARGİN)

Savaşın acımasız kuralları af etmiyordu.

Yetmişin üstündeki yaşıyla ev ev Azadiya Welat gazetesini dağıtan Sofi Zıbeyr'in oğlu Garzan, 1930lardan sonra başlayan isyanın öncülerinden olan Teterê Badîki'nin diyarı Sason bölgesini açmak için Garzan'a düzenlenmiş, grubun önünde yürüyordu. Adımları hızlıca, bir ayak iniyor öteki fırlıyordu ama tık sesi yoktu. Sanki ayaklarını yere basmadan ilerliyorlardı. Taban tam yere bırakılmıyor, ayakuçlarıyla mesafe kat ediliyor gibiydi. Savaş; iyi bir zamanlama ve sonuç alıcı bir taktikle amacın hizmetine girebilirdi. İstihbaratını aldıkları özel harekâtçı olan birkaç polis her an tayinleri başka yerlere çıkabilirdi. Gerillalar yetişmezse oradan gönderilmeleri an meselesiydi. Kürdistan'da yaptıklarının hesabını vermeli, halka çektiirdikleri yanlarında kar kalmamalıydı. Yaptıkları işkencelerde

Bilal ZAGROS
(Şükrü ARİ)

insanlara “kahramanlarınız gelsin sizi kurtarsın” sözü zülünden daha ağır gelmişti. Halk “Parti devlet ile savaşmayı bıraksa bile bunları af etmemeli” diyorlardı. Görevlerini yerine getirmeleri içinde gerilla kurallarını harfiyen yerine getirerek ard arda yürüyorlardı. Derwêş’in süvarileri gibi savaş meydanına akın eden bu gençler, bir orduya karşı günlerce çarpışıp zaferle geri dönecek kadar donanmışlardı. Onlar, yaşamlarıyla ölümü anlamsız kılmış yiğit kürd savaşçılarıydı. Ölümün üstüne **yürecek** kadar yürekleri çeliktendi adeta. Gabardin elbiseleri gri, gecede görünmüyor, gündüz ise toprak rengiyle aynıydı. Hele birde sonbaharın yapraklar döküldü mü, başları, elleri ve sarı mekapları dışında onları topraktan ayırt etmek zorlaşıyordu. Sipan’ın omuzundaki biksi, bir yılan derisi gibi ay ışığında parlıyordu. Ay ışığı sağdaysa silah sola, soldaysa silahı sağa veriyorlardı ki, parıltıyla görüntü vermesinlerdi. Üstünde tam tamına zincire yerleştirilmiş yüz elli mermi vardı. Mermiler kuru bezle yalıtılıp cirlop gibi parlatılarak yerleştirilmişti. **Çantasına da beş yüz yedek mermi bırakmış, mermilerin üstüne iki litrelik su, ekmek ve Siirt’in o damakta tat bırakan otlu peyniri vardı çantasında. Üstüne** bir de Tımoq’un hep sulanarak yetiştirilen acısı gitmiş tatlı soğanı vardı. Ortalık تنها, esintisi bile yoktu rüzgârın. Uzaktan gelen teneke tıkırtıları da bahçeye giren hayvanların çıkarttığı seslerdi. Arada bir kurt ulumaları duyuluyor, yıldızlar kayıyordu. Havanın sıcaklığından, boğucu terler gömleklerinden fışkırıp, yeleklerinde beyaz çizgili harita biçiminde şekiller bırakıyordu. Yakalarına bıraktıkları mendillerle zaman zaman terlerini temizliyorlardı. Arabalarla bir saate gidilen yolu bir gece kat ettiklerinden, ayaklarına kara sular inmişti. Karargâh noktasından çıkıp Hesendin’i aştıktan sonra hiç durmamışlardı. Her yerden görünen Cacaz karakollarının ışıkları bir şehri andırıyordu şimdi karşılarında. Nasıl olsa parası halkın cebindendi. Onlar gece gündüz ter döksün devlete vergi versindi. Vergilerin gerekçesi çoktu. Hükümetin parası azalınca inekten, keçiden, yünden, süttten, baldan,

meyveden bile vergi alınmış bir yerdi. Garzan'ın Sason bölgesinde isyan dedikleri böyle başlamıştı. Xerzan'lılar dağlarda yaşayan bir halktı, yerel dilde onlara "qewmê çiya"¹ deniliyordu. Zengin toprakları bire on yirmi otuz verirdi. Tarlalar, ağaçlar ve derelerle bezeli köylerden salyana veren olmuyordu pek. Ahaliden hiçbiri askere gitmezdi. Garzan, Kürdistan'ın Hakkâri ve Dersim'le birlikte en dağlık üç bölgesinden biriydi. Dersim isyanını bastırmak ile görevli askerler Garzan dağlarını gördüklerinde "Dersim dağları buraya göre cennettir" demişlerdi. Öyle sarp, öyle sarptı ki, dağ keçileri zor yürüyor, hükümet onları teslim alamıyordu. Garzan dağları yüz yıllar boyunca istilalardan kaçan halkın sığınağı, direniş merkezi oldu. İnsanların bir arada hoşgörüyü yaşadığı dağlardı. Kalplerine kötülük sinmemiş, hileyi öğrenmemişlerdi. Selâhaddin Eyyubî'nin kardeşi olan Şêrko'nun tanrıya bile boyun eğmez dediği Kürtler tam da bunlardı sanki. Yiğit ve mertlikleriyle nam salmış Garzanlılar söz verdiler mi kafaları kesilse yaparlardı. Kadının doğal bir otoritesi, saygın bir yeri hep vardı. Baş eğmeyen asiler olarak kayıtlara geçmiş, teslim olmak yerine uçurumlardan atlayarak yaşamlarına son vermiş bir direniş gelenekleri vardı. Kadını da erkeği de böyleydi. Köy evleri birbirine yakın, bir damdan diğerine atlayıp köyün yarısını dolaşma imkânı vardı, tıpkı binlerce yıl öncesi gibi Kürtlerin ilk yerleşime geçtiklerinde pişirdikleri tuğlalarla yaptıkları evler gibiydi. Bazı evler de taşandı. Kimisi de bu coğrafyanın harikaları olan dört bin mağaradan birinde kalıyordu. İnsanlar birbirleriyle var olduklarını bildiğinden evlerini de uzağa yapmazlardı. Bu duyguyla yoğrulan bilinç hala vardı. Her şeylerini kendi üretip ihtiyaçları oranında kullanıp, fazla kalanı birbirlerine hediye ediyorlardı. Paranın karşılığı yoktu. Kar etmek için değil yaşamlarını idame etmek için çalışıyor, fazla kalanı da toplum olarak birbirleriyle paylaşıyorlardı. Aralarında husumet olunca yaşlıların araya girmesiyle sorun sırra kadem basardı. Yüz kızartıcı bir suç olunca toplum tarafından o kişi cezalandırıldı. Kişiye verilen en

Rêber BORAN
(Mehmet BOZBEY)

¹ Dağ kavmi

Sipan SASON
(Muzaffer ÖNDEŞ)

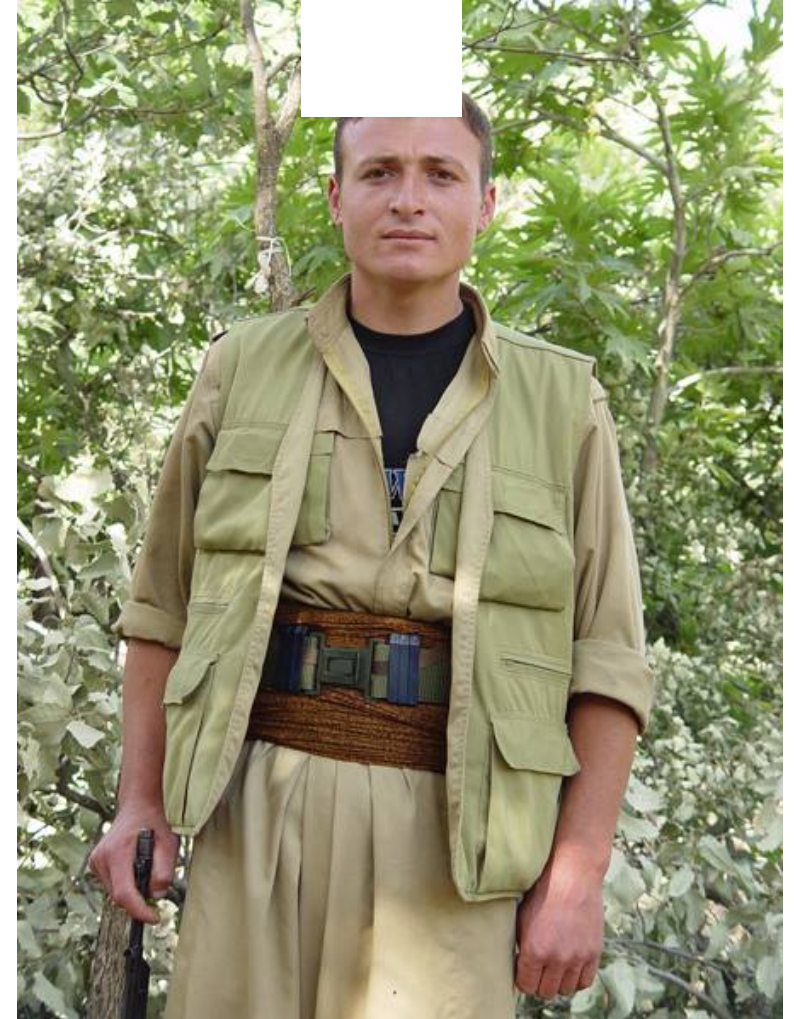
büyük ceza köyden atılması yâda kimsenin belli bir süre onunla konuşmamasıydı. İşte zamanın insanı buna dayanmazdı ya çekip ömrü billah kaybolur yâda mutlak düzelip topluma ve kendine yararlı biri olur çıkardı. Hâkim, savcı ya da avukata bu yüzden ihtiyaç yoktu. Daha dünkü çocuk olan Cumhuriyet vahşi kavim adını takmıştı Garzan'lılara. Devletin tek tipleştirmesine karşı direnenlerin yurdu boşaltılacak, yok edileceklerdi. Adına da mıntika-i memnu diyorlardı. Bu kapsama giren tamı tamına otuz altı köy vardı. Bu köyler Sason, Kozluk ve ta Mutki'ye kadar uzanıyordu. Oradan kuş geçse vuracak, leşini de köpeklere yedirecek kadar vicdansız davranacaklarını tellallar aracılığıyla duyurmuşlardı. Yakaladıkları on bir isyancının kafasını hiç acımadan kasaturayla kestiklerini gören 119 yaşındaki Heci Reşit direnişin tanıklarındandı. Sekiz yıl mağarada yaşamak zorunda kalıp direndi. Sonra yakalanınca da on iki yıl Afyon'unun Diren ilçesinde sürgün olarak tutuldu. Döndükten sonra her şeyi herkese bir bir anlatıp gençlere "bunları bilin Dewleta Tirk xayîn e"¹ diyordu. Komünal zamanı yaşayan Apê Reşit illa da bir Kürt devletimiz olsun diyen gençlere "çocuklarım, devlet sadece kendi halkını bile kemiren, elinde ne varsa alıp rût û tazî² bırakan, dini imanı vicdanı, ahlaki olmayan bir yönetim biçimidir, fazla abartmayın" diyordu. Devlette, milyonlarca insanı, sayıları yüzü bulan insan yönetiyordu. Onlar zaten kendi kendilerini yöneterek toplumsal ihtiyaçlarını karşılayıp yaşamlarını idame ediyorlardı. Seçtikleri yöneticiler olsa da her köyün karar alma meclislerinde herkesin söz sahibi olduğu bir yönetimle idare ediliyorlardı. Meclis dedikleri yer öyle saray gibi villalar değil kâh bir ev, kâh gölgesi serin bir gölgelik, bazen de sıcak bir odaydı. Toplanma yeri neredeyse meclis oraya kuruluydu. Seçtikleri kişi görevini iyi yapmasa hemen görev değişimi yapılır, en çok çalışıp doğru işler yapan yeni yönetici olurdu. İyinin ve kötünün

¹ Türk Devleti haindir.

² Çırılçıplak.

ölçüsü toplum yararına olan çalışmalarda başarı kazanacak öncülüğü yapmaktı. Sason'a atanan yeşil gözlü, sarışın, ince bıyıklı, orta boylu, kilolu, fötr şapkasıyla kaymakam Kemal, kendi kendilerini yönetip devletin zorbalığını kabul etmedikleri için vahşi halk denilen Garzan'lıları ehlileştirmeye gelmişti. Yanına jandarma yüzbaşısı, tayyare cemiyeti reisi, müftü, posta müdürü daha yetkili devletin bir harfini okumuş kim varsa alıp, Teterê Badiki'nin Kozluk'a bağlı Xırbaq köyüne bir bölüm jandarmayla girmişti. Köylüler bin bir emekle topladığı mahsulu, beslediği hayvanı devletle paylaşma niyetinde değildi. Bunların hepsini öldürecek güçteydi ama ardı arkası kesilmeyeceğini bildiğinden az para toplayıp onlara verdi. Uçkuruna düşkün yüz başı, evin yanındaki tandırda ekmek yapan Teter'in gelinine el attığı sırada, kadının bağırmasıyla yüzbaşı toplanan köylülere ateş ederek askeri bölüğün yanına koştu, kaçtı da canını zor kurtarabildi. Kaçmasaydı Mustafa Kemal bile olsaydı Teter onu kurşuna dizerdi. Xerzanlıların İnce Memed'i olarak nam salmış Teter, kırma kolu çekti, namluya hızlıca mermi sürdü, önce evindekileri temizledi. Ah vah yandım anam sesleri birbirine karıştı Kan odadan avluya taşıtı. Beşlisini aldı, fişeklikleri çaprazlama taktı, siyah gözleri şimdi alev alevdi. Tavanın ortasında hava alsın diye açılan delikten çıktı. Binlerce yıldır Kürtlerin evleri Neolitikten beri hep böyleydi. Öncesinde yaptığı mevziye girip durmadan üst üste jandarmaya nişan alarak kurşun yağdırdı. Köyün genci yaşlısı erkeği kadınıyla jandarmaya saldırdı. Gökyüzünden ışıklı, ışıkları kırmızı, sarı, ince hızlıca mermiler karanlık geceyi yalaz çizgilerle şekillendiriyordu. Teter Kaymakamı, onun vekilini, onunla gelen hepsinin cesedini dışarıya uygun bir yere bıraktı. Kürtlerde bir adetti, savaşta düşman bile olsa cesede saygısızlık yapılmazdı. Artık dağa çıkmanın zamanıydı. Biliyordu ki devlet isyan var deyip bölük bölük saldıracaktı. Eliyê Ünîs Şeyh Sait İsyanı bastırıldığında, kendine bağlı güçlerle Sason dağlarına çekildiğinin üzerinden birkaç yıl geçmişti henüz. Eliye Ünîs öldüğünde yerine geçen Evdîrehmanê Êliye Ünîs; sene otuz beşlerde, Teter'e verdiği söz gereği, birlikte mücadeleye başladı. Sason'da başlayan bu isyana, diğer aşiretler de katıldı. Zira devlet, onların da

BEHZAT
(Behzat ZUHAP)

Huner ZEREBAR
(Muhammed OTARZAYİ)

başına çoktan bela olmuştu. Garzan kapsamına giren Sason, Kozluk, Mutki üçgeninde böylece isyan başlamış oldu. Tarihe de, 'Sason İsyanı' diye kayda geçti. İşte devletin isyan dedikleri buydu. Halkı topraklarından sürgün ederek, katliamdan geçirmek için nasıl olsa bahane çıktı. Kürtlerin, bu topraklarda söz geçmez, el sürülemez değerleri vardı. Onlara dokunularak isyan ettirip sonrada öldürmeyi iyi biliyordu devlet. Hiçbir biçimde devlete teslim olmayıp, komplo, ihanet ve tuzaklarla bastırılan isyanlardan sonra bu karakollar burada kurulmuştu. Yeri Cacasin en yükseğinde bir zигurat gibi daire daire üste çıkıyordu. Karakolun içi dışı nizamiyesi hep ışıktı. Işıklar beyaz sarı apaktı. Uzun süreli bir bakışa göz dayanmazdı. Acı bir sıvı gibi gözlerden yaş akardı. Bina, mevziler, arabaların garajı, yemekhane, yatakhane hepten ışıktı. Karakolun etrafındaki Alman tel örgüsü, üstündeki aydınlatma ışıklarıyla parıltıdan set çekilmiş gibi görünürdü. Karakol, askeri bir alan olmasından çok, ışıklarıyla gazino gibiydi. Siirt'ten Batman'a, Bitlis'ten Sason'a kadar genelde Garzan'ın tüm karakolları böyleydi. Elektrikler kesilse de tüm karanlık zamanlarda onun aydınlatma ışıkları valilik tarafından tesis edilen büyük jeneratörlerle hep yanık olurdu. Güvenlikten çok, ışıklarla inşa edilmek istenen bir psikolojik üstünlük aracıydı. Karakolun karşısından geçen gerillaların bombaları patlayıcıları fişekleri çantalarında silahları omuzlarında, her biri ayrıca birer B7 roketi taşıyordu. Para karşılığında koruculardan alınmış bir de lav silahı Welat'ın çantasının üstünde bağlanmıştı. Uzun yürüyüş, ağır yük ve o sıcak yetmiyormuş gibi bir de pusuya düşmemeleri gerekiyordu. Geçtikleri köyler arasında da onlara ait her hangi bir işaret kalmaması için de tozlu yerlerde ayakuçlarına basıp hafif bir daire çizdikten sonra, toprağı az geriye fırlatıp izlerini yok ediyorlardı. Toz çok ise, meşe ağacından kestikleri bir dalla toprağı az yelleyerek orayı eski haline getiriyorlardı, az iz kalsa da, kaç kişi oldukları, ne denli hızlı yürüdükleri, en azından yönleri belli olmayacaktı. Yol güzergâhları olan köylerin bahçelerinde incir, hem de incirin en iyisi, öyle kocaman ballı ballı tatlı vitamin deposu incirler vardı. Eriğin sarısı, yeşili, hele bir de kırmızısından kan akıyordu. Ekşi nar, armudun irisi ama daha yetişmesine beş ay var.

Melengiçlerin aşılansarak Antep fıstığına dönüştürölmüş ağaclar seyrek de olsa vardı. Çok sıralı, iri taneleriyle etli butlu, damakta tat bırakan üzüm bağları etrafına dikenlerle set örölmüş, yol boyunca uzanıyorlardı. Yer yer kara kovanlarda üst üste dizilmiş bal arılarının vızıltısı geceyi dolduruyordu. Garzan'ın tüm köyleri böyleydi. Toprağı taşı ağacı verimli olmasından dolayı hep işgale uğramış, tarihe de adı 'Xırap bajar'¹ olarak geçmişti. İsyana zamanında direnişçiler açlıktan ölsün diye dinamitlerle yok edilip yakılan fidanların köklerinden onlarca yeni filiz yeşermişte kocaman kocaman ağaç olmuşlardı. Garzan'nın bir eli sağ omuzuna astığı klêşinin elciğinde, yeleğinin sol cebine koyduğu küçük el telsizine taktığı kulaklıkla askerlerin konuşmalarını dinleyerek Kulp ile Sason'u birbirinden ayıran Geliyê Zorê Çayı'na yanaştı. Halka kan kusturan Kozluk Kaymakamlığı'nda görevli polislerle dönük topladığı istihbarat ile öz savunma güçlerinden aldığı bilgileri birleştirip son keşif işlemleriyle beraber gerekeni yapmak için sabırsızlanıyordu. Çay, sakın sessizdi, arada sudan bir sıçrayışta atlayıp tekrar görünmez olan balıklar dışında hareket eden başka bir şey görünmüyordu. Gece dürbünleri henüz onlara yetişmediğinden bir müddet baktığı gündüz dürbünü Botan'a uzattı. Berxwedan, yıllarca yaptığı kuryelik görevinde tek sefer bile götürdüğü grubu pusuya düşürmeyerek yerlerine sağlam ulaştırdığından, yol konusunda hepsinden daha tecrübeliydi. Parmağını dudaklarının arasından ıslatıp hangi yönden esinti olduğunu anlamak için beklese de aylardan Haziran'dı ve Sason'da yaprak bile zor kıpırdıyordu. Bisküvi, kola, konserve ve sigara kokusunu almayınca "bir şey olduğunu sanmıyorum" dedi. Sipan, sesini az kısarak "suyun etrafında izler de görünmüyor, galiba pusu yok" dese de yine de duyarlı yaklaşacaklardı.

Garzan'ın, ben geçeceğim siz savunmada kalın, yerimi sağlamlaştırdıncaya gelirsiniz demesine ilk itiraz Berxwedan'dan geldi. "İlkin ben geçeceğim sonra siz gelin" deyip kendini hemen suya

¹ Yıkılmış şehir.

Ayaktakilerden, sağdan sola; birinci, Ş. Botan; ikinci, Ş. Huner ve üçüncü, Ş. Serhat. Oturanlardan, soldan sağa; birinci, Ş. Rêber; ikinci, Ş. Bîlal; dördüncü, genç savaşçı ve beşinci, Ş. Sîpan.

vurdu. Berxwedan, tehlikeli tüm zamanlarda yoldaşlarından önce öne atılan diye biliniyordu. Bu, partide insanların birbirlerine kenetlenme biçiminin en yalın ve kutsal haliydi. Bu, onda bir ruhtu. Komutan gibi savaşçı da komutanlarını korumasını bilmeliydi. Xeyri, Berxwedan'ının bu öne atılışından etkilendi. Örnek alınması gereken bir yaklaşımdı. Duygu ve düşünceleri tavırlarıyla böyle dışa yansıyordu. Sonra Garzan'a baktı, onun var oluşu bile insana güven veriyordu. ***Sakin tavırları, sesi merhametli biriydi, insan onunla olunca, bir orduyla hareket ediliyor duygusuna kapılıyordu.*** Berxwedan karşıya geçince Garzan suya girdi. Karanlıkta gölgesiyle birlikte dev bir hayalet gibiydi. İri cüssesi, üstündeki teçhizat, kalın parmakları, bol şalvarı, kocaman gözleriyle gece karşısına çıkacak birini kalpten götürecek kadar heybetliydi. Doksanı bulmuş ömrüyle, Kürdistan mücadelesi için diyar diyar dolaşıp en sonunda Rojava'ya, önderlerinin yanına gittiğinde "sistemin yeni elbiselerini bile bırakıp yırtık elbiselerimle yoluna baş koymaya geldim" diyen Mele Êvdıla'yê Tîmoq'ının aşiretindendi. Garzan, doksan yaşıyla dağlara bir keçi çevikliğinde çıkan o seydanın akrabasıydı. Tîmoq'ta, evinde bir gerilla olmayan bir ev varsa, kendine ben yurtseverim demekten çekiniyordu. Her evin mutlaka dağlarda bir gerillası olmalı, direnişe katılmalıydı. Yurtseverlik ölçüsü onlarda buydu. O, savaşta hayatını kaybetse, onun silahını yerde bırakmamak namus, şeref ve onur borcuydu. Velew ki mücadeleyi bırakıp kaçsa, insan yüzüne çıkamaz rezil resva olurdu. Garzan'dan sonra kız kardeşi ve yakın akrabalarının çoğu da saflara gelmiş, birçok evde doğan çocuklara onun ismi konulmuştu. Dağlara geldiğinden beri hep savaş ortamlarında kalmak tercihiydi zaten. Kıyamet bile kopsa Garzan soğukkanlılığını asla yitirmezdi. Neredeyse Botan'ı karış karış dolaşmış, Herekol'un soğukluğunda taş kesilmiş, Katoların zirvesinde Nirvana'ya ulaşmış gibiydi.

Köye girmeleri için elbiselerinin kurumasını bekliyorlardı. Bu halde köylülere görünseler suyun öte tarafı Dorşin'den geldikleri belli olacaktı. "Şimdiden özledim Dorşin'deki arkadaşları" dedi Sîpan.

“Hiç anlatma” dedi Botan. “İçim gidiyor vallahi. Bilal gibisi zor bulunur” dedi Welat. “Tüm varlığıyla kendini devrime adanmış, yoldaşları, halkı ve mücadele için yaşıyor salt.” “Elbisemiz kuruyana kadar bir sigara içelim mi” diye sordu Mereto, “İçin, içelim” dedi Garzan. Yan yana oturmuş gerillalardan biri, üstüne keftesini bir çarşaf gibi dizlerine kadar örterek, avucunda gizlediği sigarasını yaktı. O sigarayı arkadaşlarına verdi, herkesin ayrıca çakmak çakıp fazladan görüntü vermesine gerek kalmıyordu. “Elbiselerimiz kurudu. Bitirdiyseniz kalkalım” dedi Garzan. Gece on ikiyi bulmuştu. Köye girerek erzak alıp Kozluk’a doğru yola koyulacaklardı. Ama öncesinde Sason’a geçip Kasoyê Keziban Mala Mira’yi görmeden olmazdı. Köylere gidip, ayakkabısını çıkartıp oturmak gerillada yasaklanmıştı. İş varsa kapının önünde acil görülüp gidilecekti. Ayakkabısını çıkarıp içerde oturan komutanın savaşçıları, onu görevinden alabilecek kadar inisiyatif sahibi kılınmışlardı. Güney Kürdistan’dan yeni gelen Xeyri bunu Botan’nın kulağına fısıldasa da, Botan “Güney’de söylenmiş o, burası Kuzey, pratik koşullar farklıdır” dedi. Zaten ne olacaktı, Garzan, yıllarca Botan’da kalmış, kendinden emin, korkusuz bir savaşçısıydı ve onlarca kez köylere girip içerde oturmuştu. Hem bir kereden ne çıkardı. Kural konulmuşsa da bu denli abartmaya ne hacet vardı. Topu topu bir saat oturup kalkacaklardı. Onu da, “parti yasaklamış köye girmeyi, niye içeriye girdik” deyip zehir etmeye ne gerek vardı. Bir orduya karşı savaş açmak için alana gelmiş, sayıları yediyi bulan bir gerilla birimiydi. Karşılarında savaşmaları gereken bir ordu ve kim olursa olsun tedbirli olmaları gereken onlarca köy, mezra ve kasaba halkı varken, bir kere köye girip oturdukları için birbirlerini mi eleştirselerdi. Aralarında oluşan duygusal bağ birbirlerini eleştirmeyi engelliyordu.

Bilmiyorlardı ki başlarına felaket açılacaktı.

Kapısı tahtadan, duvarları taştan, üstü toprakla örtülmüş eve girmişlerdi. Mereto nöbette, diğerleri içerde çay içip Kaso’yla sohbet ediyorlardı ama dedeleri yaşında olup saçı sakalı kirpikleri hepten apak olmuş, köyün, köyden öte çevrenin en yaşlı kişinin yanına onu dinlemek için gelmişlerdi. Görmeyen gözlerinin önündeki kalın camlı gözlükle, zor seçebiliyordu insanları. Gözlüğü de olmasa

hepten kördü. Bu yüzden bir iple gözlüğü boynuna asılıydı. Geçmiş anlatsa, gözlüğü çıkarıp kör olur, geçmiş görürdü. Şimdi anlatsa, gözlüğünü takıp insanların yüzlerine bakardı. “Sizi gördüm, artık ölsem de gam yemem çocuklarım, bir korktum, bir korkuyordum ki bir daha başkaldırmazlar diye. Aman oğlum, aman, âmânda bin aman siz bizim şerefemizsiniz. Bu devlet namusumuza da el uzattı. Sözü boğazında düğümlendi. Tane tane yanaklarından yaşlar boşaldı. Gözlerini temizledi. Sonra durdu “yanlış mı görüyorum sizi, bir orduya karşı bu kadar mısınız yoksa” Garzan, “yok amca dağların her bir yerinde bizden varlar.” Gerillada oturmuş bir kültüdü bu, on kişi de olsa bir kişi konuşur diğerleri dinlerdi. “Hııı” dedi, “öyleyse iyi, hem de çok. Garzan’da, sırtını dağlara veren isyancılarla baş eden hükümet görülmemiştir.” “Ne derdi bilir misin” dedi Kaso. Dinliyorum amca, dedi Garzan. “O deyyus oğlu deyyus Cemal Madanoğlu Paşa var ya, o işte demiş ki, Garzan Sason dağları kuş uçmaz kervan geçmez bu dağlarda isyancılar yenilemez, bunlar ölse de teslim olmaz, yeni doğmuş bebekleri, kadınları, kızları hep isyancıdır. Bunlarla baş etmek için hileli bir kafan olacak, bir de inançları güçlüdür, onunla bir oynansa ve ikna edilseler tamamdır demiş. Silahla dize getiremediği Mihemedê Êli’ye Ünîs’in kahvesine zehir koyarak onu öldürtmüş. Buradakiler merttir ama şehirler bozdu insanı, bu yüzden korkup ta gitmem oralara, çocuklarım, aman ha parıltılı nesnelerin ışıltılarıyla gönül gözü körleşen Enkido gibi para yüzü görüpte ruhlarını kaybetmiş yeni şehirlilerin tuzaklarına rahatça düşüp kanmayın sakın.” Garzan, Botan, Welat Sipan, Xeyri, hepsi de başını salladı. Mereto Sason yerlisiydi. Daha önce orada kaldığından tanınmak istemediği için köyden çıkana kadar nöbetçi kalmayı o istemişti. Kaso, yaşamışta yaşamış bir bilgeydi. Belli ki gerillalar dışında onun bilgileri çok lazım değilmiş gibi, onları gördüğü gibi hemen başladı anlatmaya, bir türlü bitirmek bitmiyordu. “Kalkmamız gerek, yakınlardayız amca yarın belki yine uğrarız” dedi Garzan ve ayaklandılar.

Hiç ara vermeden Kozluk’a doğru yola koyuldular. Adımlarını hızlandırarak Gomika ormanlarına vardıklarında karanlık yerini aydınlığa bıraktı. Ertesi akşam hızlanarak vardıkları Kozluk’ta, son

keşfi sivil elbise giyerek şehre inen Garzan yaptı. Belirledikleri noktaya geldiklerinde, tütün kutusunu yere bırakıp “burası kaymakamlık binası, şehre buradan girilecek, buradan vurulup buradan çıkılacak, benim görüşüm budur” demeden önce tek tek tüm gerillaları dinledi. Ardından hepsini toplayarak en uygun olanı söyledi. Eylemi Botan, Sipan ve Welat yapacaklardı. Diğer gerillalar da milislerin verdiği bilgiler üzerine farklı bir eylem keşfi için çalışacaklardı.

Garzan, elinde radyo, sakin tavırları ile olacakları önceden bilecek kadar rahattı. Bir son dakika haberiyle onunla birlikte diğer gerillaların da merakı habere kaydı. Acaba eylem olmuş muydu yâda bir olumsuzluk var mıydı, meraklaydılar. Dokuz Haziran saat 12’de verilen haberde kaymakamlık lojmanlarına saldırılması sonucu kaymakamlığın güvenliğini sağlayan dört polisin yaralandığını bildiriyordu haber bültenleri. Şans eseri kaymakam her nasıl olsa orada değilmiş diye verilen haberin devamını dinleyeme gerek yoktu. Nasıl olsa emniyet genel müdürlüğü, vali ve içişleri bakanı siyasetin gereği neyi emrediyorsa haber ona göre verilecekti. Sonradan alınan bilgilerde ise yaralı iki polisin daha hastaneye varmadan öldüklerini duyacaklardı. Halkın arasında dilden dile dolaşan en komik durum ise gerillalar kaymakamlığa yakınlaştıkları sırada, polisler ile köy korucularının kendi aralarındaki şakalaşmaları olacaktı. Korucular polisler “bunların elinde çuval var terörist olmasınlar mı? Sözüne gülen polisler “onlar o kadar cesur mu ki şehrin ortasına insinler” der demez Botan, Sipan ve Welat beyaz torbaların içinde, elleri tetikte tuttıkları silahlarını onlara doğrultunca tek tek yere serileceklerdi. Bu sözler Kozluk’ta yıllarca dilden dile dolaştı. Sipan, Botan ve Welat halkın dilinde dolaşan birer efsane olarak anlatılacaklardı artık.

Neredeyse bir ayı aşkın zaman hep eylem arayışlarıyla geçmiş, sonuçsuz kalmasından doğan bir sıkıntı tüm gerillalarda vardı. Bir

Not kitabın iç dizaynı daha yapılmamış.

Kitapta ismi geçen
Şehîd
gerillalar...

aydır eyalette bir eylem olmamış, önderleri de tecrit altındaydı. Garzan, bir haftadır nerdeyse tek lokmayla düşünüp arada birileriyle konuştuğu telefondan bilgi alıyordu. Ömrünün belki de en çaresiz olduğu durumdaymış gibi hissediyordu kendisini. O sabah erkenden uzamış sakalını kesti. Kalemle çizilmiş gibi olan bıyıklarının telleri dudaklarına sarkmıştı. İri fiziğine uymayan bir tek o bıyıklarıydı. Onlar da bol olsa fiziki eksiklik taşınmıyor denilecekti. Gözü, kaşı ve saçı yüzüne göre bir ahenk taşıyordu. Güldüğünde kocaman dişleri görünen Garzan, kaba olan fiziğine göre ince ruhlu bir komutandı. Yıllarca Botan'da birlikte kaldıkları Rızgar Êrsi eyalet komutanı olarak Garzan'a gelmişti, o da gidip onu görmek istiyordu. Ama öncesinden "bir eylem şarttır" diyordu. Arkadaşları uyanmadan tıraş olmuş, çay kaynatıp kahvaltıyı hazırlayarak gece geç saatlerinde noktaya varıp uyuyan arkadaşlarını kaldırdı. Yemek yenirken arkadaşlarına olan özlemini yaptığı esprilerle anlatmak onda bir özellikti. Elini cıva gibi hep hareketli olan Berxwedan'ın dizlerine koydu. Uzun uzun arkadaşlarını izledi. Ne olduğu bilinmeden aniden ayaklandı. Gizlendikleri iki odalı mağara Geliyê Zorê vadisindeydi. Berxwedan'ın yemeğini bitirince diğer odaya geçmesini istiyordu. Berxwedan onun yardımcısıydı. Mereto'da görevi Berxwedan'dan devir alana kadar öyle kalacaktı. Bir müddet ikisi baş başa tartıştıktan sonra bir aylık çalışmanın değerlendirilmesi için toplantı kararlaştırılmıştı.

Gerillalar oturma düzeni alırken Garzan mağaranın duvarındaki tarihi çizgileri arkeolog uzmanlarının titizliğiyle inceliyordu.

Sipan, "onlardan buraların her tarafında var" dedi.

"Tarihi altmış bin yıl öncesine dayanan yerleşim alanlarına Kürdistan'da rastlanmasının üzerinden yıllar geçti" dedi Botan.

Xeyri heyecanla ayağa kalktı. "Ben partiye nasıl katılma kararı verdim bilir misin" dedi. Botan, Xeyri'ye baktığı sırada Mereto konuşmaya başladı.

"Nasıl katıldın" dedi Mereto gülerek.

"Dos hatırına" bir kitap okudum, orada öğrendim ki Kürdistan bizimdir Türkler sonradan gelmişler. Kitabı kapattığım gibi hemen karar verdim ve geldim. Bilmediğim daha neler varmış demek."

“Bilginin sınırı yok” dedi Berxwedan.

“Kültürel tarihimizi yok ederek bizi belleksiz bir halk yapıp öylece yok etmek istiyorlar” dedi Botan

“Süleyman Demirel’in yardımcısı olan Turgut Özal var ya” dedi Garzan.

Gözleri fal taşı gibi açılmış Xeyri “eeee” dedi.

“Kürdistanı adım adım karış karış dolaştı, tarihi yerleri bir bir gezdi. Hasankeyf’te mağaraların her birine baktı. Diyarbakır’da Sur’a, Ergani’ye uğradı. Urfa’da incelemeler yaptı ve bir rapor yazdı.”

“Ne yazmış raporunda” dedi Sipan

“Kürtleri yok etmek istiyorsanız kültürel tarihi miraslarından başlamalısınız, yoksa öldürerek bitmez ama belleksiz tarihsiz bırakılarak biter bunlar demiş.”

“Vay alçak” dedi Xeyri

“Bir de Kürt olacak” dedi Sipan.

“Kendini inkâr eden Kürt’ten korkmak gerek” dedi Mereto.

“Azgınlaşıyor düşmanın yanına varınca, it gibi saldırıyorlar” dedi Berxwedan.

Garzan: “Bu yüzden baraj yapımına başladılar, miraslarımızı sulara gömmek için”

“Hidro elektrik santrallerini de doğamızı zehirleyerek, farklılığını bitirmek için Kürdistan’a yaptılar.”

Sipan: “Kar için yeryüzünü sömürür doğayı katliamdan geçirir bunlar”

Botan: “Kürdistan’da olup ta hiçbir yerde olmayan binlerce bitki canlı çeşidi var, bununla tarihimizi doğamızı yok edecekler.”

Garzan: “Devlet Kürtleri hiç kabul etmedi ve hep yok etmek için her türlü planlar geliştirdi. Medyada gerçeği saklamak için bolca malzeme üretir. Her türlü pisliği, katliamı öyle bir meşrulaştır ki... Bir avuç insan dünyamızı yaşanmaz kıldı daha şimdiden. Ozon tabakası delindi bile, birçok hastalık türemeye başladı. Ne var ki çok az insan bunun farkında, anlayan hemen dağlara vuruyor kendini çünkü anlayanın tek seçeneği olarak mücadele kalıyor. “

Erdemdir gülmek

Gülense erdem yolunda dervîştir.

Sadakati sınanmaz içten gülüşlerin

Çünkü onlar dost ve yoldaşlardır.

Keskin bir bakış ve sert duruş gizlidir

O ise düşmana ve kadir bilmezleredir.

Birinci Kitabın Sonu

Yerden aldığı taşı da onlara fırlatınca şaşırılmış halde uzaklaştı köpekler. Genç savaşçı, gözlerden yitene kadar arkalarından bakakaldı.

Sîdar amcanın evini görebileceği yere kadar ilerledi. Palamut ağacının yanında oturup dünyayı keşfe daldı. Sardığı kalın sigaranın dumanını, baktığı tek haneli köy evinden gelen rüzgâra savuruyordu. Yavaşça azalan görüş mesafesi yemek zamanını getiriyordu. “Eğer evde insan olsa...” der demez evin dama açılan bacasından yükselen dumanı gördü, ateş üstünde pişen sımsıcak yemeğin buharını burun deliklerinden içine çekti. Kısık sesle bağırıp, “İşte bu!” dedi sevinerek. Aradan biraz geçmeden, “Hayal görüyorsun,” deyip kendine kızdı. Gördüğü şeylere inansa da güvenemiyordu artık. Biraz sonra dayanamayıp tekrar baktı. Evin önündeki hindi ve tavuklar, başları yerde, bulduklarını yiyip cirit atıyorlardı. Yine inanmayan genç Xeyrî, “İnsan görsem inanırım,” diyerek içteki çelişkilerine cevap verince tekrar dürbüne sarıldı. Biraz sonra beyaz tülbendi başında Fermê Ana’yı görünce yerinden zıplayıp, “İşte anam!” dedi. Fermê Ana; gerillaya çocuklarından daha iyi bakan değerli bir anaydı. Genç savaşçıya ise özel bir ilgi gösterir, “Benim küçük oğlumsun,” deyip, her eve gittiğinde bağrına basardı. Uzaktan da olsa Fermê Ana’sını görüp, bir ömür özlediği ana sevgisiyle okşanıyor gibi rahatladı. İnsanları göreceği ana kadar yaşadıklarını ve gördüklerini ertelemiş, onlar bana söylemeyene kadar olanlara inanmam demişti. Onun için, insan görmek onlarla konuşmak, belki de hayatının geri kalan kısmını değiştirecekti. Eline aldığı bastonun yardımıyla eve doğru yürümeye başladı. Yürüdü ve karanlıkta kayboldu.

“Evet, öyle” dedi Welat bir zamanlar İstanbul’dan milletvekilli adayı olmuş bir gerillaydı. “Devlet Kürtlere her zaman tehlike olarak bakar”

Hala çizilenlerin anlamını öğrenmekle uğraşan Garzan, arkadaşlarının hazır olduğunu görünce o da oturdu.

Gerillalar teker teker konuştu. Yapılan, yapılması gereken ve yapılmayanlar üzerinde bir tartışma gelişti. Türk ordusu sabah akşam içtima yapmıyor, askeri araçları kullanmıyordu artık. Askerler sivil araçlara biniyor, bazen de halkın arasına karıştıklarından bazı eylem planlamaları yerine gelmemişti. Fakat gerilla demek çaresizliğe çare olmaktı. “Düşman artıysa gerilla eksi değilse, tersi olmak bir kuraldır. Mutlak bir yerde zayıflık olur ve değerlendirilerek darbe vurulması gerekiyor” diyordu gerillalar.

Garzan: “Önderliğe uygulanan tecridi kabullenmeyeceğiz, düşmana darbe vuracak etkili eylemler yapmamız şart” dedi. Belli ki bazı hazırlıkları vardı. “Aldığımız bazı istihbaratlar var” dediğinde arkadaşlarının pür dikkat onu dinlediğini gördü, gözler ondaydı. “Berxwedan’la birlikte Batman merkeze gidip belirlenen bir hedefe etkili bir eylem yapacağız” dedi.

“Hazırlık var mı” dedi Welat

“Bir milis uzun süredir gözetlediği bir grup subayın serinlemek için suya girdiği bir yeri keşfetmiş, bir güvenlikleri falanda yok” dedi.

Sipan: “Sayıları ne kadardır”

Garzan: “Yedi rütbeli”

Mereto: “Hiç mi güvenlikleri yok”

Garzan: “Elbiselerini çıkarıp suya giriyorlar, orada bir eylem olacağını hiç mi hiç tahmin etmezler”

Botan: “Milis sağlam mı?”

Garzan: “Kesin kes emin olmak zor, bir süredir tanıyoruz ama çok heyecanlı, bizi görünce aklına hep eylem gelen biri, meclis açılınca alacağı bir ihale ile bize bir trilyon para vergi vereceğini söyledi. Kendisi Batman’da kalıyor, babasının evi bu köylerden birinde, arada bizim için köye uğrayıp gidiyor”

Kim olduğunu sormak olmazdı. Belki de hepsi de onu tanıyorlardı ama onlarla eyleme gidecek milisin ismini herkese söylememek bir

tedbirdi. Sonrası yaşanan kısa bir tartışmaydı. Xeyri tekrar düşünceli tavırlarıyla eğitimde, toplantılarda söylenenler ile şimdi olanların birbirine ne denli uyumlu olduğunu kafasında tartıyordu. Bir bölge komutanının yardımcısıyla birlikte şehre inmeleri doğru muydu? Eyalet komutanına sormadan yapılabilir miydi? Düşüncelerinin altında ezildi. Nasıl olsa oradaki gerillalar ondan daha eskiydi ve doğrusunu biliyorlardı. Birkaç kere söylemesine karşın “burası Kuzey’dir” cevabını alması ona yetmişti. Komutanlarının gitmesini istemeyen savaşçıların hepsi, ısrarla gitmek isteseler de Garzan önceden planladığı gibi Berxwedan ile birlikte gidecekti. Berxwedan, Mereto, Garzan ve Welat arasında kısa süren ayaküstü bir tartışma olduktan sonra Garzan’la Berxwedan arkadaşlarıyla vedalaştılar. İçinde C4, bomba ve fünye olan deliğe ancak Xeyri girebildiğinden o da onlarla bir yere kadar gidip patlayıcıları verdikten sonra geri dönecekti. Xeyri’nin delikten çıkardığı dört bomba, yarım kilo C4’ü Berxwedan çantasına koydu. Vedalaşmak için ayağa kalktıklarında Xeyri duygusallaştı. Sason’a geldiğinden beri hep Garzan ile kalmıştı. Güney Kürdistan’da tesadüfen subay okuluna giden Xeyri, akrabası olan Garzan ile orada tanışmış, bir an önce Kuzey’in savaş alanlarına gitmek istediğini söylemişti. Ama Garzan onun bir süre daha kalmasını istemesine rağmen ertesi yıl onun yanına gelmiş ve hep Garzan ile kalmışlardı. Xeyri Sason’a geldiğinden beri Berxwedan’ı ikinci kez görmüştü, zira gruplar ayrı durup ayda bir anca toplanmışlardı. Kaynar suya düşen bir bedeninin her tarafında oluşan baloncuklardan dolayı tüm bedeninin yanması gibi bir hissiyat Xeyri’nin bedenini kapladı. Berxwedan “merak etme Xeyri döneceğiz” dedi. Xeyri onu az görse de gülüşüne hayrandı. Bu kadar içten gülen bir insana zor rastlanır diyordu içinden. Sanki yıllardır tanıyorlarmış gibi Xeyri ile Berxwedan birbirlerine sarıldılar. Garzan, “bak” dedi, “arkamızda ağlamayasın ha.” Xeyri iyice duygusallaştı, Garzan onu sımsıkı kucakladı. Az öteye varan Berxwedan “gelince sana elma getireceğim” diyordu. Berxwedan’ın elma dediği Timoq’un meşhur soğanlarıydı. Aralarında on metrelik bir mesafe açılınca Xeyri ikisine seslendi. “Bak heval erken gelin sizi bekliyorum” dedi. Berxwedan “merak etme yakalanmayız” dedi.

“Saatlerce hiç yorulmadan çatışabilir, düşmanı vurarak çemberi aşabilirim,” diyordu.

Kaynayan çaydanlığın demlenmesini beklemeden çayı kırmızı renkteki plastik bardağa boşalttı. Biraz şeker karıştırıp bir yudum aldı. Ağız tadı bozulmuş genç savaşçı, çayı içmeden yere tükürdü. Plastik bardaktan olabilir ihtimalini göze alarak küçük şişe bardağını içeriden aldı. Onda da tat aynı olunca, o kızgınlıkla ne yapacağını bilemeden çılgına döndü. Kızıyordu, küfredip bir tekme attığı çaydanlığın kaynamış suyu döküldü, kapakla çaydanlık birbirinden ayrılarak etrafa saçıldılar. Onu toplamak da yine ona düştü.

Oturduğu çantasının üzerinde araziye keşfedip ona karşıt bir şeyler bulamayınca sevindi. Bir yandan da, “ne yapayım?” diye düşünüyordu. “Gördüğüm koyun, keçi ve çoban hayal değilse ev dolu,” dedi kendi kendine. Bilal ona; “Bir gün yalnız kalıp sıkışırsan Sîdar amca ailesi ile beraber, çok yurtsever bir ailedir, onlara güvenebilirsin,” demişti. “Neden yardım etmesinler ki bana, onca şeyi onlar için yapmıyor muyuz?” Biraz sonra kapıyı eskisi gibi kapatarak evin az ilerisinde yolun alt kısmında oturdu. Ona yaklaşan ayak seslerini duyar duymaz ani bir hareketle uzandı. Eli tetikte, namluyu sesin geldiği yöne çevirdi. Ağızlarını açmış, dilleri bir karış dışarda ona doğru gelen köpekleri sevinçle karşıladı. Genç savaşçı, yıllardır canlı görmemiş, onlar da yıllarca insan görmemiş gibi sevinmişlerdi. Xeyrî, dizlerinin üstünde yere çökmüş, kollarını açarak onları karşıladı. Öndeki köpek de her iki ön ayaklarını onun omuzlarına bıraktı. Köpek coşuyordu, genç savaşçı ondan daha sevinçli, sımsıkı sarılıp, başını omuzuna bıraktı. Kıskançlığı tutan diğer köpek ise genç savaşçının üstüne atladı. Artık ona da sarılmasını isteyince genç savaşçıyı korkuttu. Kendilerinden geçmiş köpekler coşuyor, bir o yana bir bu yana ayaklarını kaldırıp genç savaşçının omzuna atlamak istiyorlardı ama bu hareketleri genç savaşçıyı korkuttu. “Onlar da benim gibi aç, kim güçlüyse diğerini yiyebilir” Hemen ayağa kalkan Xeyrî, köpeklerle kızmaya başladı. Onu da sevgi belirtisi olarak anlayan köpekler daha bir sokulmaya çalıştıklarında, genç savaşçı silahının mekanizmasını çekip bıraktı. Demirin şakırdayan sesi köpekleri korkutup bir adım gerilettiler.

yuttu, diğer yarısını da çiğnemeye başladı. Fazla geleni ise yere bıraktı. Tavana asılmış siyah poşetin içerisinden çıkardığı iki kesme şekeri de, ağzında parçalara ayırarak yemeye başladı. “Vardır!” diye sayıklamaya başladı. “Şeker olduğuna göre çaydanlık, bardak ve çay da vardır,” deyip etrafına göz gezdiriyor, ağzı kapalı tüm torbaları açarak etrafta çay yapabilmek için ihtiyaç olan her şeyi arıyordu. Köylülerin bıraktığı onca erzak, çoğunlukla gerilla için bırakılmış helal maldı.

On kişiye yetecek büyüklükteki çaydanlık ve büyük plastik su içme bardağını aldı. Cam bardak çay için daha iyi olsa da, küçük olduğu için büyüğünü tercih etti. Avludan getirdiği çantasına bir haftalık erzak alacaktı. Çünkü ev orada depo olarak duruyordu. Bir haftaya yetecek kadar çay, üzerine biraz şekeri iç içe koydu. Başka bir poşete koyduğu unun üstüne biraz da sıvı yağ boşalttı. Una karışan sıvı yağ, unu hamur şekline dönüştürdü. O denli ihtiyaç duyuyordu ki, midesi kaldırsaydı yağı içecekti. Pencereye bırakılmış radyo ile pilleri de çantasına koydu. Başka bir poşete bulgur doldurduğunda, içine fısıldayan kötülüklerin sesini duyunca silahını alıp etrafı kolaçan etti. Tekrar içeriye girince, dışardan bakıldığında kapının açık kalması şüphe uyandırabileceğinden üstüne kapattı kapıyı. Şimdi de sıra onu sıcak tutabilecek bir şeyler bulmakta idi. Battaniyelerin yanına asılı olan kahverengi gömleği de alıp kaldırdı; battaniye almak istese de ağırlık yapacağından almadı. On üçüncü günde çay bulmuştu. Yemeği salt ölmesin diye yemek istiyordu yoksa iştahı yoktu. Ancak çayı öyle özlemişti ki... “Kıyamet de kopsa kaynatıp içeceğim,” diyordu. Türk ordusu üstüne gelse gam yemezdi! Şekeri, unu, yağı, çayı, çaydanlığı ve bardağı vardı artık. Çeşitli kalın otlardan yapılan kuru, büyük süpürgeyi, yarısına kadar doldurduğu büyük çaydanlığın altına bıraktı. Ateş biraz yandıktan sonra, ‘bana yetmez’ deyip evin önündeki çeşmeden çaydanlığı ağzına kadar doldurdu. Oturup çaydanlığı bitirene kadar çay içecekti. Yanan ateşten dumanlar yükseliyor, insansız evlerde insan görünüyordu ama umurunda değildi. Birkaç saat öncesindeki gibi ne açtı ne de halsiz. Tam aksine cin gibi idi ya da kendini öyle hissediyordu.

“Yakalanmayacaksınız zaten” dedi Xeyri keskin duygusal bir ses tonuyla. Berxwedan, Garzan’a dönüp kahkahayla gülümsedi, “yakalansam eğer cezaevinde bölük komutanı olurum, takım yeter” dedi. Garzan, Berxweda’nın sırtına bir şamar indirip “sen benim bölük komutanımsın zaten” deyip Xeyri’ye tekrar el salladılar. Onun hala ayakta beklediğini gören Garzan “geç kalma noktaya, arkadaşlarının yanına git. Bizi merak etme bir kaç gün sonra geliriz” dedi. Xeyri, Garzan’ın üç gün önce ona hediye ettiği küçük kırmızı tespihini çıkarıp küçük tanelerini çeke çeke noktaya ulaştı. İçinde garip, tuhaf, tüm bedenini titreten bir duygu vardı. “Keşke arkalarından koşup onlarla gitsem yâda önlerini tutup gitmelerini engelleseydim” diye içten içe isyan ediyordu kendine.

Doğradıkları domates, kazanın altında yanan ateşle pişiyordu.

Sipan: “Xeyri menemen yapalım mı, sever misin” diye sordu.

“Yumurtayı kim yapacak” diye gülererek ikisinin sohbetine katıldı Botan.

“Sen Serhat çocuğusun, bilmezsin” dedi Sipan

“Yoksa sakladığın yumurtamı var” dedi Botan.

“Yumurtalar senin çantanda Botan” dedi Sipan, mizahçı bir söylemle.

“Kim koydu çantama” deyip çantasını açtı, açarken de “eğer çantadaysa hepsi çoktan kırılmıştır” diye hayıflanmaya başladı. Bu arada domatesler kıvamını almıştı. Botan çantasındaki peyniri çıkarttı, çantasının altını üstüne getirdi. Ama yumurta yoktu.

Botan: “Ben sana yapacağımı bilirim kötü kandırdın beni imansız”

Sipan: “Kandırmak ne kelime gör bak nasıl da menemen yapıyorum”

Sipan, Botan’ın gözü önünde peyniri domatesin içine kattı, Xeyri az karıştıınca aynen menemen olmuş gibiydi. İndirdiklerinde Botan ilk

lokmayı aldı “gerçekten de tamda menemen” olmuş dedi. Welat bu arada Mezopotamya radyosundan saat beş haberlerini dinlemek için kapaklı radyosunu açtı. Gerillalar bir yandan yemek yerken diğer yandan haberleri dinliyorlardı. Günün haberini sunan spiker ellerine ulaşan bir son dakika haberini veriyordu. “Batmanın Kozluk ilçesi ile kaplıcalar arasında, Batman’a doğru seyir halinde olan Hadi Özbek’e ait sivil bir araç tarandı, bir kız ve ismi belirlenmeyen kişi öldürüldü” diye duyuruyordu.

Tüm gerillalar yemeği bıraktı, verilen isim tanıdıktı. Ama belki o anda yanlış duymuşlardı. Kimde radyo varsa çıkardı, TRT’nin verdiği haberde ise “iki gerillanın bir araç içinde vurulduğu, arabanın içinde ise sürücünün kız kardeşinin de öldüğü” söylenmesi üzerine olay doğrulanmıştı. Botan şimdi tüm bedeniyle sinirden titriyordu. “Nasıl tahmin etmemiştim o alçağın ajan olduğunu. Nasıl bu kadar saf olabildik, neden tedbiri elden bıraktık. Oysaki çoğu kez kendini ele verdi de nasıldan çözemedik.”

Mereto: “Ben bu adamı eskiden beri tanıyorum JİTEM’le çalışan biridir, niye daha önce ilişkide olduğunuzu söylemediniz. Zamanında kafasına sıksaydım keşke”

Xeyri: “Biraz bekleyelim daha net bir şey yok, onlar olduğunu sanmıyorum” dedi. Ama içinde bir korku vardı. Zaman uzarsa belki de bir güç tüm olanları değiştirebilir inancındaydı. Ölüm bu kadar rahatça gelip iki koca yürekli yiğidi bulması imkânsızdı ona göre. Ölüm de olsa bir geliş şekli ve zamanı olmalıydı. Ölüm vardı ama bu kadar adaletsiz olmasını kabullenmiyordu doğrusu.

“Allah kahretsin hep bir kereden bir şey olmaz diye diye başımıza bunlar geldi” dedi, Botan.

“Ant olsun o adamı öldürecekim” dedi Mereto.

Sabaha doğru Garzan yanındaki Berxwedanla birlikte hava daha aydınlanmadan yan yana yürüyerek noktaya vardı. Xeyri bir çılgılık attı “ben size demedim mi arkadaşlar şehit düşmemişler” çılgınlar gibi çocukça coşuyordu. Onun bu içtenliğini gören Garzan ve Berxwedan neler olduğunu anlamamışlardı daha, fakat onlar da içtenlikle Xeyri’ye yanaştı “bak dediğimiz gibi erken geldik” dedi Garzan. Birbirlerine tam sarılacakları anda Xeyri bir sıçrayışta

Eleştiriliyor, öz eleştiriler veriliyordu ama iş pratik, savaş ve fedaice bir katılıma geldi mi, herkes öne atılıyordu. Rizgar duygulandı. Yutkundü. Savaşta öyle zamanlar vardı ki insanın acı çekmesine bile fırsat vermiyordu. Boğazını temizledi, eli yanağında konuşuyordu. Saçları bu birkaç günde bir hayli beyazlamış, dökülmüştü. “Nimet’in kampı Dorşîn’e yakındır. Cihazla konuşmak iki kamp için de risklidir ama en akıllıca yöntem yine budur.” Farklı görüşler olsa da komutanlarının söyledikleri en mantıklısı olandı. Yürekten ve bilinçten süzülen talimatlar, savaşçıların kafasındakiyle tam uyuşmasa bile inanılarak sarılıp, emri yerine getirmek askeri disiplin ve örgüt kuralları gereği idi. Bu da doğalında süzülüp örülüyor, insan öyle şekil alıyordu. Herkes katıldı. Ancak cihazla konuştuğundan sonra net nokta tespiti olmasa bile çevre tespiti olurdu, bu nedenle düzenlerini değiştirmeleri ve daha duyarlı olmaları gerekliliği üzerinde tartışmalar yürütüldü.

Belirsizlik, korku, heyecan ve sevinç hepsi iç içe yaşanıyor genç savaşçıda. Günler sonra köylülerin yaşadığı bir yerin kapısını açıyordu. Silahı elinde, çantası ise avluda, yerde oturuyordu. Şaşkınlık dolu bakışlarıyla içerdekilere bakıyordu. Günlerdir karda ihtiyacı olan battaniyeler üst üste dizilmiş, bir un torbası büyük kar tencerenin içerisinde duruyordu. Duman çıkartmadan ateş yakabileceği küçük piknik tüpü dahi vardı. Silahını duvara dayadı. Gözü kararmışçasına torbaları karıştırmaya başladı.

Günlerdir karda aç olan genç savaşçının midesi küçülmüş, bağırsakları birbirine yapışmıştı. Sıvı yiyecekler dışında bir şeyler yemesi tehlikeli olurdu, ölebilirdi de. Kuru ve sert yiyecekler mide kanaması yapabilir, bağırsaklarını parçalayabilirdi. Bu kez de yemekle, kendisi farkında olmadan yaşamını sonlandırabilirdi ya da vazgeçilemez yaraları organlarında oluşturabilirdi. O ise bunların hiçbirisini dikkate alabilecek ve düşünebilecek durumda değildi. Avucuna doldurduğu kuru bulgur tanelerini ağzına attı, birazını

gerillaların ortak düşüncesi ne pahasına olursa olsun Dorşîn'e gidip olaydan yaralı kurtulmuş gerillayı kurtarmaktı. Bu zamana kadar karda ölmüş olma ihtimali yüksek olsa bile, hiç olmasa Türk ordusunun bulamadığı cenazesine ulaşmak istiyorlardı. Böylesi bir gidiş, giden grubun hayatını kaybetmesiyle sonuçlanabileceğini, ısrarla gitmek isteyenlerin kendileri de biliyorlardı. Ama bu şekilde durmak daha beterd. Hiç olmasa küçük bir ihtimal de olsa buna değerd.

Rizgar eyalet komutanıydı. Onun duygusal yaklaşma lüksü yoktu, tüm arkadaşları kadar etkilenmişse de en akıllıca yöntemi en az zararla yapmak ve başarmak komutanlığın sorumluluğuydu. Evet, tüm gerillalar fedaiydi ve gerektiğinde canını feda edeceklerini biliyordu. Ama fedailiğin ilk işi anlamak, doğru yaşamak ve başarmasını bilmekt. Kendini fiziki olarak feda etmek de vardı. İsrarla gitmek isteyen gerillaların canı onların değil bir halkınd. İstedikleri gibi gitmelerine izin vermeyecek bir yol arıyordu. Ölüm, doğru yol ve zamanda olmalıydı. Gerilla, ölüm değil özgür yaşam hareketiydi. Ölüm bu uğurda zaferi getirecek bir başarıya hizmet ettiğinde kabul edilirdi. Üstelik onların sığınaktan çıkması, kalanları da tehlikeye düşürebilirdi. Peki, ne yapılmalıydı? Günlerdir, yediği birkaç lokmayla duran ve o halde sürekli düşünen Rizgar, gerillaları çağırıp onlarla toplantı yaptı. Çember dardı, yerin altında, ölüm ve yaşam arasında, ince ateşten bir karar vereceklerdi. Önce herkesi tek tek dinledi. Sonra kendisi başladı.

“Ne olursa olsun kurtulan arkadaşla ulaşmamız gerek,” dedi Rizgar.

Çeko ve Selim söz hakkı istemeden yüreklerinin sesini bastırmayıp, “Hemen gidelim,” dediler.

Rizgar, “Olmaz,” dedi.

“Ne yapmamız gerek?” dedi beriki.

“Biz Dorşîn'den çok uzağız, gitsek, giden grup kurtulmaz. Dorşîn'e varmadan şehîd düşölür.”

“Gidelim,” dedi diğerleri, “Gidelim, arkadaşımız için ölelim.”

“Gideceğiz,” dedi Rizgar; o derin bakışlarıyla hayran hayran yoldaşlarını süzüyordu. Herkesin bir ölçüde sorunu vardı.

uykudan uyanıp ayağı kalktı. Gün aydınlanmış ama daha güneş doğmamıştı. Sevinci acıya dönüşen Xeyri elini cebine attı. Garzan'ın ona verdiği tezbihi bulmayınca asıl korkuyu o anda yaşadı, yattığı yeri aradığında tozun arasında taneleri küçük kırmızı tespih zor göründü. Eğildi, tesbihin o halini görünce içinde bir sızı oluşuverdi, isim koyamasa da “galiba ikisi de” deyip sonunu getirmeden Botan'ı uyandırdı. Botan “beni neden uyandırdın” diye hiç sormadı. “Sana bir sigara sarmamı ister misin Xeyri” dedi. “Sar” dedi Xeyri. Botan dirseğini Xeyri'nin bacağının üstüne indirdi “bin kere söz olsun” dedi. Xeyri onun ne dediğini anlamıştı “ne olursa olsun” diye cevapladı Botan'ı

Öğlen muhaberesinde orta saha komutanının bizzat kendisi o gür ve tok sesiyle Sason gücünü Kamuran koduyla çağırdı. Çağrıya 1997'de Avrupa'dan harekete katılmış, sonra da Türkiye'de faaliyet yürütmüş, 1999'da Önderleri esir düşünce savaşmak için Garzan dağlarına gelen Welat, “dinliyorum” diyerek cevap verdi. Welat, zayıf, uzun boylu, gözleri çukura kaçmış, saçları dökülmüş, sakın, saf bir gerillaydı. Takım komutanlığı yapan bir savaşçıydı. Yaşı otuzu geçmişti.

N.Sofi: “arkadaşların durumu nasıl.” Dedi ilk sözünde.

Welat: “İyidir heval”

N.Sofi: “Bir bilgi alabildiniz mi?”

Welat: “Aldık heval, olay doğrudur”

Saha Komutanı Sofi, Welat'tan Şehit Mahir şifresini çıkartmasını istedi. Welat şifreyi cebinden çıkartmakla uğraşırken,

Mereto: “Ben bu yüzle örgütün karşısına çıkmam, hadi Sipan senle birlikte Batman'a gidip bu alçağı öldürelim” dedi.

Sipan: “Gidelim heval, gidelim ama önce bekleyelim hele Sofi arkadaş ne diyecek.” Mereto, Sipan'nın bu cevabına iyice kızdı ama Sipan onun kızgınlığına anlam verip sabırlı davrandı.

Mereto: “Sofi, arkadaşlarınızın intikamını almayın mı diyecek” dedi Mereto öyle deyince Sipan etrafına baktı, sonra bir cihaza bir de Mereto'ya baktı. Belli ki o söz kafasını karıştırmıştı. Doğru ya, örgüt

arkadaşınızın intikamını almayın demezdi. Örgüt militanlarının kanını döken her kimse mutlaka ondan intikam almıştı. Sipan ne diyeceğini bilemedi, zaten oldukça incinmiş, öfkeyle doluydu. O anda doğru olan tek şey intikam diye düşündü. Sipan'ın yerine Welat cevap verdi. "Demez" dedi "demez, Sofi arkadaş onu demez ama bir bekleyelim hele ne diyecek önce." Kızgınlığını zor bastıran bir tonda. Mereto Welat'ın cevabına iyice sinirlendi. İki arkadaşları komplo ile vurulmuşken konuşmanın ne gereği vardı. Gidip intikam almaları dışında.

Mereto: "Saha komutanı kesin gelin diyecek diye" tahmin yürüttü. Botan cihazın az uzağında Sipan ile Mereto'nun tartışmalarına kulak kabarttı. Xeyrî, hem onları hem de cihaz konuşmasını sessizce dinliyordu.

Mereto, Sipanı ikna etti, bu gece yola koyulup Batman'a gideceklerdi. Mereto bu kez rahatladı, sinir damarları gevşedi. Gidip gereken neyse Sipan ile birlikte yapacaklardı.

Welat: "Sofi arkadaş güvenli bir biçimde, hemen bu gece olmasa bile en geç yarın gece yola çıkıp Dorşin'de olmamızı istiyor" dedi. Merakla bekleyen arkadaşlarına şifrenin çözülmüş halini aktardı. Welat saha komutanına cevap vermek için cihazın mandalına basacaktı ki, Mereto kolundan tuttu, sinirler bir hayli gerilmişti.

Welat: "Ne yapıyorsun" dedi, Mereto'ya sert çıkıştı.

Mereto: "Hangi yüzle örgütün karşısına çıkacağız, ben de yılların kadrosu senin kadar eski bir gerillayım, ayıp denen bir şey var" dedi.

Welat: "Başıma erkek mi kesildin sen, ben mi gidelim diyorum, saha komutanı çağırıyor"

Mereto: "Özür dilerim kızma heval, sen de beni anla"

Welat: "Anlıyorum anlıyorum" dedi, biraz daha sakinleşmişti.

Mereto: "Hiç olmasa Mereto ve Sipan burada değiller Batman'a gittiler desen, tamam, iş çözülür, Sofi arkadaş nereden bilecek şimdi burada olduğumuzu. Sipan ile gidip o alçağı öldürdükten sonra Dorşin'e geliriz"

gerçek olduğuna inanabilse koşup adamın yanına gidecek, olmasa onu çağırıp yardım isteyecekti. Ev, adamdan daha gerçekçi olduğundan eve doğru ilerledi. Çünkü aşağıdaki evleri daha önce de orada görmüştü. Ondan başka kimsenin olmadığına kanaat getirince, silahının emniyeti açık, eli tetikte avluya vardı. Kilitli olan kapıya ürkerek bakarken, tekrardan, "Açamayacak mıyım?" diye korkmaya başladı. "Elime alacağım taş düşecek, yine çöpten bulduklarımla mı yetineceğim?"

Farklılığın birlikteliğinde Duygular ortaktır amaç aynı olunca

Birkaç haftada saçlarına kırlar düşmüş, avurtları çökmüştü Rizgar'ın. Yılların savaşçısı ve komutanı tecrübeli bir gerillaydı. Ama bu olayın ağırlığını yaşıyor, kış karlarının çaresizliğinde kıvranıyordu. PKK tarihinde çeşitli dönem ve zamanlarda ihanetler yaşanmıştı ama böylesi adice bir ihanet ilkti. Bu nedenle dil kilitleniyor, yürek donuyor, kelimeler boğazdan inmeden kuruyordu. Ne yapılmalıydı? Tüm yoğunlaşma ve tartışmalar buna dönüktü. İhanet eden Mereto'ydu. Rêber'in dışında hayatını kaybedenlerin kimler olduğu bilinmiyor, kurtulananın da kim olduğu belirsizdi. Aynı zamanda olayın nasıl gerçekleştiği hareket için önemliydi. Tüm

Düşünce, duygu ve ruh olarak kendini yarının amansız mücadelesine hazırlamaya çalışıyordu. Sanki sırtı geçtiğinde umduğu her şey onu orada bekliyor gibi rahattı. Sabah uyandığında, “Yalnızlığımın on üçüncü günündeyim,” deyip eşyalarını çantasına topladı. Hayal kurmadan, sadece, önündeki geçeceği sırta bakıyor, ne kadar sürede gidebileceğinin hesabını yapıyordu. Saat yedide ayağa kalktığında, yerinde bir işaret bırakmak istese de yaktığı ateşin belirli bir işaret olduğunu düşünüp vazgeçti. Kendinden çıkarak yürüdü, kar olan yerlerde izi çıkmasın diye etraflarını döndü, bazen üç adımda yürüyüp oturdu, sigara içti, dürbünü çıkarıp etrafına göz gezdirdi. Yine ayağa kalktı, ikinci adımda tekrar oturdu. Kendinde umutlar yeşerterek yürüdü, bazen hiç kalkmamak üzere otursa da gerilla arkadaşları için yürüdü. Normal zamanlarda, sırtında yirmi beş kiloluk yük ile on dakikada aştığı sırtı, altı saatte zor aşmıştı. Sırtın tam başına geldiğinde gördüğü karsız dağlar ve yamaçlar karşısında elinde olmadan her iki dizinin üstüne çöktü. Aklına Kemal Sunal’ın Yeşil Vadi filmi gelince gülümseyerek, “İşte yeşil vadi!” dedi. Hesendîn Dağı’nın üst taraflarından aşağılara doğru köylerin üstüne kadar kar olsa da, Dorşîn Dağı’nın ne başındaki kayalıklarda ne de görüldüğü kadarıyla yamaçlarında kar kalmamıştı. Başlarını topraktan çıkararak yemyeşil otlar, ortalığı cennete büründürmüşlerdi. Çantasını indirmedi yaslandı. Etrafa göz gezdirdikçe umudu çoğalıyordu, yollar ve patikalara çokça bakıyor, oralardan geçen insanlara rastlamak istiyordu. Aniden gelen koyun sesiyle ondan umulmaz bir çeviklikle, başını omuzların üzerinden sestene yana çevirdi. Yamaçtan sırtın üstüne doğru iki köpek öncülüğünde koyun ve keçiler geliyordu. Çıplak gözle görünmelerine rağmen, dürbünle teyit etmek istercesine tekrar baktı. Çok da yaşlı sayılmayacak bir adam elinde baston niyetine yamuk yumuk bir ağaç tutmuş, bazen ıslık çalıyor, bazen de hayvanlarına bağıırıyordu.

Genç savaşçı, dürbününü indirdi. “Kendini kandırma, yine hayal görüyorsun. Köpeklerin, tavukların sesine güvendi, başına gelmeyen şey kalmadı,” dedi. Hayvanları ve adamı umursamadan sigarasını yudumlamaya devam etti. Silahını kendine değnek yaparak, ayağa kalkıp Teyyar’ın evine doğru ilerledi. Gördüklerinin

Welat tereddüt yaşadı. Mereto haklıydı, kendi aralarında bunu haledip örgüte bilgi vermeden gidip intikam almak kötü müydü? Sonra örgüt eleştirse de özeleştirisi verilebilirdi.

Saha komutanı tekrar “Kamuran Kamuran” diye çağırınca Welat “dinliyorum heval”dedi.

Mereto: “hade ne duruyorsun söylemene heval. Sen sadece burada olmadığımızı söyle, diğer tüm sorumluluklar bana ait”

Welat ikirciklikleydi, saha komutanı onları çağırıyordu. Beri yandan arkadaşlarının intikamlarını almadan gitmek istemeyen arkadaşları vardı. Örgütün talimatı ile Mereto’nun intikam alma istemi arasında bir süre bocaladı, doğrusu neydi kafasında tartıyordu. Mereto fırsat bilip Welat’ın ağzını açmasına olanak tanımadan yüklendi. Saha komutanı tekrar “Kamuran Kamuran” diye seslenip “orada mısın, ses geliyor mu” diye sordu.

Welat: “bir dakika heval, bir şey diyeceğim şifrede arıyorum” deyince Xeyrî; “Sofi arkadaş gelin diyor, sizin yaptığınız yanlış, örgüte yalan mı söyleyeceksiniz” dedi. Ama Welat ile Mereto’nun küçümser bakışlarıyla karşılaşınca Xeyrî, Welat’ın ikna olduğunu anlayıp Botan’ın yanına koştu. Botan, bir insanın yaşı, görevi, yetkisi, ismi, siması ne olursa olsun her zaman herkesi dinlerdi. Dinlerken samimiyetini hissettirerek çözüm olabilmek için çare araması belirgin bir özelliğiydi. Xeyrî bunu bildiğinden durumu ve kaygılarını ona anlattı

Botan: “Zaten başımıza ne geldiyse kendimize göre olan bu tarzımızdan geldi. Örgütün yanına gidip bu tarzımızı düzeltmeden hepimiz de gitsek kimse sağ dönmez. Merak etme, gitmelerine izin vermem deyip kararsız kalan Welat’a seslendi. “Örgüt ne diyorsa onu yapacağız, giden olursa haindir” deyince, Welat şifreyi vermekten vazgeçti. Mereto da sessizce kabullendi. Ama içine sinmemiş gibi yüzünü buruşturarak susmakla yetindi. Welat cihazın öte ucundaki saha komutanına “tamam anlaşıldı” dedi. N. Sofi bir süre daha şifreyle konuştu. Ardından “tüm arkadaşlara selam söyle, güvenliğinize dikkat edin” deyince Welat cihazı kapattı. Cihaz kapandığı gibi helikopter hareketliliği başladı. Sekiz skorsky

durmadan asker taşıyorlardı. “Hesendini tutmuş olabilirler, helikopter o taraflara doğru havalanıyor” dedi Welat.

Botan: “Askerden sınır yapsalar vurup geçeceğiz” dedi

Sason Bölge Komutanı Garzan ve yardımcısı Berxwedan, Hadi Özbek adındaki bir milisin komplosu ile arabada katledilmişlerdi. Geriye kalan Welat, Xeyrî, Botan, Sipan ve Mereto’yu saha komutanı şifreyle, “Güvenlik tedbirlerinizi alın ve acil gelin,” talimatıyla çağırmişti. Cihazın etrafında onu dinleyen gerillaların nasıl etkileneceğini bilecek kadar tecrübeliydi. Kürdistan iki yiğit evladını yitirmişti, hem de hiç hak etmedikleri bir yöntemle canlarından olmuşlardı. Türk ordusu kendilerine dağları mesken tutmuş gerillalarla baş edemeyince, tüm değerlerinden arınan Kürtler aracılığıyla onları komplo yöntemleriyle tuzağa düşürüp öldürüyordu. Yılan soğuğunda sahte söz ve gülücük saçanlara, kendi kavmini bu denli tuzağa düşürmek için başka hangi canlı âlemde rastlanırdı. Uzun süren mücadele dönemlerinde bu tür ihanetleri duymamış, görmemiş biri değildi ama insan ihanetlere alışamıyordu. Her seferinde onarılamaz birer yara açıyordu yürekte. On bir yılını dağda geçirmiş Garzan ile Berxwedan’ı yakından tanıyan saha komutanının, ikisinin de kaybı için canı yanıyordu fakat mücadele, savaş ve düşman gerçekliği hesaba katıldığında ağlamaya ve yas tutmaya imkânı kalmıyordu. Bir an evvel intikamları alınmalı ve ihanet eden şahıs cezalandırılmalı, gereken dersler çıkarılmalıydı. Diğer yandan içi incinerek arkadaşlarına da sitem ediyordu, daha 82’lerde önderleri arabaya binmeyin diye gerillaları uyarmamış mıydı? Hiç olmasa kalan gerillalar sağlam ulaşsın diye gerekli perspektifi verdi. Karargâh noktasında, çağırdığı Sason gücünü bekleyen N. Sofi aynı yerde birkaç cihaz açtırmış, verdiği şifrelerle Türk ordusunun kafasını karıştırıyordu. Sason bölgesiyle konuşması bittikten sonra rakamlarla verdiği şifreler arasında düşündürten birçok kelime yerleştirdi. Yeni bir eylem talimatını mı veriyordu yoksa kendisi Dorşin bölgesinden Muş bölgesine mi geçecekti hepsinin tedbirini bir anda aldırmaq gibi beyinde bulanıklık

şaşkın hali gibi kala kaldı. Morali bir hayli yükselmişti. Doğayla ilk defa böyle iç içe yaşıyor, değişimi fark ediyor ve etkileniyordu.

Yeni Özgür Politika, ANF’den aldığı haberde, “İhanet karşılıksız kalmayacak” başlığıyla Halk savunma gücü HPG’nin olayla ilgili açıklamasını duyurdu. Halk Savunma Güçleri Ana Karargah Komutanlığı, on bir Mart günü Amed’in Kulp ilçesinde yedi gerillanın öldürülmesine ilişkin açıklamada bulundu. HPG açıklamasında “11 Mart 2007 tarihinde Kulp kırsalının Eskar (yaylak) köyü yakınlarında üslenen bir gerilla birimimizdeki yedi arkadaşımız, Türk devleti tarafından ajanlaştırılan Mereto isimli bir unsur tarafından zehirlenerek katledilmiştir” denildi. HPG açıklamasında gerillaları öldüren Enyüce ile ilgili şu bilgileri verildi:

“1998 Yılında Amed Eyaleti’nde gerillaya katılan, 1982 Sason doğumlu Galip Enyüce adlı unsur, 2003 yılında Sason üzeri özel bir göreve giderken örgütle ilişkisini koparıp ailesi ile JİTEM’in işbirliği sonucu düşürülmüş ve 2005 yılında tekrar gerilla saflarına gönderilmiştir. Bu süreçten sonra JİTEM’le bağlantılı çalışma yürüttüğü anlaşılan Mereto kod isimli Galip Enyüce unsuru, yedi arkadaşımızı katlederek tekrar gerilla saflarından kaçmıştır.” “İhanet karşılıksız kalmayacak” denilen HPG Ana Karargâh Komutanlığı açıklamasında, Türk devleti, savaş kurallarını ihlal ederek insanlık dışı yöntemlerle gerilla güçlerimize yönelmektedir. Bu vahşi cinayette rol alandan ve bu olayın tezgâhlanmasından sorumlu olan herkesten hesap soracağız ve karşılıksız bırakmayacağız” denilen haberin ardından hayatını kaybeden gerillaların kimlik bilgileri Pasûr’dan alınan bilgilere göre verildi. Haberin son kısmında ise yaralı kurtulmuş bir gerillanın akıbetinin ne olduğunun bilinmediği yazılıyordu.

yattıktan sonra tekrar yağmış, onu çemberine almıştı. Sabah güneşle eriyen karın iki katı kadar kar yağmıştı. Yağan kar taşın üstünde damlayıp onu da sırlıklam ıslatmış, bedenini dondurmuydu. Çıldıracak gibiydi, resmen doğa onunla dalga geçiyordu. Oturmuş, başını önüne eğmiş, her şeyin kendiliğinden olmasını bekler gibi bir hali vardı.

“Sen ne biçim bir komutansın? Huner olmak böyle midir? Kendini düşünmüyorsan da savaşçıların düşün!” Xeyrî aniden ayağa kalktı. Karın altında, önceden hayvanlar için kesilen, su çekmemiş ağaçların dallarını topluyor, diğer yandan da savaşçılarına; “Komutanın ne olduğunu göreceksiniz, size büyük bir ateş yakacağım,” diyerek dalları parçalıyordu. Kırdığı ağaç parçalarını yattığı yerde üst üste gerilla ateşi biçiminde dizerek yakıp, kendinden kurduğu ordusuna bakarak konuşuyordu: “Gördün mü Xeyrî, komutan olmanın yararlarını?” kendisi ateşin önünde oturmuş ısınırken, etrafında karın içinde oturmuş savaşçılarına da tek tek bakıp, “Isının savaşçıların ısının, her şeyi sizin için yapıyorum,” diyordu. Dışarıda topladığı bir avuç tirşo otunu, içine su koyduğu salça kutusunda kaynattı. Kaynatarak içtiği suyla biraz daha rahatladı. Yanarak köz olan ağaçlara bakıp düşüncelere dalmıştı: “Demek ki insan böyle oluyor; ağaçlar gibi onlar da canlılar. Önce kuruyor, daha sonra yanıp kül oluyorlar. Öyleyse bunca acı neden çekiliyor? Bu acıyı bize çektirenler de kül olmayacak mı? Bilmiyorlar mı? Biliyorlarsa neden yapıyorlar bunu bize?” Uzun bir süre dalıp düşünse de cevabını bulamamıştı.

Önce güneşin ışınları bıçağın sivri ağzı gibi sisleri yarı. Parıltılı ışıklar belirdi. Işık sarı, mavi, beyaz, kırmızı, rengârenkti. Işınlarını saldırdığı her yer onun da rengini almış zümrüt gibi parlıyordu. Ardından şeyhin divanında eriyen müritler gibi kar, ona ibadet edercesine erimeye başladı. Kar ile güneşin ilişkisi aşka tutulmuş maşukun, sevdıyla erimiş haline benziyordu. Her bir şeyin karşısında eridiği başka bir şey vardı lakin baki olan güneşti. Güneş olmak ne güzeldi böyle. Bu, en çok genç savaşçının işine yaradı. Yıllardır mağarada hapis edilmiş tutsağın özgür kaldığı andaki

yaratıyordu. Kato koduyla çağırdığı Dorşin bölge komutanı Rizgar Gever hemen birkaç metrelik ilerisinde cihazın başındaydı. O da Muş gücüne seslendi bu kez, N. Sofi tekrar araya girdi. Dışardan bakışla anlaşılan oydu ki saha komutanı harekete geçip Muş bölgesine doğru yol alacaktı. Kato aracı olduğuna göre, Muş güneyinin yol güzergâhı hakkında bilgi alınıp Sason, Dorşin ve Muş güneyinin cephe komutanı olan Nimet bilgilendiriliyordu. Bu bağlantıdan sonra karakolları gözetleyen gerilla birimleri oluşan hareketliliği üstlerine bildirdi. Uzun dönemdir araziye çıkmamış orduyu operasyona çekme taktiği tutmuş gibiydi. Türk ordusu Garzan’da çoğu kez komplo yöntemiyle sonuç almak istediğinden çok az operasyon yapardı. Normalin üstünde olan bu hareketlilikle gerilla birimleri, düşmanlarını hazırladıkları tuzaklarla bekleyecekti. Büyük telsizle yapılan yanılmalı konuşmalardan, Türk ordusu, saha komutanı N. Sofi’nin Dorşin’den Muş’a geçtiğini sanmış, operasyon başlatmıştı. Muş güneyinde, yedi gerilladan oluşan bir birliğin üzerine iki kobra helikopteriyle birlikte, Sason Maristo Taburu ile Muş merkez ve Pasûr’dan onbeşbin¹ bordo bereli ve köy korucuları önden gönderilmişti. Kıvrak zekâlı gerillalar kendi evine gelen askerlerin nereden yürümek zorunda kalacaklarını bilecek kadar dağlarını biliyor olmalarından olacak ki, yer altına döşedikleri, namlusu kırılmış büyük çaydanın içine yerleştirilmiş uzaktan kumandalı mayının yakınına iki asker yanaştı. Onlardan elli metre ötede toprağı az kazıp bedenlerini yapraklarla örtmüş Serhat, mayının kumandasını Dijwar’a uzattı. Dijwar, alnında biriken teri işaret parmağıyla sildi, sol yanağına sürdü. İlk eylemiydi, bıyıklarını dudakları arasına alıp emdi, hoşuna giden bir şey yapacakken hep böyle yapardı. Altında uzandıkları ağacın üstünden bir sincap diğer ağaca bir sıçrayışta atladı, tam da Dijwar’ın kalp ritmi gibiydi atlayışı. Serhat, Dijwar’ın yanlış anlamasına sebebiyet vermeyecek şekilde “istersen bana ver heval” dedi. Dijwar “olmaz, olmaz dur ben bize çektirdiklerini bir bir anımsıyorum.” Serhat, köyleri yakılan Dijwar’ın ailesine çektirilenleri ondan çok dinlemişti. Askerler bir şeylerden şüphelenmiş olacaktı ki yerlerinde çakılı kalmış, etrafı gözetliyorlardı. Dijwar çocukluğundan bu yana köyde yaşadıklarını

bir bir kafasında canlandırdı, vurulan iki gerillanın parçalanmış bedenlerinin panzere bağlanıp köy ortasında dolaştırıldıklarını hatırladığında gözlerinden ateş kıvılcımları fışkırdı, dudaklarının arasından, ‘alçaklar’ diyen fısıltılı bir cümleyle cihazın düğmesine basması bir oldu. Tüm kirliliğinden arınmış kadar rahatlamıştı. Eski gerillalar hep söylemişti, ilk eylemde patlatılan kurşun “içimize sinmiş düşman gerçekliğine vurulur” derlerdi. Dijwar içindeki zehri kusmuş kadar rahat bir nefes aldı. Serhat bu durumlara alışkın olduğundan sakın bir şekilde verecekleri tekmili netleştirmek için sonucunu gözetliyordu. Deprem etkisiyle patlayan bombanın yarattığı basıncın şiddetiyle ağaç dallarındaki yapraklar havada uçuştı. Semada gri kırmızı bir toz kütlesi et parçalarıyla birlikte yere iniyordu. Kanın kokusu şarap içmiş at gibi askerlerin böğürmesine neden oldu, yetim kalmış çocuklar gibi bağırsıp duruyorlardı şimdi. Kendilerini sağa mı atsalar sola mı vursalar ikircikli tavırlarına rağmen başları önde uzanmış, rastgele, art arda silahlarını ateşliyorlardı. Mayına yakın olan asker hemen o anda can verdi. Beline kadar kopmuş ayağının bazı parçaları yüzükoyun uzanmış bedenın üstüne yığıldı. Etraftaki kalın ağaçlara kandamları fışkırdı. Başındaki beresi düşen diğer askerin de ayağı parçalanmıştı. Basınç karnını deşti, bağırsakları dışarıya taşıtı. Traşlı yüzü toprağın içinde, bedeninden çekilen kanı toprağı suluyordu. Açıkgezleri yavaş yavaş solarken ne işim var burada der gibiydi. Koskocaman bir ordu yaralı olan erini kaldırmaktan acizdi. Bunu o an fark etti ama geçti, ona anlatılan yalanlara kanması canına mal olmuştu. Öldürmek için gittiğı yerde şimdi ölüyordu. Kimin için savaşmaya gelmişti, amacı neydi, neden asker olup bu dağlara geldiğini düşündü, can çekişirken viski yudumlayan göbekli siyasetçilerin vatan millet Sakarya sözlerini şimdi anlasa da zaman işlemişti. Beyni nasılda yıkanmıştı, ceplerini şişiren vatanseverlerin sözleriyle alev almışta gönüllü olarak Kürdistan dağlarına gelmişti. Kardeşim dediğı Kürtler kendilerini yönetmek isteyince nasıl da birden düşman ilan edilmişlerdi, bunu neden anlamamıştı. Oysaki bin yıllardır bu topraklarda yaşayan Kürtlerin ta kendisiydi. Orta Asya’dan kendileri geldiğinde 1071 Malazgirt Savaşı’nda din kardeşliğiyle Kürtler

sonra, tekrar taşın üstünde sabitleştirdiğı dürbünüyle bakardı. O da sigarasını sardığında Huner’den tek farkı organlarıyla konuşup, “Bu sigarayı yemek niyetine içiyorum,” demesiydi. Etrafı ağaçlarla örtülü bir alana koyulan keçilerin olduğunu ve onlara ot veren birini gördüğünde dürbünü bırakıp kendisine tekrar alkış çalarak, “Helal olsun sana, işte şimdi Huner oldun, iyi keşfeden bir gerilla olabildin.” diyerek kendini övdü de övdü. Övmekle bitiremiyordu ki haklıydı. Onca günden sonra insan gördü, sevindi. Her şeyin gerçek olduğunu anlamış gibi; “Hey dünya, ben yalnız değilim.” Diye, sessiz bir çığlık attı sevinçten.

Toros tarafı askeri mantığa göre ters düşerdi, oraya gitse kurtulurdu. Köylülerin yanında tedavi olur; yatabilecek sıcak bir yer bulurdu. Ne var ki yürüyebilir miydi? Üstelik Toros’a varmak için Eskar’ın yanından geçen Kelasor suyunu geçmeliydi. Ağaçla yapılmış köprüyü sular kapıp götürmüş olabilirdi. Bunu tam bilemiyordu, köprü olmazsa geçemezdi, gidip kontrol etse, geriye dönmeden yolda düşecekti. Dün planladığı gibi, önündeki sırtı aşır alttaki evlere bakacaktı. Ama bugün halsiz olduğundan yarına erteleyecekti.

Yaşam; ilerde olabilecekler için insanları hazırlamaya çalışırdı. O aşamada farkına varıp anlam verenler ve direnenler tarihten yana tavır koymuş olurlardı. Olmasa, yele kapılıp rüzgârda uçuşan kuru kenger gibi diyarlardan diyarlara savrularak yok olurlardı. Geçtikleri hiçbir yerde bir etki bırakmaz, dünyaya gelişleriyle insanlığa bir katkıları olmadan sönüp giderlerdi. Tüm bunların farkında bile olmayan genç savaşçı, üstlenmiş bir görev gereğı yaşamaya çalışıyordu. O artık Dorşin Bölge Komutanı’ydı. Yaşananlar hakkında partiye bilgi vermek için yoldaşlarından aldığı manevi güçle ayakta kalmaya çalışıyordu. Yaşar ve örgüte olanları söylersem böylesi bir ihanet bir daha asla olamaz diye tahayyüll ediyordu. Beri yandan daha yaşadıklarına bile anlam verecek güçte hissetmiyordu kendini. “Belki de yaşadıklarım bir rüyadır, arkadaşlarım böyle gidemez, mümkün değildir” diye kendini avutmaya çalışıyordu. Mavisi kanatılmış bir gece gibiydi. Dinlenmek için uzandı. Yattığını, uyanınca anladı. Gözlerini açtığında gördükleri karşısında şaşkına düşmüştü. Güneşle eriyen etrafındaki kar, o

Bulduğu yere geri geldiğinde çeşmeden biraz uzaklaşmıştı ki, patikanın sağ tarafında, yerde yatmış salyangozu eline aldı; içinin dolu olduğunu görünce, “İşte ziyafet!” diye bağırmaktan alıkoyamadı kendini. Bildiği, tecrübe edindiği her şeyi onunla paylaşan eski Dersim gerillası Navdar Amed; salyangozun da yendiğini, yumurta tadı olduğunu söylemişti. O da kabuklarını kırıp salyangozu ağzında parçalara ayırdı. Navdar’ın dediği gibi yumurta tadı vardı. Yemek adına doğru düzgün bir şeyleri on birinci günde yiyordu. Tüm derdine deva geleceğine inanarak yutmuştu. Bayram yaşıyordu şimdi. Kalacağı yere doğru ilerlerken uçuyormuş gibi bir duyguya kapıldı. Ne ayağının ağrısını hissediyor ne de belinin sancılarını umursuyordu. Kalacağı yeri beğenmişti. Alttaki yapraklar ıslak olsa da yatmak için uygun bir yerdi. Oturdu, “Bu ziyafetten sonra bir sigarayı hak ettim.”

Bir salyangozla kendine gelemezdi ve artık ısınmadan yaşayamazdı. Bu güne kadar bu karda, böylesine aç yaşaması da mucize gibiydi. Kendini nasıl motive ettiğini şahsen bilmiyordu. Hep bir şey ve bir yerlerden direnme gerekçeleri yaratıyor, donarak ölen hücrelerinin azalmasından dengesiz olan fiziğini, güçlü tutmaya çalıştığı beyni ve duygularıyla ilerletebiliyordu. Ancak bu bir yere kadar geçerli olabilirdi. Sonra kaçınılmaz olan ölüm gelirdi. Üstelik hiç kimse de bunların yaşandığını bilemeyecekti. Tüm gerçekliklerin ortasında en yalın haliyle yaşarken, henüz yaşadıklarının ne olduğunu bilmek istemiyor gibiydi. Güneşin ısısı dışında başka da hiçbir şey düşünmediği sabaha bu halde gözlerini açtı.

Toros’un yamacında güneşle parlayan yeşil çadırları ve bacalarından duman tüten evleri görünce sevinçten uçacak gibi oldu. Kendisine alkış çaldı. Dürbünü indirince de, “Ya onlar insan değilse ve ben hayal görüyorsam.” Sevinci kursağında kaldı. Huner gibi keşfe oturdu. Huner, uzun bakıp netleştirmek istediği bir yer olunca sigarasını sarar, dürbünle bakıp sonra tütünden bir yudum aldıktan

onlarla birlikte Bizanslılara karşı savaşıp evlerini onlara açmamış mıydı? Terörist diye bellediklerine karşı savaşmak için gelmişti buralara. Oysa bu dağlarda yaşayanlar kendi topraklarında kendilerini yönetmelerine izin verilmediği için devlet terörüne karşı direnenlerdi. Yaşamının o kısacık son anında gerçeği son nefesinde öğrenmek, kandırılmış olmanın acısı, yarasından daha çok incitmişti onu. Sevdiği kız ve yolunu gözleyen anasının ölüm haberiyle nasıl yıkılacakları gözünde canlandı. Ay yıldızlı bayraklarla donatılacak evlerinin ilk günden sonra yolu bile bilinmeyecekti. Cenazesine katılacak kravatlılar ‘şehitler ölmez’ deyip aileyi kolayca teselli edecek, yeni ölümlerden ne kadar pay alacaklarını hesaplayacaklardı. Paşalar, vekiller ve başbakan silah yüzü görmemiş çocuklarına dünya da cenneti yaşatırken, o ise tüm bunları göremeyecek kadar nasıl da gözü dönmüştü. Herhalde yaşarken yok olmak buydu, öldükten sonra anılmamak ve hatırlanmamak hep yaşayacak olan ruhu öldürürdü. Mısırlıların ‘ölüleri anmak onları diriltmektir’ atasözünü hatırladı. Anası ve babası dışında onu anacak kim vardı? O halde ona yardım edilmediğine göre bir daha asla fark edilmezdi. Bir dönem sonra gözleri kapandı, uzun haykırışları karşılıksız kaldı. Kozmê Tepesi’nde konumlanan operasyon koordinesinin talimatlarına rağmen tek bir asker yerinden kıpırdanıpta üstüne gitmedi. “Sıkıysa kendisi gelsin, uzaktan ahkâm kesmek kolaydır” diyorlardı. Tüm olanları izleyen Serhat, rahat tavırlarıyla, yanında, ağaçların arasında bedenini kamufle etmiş Dijwar Batman’a “bak, gördün mü, patlatılana kadar şişirilen ordunun hali budur işte” dedi. Geniş yüzüne yayılan muziplikten sıyrılan Dijwar orduyu kafasında ne kadarda büyütmüştü, askerler köylerine gittiklerinde herkesi dayaktan geçirip paşa kesilmeyi iyi biliyorlardı oysa.

Türk ordusu gerilla tarafından vurulan iki askerini “kaza sonucu öldü” diye duyurmuş ve Hesendin Boğazi’nda Sason’dan gidişlerini tahmin ettikleri gerilla birliğini imha etmek için pusuya yatmışlardı.

Komutanı vurulan gerilla birliği de imha edilirse, Sason b6lgesi tasfiye olacak ve bir s6re gerillasız kalacaktı. Saha komutanı N. Sofi, karargâh noktasında, Amed, Erzurum ve Garzan eyaletlerinden oluşan sahayı koordine ederken, T6rk ordusunu yanılttığından ve on beş binlik operasyon g6c6n6n yedi gerilladan darbe yemesine duyduğu sevinçle, bir yandan arkadaşlarıyla şakalaşıyor, diğer yandan da Sason birliğine bir şey olmasından duyduğu kaygıyı gizlemeye çalışıyordu. Amed'ten tanıdığı ve bir kış Dorşin Goma¹ Dayika'da birlikte kaldıkları Huner'i, gelen gerillaları sağlam alsın diye karşılamaya g6nderecekti. Huner; cesur ve savaşçı 6zelikleriyle Amed eyaletinde tanınmış, saha komutanının verdiği kadro eğitime katılmak i6in Garzan eyaletine bağlı Dorşin'e yeni gelmiş sayılırdı. Bakışları, avını parçalamaya hazır şahininki gibi keskindi. Araziye hâkimiyeti, ge6mişte yaptığı kaçakçılık deneyiminden geliyordu. İş bitiriciliğiyle tanınan Huner, K6rdistan'ın Rojhilat parçasındandı. Kepçe kulaklarından annesini sorumlu tutar, bir g6n d6zelir umuduyla hep bağlı tutardı. Bıyıklarını, uzun burnunu 6rts6n ve ge6n g6r6n6m6nden kurtulsun diye bırakmıştı. Ordunun i6ine sızabilen, gerektiğinde askere nefesi kadar yakınlaşabilen, yetenekli bir savaşçıydı. G6revlerini sessiz ve soğukkanlılıkla yerine getiren bir komutan adayıydı. Saha ve eyalet komutanları, onu daha b6y6k g6revlere hazırlıyorlardı.

Gerillada her işe yarayan, on beş metreyi bulan kuşağını a6tı, şalvarının kemerini, uyluk ile omurga kemikleri arasında bağladı. ř6tikının² ucunu, eskimiş ama hakiki Halep kumaşından yapılmış şalvarının cırt cırtla kapanan fermuarının hemen 6st6nden bir karış i6eriye bıraktı. Yerde yığılmış kuşağını, incelmiş beline, ayaklarını yerden kaldırıp kuşağın 6st6nden atarak doluyordu. Kuşağını d6zeltti, kuşak beline tam oturuyordu. Silahını omuzladı, onun gibi iyi bir savaşçı olan 6eko'yu da yanına aldı. Zaten kendisi,

¹ Yaylaya 6ıkanların kaldığı geniş arazi, alan.

² Bele bağlanan kuşak.

İyinin, g6zelin savaşçıları 6l6m6n en 6irkiniyle karşılaşırlar hep

G6z6 etrafında, 6eşmeden d6nd6kten sonra kalacağı bir yer arıyordu. Birleşmiş iki taşın altı, kalmak i6in g6zeldi. Biraz inceledi, sanki tek kişilik bir gerilla birimi i6in yapılmıştı. D6n6şte orada kalacak, kurbağasını da getirip burada yiyecekti. Patikanın kenarında başı dışarıda, soğuğa rağmen parlaklığını yitirmemiş tirşo otunu g6rd6. Bu kez hayvan olarak değil de insan olan bir hayvan olarak eğilip, d6rt ayak 6zerinde durup silahını patikanın 6zerinde bırakarak 6eşmeye ulaşabilmek i6in otlanıyordu. Sevinçten parlayan g6zlerini ota kilitlemiş, minnacık yapraklarını okşuyordu. “Ey g6zel ot! Kimse senin ne anlama geldiğini bilmiyor, sen şimdi bir hayat kurtarıyorsun.” Başını topraktan yeni 6ıkartmış otu dudaklarının arasına almadan 6nce 6perek af istedi.

6eşmenin 6zerine nasıl vardığını kendisi de anlamadı. şimdi 6eşmede olmasına rağmen y6z6nden herhangi bir sevinç belirtisi okunmuyordu. Bağırıp 6ağıran kurbağalar suyun i6erisinde olsalar da sesleri yoktu. Saatlerdir bir kurbağa yiyebilme umuduyla y6r6m6řt6 ama suyun i6inde kurbağa yoktu. Su kurbağalarını aramak i6in eğildiği suda kendisini g6rd6. G6l6mseyerek, “Benim dışımda hi6bir şey yok,” diyebilirdi. Gerillanın buralardan ge6tiği gibi k6yl6lerin de uğrak yeri ve gelip giderken etrafa bir şeyler bırakma olasılığı vardı. Etrafı arasa da bir şey bulamadı. “Hi6 kimse tek kalacağımın hesabını yapmamış,” dedi.

işbirlikçilere karşı savaşta bir parmağını kaybeden, gerilla kişiliği oturmuş, Rizgar Gever'in yardımcısıydı. Mermi dolu dört adet yirmilik şarjörü ve iki bombayı da beline bağladı. Uzun parmaklarıyla şarjörlerini tutup rayına geçiriyormuş gibi sıkı, bıraktı. Palaskasının kartal başlığını birbirine geçirdi. Kendisine oldukça yakışan, çaprazlama tek omuzluk sermilik,¹ heybetini tamamlıyor, beline yakışıyordu. İnce bıyıklarını burdu. O an ona hayranlıkla bakan Sofi'nin bakışlarına takılı kaldı, kısacık bir anda bakışlar karşılıklı etkileşim halinde ruhlarına akıyordu. Sofi, Huner'i bakışlarından azad eylemek için gözleriyle doksan derece bir daire çizdi. Huner hazırlığına devam etsin diye başka tarafa baksa da N. Sofi'nin akli hala Huner'deydi. Nasılda yiğit bir delikanlı ve gözü pek bir gerillaydı. Cesaretine hayranlık duymamak elde değildi. Verilen talimatı kusursuz yerine getirmek örgütlü ve demokrasinin gereğidir diye bakacak kadar bilgili bir insandı. Tüm yürüyüşlerde ve çalışmalarda hep en önde yürüdüğüne tanık olmuş Sofi, onun tüm zamanlarda zafer elde edebilecek bir komutan olduğuna emindi. Ta Kürdistan'ın bir parçasından Kuzey Kürdistan'a gelip halkı için mücadele etmek her babayığidin harcı değildi. Kürdistan devrimi olsun, başka ülkelere gidip özgürlük mücadelesi vereceğim diyen ender enternasyonalistlerden biriydi. İran'ın beyinleri afyonlaştıran tuzaklarına düşmeyecek kadar akıllıydı. Yaptığı kaçakçılık işinden tek maksadı, zor koşullarda olan ailesini geçindirmektir. Küçük yaşında başladığı işte aldığı büyük sorumlulukla erkenden olgunlaşmıştı. Harekete katıldığı dönemde, tasfiyecilerin mücadeleyi tasfiyesine karşı gösterdiği tavrıyla, teorik olarak izah edecek bilinçte olmasa bile bilincini ispat ederek Kuzey'in savaş alanlarına kendisini önerip gelmişti. Huner yaşamın her alanındaki pratiğiyle, bilmeye anlamayı, o anda uygulamayı birbirinden ayırmayacak kadar entelektüel bir savaşçıydı. Verilen talimatı eksiksiz yerine getirmeyi demokrasinin gereği sayıyordu. Uzun dönemlere göre hesap yapan Sofi, Doğu Kürdistan devriminin öncülerinden biri

¹ Şarjörlerin kemerle omuza bağlandığı kayış.

olabilir nitelikte olan Huner'i her şeyiyle zaten ona göre eğitiyordu. Bu yüzden onu 2005 yılında Amed'ten kendisiyle Dorşin bölgesine getirmişti. Dorşin'nin Goma Dayika tarafında üstlendikleri kış kampında verdiği kadro eğitiminde özellikle onun olmasını istemişti. "Simko Serhildan'la benzerliğiniz var" dedi. Sofi'nin o bakışlarından sonra bir şeyler söylemesini bekliyordu da Simko aklının ucundan dahi geçmemişti. Kürtlerde bir yiğit olarak nam salmıştı. Mele Mustafa'nın bacanağıydı. Simko Şikakî dönem dönem Rusya, Osmanlı, İngiliz, Irak ve Türkiye'ye başkaldırmış, Birinci Dünya Savaşı'yla oluşan boşlukta, daha 22 Ekim 1913'te Xoy'da açtıkları Kürtçe eğitim okulunu kapatmak isteyen İran'a karşı isyanıyla şahın korkulu rüyası olmuştu. Pehlevi hanedanı 1930'da Tebriz'de bir kompo ile onu ve oğlu Hüsrevi'yi idam ederek cesetlerini Urmiye'ye götürüp şehir meydanında haftalarca teşhir etti. Huner'in aklına o Simko geldi. "O Simko mu?" dedi. Sofi, elindeki bastona tutunup ayaklandı, ne zaman farklı bir şey düşünse zihniyle birlikte bedeni de hemen hareketlenirdi. Oturduğu yerden kalkması tarihteki yenilgilere bir daha asla der gibiydi. Huner uzun zamandır onu tanımasından dolayı bu canlanmasından bir sonuç çıkardı. Birbirlerini tanımanın başlıca özelliği kimin nerede, ne zaman, ne söyleyip düşüneceğini en azından tahmin etmektir. İkisi de bu duruma aşinaydı. Yoldaşlık birbirini anlayıp yaşamakla oluşabilirdi zaten. Huner de doğruldu. Sofi küçük birkaç tur attı etrafta, döndü dolaştı. Bıçağını çıkarttı, bıçakla hedef arasında mekik dokudu, gözlerini kenetlediği hedefe bıçağı fırlattı. Bıçak hedefi on ikiden vurmuşçasına saplandı. Bıçak da düşüncesi gibi hedefe ulaşmasının rahatlığıyla sallanıyor gibiydi. Kafasında tarttığı düşünceleri olgunlaşıp ete kemiğe bürününce, gözü hala hedefin ortasındaki sallanan bıçakta, konuşmaya başladı. "Taaa" dedi, aaları oldukça uzattı, belli ki mesafe vardı da vardı. "Ta Doğu Kürdistan'dan gelip Dersim'e, oradan da Karadeniz'e kadar yol alıp daha genç yaşında savaştaki başarısı ve yaşamdaki güçlü duruşuyla HPG askeri konseyi seçilen Simko Serhildan" dedi. Uzamış sakalı ve başına sardığı kefyesiyle Hakkâri yöresinden hareketli bir ezgi mırıldayan Rizgar Gever eline aldığı bir ağacı sivriltilmekle uğraşıyordu. Hafiften esen

Tespit için E... Kulp Cumhuriyet Savcısı ve güvenlik güçleri olay yerine gitti. Ancak sarp bir vadide bulunan mağaraya savcı giremeyince, özel eğitilmiş komandolar helikopterlerle bölgeye indirildi. 7 teröristin uykulu tulumları içindeki cesetleri bulunurken, 8'inci ceset bulunamadı. Bunun üzerine E... 'Nöbette olan kişi yaralı kaçmış olabilir,' dedi. Güvenlik güçlerine örgütün bölgedeki faaliyetleri hakkında önemli bilgiler veren E... teröristlerin sığınakları ve geçiş güzergâhlarını da gösterdi.

Kendisinden 'ajan' diye şüphelenilmesi üzerine 8 arkadaşını vurduğunu itiraf eden E... öldürdüğü teröristlerin kimlikleri konusunda bilgi sahibi olmadığını da dile getirdi."

Bawer, bir çocuk gibi ağlamaya başladı. Zorluklar karşısında direngen bir kadın olan anası oğlunu kucaklayıp sımsıkı sarıldı. "Biz kurtulan için dua edelim oğlum," diyerek Bawer'i teselli etmeye çalışıyordu.

kanallarının ve tüm internet sitelerinin ilk haberi, tüm gazetelerin manşetiydi.

Aynı gün DHA'nın ise geniş verdiği haber şöyleydi:

DHA | 16 Mart 2007 Cuma - 12.32

“Diyarbakır Kulp'ta Mereto kod adlı G.E. tarafından 7 PKK'lı teröristin öldürülmesi iç hesaplaşma sonucu olduğu anlaşıldı.

Kulp kırsalındaki bir mağarada pazar günü silahlarıyla birlikte cesetleri bulunan 7 PKK'lı teröristin, aynı grupta bulunan Mereto kod adlı G.E. tarafından örgüt içi hesaplaşma sonucu öldürüldüğü ortaya çıktı. Bir süre ayrı kaldığı örgüte yeniden dönen E.'nin, diğer teröristler tarafından ‘ajan’ olmakla suçlandığı, kendisini sorguya götürmeye karar veren militanları uyurken öldürdüğü belirlendi. E...'nin tüfekle taradığı 8 teröristten 7'si ölürken, yaralı kaçanın akıbetinin bilinmediği, E...'nin de teslim olduğu güvenlik güçlerine PKK ile ilgili önemli bilgiler verdiği öğrenildi.

Kulp ve Lice ile Bingöl'ün Genç ilçeleri arasındaki dağlık bölgede pazar günü güvenlik güçleri tarafından bir mağarada, uyku tulumları içinde silahları, telsizleri, dürbünleri, el bombaları ve mühimmatla birlikte 7 PKK'lı'nın cesedi bulundu.

Örgüt elemanlarını öldürdükten sonra teslim olan E...'nin anlatımına göre, olaydan bir gün önce güvenlik güçleri geniş kapsamlı bir operasyon başlattı. Bölgedeki terörist gruplardan 9 kişilik PKK timi de saklandıkları mağaranın saptandığına karar verdi. Bu sırada gruptaki diğer teröristler, örgütten ayrılıp yeniden dönen E...'yi ‘güvenlik birimlerine bilgi vermekle suçladı. 8 terörist, ajan olduğunu iddia ettikleri E...'yi ‘Amed Eyalet Karargâhı’na göndererek sorgulamayı kararlaştırdı. Bunun üzerine E... teröristler gece mağarada uyku tulumları içinde uyurken, Kaleşnikof tüfeğiyle uykudaki 7 kişiyi öldürdü, mağara önünde nöbet tutan 1 teröristi de vurdu. Silahıyla birlikte yürüyerek Kulp'a gelen E... pazar sabahı güvenlik güçlerine teslim oldu ve cesetlerin bulunduğu mağaranın yerini söyledi.

rüzgârla sallanan yapraklar ve Rizgar'ın mırıltısı dışında herşey dingindi. Huner, komutanın ne söylediğini anlayacak düzeydi. Utanır gibi oldu. Kızaran yüzünü örtmek için yüzünü avuçlarına aldı. Sofi bu durumu biliyor olacak ki ona hiç bakmadı. Rizgar da Huner'i tanıdığından Sofi'ye olduğu gibi katılıyordu. Ciddi insanlar övüldüklerinde sorumlulukları artar kendilerinden geçmezlerdi. Bu bilinçte olan Huner'in bakışları dahada keskinleşti. Yüreği göğüs kafesini dövdü, onun için yer ve mekân fark etmezdi, önemli olan halkı zafere taşıyacak mücadelenin yol ve yönteminde uzmanlaşmaktı. Ancak özel olarak bir parçada sorumluluk verilmesi onun için de bir şanstı, aynı zamanda tarihte başarıya ulaşmamış olduğundan, yara almış zamanı diriltmek ayrıcalıklı bir görevdi. Üstüne çöken ağırlığıyla tekrar hareketlendi. Küçük komando çantasına biraz ekmek peynir koydu. Saddam'i dürbününü¹ boynuna aldı. Gerillanın, adını klêş diye kısalttığı Rus malı tek kol kaleşnikofunu çaprazlama tuttu. Silahının emniyetini açarak, namluyu kontrol etti. Mermisi zaten her zaman namlunun ucundaydı, o da sırf tedbir olsun diye baktı. Rizgar “dikkatli olun” dedi. Huner'in yerine Çeko ‘tamam’ anlamında başını salladı. İki gerilla arkadaşlarıyla vedalaşarak Hesendin yolunu tuttular.

Huner uzun bacaklarıyla önde hızlı hızlı yürüyor, ayak sesini en aza indirmek için hızlı attığı adımlarını yere, toprağı incitmeden bırakarak ilerliyordu. Kısa boylu Çekdar ona yetişmek için hızlandı. Gerillalar adını kısaltarak Çeko diyorlardı. Amedli Çeko'nun ilk ismi Xebat'tı. Çeko ismini sonradan savaşta yitirdiği bir arkadaşından almıştı. Alnı kel denilmeyecek kadar açıktı. Gülerken ağzını kapatıyor, “Dişlerim karizmami bozuyor” diyordu. Alnı da yara alınca, “Kaportam da gitti, kırılmış dişlerimi yapacak doktor yok” diye yakınıyordu. Suçu ise çok sevdiği helvaya bağlıyordu. Helva o denli şirin olmasa yemeyecek, dişleri düşmeyecekti. Kır saçları seyrekti. Sason bölge komutanı Garzan, gerillalar Sason'dan Dorşin'e

¹ Saddami dürbün; Almanya'nın Irak ile ortak yapımı olan, adını zamanın Irak lideri Saddam Hüseyin'den alan dürbünlere verilen adtır.

geldiklerinde, ona ya helva ya da tütün kutusunda diş şekli verdiği kemik gönderiyordu. Çeko günlerce buna gülerdi. Gabardin elbisesinin üstüne giydiği komando yeleği kendi marifetiydi, halis muhlis el yapımıydı, modelist de stilist de kendisiydi. Cepleri bir çantanınki kadar çoktu. Eylemlerde kullanmak için yeleğinin arka kısmını fermuarlı bir çanta biçiminde yapmıştı, B7 roketlerini orada taşıyordu. Bir eli silahının kabzasındaydı. Hızla alıp verdiği nefesi yeni bıraktığı bıyığını ıslatmıştı. Huner’e “Yavaşla,” diyecekti, gururuna yediremedi. Seğirdi, ona yetişmek için kendi hızlandı. Mekabının altını asker botunun altı biçiminde kesmiş, iz çıkartma sorunu kalmamıştı. Gerillanın geçtiği yerde asker izi çıkacaktı. Görenlerin kafasını karıştırmak için bire birdi. Bu da Çeko’nun kendi marifetiydi.

Ayakları yürümeye alışmış, basacakları yerleri gözle değil ayaklarıyla seçerek, ağaçların arasından yılan gibi kıvrıla kıvrıla ilerliyorlardı. Başları önlerinde, sağlarında ve sollarında avcı gibiydiler. Asker onları görececek olursa, Sason’dan gelen birlik tehlikeye girmiş olacaktı.

Huner ve Çeko tecrübeli gerillalardı. Ve böyle bir hataya düşmeyeceklerini düşünüyorlardı.

Dorşin’e gelmek için yola koyulmuş Sason birliği, geçiş güzergâhlarında indirme yapan skorsky helikopterini dürbünle izlemişlerdi. Helikopter özel birlik de indirmişti. Lakin bu dağlarda, hangi birlik gerilla kadar ‘özel’ olabilirdi? İhanet ve komplolar olmazsa, bu dağ silahlı Kürt çocuklarının evidir. Kim kimi evinde vurabilirdi ki? Doğup büyüdükları toprakta, gündüzden yaşamları geceye dönüşmüş, her yeri avuçlarının içi gibi biliyor, bu toprakları seviyorlardı. İnsan yaşadığı yeri sevince ölmezdi, gerillada ölümsüz sevgi buna denirdi, savaş ve coğrafya iç içe değerlerle bağlantılıydı.

Hesendin Boğazı tutulmuş, kuş uçmaz, kervan geçmez yerlere pusu kurulmuş, çember oluşturulmuştu. Sason birliği, arkadaşlarının intikamlarını alıp öyle gelmek istese de, örgüt

Söylenipte geçilenlerin gerçeği hissedilseydi Belki de yaşam dururdu

Askerler cenazeleri aldıktan sonra, akrabası olan Sîdar’ı da tutukladıklarından haberdardı. Ondan sonra kaç kez Murat ile de gizlice görüşmüşlüğü vardı. Onun da aklı fikri bu olaydaydı. Murat’tan aldığı bilgiler ise sınırlıydı. Her şeyden çok olayın verilmiş şekli Bawer’ın canını yakıyordu. Savaşta ölmek ve öldürmek vardı da ihanet neydi? Hele hele uyurken insanları taramak, aklın, vicdanın, insanlığın neresine konulacak, tarihe nasıl not düşülecekti. Yılların milisiydi, böylesi bir olayı duymamış, görmemiş, tanık olmamıştı. Hiç kimseye bir şey söylemeden sabah erkenden bir saatlik mesafede olan Pasûr’un yolunu tuttu. Pasûr’da cenaze kadar koyu, gri, renksiz bir sessizlik vardı. Rêber’in cenazesi alınmış, diğer altı gerilla cenazesi morgda bekletilirken, belirsizlik, halkı ölümden beter etmişti.

Bawer, gazete bayisine girerek, parasını önceden uzatıp tüm gazeteleri istedi. Bir poşete koyup tekrar köyün yolunu tuttu. Ömründe ilk defa bu kadar gazete almıştı. Eve vardığı gibi televizyonu da açtı, haberler basına sabahtan beri servis edilmişti zaten. Gazeteleri önüne serdi, haber tüm gazetelerin manşetinde yer alıyordu. Sabah gazetesinin, “Ben öldürmeseydim onlar beni öldürecek!” başlığını gördüğü gibi onu kapattı. Yeni Şafak, “Kendisine ajan diyen yedi terörist arkadaşını öldürdü!” Vatan, “Mağarada infaz edilen yedi terörist!” Hürriyet, “Mağarada panik, infaz!” diye verdiği haberi, başka bir gazete, “Eylem hazırlığında olan yedi teröristi öldürdü!” diyordu. Televizyonların, radyo

talimatını dinleyerek, sabaha karşı Hêlin köyünden Hesendin'e çıkıyorlardı. Muş operasyonunda Türk ordusunun darbe yediğini biliyorlardı. Ve Hesendin'in onlar için tutulduğunu düşünebilecek kadar tecrübeli savaşçılardı. Onları öldürmek için pusuda duran askerleri vurmak, o an en çok istedikleri şeydi, ancak talimata göre çatışmaya girmeyecek ve sağlam ulaşmaları istenildiğinden, pusuyu yarıp geçeceklerdi. Yitirdikleri Garzan ve Berxwedan'dan sonra, iki gündür yemek yememişlerdi. Hesendin'in Sason tarafında, Cacaz Karakolu karşısına düşen Hêlin köyünden çıkmadan önce, girdikleri bahçeden karpuz ve domates toplamışlardı. Kapılarının önüne, bahçelerine izinsiz girdikleri için özür dileyen bir not ve fazladan kestikleri karpuzun üzerine de yirmi Türk lirası bırakıp karanlığa karışmışlardı.

Tan yeri ışıdı ışıyacaktı ki Huner uyandı. Şehit Xeyrî yamacına gelmiş, yatmışlardı. Arkadaşlarını uykudan kaldırdı. Uykusu ağır Xeyrî'yi uyandırmak bir hayli zor oldu. Grubun hepsi ayakta onun kalkmasını beklerken, orada kaldıkları belli olmasın diye Mereto, altlarında ezilen otları eliyle düzeltti, uzanmak için yerinden çıkarılmış taşları eskisi gibi yerleştirdi. Grubun kaldığı yeri iyice gezdi, eliyle toprağın yüzeyini taradı, onlardan düşmüş her hangi bir şey deşifrasyona neden olabilirdi. Sipan, genç savaşçının saçını okşayıp “genco hepimiz seni bekliyoruz” deyince Xeyrî yerinden fırladı. Geç uyandığı için kendine kızdı. Utanmıştı şimdi. “Bu lanet uyku peşimi bırakmadı.” Kimseyle göz göze gelmemeye gayret göstererek, hemen toparlanıp dün gece sabaha kadar toprak yolda çıkan izlerini kamuflej etmek için peşinden sürüklemiş olduğu kefiyesini başına sarıp ayağa kalktı. Garzan ile Berxwedan'ın ani gidişlerinden etkilendiğini arkadaşlarına yansıtmak istemediğinden, grubun en arkasında artçı kalmasını o istemişti. Botan, üşüyen ellerini alıp verdiği nefesle ısıtmaya çalışırken genç savaşçıya “üşüyor musun” diye sordu. Sipan gülerek “bu yaşta soğuk ne ki onun için” deyiverdi. Yüzünü kefiyesiyle örtmüş Xeyrî, Garzan

eyaletinin en geç savaşıydı. Bu yüzden genellikle Xeyrî yerine genç savaşçı diye hitap edilirdi. Huner “hemen hareket edelim” deyince herkes sırasına girdi. Bu yorulmak nedir bilmeyen Huner de kimdi? Xeyrî’nin dikkati ona kaydı. İlgisini neden çekmemiştî? Onunla birkaç kelime dışında hiç konuşmamıştı. Kaba birine benzemiyordu. Yürüdü mü grubun ona yetişmesine göre değil gitmesi gereken yerin uzaklığına göre adımlarını hızlandırıp herkesin ona yetişmesini duruşuyla emrediyordu. Genç savaşçı yürürken “işte hayal ettiğim gerilla budur” diye geçirdi kafasından. Havanın soğuk olmasından bir an önce hızlı yürüyerek ısınmak istiyorlardı. Noktaya varıp çay içtiler mi yorgunluk adına bir şey kalmazdı. Bir de Sofi daha dün gecedan beri halkla ilişkilerden sorumlu olan Bilal’i köye gönderip onlar için bir kuzu hazırlamıştı. Gerillada bir adetti, bir yerden grup geldi mi oradaki imkânlar göre en iyi şekilde karşılanmaları için her türlü hazırlıklar önceden yapılır, kusursuz bir karşılamayla gruplar ağırlanırdı. Önde Huner, arkasında Sason birliği, onların ardında Çeko, en arkada artçı...

Şênê Boğazı’nı aştıklarında güneş doğmuştu. Huner’in hemen arkasında yürüyen Mereto kuryeden sonra hep önde yürürdü. Güçlü fiziğiyle gerektiğinde yorulan arkadaşlarına yardım eder yüklerini taşırdı. Dorşin coğrafyasına aşinaydı. 1999’daki ateşkesten sonra, Güney Kürdistan’a geri çekilme sürecinde geçtiği buraları az-çok hatırlıyordu. Tam neresi olduğunu çıkartamıyormuş gibi, art arda dağ ve yer isimlerini Huner’e soruyor, hatırladıklarını da onaylatıyordu. Gerillada coğrafyaya hâkimiyet önemliydi. Ayrıntılarıyla tanınmayan bir coğrafya gerilla için ne kadar elverişli olsa bile dezavantaja dönüşmekten kurtulamazdı. O, bu yüzden geçtiği her yeri en ince detaylarına kadar öğrenir bir kez geçtiği yerden ikinci kez grup geçirebilirdi. Birçok gerilla onun bu özelliğine gıptayla bakardı. Ne denli yorulursa yorulsun, geçtiği yerleri hep kontrol eder, yorulan arkadaşlarının gizlilik kurallarını ihmal etmesine izin vermezdi.

Silvan nüfusuna kayıtlı Mereto, Sasonlu Xiyan aşiretindendi. Uzun boylu, geniş yüzlü, dolgun, alını açık, yeni bıraktığı bıyığı kalındı. Amed’te Hevsel bahçelerinde binlerce askere karşı, tek

senin gibi yalnız başımayım, senin meleklerin, peygamberlerin var. Ben ise kimsesiz ve tek başımayım. Şimdi arkadaşlarım bu patikanın üzerinden gelsinler, söz veriyorum onlara senle aramızda geçenlerden bahsetmeyecek, sorduklarında sizi bekliyordum diyeceğim. Yeter ki onları bana getir,” diye uzun uzun dua etti. Duası karla karışık yağmur olarak üstüne yağdı. Kızdı, köpürdü, gözleri kan çanağı gibi ateş saçtı. “Hiç olmazsa ben bu halimle dua edebiliyorum, sen onu da yapamıyorsun,” dedi. Ağzında topladığı suyu tükürerek, “Lanet olsun hepinize!” dedi. Patikanın üzerinden çeşmeye doğru ilerledi. Kızmış olsa da biraz sonra kendisine hazırlamayı düşündüğü ziyafetten dolayı sevinçliydi. İçi, dünyada hiçbir derdi olmayan bir çocuğun neşesi ile dolup taşı; halayın başını çekiyormuş gibi; “Hey, hey, hey!” diye bağırduğında sağ elini de sallıyordu.

boşaldı.” Uzun bir süreyle ısıtmaya çalıştığı parmaklarıyla sardığı sigarasını dudaklarına götürdü. Susuzluktan çatlamış toprağın, suyu içine çekmesi gibi o da dumanı içine çekiyordu. “Dünyanın en mutlu insanı sensin Xeyrî” dedi. Sigarasını bitirmesine rağmen karla karışık yağmur hala devam ediyordu. Uzun bir zamandan sonra ilk defa sigarayı yemek niyetine değil de sigara olarak içiyordu. O an bedeni sigaradan yanmamış, bir tane daha istemişti. “Bu güzel anı, istediğimi geri çevirerek harap edecek değilim,” deyip diğer sigarayı sarmaya başladı. Uzun bir aradan sonra yağmur durmuş, hava açılmış, çırılçıplak arazi de görünür olmuştu. Gülümseyerek, “Yağmur da irademi denedi ama kıramadı.” Dedi.

Bu kez nereye gideyim diye düşündüğünde ilk aklına gelen çeşme oldu. “Çeşmenin içinde kurbağa olabilir, bulduğum gibi parçalara ayırıp yerim” diyordu.

Eski gerillaların pratiklerini ileride kendisi de karşılaşılabileceğiyle, ders alarak dinlemişti. Zaman gelmiş, ot, kurbağa, yılan, hatta eşek eti bile yemişlerdi. Xeyrî’nin aklında kurbağanın da yenilebileceği o anda canlı kalmıştı. Kurbağaların yendiğini anılarında anlatan Navdar’ın eksikliği miydi, yoksa kendisi mi tamamını dinleyememişti bilemiyordu, Çünkü kurbağaların nasıl yenilmesi gerektiğini bilemiyordu.

Şehîd Xeyrî yamacından kendini çeşmeye doğru bırakırken, kafası, kurbağayı nasıl yiyeceğiyle meşguldü. Kendine iki seçenek sundu; kurbağayı sudan çıkardığı gibi ağzında parçalara ayırarak yiyecekti. İkinci seçeneğe ise ihtimal azalıyordu. Ateş yakıp közde pişirecek kadar tahammülü olsa, sabredecekti.

Yamaçtan çeşmeye giden patıkaya varınca, gittiği yer bilinmeyen hayaller ve geçmiş yaşamıydı. Açtığı elini semaya kaldırdı. Bedenindeki tüm hücreler et ve kemiğiyle, odaklanmış kişilik olarak tek bir sestti. “Allah’ım nesin sen? Kimsin? Var mısın, yok musun? Sana tek bir şans veriyorum; görüyorsan eğer; ben de

başına verdiği savaşta kuşatılarak katledilen eski komutanı olan Brûsk’ten etkilenmiş, ayrıca Sason’da tanınmamak için ismini değiştirerek Brûsk yapmıştı. Silahlı Kürt çocuklarının dağlarda kurdukları yaşamlarında tüm gerillanın neredeyse her ev ve köyde ayrı bir adı ve kodu olurdu. Temel olan gizlilik kuralı ihmale gelmezdi. Gerilla; “Ayakkabı numarası bile düşmana ulaşmamalı. Düşman düşmandır ya, düşman olan ayakkabı numarasını ve ismini de bilmemeli,” diye yeni katılan arkadaşlarını eğitiyorlardı. Garzan’ın yardımcısı olarak Sason’a düzenlemesi olmuştu, nasıl olsa eskiydi ve daha önce Amed eyaletinde kalmıştı. Neredeyse hiç konuşmaz, çoğunlukla arkadaşlarını dinler, en küçük bir espriyle de kakhaha atarak gülerdi. Sason bölgesinde sivillere görünmemeye herkesten çok o önem verirdi. Öz savunma çalışmalarıyla ilgilendiğinden, görüşmeye çağırdığı milisler olunca güvenlikten kaynaklı çağırdıklarıyla tek başına görüşür geri gelirdi. Mereto, yaptığı bazı planlamalarla yakında düşmanın hiç ummadığı sürpriz, büyük bir eylemi şehir merkezinde gerçekleştireceğinin tekmilini veriyordu. Onun devlete karşı herkesten farklı bir öfkesi vardı, bir tek konuşunca onu söylerdi. Türk devleti Kürdistan’da halka çok çektiirmişti, insanlar onlara yapılanları zaman zaman söylemekten utanıyorlardı. Belli ki Meretoda özel olarak oturmuş bir kin oradan geliyordu. Bu nedenle gerillalar sormaya gerek duymuyorlardı. Eylem planlamaları dışında genelde suskundu. İş düşmana darbe vuracak tartışmalara geldi mi plan üstüne plan kurardı. Yaşama katılımıyla örnek olan sessiz ve pratik bir insan olması ilgi uyandırıyordu. Güney’den günlerce süren yol sürecinde fedakârlığıyla dikkat çekmişti. Cesareti takdire şayandı. Gerillaların geçtiği yol güzergâhlarında, asker olmadığını bilecek kadar rahattı. Cesur dendi mi grupta Mereto akla gelirdi. Eski Kürt erkeklerinde olan kör cesaretiyle öne atılırdı. Eyalet komutanından sonra grubun en eski gerillası oydu. Savaştaki yıllar insandaki sezgi gücünü yükseltiyordu, belki de bu nedenle hislerinin verdiği güvenle öne atılıyordu. Güney Kürdistan’dan gelen grubun çantalarında su, ekmek, peynir, roket, mermi, C4, kırkar metre korteks patlayıcı,

dörder bomba, kitap, defter, kalem, yüzlerce mermi, her şey vardı da bir tek tecrübeleri eksikti.

Mereto güneyden kuzeye ulaşana kadar yol boyunca çift kol klêşinin emniyeti açık, parmağı tetikte, kuryeden daha inisiyatifli davranıyordu. Geçiş boğazlarını ya bir gerillayı yanına alarak, ya da tek başına kontrol ediyordu. Önemli olan grubun sağlam bir biçimde, darbe yemeden Garzan'a ulaşması değil miydi? Ve herkesin kafası bununla meşguldü. Kendi kayıplarıyla halkı incitmek ve örgütü zorlamak istemeyen görev insanlarıydı.

Mereto'nun adımları Huner'inki gibi hızlıydı. Onu takip ediyor, grup tek sıra halinde ilerliyordu.

Yumurta sarısı güneş, Toros'un arkasından belirdi, ışığını her tarafa yaydı. Yere düşmüş yaprakların üzerindeki donun damlası, güneşle eriyip parlıyordu. Bilal, son keşfini yaparak noktaya inmiş, çay hazırlayan arkadaşlarının yanında grubu bekliyordu.

Güldü, bastonunu yere üst üste toprağı eşeleterek vurdu. "Neredeydiniz kuralsızlar? Sizi merak ettik!" dedi Nureddin Sofi. Öndeki Sason birliğini tek tek kucakladı, genç savaşıya takılarak "Genco bıyıkların gelmemiş daha," diyerek kolundan tuttu. Xeyrî utandı. On altı yaşında gerillaya katılmış, sakal ve bıyığı çıksın, genç tanımı üstünden kalksın diye sürekli tıraş olmuştu oysa. Diğer gerillalar da birbirleriyle kucaklaştı. Dorşin birliği, Rizgar Geve, Huner, Bilal, Serhat, Rêber ve Çeko idi. En çok ilişkilenebildikleri birlik Sason gücüydü. İlk kez onları böyle eksik görüyorlardı.

Gerilla tokalaşması içten ve sıcaktı. Duyguların bakışlarda gizli olduğu belliydi, özlem dolu gülüşlerle her şey gözlerden okunuyordu. Mereto ve Xeyrî, Güney Kürdistan'dan birkaç hafta önce gelmişlerdi. Botan, Welat ve Sipan ise onlardan bir yıl önce Garzan'a gelmiş, Dorşin birliğiyle yakından tanışıyorlardı. Ne var ki uzak veya yakın kavramları gerillada anlamsız sözlerdi. Zira gerillanın kendisi, yakınlık ve uzaklığın ötesiydi. Gerilla; inanç ve düşünce birliği, insan sevgisiyle dolan silahlı bir savaşıydı. Silah ve sevginin birbirine

Benimki gibiyse yalnızlığın Ne farkımız kaldı

Planlaması dünden hazırdı. Gün asık yüzlü, hava kapanıyor, bulutlar çöküyor, görüş mesafesi azalıyordu. Sonbahar noktasına doğru yola koyuldu. Az ilerde olan noktaya ulaşmak onun için mesele idi. Ağır adımlarla da olsa yürüyor, yediği ottan sonra, "Yol erzakımı yedim, yola koyulmaya hazırım," diyerek ilerleyip kendini motive ediyordu. Bir kaç dakikalık yolu iki saatte bitirmiş, daha sonbahar noktasına ulaşmadan dizi aşan karların üzerinde helva hayali donmuştu. Gülerek, "Boş ver," dedi. Ulaşamayınca, "Ne helvası, bir kutu helva depoda mı kalır, kesin arkadaşlar yemiştir, onlar çıkarmamışsa da hayvanlar çıkarıp yemiş, aylar tadına bakmış, fareler arta kalanları silip süpürmüştür. Biz en iyisi kendimize tirşo toplayıp suda kaynatarak içip, bağırsaklarımızı ve içimizi kaynar su ile ısıtalım," der demez çantasını indirdi.

İçine topladığı tirşo ile su koyduğu salça kutusunu, yaptığı ocağın üstüne indirdi. Üst üste dizdiği ağaçların üstüne çantasından kopardığı kemer parçasını yakarak damlattı. Bir türlü tutuşmayan ağaç dallarının üstüne, kolunu kestiği kar yağmurluğunu da damlattı. Yanmayınca bu kez de çantanın içerisinde olan naylonları yaktı. Tutuşan ateş hem onu ısıtıyor hem de yemeğini hazırlıyordu; ta ki kar ile karışık yağmur yağıp ateşi söndürünceye dek. Çıkardığı askeri yağmurluğu üstüne atarak çantasının üstüne oturdu. Sırılsıklam olmuş genç savaşçı, nedenini bilemediği bir gülmeye tutuldu. "Ben tam da gerilla oldum," diyerek gülmesini bölmeden tekrardan gülmeye devam etti. "Göklere giden dualarım yağmur olup üstüme

ulaşıp helvayı da bulsa vücudunun tatlı ihtiyacını da gidermiş olacaktı. Bugün yediği otlarla yetinecek, yarın ise oraya doğru yola koyulacaktı. “Bugün gitsem yarına iş kalmaz” diyerek gitmiyor, bulamasa, orada yatabileceği yer kaygısını yaşıyordu.

Sonbaharda, Çeko ile birlikte gittikleri Amed’e kar yol verse gidecekti ama Dorşîn bölgesindeki gerillaların bildiği bir yer olmakla sınırlı olan Kel Tepe hala karla kaplıydı ve yolu oradan geçtiğinden gidemezdi. Ne o gidebilir nede arkadaşları gelebilirdi.

O akşamın diğer akşamlardan farkı, “yemek yedim,” diyerek kendini ikna edip sabaha ulaştırmasıydı.

Çökmüş fiziği onu diyardan diyara gezdiriyor, tekrar kendisiyle buluşması uzun zaman alıyordu. Aynasını cebinden çıkarıp kendine bakmak istese de bu karmaşada kendisini tanıyamayacağından duyduğu korkuyla vazgeçti. “Bir gün insanları göreceksin, o vakit her şey yoluna girer,” dese de görüp görmeyeceğini bilmiyor, iyi niyetli bir istek dışında, gerçekliği ifade etmede yetersiz olan bu sözcük daha çok umut çağrısıydı. Kabarmış duyguları gözlerini doldurmuş, sesini az yükselterek, “Allah’ım, yaradan sensen, ezeli ve ebedi isen, gerillayı bana getir, onu yapamıyorsan köylüleri getir. Yemek istemiyor, yazın gelmesini beklemiyorum, yeter ki insan göster.” Duasının kabul olup olmadığını beklemeden küfürlerini ardı ardına dizdi.

Karşısında günden güne büyüyen ağacın açmış dalıyla konuşup, “sana kurban olayım güzel yaprak, çabuk aç, arkadaşlarımda söyle hepiniz birlikte açın ki ben de bu halden kurtulayım artık”

karışmış hali gerilla olunca, tanışmanın kendisi oluyordu. Hangi tanışma, aynı amaç ve hedef etrafında kenetlenme kadar derinden paylaşım olabiliirdi? Düşünce ve amaç birliğinden öte, kim kime nasıl bağlı olabiliirdi?

Ateşlerinin etrafında oturup sohbet eden gerillalardan kimin hangi bölgeden geldiği, hangi şehirde doğduğu, komutan mı, savaşçı mı, eski mi, yeni mi olduğu, sıcak ve eşitçe ilişkilerinden belli olmuyordu. Devletlerin terörist listesine aldığı bu güzel insanların gülüşleri ne kadar da içtendi... Ordular tüm imkânlarıyla onları imha etmek isterken nasıl böyle gülebiliyor, sakın ve soğukkanlı olabiliyorlardı? Gülmek devrimci bir eylem değil de neydi? Devrimci yürek ve inançla donatılmış kişilik olmasa, bu denli gülebiller miydi? Yürekte kurulmuş köprülerde insanlar el ele tutuşmuş, kılıçtan keskin, kıldan ince, ateşten sırat köprüsünü aşıyorlardı. Hal hatır soruluyor, espri ve şakalar yapılıyordu. Ancak yüzlerden, belirli bir hüznün ve öfke de okunuyordu. Herkesin sormaya çekindiği bir soru, ortalıkta sessiz sessiz dolaşıyor, kimse sormak istemiyordu. Arkadaşını kaybetmek nasıl bir duyuydu? İnsan o kayboluşa katlanabilir miydi? Belki de onlar, bu acıyı hep erteleyerek yüreklerinde saklıyorlardı. Ya da bedenlerini gömdükleri arkadaşlarının yüreği ve hayaliyle mi yaşıyorlardı. Bilimin ötesi, felsefeyle cevabı verilemeyen bir yaşam tarzıydı. Aklın ve duyguların kaldıramadıklarını ruhlarına gömerek dağları arşınıyorlardı. Belki de, dünyada gelişen insan biçiminin en mucizevi çıkışı olmuşlardı. Bu gerillalar, ne de alışılmışın dışına çıkmış ilginç insanlardı. Düşmanlarının bilimcileri ve profesörleri onları anlayamadığı için, asla yenemiyorlardı. Tek ya da birkaç kişi sandıkları gerillaların beyinlerinde milyonlar vardı. Onlar bu yüzden binlere karşı savaşacak kadar cesur davranıp, üstünlüğü elde edebiliyorlardı. Düşmanlarının aklı bunu anlamaya yetmiyordu. Sanki dağ gerilla doğuruyor, hep çoğalıyor ölümü öldürüyorlardı. Toprağa düşen gölgeleri ölürken, onlar hep var olmaya devam ediyorlardı. En çok etkilenen genç gerillaydı. Akılları olan Garzan, sanki hiç hayatını kaybetmemiş gibi onla yürüyerek birlikte yaşıyordu. Hele bu mücadele arkadaşı olunca nasıl katlanılabiliirdi? Bu dağlarda,

gerillaların arkadaşları dışında nesi vardı? ‘Heval’ kelimesi gerillada efsunlanmış bir kavramdı. Gizemi büyüktü. Eşitsizliği bu denli ortadan kaldıracılaben başka bir kavram olanaksız gibi, bu ise gerillada doğal bir hitap tarzıydı. Kucaklaşma kısa sürdü, özlem giderilecek gibi değildi. Garzan ve Berxwedan’ın yokluğu tüm gerillaların dudaklarına hüznölü bir tebessüm gibi sürölümüş, ağızları kurutmuştu. Ama devam eden yaşama gülümseyerek bakıyorlar; acılarından arta kalan duyguları intikam ateşiyile bileniyordu. Gözlerinde keskin bakışlar, kafaları eylem planlamasıyla meşguldü.

Sıcak sohbetlerine ateş dayanmıyordu. Yerinden kalkan Rêber, odun toplamaya gitti. Getirdiği ağaçlarının hepsini aynı boyda kırarak, üst üste bıraktı. Yanan meşe ve palamut ağaçlarının közlerini bir tarafta topladı, biraz da toprak kazdı. Toprağı, ateşi yakacağı yerin kenarında tuttu. Toprak, ani bir durumda ateşi dumansız söndürmek içindi. Odunları üst üste dizmeye başlamıştı ki, saha komutanı yanına geldi: “Sen dur, ben yakayım. Sana yeni bir şey öğreteyim,” deyince Rêber alınır gibi olduysa da, sessiz kalmayı tercih etti. Kenara çekilip yerini saha komutanına bıraktı. Üst üste yığılan sarı tel bıyıkları oynayan Saha komutanı N.Sofi, gülümsüyordu. Çember oluşturan gerillalar da ona ve Rêber’e bakıyordu. Saha komutanı Rêber’e:

“Amed ateş tarzını bilir misin?”

Rêber:

“Bilmem.”

Botan:

“Bilmem.”

Garzan:

“Bilmem.”

Herkes gülüyordu, kahkahalar uzaktan nöbetçi olan Serhat’a ulaşınca onları uyardı. Saha komutanı:

taşlar, yer ve gök, sizlere şükrediyorum, beni duyup hissettiğinizi biliyorum,” dedi. Midesi çıldırmış, gözleri kararmıştı. Ona kalsa otlara saldırıp kökleri ile birlikte yiyecekti. Midenin kölesi olma, diye emrediyordu aklı. Genç savaşçı midesine dönüp tek kelimeyle “Terbiyeli ol!” dedi. Sol elini değnek yapıp onun yardımıyla biraz eğilerek, sağ eliyle tırşonun minnacık yapraklarını kirletmeden almaya çalışıyordu. Kopardığı birkaç yaprağı ağızında parçaladığında, midesine dahi inmeden ağızında eridiler. Normalde daha çok acıktırıcı tırşo otunun doyuruculuğu yoktu. Arayarak buluyor, yiyerek seviniyor, saniyede şekilden şekle giriyordu. Artık saatlerce kendisiyle toplantı yapmasına, yemeksiz nasıl dayanabileceklerine dair kendi bedeninden oluşturulmuş ordusunu ikna etmesine gerek yoktu.

Dorşîn’in Şehîd Xeyrî yamacında dört ayak durmuş dolaşırken, kendisini koyun ve keçilerin otlarıırken ki durumuna benzetse de sesini çıkartmadı. Kendini aç bırakma durumu “Anlamanın ve esinin kaynağıdır” der bilgiler. Lakin bu açlık şimdi onu da aşmak üzereydi. Genç savaşçı, hangi yöne onu götürecekti bilinmiyordu. Xeyrî mi açlığı, anlamanın yolu olarak kullanacak, yoksa açlık mı onu anlamdan kopartacaktı, beklenip görülecekti. Görünen o ki, açlık duygusu düşünebilmesinin önüne set çekmişti. Kopardığı otu kirletmeden özenle ağızına götürürken, “Ne yapıyorsun Xeyrî!” Dizlerinin üzerinde doğrularak durdu. Sesini yükselterek, “Xeyrî ne yapıyorsun?” dedi tekrar ama bu kez kızarak. Yüreğten çıkan kıзма sesinde ağlayacak bir ton vardı. Defalarca art arda tekrarladı, kendisine gelmesini ve yaşadığı anı anlamasını sağlamak istiyordu. “Sen hayvan değilsin ki,” diyebilirdi. Duygusal bir ses tonu ile, “Sen insansın ama hayvan gibi davranıyorsun, sanki sırf yemek için yaşamışsın gibi düşüncesizce kendini kaptırmışsın. Kendini kaybetme, daha çok bulacaksın,” dedi. Kendini uyarsa da, yine otlarıp yemek bularak yemeye devam etti. Ayağı kalktığıında açlığın hakim olunmazsa, insanı hayvanlaştıracığına kanaat getirip kendini tekrar tekrar uyardı.

Sonbahar noktasındaki gömmeye Serhat, kendi eliyle koyduğu helva için, “Depoyu açıp helvayı bulan beni hatırlasın,” demişti. Oraya

çıkamam” dedi. Çıkardığı dut poşetinin içerisindeki dutları yiyen fareler, dutları yedikleri yetmezmiş gibi, bir de pislikle doldurmuşlardı dut poşetini. Üç dutu bırakmış, onun dışındaki diğer tüm dutları yiyip bitirmişlerdi. Ağzına gelen tüm küfürleri farelere sıraladı. Kalan o üç dutu yiyince, “Neyse ki insafılı davranmışlar,” deyip küfrettiği için pişman oldu.

Beyninin yardımıyla anca adım atabiliyor. Yürüdüğünde etrafında birilerini görme umudunu diri tutuyordu. Daha önce üstünde ekmek yaptıkları sêlin¹ etrafındaki kar kalkmış, yerde üst üste yığılmış yaprakların yanında diz çöküp; “Kim bilir sizin içinizde ne büyük hazineler vardır.” Dedi. Palamut aradığı belliydi. Silahını yana bırakıp dört ayak durarak, eliyle yaprakları karıştırmaya başladı. Bulduğu palamuda gözleri sevinçle dolarak bakıyordu, kar ve yağmur suyuyla parlayan palamut; dünyanın en güzel yemek çeşitleri içinden en iyisi gibiydi. Yarısına kadar ağzına aldığı palamudu ağzında parçalayıp yere tükürdü. Kabuğun altında çekirdek kalmamış, kurtçuk pisliği ile dolmuştu. “Canım kurtlar, onlar da benim gibi aç kalıp palamudu yemişler,” dedi. Palamut kabuğunun içindekileri dağıtmadan tekrar aldığı yere, yaprakların arasına kurtlar için bıraktı.

Detektör gibi kullandığı gözleri ve elleriyle yerleri tarayıp palamut arıyor, yaprakların az olduğu yerleri tercih ediyordu. Elleri yapraklar üzerinde, ıslanmış dizleri ise çamura batmıştı. Olabildiğince hızlı davranıp yaprakları kaldırmaya çalışsa da ağır çekime bırakılmış bir film sahnesini geçmiyordu hızı. Kaldırdığı yaprakları temizleyip toprağa ulaşınca dizlerinin üstünde oturup her iki elini havaya kaldırdı. “Yarabbi, sana şükürler olsun, artık ölmeyeceğim,” dedi. Toprağın üstüne başı bir santim kadar dışarı çıkmış tirşo² otunu bulmuştu “Ey doğa, kutsal topraklar, ağaçlar,

¹ Ekmek sacı.

² Ekşi bir ot.

“Erzurum?”

Rêber cevap vermeden bölge komutanı Rizgar; “Nırç,” dedi. “Nırç,” Rizgar’ın “Hayır,” anlamında kullandığı, ona özgü bir kavramdı. Rêber güldü:

“He, onu biliyorum işte,” dedi.

Gerillada ateş sanatı yani dumansız ateş yakmak; gerillacılığın başlangıcı, ilk eğitimiydi. Sanatçı olmak için gerillalar birbiriyle yarıştı. Ateş öyle olmalıydı ki; hem dumansız, hem de sarı ve kırmızı yalazlarla güneş tanrıçası Mitra’yı kışkandırmalıydı. Ancak öylesine gerilla ateşi denilirdi. Saha komutanı, alta dört taşı dikdörtgen biçiminde indirdi. Önce kalın odunları altı çökmesin diye bırakıyor, sonra kabukları kuru odunları seçerek dikkatle diziyordu. Islak kabuklarını üstlerinden sıyrıyordu, ıslak kabuk duman yapardı. Aralarında mesafe bırakmayarak odunları küme yapıp üst üste dizdi, işte Erzurum tarzı ateş böyle yakılırdı. Soğuğuyla meşhur Erzurum’da, ateş sonradan köz olarak kalsın diye ağaçlar aralıksız konur, ateş alttan değil üstten yakılırdı. Böylece ateş uzun sürer, közleri uzun ömürlü olurdu. Sırf çay içinse, ateş, çaydanlığın altını tutacak biçiminde ziggurat şekliyle ağaçlar dizilirdi. Saha komutanı saf sarı kırmızı ateşiyle gurur duyuyor, arkadaşlarına yeni bir şey öğretmenin çocukça heyecanını yaşıyordu. Gerillalar ateşe daldı, bir zaman sonra da grup dinlenmeye çekildi.

Yaşça diğer gerillalardan büyük olan Bilal öğlen yemeğinden sonra ateşin üstüne tutukları kaynayan çayı indirdi. Genç gerilla, tanıdığı bu gerillaya şimdiden hayranlık duymaya başlamıştı. Sason grubuna öğle yemeği için seslenildiğinde “onu şimdi kaldırmayın, biraz daha dinlensin” diyen o yürek okşayan ses Bilal’indi. Genç savaştı, savaşın zorlu pratiğinde oluşmuş örgütlü kişiliğinden yansıyan yoldaşlığında yaşamın hakikatini görüyordu. Kara çaydanlıkta demlenen çay renk renk bardaklara dolduruldu. Bazıları büyük kulplu su bardağı bazıları ise plastik pet şişelerdi. Kimisi de

köyden alınmış mika bardaklardı. Şeker az tüketilsin diye ktlama içiliyor, bir kesme şekerle iki üç bardak çay bitiriliyordu. Bardağından tek damla içmeyen Amedli Rêber düşünüyor, gerekmedikçe konuşmuyordu. Ama arkadaşlarının alışık olmadığı bir sessizlik yüzünden okunuyordu. Mereto'ya baktı;

“Sen...” dedi, durdu.

“Sen...” dedi, tekrar. Kel Tepe'ye baktı. Mereto oralı olmuyor, toprağı eşeliyor, başka tarafa bakıyordu.

Rêber tekrar, “Sen Mereto değil misin?” diye sordu.

“Heee...” dedi Mereto. “Benim...”

Rêber: “Sen kaçmıştın. Ne zaman geldin?” deyince, genç gerillanın gözü fal taşı gibi açıldı. Mereto dudaklarını dişleriyle kesecek gibi oldu, neredeyse kanatacaktı. Çökmüş sessizlik onun cevabına kilitlendi. Başını kaldırdı, genç gerillaya baktı, utangaç utangaç. Güney Kürdistan'da onu kandırmış, İstanbul'da fedai eylem gerçekleştirmek üzere özel kuvvet karargâhı tarafından gönderildiğini söylemişti. Ama ona söylediğini Rêber kabul edemezdi, çünkü eskiden beri Rêber'le tanışıyor, 1999'da Amed'te birlikte kalmışlardı. Eline meşe ağacından ince, kabukları soyulmuş iki karış kadar bir çubuk aldı. Yapılacak eylem keşfinin krokisini çizer gibiydi. Yere düşmüş yaprakları kenara itti, gözler ondaydı, o ise yere kilitlenmişti:

“Ailem beni gördü, Batman'da keşfettiğim karakol bilgileriyle. Abim beni görünce tehdit etti; “Eve gelmezsen seni karakola teslim ederim,” dedi. Bomba ve keleşimi saklayıp beni İstanbul'a kaçırdı. Yıl 2003'tü. Dayanamadım, 2005'te geldim, platform sürecinden sonra kendimi örgüte kanıtlamak için Garzan'a gelme önerisinde bulundum.”

İnsan olan insan, hata yapabilirdi de, Xeyrî onu affedemiyordu. Fedai eylem için gidip örgüt talimatıyla döndüğünü söylediği için Xeyri'nin saygısını kazanmıştı. Genç savaşçının sorgusuzca inanması şimdi öfkeye dönüştü. Ama her şeyin bir zamanı vardı. Onu af edecekti, nasılsa vicdanıyla girdiği muhasebede kazanan örgüt olmuş, tekrardan dağlara gelmişti. Sessizlik yerini koyu bir sohbete

Kendimi tanıyamayacak kadar Yalnızdım artık

Karanlık yine çöktü, yıldızlar geceyi işgal etti. Işıklarını yeryüzüne bıraktılar. Dünya karanlıkta kandilin ışıkları gibiydi. Yıldızlar, semada gümüş şamdanlarda olan mumlar gibi yeryüzüne iniyordu. Xeyrî, gecede, uzandığı yerden gökleri donarak seyre dalmıştı. “Sabah olduğunda doğan güneşle ısınacaksın,” deyip gözlerinde çizdiği güneşle ısınıyordu. Sabaha defalarca donup dirilerek ulaştığında, güneşin etrafına çizdiği olağanüstü resmi izlemek için kalkıp oturdu. Kuşların bile gelmediği bu dağlara operasyonun olmayacağının rahatlığıyla keşif yapmadı. İçindeki tartışmalara kulak kabartıp bir süre dinleyince, o gür sesi yükseldi; “Susun, sizden gerilla olmaz,” dedi. Yaşamak için sürekli bir arayış içinde olmalıyız deyip arayışta karar kıldı. “Doğa dostumuzdur, bize bir şeyler verir,” deyince oraya yakın sonbahar noktasındaki gömmenin yeri gözünde canlandı. Kendini ikiye ayıran genç savaşçı, bir parçasının harabesinden topladığı parçalarıyla diğer benini onarmış, yeni pratiğe çıkacak bir savaşçı kararlılığıyla öğrendiklerini uygulama heyecanını yaşıyordu. Kalkıp aramaya çıkmadan önce çantasındaki dutların hepsini yiyecekti ki onlara bel bağlamasındı. Dutları için ‘yaşam gemim’ diyordu. “Gemimi yakmasam fethe

Muhammet Bozbey ile aynıydı. Böylece, olay doğrulanmış, gerçek, kor bir ateş gibi yüreklerine düşmüştü. Katledilenler Dorşîn gücüydü ama nasıl vuruldukları belirsizdi. Rizgar, bundan sonra haberi daha fazla gizleyemezdi çünkü diğer gerillalar da haberi duymuşlardı. Çeko'nun gözyaşları dinmek bilmiyordu. Ağlıyor, çaresizce kıvranıyordu. Bir daha Rêber'i göremeyecek, Serhat ile yürümeyecek, Botan'la konuşamayacaktı. "Neden ben de ölmedim, neden geldim yanlarından" Telafisi olmayan keşkeler ve geri gelmez zamanlardaki pişmanlıklar salt acı çektiriyordu artık. Sessizlik, öfke, acı, intikam, hüznün ve her şey iç içe buz gibi soğuk toprağın içinde, karın kamufle ettiği dünyanın altında yaşanıyordu. Tüm bunların daha da kötüsü; olay neydi, nasıl böyle olmuş belirsizdi ve bu belirsizlik daha da kötü yaralıyor, öldürüyordu. Haber, yaşamını yitiren yedi kişiden bahsediyordu. Böylelikle bir kurtulan vardı. Ama kimdi bilinmiyordu. Onu kurtarmak için gidilmezse, askerler tarafından öldürülme bile karda donar ölürdü. Bu karda Muş'tan Dorşîn'e gitmek, giden gurubun imhasıyla sonuçlanırdı. Tartışmalar almış başını gitmişti.

bıraktı, çok üstünde durmaya gerek yoktu, nasıl olsa platformu yapılmış, soruşturmalardan geçmiş, yargılandıktan sonra kabul edilmişti. Gerisi eğitim ve pratikte düzelmesine bağlıydı.

Pişmanlık duyulan tanışma

Bir tarafı Botan, diğer tarafı da Garzan'a bağlanmış Batman'ın kavurucu sıcaklığı kırk dereceyi geçmişti. Yazın sonu olmasına rağmen havalar hâlâ boğucuydu. Şehir ışıkları boydan boya Batman'ı süslüyor, damda yatanlar bu manzaranın keyfini çıkarıyordu. Gökteki yıldızlar yeryüzünün ısıltılarıyla birleşince, Babil'i andırıyordu. Ağustosun sonu, sonbaharın başlangıcıydı ama hâlâ sıcaktı. Kavurucu ve boğucu olan bu sıcakta doktorlar; yaşlıların ve çocukların dışarıya çıkmamasını tembihliyorlardı. Oğlu gerilla saflarında hayatını kaybeden Sofi Silêman, sonradan Batman'a yerleşmiş Siirtli birkaç aileden sadece biriydi. En büyük oğlu Emin'in kafası karışmış, ne yapacağını bilemez halde dolaşüyor, düşünüyor, kalkıp dışarı çıkarak tekrar içeri giriyor, eli kolu bağlıymış gibi çırpınıyordu. Evdekiler bile onun bu davranışına şaşırılmışlardı.

Aniden yaşanan bu değişikliği misafirine bağlıyor, ona sorular soruyor, ama cevapsız kalıyorlardı.

Emin, ana tarafından dayısı olduğu Beşir'i akşam yemeğine çağırdı. Yemekte ne et, ne de özel hazırlanmış bir yemek türü vardı. Boyu neredeyse iki metre, kocaman gözlü, kalın kaşlı, büyük elleri, traşlı, taranmış saçları ile Beşir kapıda belirdi. Maddi durumu iyi olmasa da, her zaman düzenli ve bakımlıydı. Yüzündeki gülümseme de olmasa korkulacak biri olurdu. Ağırlığı olan yeğen, gizli işlerle meşguldü. Yaptıklarını akrabalarıyla dahi paylaşmasa da onun özünü tanır, yurtseverliğini bilir, ona güvenirlerdi. İçten olduğu kadar açık sözlüydü, gizli bir şey olunca asla konuşmaz, lüzumsuz tartışmalara girmez, lafı fazla uzatmadan söylemesi gereken sözünü hiç sakınmadan direkt söylerdi. Beşir her şeyden habersiz çağrıldığı yemeğin özel bir tarafı olmadığını görse de, yokluğu bilen, mütevazı bir insandı. Dayıları da onu bu yüzden sever, sayarlardı. Yemekten sonra gelen çayla birlikte, uzun bir sohbet başladı. Emin, Beşir hocanın kulağına yarı gizli bir şeyler fısıldadı, Beşir yemeğe çağırılma nedenini anlamıştı, bir şeyler vardı, ama neydi. Oda kadın-çocuk, diğer dayılarıyla doluydu, ses yutulup kayboluyor, duyulmuyordu. Beşir:

“Salona geçelim Emin, orada anlatırsın.”

“Geçelim hocam.”

Salona geçtiklerinde Beşir:

“Buyur Emin seni dinliyorum,” dedi soğukkanlılıkla.

“Misafir var evde hocam, yemeğe geldin, sen de misafirsin, içeride yabancı var tanıyor musun?”

Beşir hoca, “Sen ne saçmalıyorsun?” diyecekti ki alışılmışın dışında bir şeylerin olduğunu anlayarak Emin'i sakinleştirdi:

“Açık söyle, ne diyorsun sen Emin?”

“Şey hocam...”

“Ne şeyi? Ne diyeceksen de!”

“Bizim evde bir gerilla var.”

“Bana ne? Niye bana söylüyorsun?”

“Senden başka hiç kimseye güvenmiyorum, kardeşlerim bile onun kim olduğunu bilmiyorlar.”

“Sen ölümden korkuyor musun?” diye ona seslenen taş, “Merak etme,” dedi. “Ben şehid ilan edilmek istiyorum.” O an, biri ona dokunsaydı, hüngür hüngür ağlayacaktı. Gözlerindeki parıltı gözyaşıydı. Parmaklarını avuçlarında toplayıp haykırarak konuşuyordu. Yumruğunu göğsüne vurdu. Bu can; bu ülkenin çocuklarına feda olsun ama önce parti cesedimi bulsun.”

“Nimet'e, Çeko'ya deyin. Deyin ki Xeyrî ağlamadı. Yutkundu. Gözlerinde biriken yaşları içine akıttı. Onu, ayıplar tarzda bakan taş bağırıp; “Ne yapayım? Arkadaşlarımı özledim,” diyebilirdi. “Ne olur,” diye sonra da yalvarmaya başladı. “Tüm bunları yoldaşlarıma anlatın,” deyip; ağaca, toprağa, kayalıklara tek tek bakarak konuştu. “Ben artık kaldıramıyorum,” dediğinde; dizlerinin bağı çözülür, karın üstüne çöktü, kalp atışı hissedilmiyordu, gözleri odaklanmış hareketsizdi. Saçları kirli, darmadağındı. İnce, uzun bostan korkuluğu gibi duruyordu. Yüzü siyahtan öte kararmış, yanakları içe büzülmüştü. Elbisesi toprağa bulanmış, ıslak ve çamurluydu. Dizlerinin üstüne ellerini, elinin üstüne de başını bıraktı. Günlerce ona ihanet etmeden, onunla olan silah ve çantasına bakarak, “Bi xatirê we hevalno!”¹ Diyebilirdi. Birazdan kefen gibi her bir yeri örtmüş olan karın üzerine uzanan cesedi, toprağın olacaktı.

Öleceği anda, gözlerini açıp; “Hani söz vermiştin? Arkadaşların hakkında partiye bilgi verene kadar yaşayacaktın. Hemen ayağa kalk.” Biri kolundan tutmuş gibi ayağa kalktı. Onu ayağa kaldıran, görevi devraldığı Huner'den başkası değildi. Genç savaşçı ayağa kalktığı anda; yerdeki Xeyrî'yi görünce utandı. Büyük bir suç işlemiş gibi yerde kalan kendisine kızıyordu.

Mezopotamya radyosunun ayın on beşinde verdiği haberdeki kod isim Rêzan'dı. Bu isim Garzan'ın hiçbir bölgesinde olmayan bir kod isimdi. Yanındaki sicil defterini açıp bakan Rizgar Êrsî'nin, verilen haberle eşleştirdiği isim, Rêber'in gerçek ismi olan

¹ Hoşça kalın yoldaşlarım.

doğacak güneşin hayaliyle ısınmaya çalıştı. Karanlık, yerini aydınlığa terk ettiğinde; bir insanın gözleri açık halde, son nefesini verdiği andaki gibiydi; ta ki, güneşin kıvılcımlarıyla ısınana dek. Berbiheyv ve Toros karlarından sonra yüzünü döndüğü güneşe, “Sen yüce bir varlık, merhametli ve kutsalsın. Biliyorum; bugün benim için doğdun. Gece yatmadığımı, soğuktan donduğumu bildiğinden, bugün üstüme doğarak beni doğurdun. Işığını çoğalt. Kar ve sudan daha etkilisin. Karı eritip suları azaltabilir, sonra da ağaçların yapraklarını açarsın. Yalnızlığıma bağışla ve senden isteklerimi uygula.”

Her şeyi güneşten beklese de; yine kendine döndü ve “Her şeye yetmelisin,” dedi. Baştan sona araziye keşfe daldı. Genç savaşçı, kendini överek, “İyi keşfeden bir gerilla oluyorsun,” dese de; kendi kendini terfilendirmiş bir komutandı zaten. Öyle güldü ki, dürbün elinden kaydı; göğsüne düştü. Saniyelerin günler, dakikaların yıllar, gündüz ve gecenin asırlar kadar uzun sürdüğü bir zaman diliminde, sanki her şeyi zamanı fark etmeden geçirsın diye yapıyordu. Yaşadıkları yetmiyormuş gibi, bir de zamanı tüketmek başlı başına bir sorundu.

Bir oralet ya da yiyecek bir şeyler bulma umuduyla geldiği noktadaki, pratik gömme olarak kullandıkları kuru, içi boş ağaca yöneldi. Baktığı ağacın içerisinde üst üste yığılmış yaprak ile toprak dışında bir şey görünmüyordu. Karıştırdığı yaprakların altında, geçmişten beri bir şey bırakmadıklarını, hiçbir şey görmeyince anladı.

Bir oralet için kendinden geçerek yürümüş, gözünde canlanan oralet bakarak ilerleyebilmişti. Onu, ayağıyla konuşturan, eliyle sohbet etmesine neden olan, bir oraletti. Avazı çıktığı kadar bağırıp; “Off dünya!” diyerek göklere bakakaldı. Küfürle dolan ağzını, devrimci ahlakına yakıştırmayarak boşaltmadı. “Ax... ax!” diye bağırdığında, ağlamaklı çıkan sesi, yanan yüreğini parçalıyordu. “Alçaklar!” diye bağırdı. Önündeki ilgisiz taş parmağını sallayarak; “Sen benim şahidimsin, bak bana!” dedi kızarak. Yumruk yaptığı sağ elini göğsüne vurdu. “Bak ben ne hale düştüm bir oralet için. Bir tek mil dağ, taş, toprak ve yapraksız ağaçlar şahidim olacaksınız. Buraya düşerse cenazem, arkadaşlarıma göstereceksiniz.”

“Ben ne yapabilirim ki sana ve ona?”

Beşir hoca, Garzan eyaletinin milisiydi. Örgütlü şehir gerillalarıyla irtibatlı, sınırın diğer tarafına da gidip geldiği oluyordu ama bir tek onun bazen ortalıktan kaybolduğunu biliyorlardı. Hakkındakiler salt tahmindir, akrabalıktan gelen yakınlığın verdiği bir tanışma vardı.

“Bu arkadaş çalışmalara gelmiş, birlikte çalışabilmek için güvenilir milisler arıyor.”

“Ne çalışması?”

“Bazı eylemler falan, örgütlenme işleri, örgüt işi her şey yani...”

Beşir o akşam Emin’in anlattığı tüm saçmalıklarına, “Hayır,” diyerek evden ayrıldı. Çünkü Emin’in de söyledikleri birbirini tutmuyordu. En azından çalışmalara gelen bir gerilla hakkında verdiği bilginin yanlışlığını anlayabilecek düzeyde örgütü tanıyan Beşir’i ikna edemedi. Aslında Emin de kendini gerilla diye tanıtanın ne için geldiğini bilmiyordu, o da tahmin yürütüyordu. İlk kez karşılaştığı böylesi bir olaya tarif getiremiyordu.

Ertesi gün sokak lambalarının az olduğu bir koridorun karanlık köşesinden sıyrılan Beşir, yanındaki gölgesiz biriyle fısıltılı bir konuşma yaptı. İkisinin de silueti karanlıkta korkutucuydu. Girdikleri yer ise takip edilse bile, bulunabilececek bir yer değildi.

Batman birimindeki sorumlu gerilla;

“Kim bunu yapmış? Böyle iş olamaz, örgüt böyle tek başına, bize haber vermeden kimseyi göndermez.”

“Ben de şüphelendim, altında başka işler olmasa iyidir.”

“Tek başına gelmiş he, bir de eylem yapacak, ilginç...”

“Evet, Emin karıştırırsa da net olarak onu söyledi. Eylem yapmak için gelmiş.”

“Oldu hocam, sen bu işe bakarsın, bu durumu en acil bir biçimde soruşturup bize bilgi ver ama sen de dikkat etmelisin.”

Birbirlerine, “Serkeftin,”¹ dedikten sonra ayrıldılar. Beşir hoca kıvrılan sokakların arasından ilerleyip onu bekleyen arabaya bindi.

¹ Başarılar.

Önce araba onun arkasından geldi, sonra öne geçen araba onu bekledi, atlayıp ayrıldı. O gece hiç durmadan Sofi Silêman'ın evine doğru yola koyuldu. Arabayı evi görmeyecek bir yerde park ettikten sonra arabadan inip eve ters yönden gitti. Karanlıkta kaybolduktan sonra kapının önünde belirdi. Emin, onun geleceğini bekliyormuş gibi kan ter içinde kapıda karşıladı. Beşir konuşmadan, Emin:

“Ne yaptın hocam?” diye sordu.

“O arkadaş nerede?”

“Bir odaya kapatmışım.”

“Yazın ortası, klimasız bir odaya koyulur mu bir insan?”

Ter içinde kalmış sivil elbiseli gerillayı görünce, Emin'e daha fazla kızmaya başladı. Emin, ‘Ne yapabiliyordum ki?’ dercesine omuz silkti. Misafir Beşir'i ayakta karşıladı.

“Merhaba heval.”

“Merhaba heval.”

Beşir hoca, tedbirli davranmaya çalışarak ilk soruyu sorup üstünlüğü elde etmenin arayışındaydı. “Neden buradasın heval? Ne işin var burada?”

“Çalışmaya geldim, bana güvenilir birkaç milis gerekli.”

“Böyle hiç kimseyi bulamazsın, öncelikle seni tanımamız gerek.”

“Beni Kendal arkadaş gönderdi, milissen, parti çalışmalarındaysan bu bilginin yeterli olması gerek.”

Kendal, Mawa'da hayatını kaybedeli bir yıl olmuştu. Beşir hoca netleşmişti. O gerilla olsa da ortada farklı planlar vardı, korkmuştu, Emin'e nasıl güvenip de onunla tartışmaya gelmişti. Onca yıl çalışmasına rağmen deşifre olmamış, şimdi kendini ele vermişti. Düpedüz yalan söyleyen, kendini gerilla diye tanıtan bir insan düşman da olabilir. Hoca bu olaydan nasıl kurtulacağını düşünmeye çalıştığında, karşısındaki ondan daha fazla korkmuş halde alnında biriken terleri temizledi. Hocanın düşüncesini okuyormuş gibi:

“Dur heval dur, sana her şeyi olduğu gibi tüm gerçekliğiyle anlatacağım. Eline kalem al ve söylediklerimi aynen yaz.”

Ölüp diriliyor muydu? Yoksa ölümden sonraki Yaşam mıydı, anlayamıyordu

Önündeki ağacın üstünden gelen kuş sesi ile irkilerek uykudan uyandı. Canlı bir şeyler görmenin heyecanına tutuştu bedeni. Ama ne kuş kalmıştı dünyada, ne de sesi geliyordu uyandığında. Kendisinden başka canlı görse, bu dünyada yalnız olmadığı kanaatine varacaktı. İkinci kez uyandığında havalar kararmış, onu içinde saklamıştı. Gökte parlayan yıldızlara baktı. “Acaba benim de yıldızım var mı?” deyip; yıldızlar arasından kendine birini seçmek için gökyüzünü taramaya başladı. Bütün yıldızlar içerisinde en çok parlayan yıldızı sahiplenmeden, benim diyebildi. “Yıldızım, benim gibi güçlü, içi aydınlık bir gök cismi olmalı.” O, kendisine seçtiği yıldız dışında gökte parlayan binlerce yıldız da başkaları kendine seçmiştir. “Hepimiz göklere bakmamıza rağmen; birbirimizi göremiyoruz, bu ne büyük muamma,” deyip yalnızlığın toplumsallıkla bağını kurmaya çalışıyordu. Saate bakmaktan korktu. Ya daha erkense ve sabaha çok varsa, ertesi güne nasıl ulaştırabilecekti kendini?

Donmuş bedenini fark edince, her şeyi unutup çare aramaya başladı. Bulduğu çare ise; ilginç, insanın keşfedilmemiş yanlarıyla bağlantılı, metafizik yanının ilerisi, hayal gücüyle bağlantılı idi. Güneşi hayal edip, kapattığı gözlerinin karanlığı ardından, sabah

Beşir hoca Emin'i çağırıldı, ondan bir kâğıt getirmesini istedi, kalemi gömleğinin sol cebindeydi. Gerillanın gözlerine bakıp 'buyur' der tarzda onu bekliyordu. Gecenin geç saatleriydi. Kalkıp kaçsa mı, yoksa onu mu dinlese, ikircikliydi.

"Adım Galip Enyüce. Kodum Mereto. İki yıldır örgütten kopmuş İstanbul'da yaşıyorum, tüm çabalarıma rağmen partiye ulaşamadım. Beni partiden kopartan yakın akrabalarım, özellikle de Amed'in Pasûr ilçesinde oturan dayılarımdı."

Hoca biraz daha rahatladı. Mereto'nun hıçkırık hıçkırık ağlamasına "sakin ol heval, olan oldu, bak geldin tekrar, önemli olan insanın hatasını anlayıp ihanetten kendini arındırmasıdır" deyip onu teselli etmeye çalıştı. Verilmiş görev gereği, konuşularlardan kısa kısa notlar aldı. Mereto da artık konuşacak durumda değildi. Beşir hoca ayağa kalktı.

"Sen raporunu yaz, yarın gelip seni alırım." Mereto kafasıyla 'tamam olur' anlamında başını salladı.

Beşir hoca kapıdan çıkarken, peşinden koşan Emin'in çağırmasını duymadan hemen evden uzaklaştı. Uzun bacakları birbirini kovaladı, ışığı az olan bir sokağa girip kaybolana dek Emin arkasından bakakaldı.

Ertesi gün Mereto hakkındaki not, Kelareş alanı DKB'nin eline ulaştırılmıştı bile. Cevabı hiç geciktirilmeden, gece saatlerinde bantlanmış minnacık bir kâğıtla verilmişti. Notu okuyup mutfakta yaktıktan sonra, Beşir hoca dışarıya çıktı. Talimatta denildiği gibi Mereto'yu hemen başka bir eve götürüp bir ay boyunca bekletti. Hoca, Mereto'yu beklettiği evde sık sık onu ziyaret edip hal hatır soruyordu. Mereto ondan ısrarla bomba olmazsa klêş istedi. "Her gün dağlarda arkadaşlarım şehit düşüyor, burada çaresizim, hiç olmasa burada bir şeyler yapayım arkadaşlar çağırana kadar" diyordu. Hoca, verilen talimat ile Mereto'nun o acı çeken hali arasında ikircikli kaldı. Silah bulup verse, bu halde intiharvari bir yere saldırıp ölürse, bu kez kendisi suçlu bulunup soruşturmayla alınıp, hesap sorulurdu. Bu durumda Mereto çok fazla bekletilse bir eylem arayışına girip yakalanma korkusu da vardı. Bir an önce

zamanı gelse, gerillalara teslim etse de bu ağır yükten kurtulsun diye dua ediyordu Beşir hoca.

Notta belirlendiği zaman gelip çatığında, Beşir hoca yanına aldığı Mereto'yla yola çıktı. Gerillaya teslim edilecekti. Hoca arabada uyuyakalmıştı. Asker arabayı durdurup kimlik isteyince, Mereto hoca'yı kaldırdı ve ondan kimliğini istedi. Şaşkın halde uykudan uyanan Beşir, askeri görünce önce korktu, ardından soğukkanlılığını koruyarak askere uzatması için kimliğini Mereto'ya verdi, Mereto kimliği evirdi, çevirdi, kendi kimliğini de üstüne koyarak ikisini askere uzattı.

İran sınırını aşip gerilla biriminin yanına vardıklarında, bir aydan ne çok ne de az zaman geçmiş, çağırılmışlardı. Beşir hoca sınırın hemen diğer tarafında onları karşılayan Demhat'la yolda yürüyüp noktaya gidecekken Mereto hakkında edindiği izlenimleri paylaştı. DKB sorumlusu Hawar Türk ile baş başa sohbet eden Beşir hoca yorumu katmadan olanları ona da anlattı, ardından kendi görüşünü de aktarmayı esirgemedi. Verilen bilgiler üzerine iki gerilla hemen hazırlıklara başladı. Mereto, Kelareş HPG birimlerine teslim edilmek üzere yola koyulduklarında güneş batmak üzere son kıvılcımlarını yeryüzünden almaya başlamıştı.

Batman alanında kendisi yok, gölgesi yaygara koparan sihir gibi bir bilgi dolaşmaktaydı. Beşir hoca, yakından tanıdığı Mehdi'nin avukatlık bürosuna ortalığı kolaçan ettikten sonra girdi. Mehdi, odasında onu ayakta karşılayıp kucakladı. Uzun zamandır görmediği hocayı özlemişti. Gözlerindeki kaygıyı hemen fark etmişti. Avukat Mehdi:

“Hayırdır hocam bir sorun mu var? Kaygılısın sanki.”

Hoca günün tarihini sorarak etrafı süzdü, onları dinleyen birilerinin olup olmadığını öğrenmek ister gibiydi. İnsan korkunca gölgesinden bile şüphelenirdi. Muş'ta kimyasalla katledilen on dört

'köylüler kışın burada kalmıyorlar' deyişini hatırladı. Karşısındaki sırtta karın çoğu erimişti, sonbaharda dökülen yaprakların üzerindeki karlar eridiğinden hareket imkânı vardı. Ama oraya ulaşmak için yiyecek bir şeyler bulmalıydı önce.

Zaman kısalıyor, açlık ve soğuğun etkisiyle saniyeden saniyeye eriyordu. Az daha ilerlerse aradığı noktaya varacaktı, etrafında gömmelerin olduğu bir yerde oturmuştu. Oralet hayaliyle attığı adımlar sonrası ulaşmak istediği yer birkaç adım ilerisindeydi. “Bazen aramak bulmaktan daha heyecanlıdır.” dedi. O da süreyi uzatmak için üstü işlemelerle süslenmiş, Huner arkadaşından aldığı kutudan sigara sardı. Baktığı ince işlemelerle konuşuyordu, onu yapanları görür gibiydi. Saate bakacaktı ki kendini uyardı. “Bakma!” dedi. “Sen saate baktığında saate göre hareket ediyorsun ama saatin hızına yetişmediğin için hep geride kalıyorsun, akşam bile olsa noktaya varana kadar saatine bakma,” deyip ayaklandı. Attığı adımla burnuna gelen kokuyla durması bir oldu. Öldürülmüş bir canlının leş kokusuna benziyordu, iyi de her taraf kardı, ceset olsa karda donar koku vermezdi. Havayı uzun uzun soluduğunda kokuyu kendi ağzından ve burnundan aldığını anladı.

Gördüğü yaralar dışında yarasının olup olmadığını bilemiyordu. Her tarafı ağrıyordu, “Acaba açılmış yaramdan gelen koku mu?” diye şüpheyne düştü. Yara almışsa da kanı dışarıya çıkmamıştı. Kendini soyup kontrol etmek istese de buna imkân yoktu. En büyük korkusu ise, yarası ağır olsa da yapacak bir şeyin olmamasıydı.

Bir lezzo için geldiği noktanın içindeydi artık. Kurumuş ağacın köküne baksa olup olmadığını görecekti. Ama bulmazsa morali bozulacağından sevinci uzun sürsün diye bugün yatıp, sabah bakmaya karar verdi. Altı kar tutmamış bir kayanın altında uzanıp gözlerini yumdu.

Sigarasını sakladığı karın üstüne, çantasından kopardığı bir parçayı kendine ait bir işaret ya da alamet olarak bırakıp yola koyuldu.

Adımlarını zorlanarak atıyordu. Bazen silahı omuzunda bazen de değnek olarak kullanıp ilerliyordu. Dört beş adım atmamıştı ki çantasıyla birlikte toprağı kaplayan karın üstüne çöktü. Adım atacak hali kalmamıştı. “Böyle olmaz, yürümelisin,” deyip üst üste defalarca kendini uyardıktan sonra ayağı kalktı. Adımını atar atmaz, “Sen gerilla oluyorsun işte, gerillacılık zorlukların üstesinden gelmedir. Görevini yerine getirirsen arkadaşlarına laik olursun,” dedi. Gerilla olmasının verdiği sevinçle yürüyor, kendine moral vererek ayağını yerden kesip indiriyordu. Attığı her adımda gideceğı yere varacağını sansa da ulaşmıyor, diğer adımını atabilmek için kendini ikna etmek için var gücüyle uğraşıyordu.

Biraz daha ilerledi. Eskiden nokta olarak uzun süre kullandıkları kayalıkların üst tarafları karşısındaydı şimdi. Kayalık noktası sağdan çizdiği kavis ile Eskar köyünün üst tarafındaki sırta ulaşıyordu. Kayalık noktası ve Eskar sırtı ona; maziye hatırlattığı gibi, “Geçmişin var, geleceğı adım atıyorsun,” der gibiydi. Dorşin’in sırtları ve yamaçları tek kişilik bir gerilla grubuna alışmamışlardı daha. Üstelik karlar erimemiş, ağaç yaprakları açılmamıştı. Ona hayretle bakıldığını anlayan genç savaşçı tanınmadığını bilmişti.

“Merheba çiyayên hêja! Ez mevanê we me, bi tenê û bêkes im. Ez im ez, ez Huner im, hevalê Behzat û Bilal im; Rêber di dile min de ye. Li gel Serhat, Botan û Sîpan ên li bin axê me. Ez im, ma we ez nas nekirim. Ez gerîla me, hevalê dar û bera.”¹

Tanındığına ikna olduğunda çantasını sırtından indirmeden oturdu. “Peki, sizin üstünüzde buralara ait olmayan başka birileri var mı?” sorusunu yönelttiğı doğanın cevabını beklemeden dürbünle araziye tekrardan keşfe daldı. Eskar’ın üstündeki sırta gözleri takıldı, aşağısındaki köylüler orada mıydı? Hafızasını zorlayınca, Bilal’in;

gerilla nâaşının getirilmesiyle başlayan serhildanlarla bağlantısı olup olmadığı bir süre kafasını kurcaladı. Avukatın sabırla onu beklediğini görünce, tarttığı kelimeleri dudaklarından bıraktı:

“Aranıyorum Mehdi, hem de Batman’ın her yerinde.”

“Polis mi eve baskın yaptı?”

“Hayır, daha çok sivil polisler gelip arıyor. Evde, mahallede çok sıkı bir arama var.”

“Sen dur, çıkma bir yere. Ben hemen savcılığa gidip sorayım.”

“Olur, çok iyi olur. Bekliyorum.”

Başı önde, soğuk havaya rağmen terini silen Beşir hoca nerede hata yapıp deşifre olduğunu düşünse de, herhangi bir ize rastlayamıyordu. Birkaç gün önce Mereto’nun ona selamını getiren kardeşi Feyzi’den şüphelenmiş ama gerillanın kardeşinden böyle bir şey beklemediğinden düşüncelerinden sıyrılmıştı. Mereto, aylar öncesinden dayısı Hadi ile ilişkilenmiş, Beşir hocayı Heribê Köyü’ne görüşmek için çağırmıştı. Akli bir ona bir de Feyzi’nin getirdiğı Mereto’nun selamina takılmıştı. Mereto alana gelmiş, onu görmek istemiş, o ise kabul etmemişti.

Avukat, aradan bir kaç saat geçmemişti ki kapıyı çalmadan içeri girdi. Paltosunu çıkartıp askılığa astı, kaygılı hali belli oluyordu. Koltuğuna geçti, eldivenini çıkartıp üşüyen elini sobanın önünde ısıtarak, beklemekten yıprandığı gözlerinden belli olan Beşir hocaya döndü:

“Senin savcılıkta aranman yok Beşir.”

“Nasıl olur ama aranıyorum.”

“Ben de ondan korkuyorum.”

“Ne olabilir sence, ne diyorsun?”

“Ortalıkta fazla görünme, gizlenmeye bak. Bence seni arayan JİTEM’dir.”

“Emniyetin haberi yok mudur dersin?”

“Bilemiyorum,” dedi avukat. “Ancak bazen bilgileri paylaşmıyorlar birbirleriyle. MİT, emniyet ve jandarma arasındaki yetki kavgasından olacak.”

“JİTEM’in elinde bir bilgi mi var dersin?”

¹ Merhaba değerli dağlar! Ben misafirinizim, yalnız ve kimsesizim. Benim ben, ben Huner’im, Bilal ile Behzat’ın yoldaşım; Rêber benim yüreğimde yaşar. Toprağın altındaki Serhat, Botan ve Sipan’layım. Benim, tanımadığın mı beni. Ben gerillayım, ağaçların ve taşların arkadaşım.

“Bilemiyorum...” derken alnını kaşıdı, kafası karışmıştı avukatın.

“Varsa da gizli bir bilgidir, ben de çok kaygılandım. Yazık olur sana, ortalıktan kaybol en iyisi.”

Karanlık çökünce, Beşir hoca avukatın çağırdığı arabaya binerek ayrıldı. Ertesi gün evine uğrayıp birkaç dakika kalmadan çıktı. Ardından, iri yarı, Kürtçe konuşan birkaç sivil polis ellerinde kaleşnikoflarla içeriye girdi. Kucağında en küçük çocuğu Şevin’i emziriyordu hocanın eşi Sebahat. Azad korkmuş, Agit ise anasının yanında her iki elini yumruk yapmış halde polislerin gözünün içine bakıyordu.

“Beşir nerede?” dedi kot pantolon üstüne keten ceket giymiş polis.

“Bilmiyorum,” dedi Sebahat.

“Doğru söyle, ona bir şey yapmayacağız.”

“İstediginizi yapın, zaten eve uğradığı yok, aylardır gelmiyor eve.”

“Nereye gitmiş söylemedi mi sana?”

“İstanbul’a çalışmaya gitti ama gittiğinden beri aramadı, sormadı.”

“Ne bekliyorsunuz, odalara bakın!” Elinde telsiz olan biri, arkadan bağırdı. Ev baştan sona arandı. Hoca dar bir yere girebilirmiş gibi, en küçük delik bile açılıp tüm eşyalar darmadağın edildikten sonra polisler çıktı.

Alıp verdiği nefesin hızıyla göğüs kafesi inip kalkıyordu. Muhtar, Beşir’i görünce:

“Seni arıyorlar hocam hemen git buralardan...”

Muhtarın yakasına yapıştı Beşir:

“Seni öldüreceğim, sen onlara bilgi veriyorsun.”

Muhtardan çıkan ses ise, dostça bir sese benziyordu:

“Yanılıyorsun hocam, senin İstanbul’a gittiğini söyledim.”

Zor anlarda insanın gözü dost arardı, hoca da hemen yumuşadı.

“Ne oluyor muhtar? Hiçbir şey anlamadım, savcılıktan da sordurdum ama aranmam yoktu.”

alıp vererek bir ıslık çaldı. “Vay be! Bayağı zaman geçmiş. Her gün ölüp dirilsem mi?” deyince içinden bir kahkaha koptu. “Ben ne biçim bir insanım?” dediğinde, kendisi de şaşırdı. Sonra yaşadıklarına anlam verip “böyle müziplik yapmazsam kim beni güldürüp moral verecek? Ama arkadaşlara ulaştığımda da böyle yapsam, aklımı yitirdiğimi sanacaklar”

Mikro evren olan insanın keşfi için yalnızlık; raflarda biriken kitapların seslendirilmiş şekli ve kendine has kuralları olan bambaşka bir âlemdi. Xeyrî; dünyanın belki de en zor işinin -hem kendini hem de doğayı keşfetmenin- korkunç bir geceyle, en acı bir biçimde içine girmişti. Kendine akıl veriyor, güldürüyordu. Bazen deli oluyor bazen de kafası saat gibi çalışıyordu. Dürbün oluyor, kimi zaman patlamak üzere olan bomba, kimi vakit üstünde yürüdüğü patika, bazen Armanç, bazen de Sîdar oluyordu.

Xeyrî, yumruk yaptığı sağ elini göğsüne vurarak Toros ve Berbiheyv karlarına baktı uzun süre. “Sizi yüreğimdiki yoldaş sevgisi ile eriteceğim. Nimet gelip beni bulacak, tekrardan arkadaşlarıma kavuşacağım,” dedi.

İçinde lezzo olabileceğini tahmin ettiği defin noktası, on dakikalık yol yürüyüşüyle yukarısındaydı. Gitmeden önce arazinin derinliklerini keşfe daldı. Bakmadığı taş, kontrol etmediği ağaç yok gibiydi. Bir gerillanın dağ denetimi olmazsa arazide mahkûm olabilirdi. Karlı dağları ve yamaçlarını yokladı. Bundan böyle her gün beyazların ne denli azaldığını denetlemek, kendisine gerilla olmanın gereği olarak yüklediği başka bir misyon oldu. Bu da derinleşmek istediği kendine has gerillacılığın o anki koşullarında oluşturmak istediği bir düzendi.

Kalkıp gidecekti ki, “Bir sigara içebilir miyim?” diye kendinden izin istedi. “Offf Xeyrî, senin de isteklerin bitmiyor ki.” Sesi her ne kadar sitem gibi çıksa da, sevecen bir sesle, yüreğe dokunan bir sesleniş tarzı söylemişti. Sigara dumanı ona tüm acıları tattırsa da, hiç birinin ismini vermiyordu. Gözleri doldu fakat neden olduğunu anlamak istemiyormuş gibi sigara dumanını suçlayıp söndürdü.

Gömmelerin ve noktaların olduğu bir yerdeydi. “Karlar eridikten sonra Dorşin’i iyi tanıyan Çeko mutlak gelir, buraları arar. Ararsa cenazemi bulur,” diye umudu vardı. Belki de Garzan gücü dışında, parti içerisinde onun kayıp olduğu. Birlikte Garzan eyaletine geldiği Baran Amed, Bahoz, Erhan, Bawer onu iyi tanıyan arkadaşlarıydı. Umudu biraz da onlara bağlamak istiyordu. Karın üstünde sırt üstü uzanmış, ölmek üzereydi. Son kez dünyaya bakarken onu tanıyan herkesi görüp tek tek kucaklaşarak vedalaştığında; “Ben ihanet etmedim, Şehîd Xeyrî yamacındayım. Beni bulun,” son sözleriydi. Biri kulağına “Senin cenazen bulunmayacak ve parti seni şehîd ilan etmeyecek!” diye fısıldadı. Ses, sanki yerin altından kulağına çalınmıştı. Xeyrî’den tek refleks gelişmedi. Gözleri bir noktaya kilitlenmişti. “Yoldaşlarım, dostlarım, çocukluk arkadaşlarım bana öyle deseler de, onlar zaten içimdedir ve onlar benim şehîd olduğumu biliyorlar,” dedi. Dudakları artık kıpırdamıyor, sesi içsel bir yoğunlaşmaydı. Tüm güzellikleri kefen gibi saran karın üzerinde uzanmış, son nefesi de donmak üzereydi. “Ey parti, kendi hatalarımla şehîd olduğum için özeleştirimi veriyorum,” deyince Azrail gökten inip yanına oturdu. Tüm dünya sesle yankılanıyordu, onu uyandırmak için haykırır gibiydi. Ses gökten inen, yerle birleşmeden dağılıp her tarafa yayılan bir sestti. “Sen de ölürsen hiç kimse bu olayı yapanın Mereto alçağı olduğunu bilemeyecek. Ölen PKK’li olmadığı için, doğa koşullarından dolayı öldü diye tarih not düşecek. Üstelik sen, şehadete ulaşabilecek kadar henüz emek vermemişsin.” Göklerden inen ses onun yolunu gözleyen ve merakla bekleyen gerilla sesi ve sevgisinden başka bir şey değildi. Yüzü karın üzerinde, yanağı donmuş, bir gözü de hareketsizdi. O anda görünse, günlerdir donarak ölmüş bir cesettir denilecekti. Sesle kendine geldi. Uzandığı karın üstünden doğruldu, dutlarına bakıp gülümseyerek, “Ulan şerefsizler, ölmemi mi istiyordunuz? Ben ölecektim siz de öyle kalacaktınız, değil mi?” diyerek dutlarına espri yaptı.

Ölüp tekrar dirilse de verdiği kararı değişmemiş, üç tane dut yemişti. Baktığı saatinden habersiz geçen zamanı görünce, kimsenin duyamayacağı kısıklıkta iki dudağını boru gibi yapıp oradan nefesini

“Bilmiyorum hocam, seni arayanlar terörle mücadeledir, gitsen iyi olur. Babanın evine, Sofi Silêman’ın evine de aynı anda baskın düzenlendi.”

Beşir hoca zaman kaybetmeden alanın gerilla sorumlusu ile ilişkilendi. Sorumlu, ona, “Sabret, bir şey yok,” dese de ısrarla Batman’dan ayrılmak istiyordu. Verilen randevu yerine gider gitmez sınırdan geçirilerek Irak’a doğru yola koyuldu.

Onu götüren milis ile kendisi uykudan ve dinlenmeden fedakârlıkla zamana yüklenerek günlerce yol yürüdüler. Bu sırada yolda karşılaştıkları gerilla gruplarının ateşkes gündemiyle tartışma yürütmeleri, Beşir hocanın oldukça dikkatini çekmişti. Kendi içinde monologlar yaparak süreci anlamaya çalışıyordu.

durduğu yerde bedenini ölüme yatırıyor. “Günde kaç tane dut yiyeyim?” derken yavaş yavaş eriyerek, ölümü donarak yaşıyordu.

Bulunduğu Şehîd Xeyrî yamacına göz gezdirdi. Şehîd Xeyrî kimdi, ne zaman şehîd düşmüştü? Belki o da burada donmuş, bedeni kaybolmuştur? Ondaki geriye bir şeyler kalarak son nefesini vermiş, ardında kalan eşyalarıyla şehîd düştüğü anlaşılabilir bu yamaca onun ismi verilmişti. Bu bir varsayımdı, hiç de öyle olmayabilirdi ama Xeyrî, böyle olmasını istiyordu. “Ben de şehîd düşsem benim adıma da bir noktaya verirler mi? Ardımdan ne denir?” diye merak etmesi, yaşadığından sonrasını düşünmek, bir süreye kadar geçerliydi. Bazen insan, yaşadıklarıyla bıraktığı iz kadar kalabilirdi. Evîn Amed, Fazıl Botan, Navdar Amed, Sîdar Amed, Brûsk Batman, Yılmaz Tatwan, Armanç ve daha birçoğu onu iyi tanıyan arkadaşlarıydı. Kuzey alanına gelirken Xelîl Dağ’ın kendisiyle yaptığı röportajda son sözünü yoldaşlarına ayırmıştı. İçindekilerini aktaracak kelimeyi bulamayacak kadar sevdiği arkadaşlarından uzaklaştığında, duygu yüklüydü. “Ben her şeyimi gerilla arkadaşlarıma borçluyum,” deyip onlara layık olacağının sözünü vermişti.

Genç savaşı, gerillaya katıldığında tarih 2003’ün sonlarıydı. Çıkarları için, yok sayılan bir halkın umudu olan bir hareketi basit yaşamla tasfiye etmek için, uluslararası güçler devredeydi. Özgür yaşam seçeneğini basit yaşamla değiştirip kaçanlar vardı. Genç savaşı, “Önderliğin saçının beyazladığını öğrendiğimiz bu zamanda, insanlar nasıl kaçıyorlar?” diyordu. Geniş fotoğrafı göremeyecek kadar bilgisiz, çocukça hayaliyle dağlarda ihanete anlam veremiyordu. Eskilerin kaçması onun için son nokta olmuş; o da tercihini Kürtlere karşı savaş açan devlete karşı savaşarak “ihanete karşı şehadetle cevap olacağım” diyerek Kuzey Kürdistan alanını tercih etmişti. Şimdi ise ölmek üzereydi. Ölüp de cenazesi bulunamazsa; kaçtığı ihanetin en büyüğü ile itham edilecekti.

Bedeninde kuru bir zerre dahi kalmayınca yağmur da durdu. Xeyrî, onu ıslatan yağmura kızmasa da Toros ve Berbiheyv'e öfkeyle bakıyordu. Garzan gücünden onun yanına gelebilecek tek güç Muş gücüydü. Onların da yolu karla kaplıydı, gelemezlerdi. Ettiği küfürleri bir anda unutuverdi. Öfkesini dindirerek Toros ve Berbiheyv dağlarına yalvarmaya başladı; “Bir de siz yapmayın!” diye serzenişte bulundu. Hemen o anda ıslanmasını, az önce yağın yağmurunu, içinde donmak üzere olan zemheriyi, onu almak için gelen arkadaşlarının yolunu kapatan karı, ölümü, yaşamayı, herşeyi ama herşeyi unuttu...

Dutları çıkartıp kahvaltısını yapacaktı şimdi. Oldukça sakın görünüyordu. Biraz önce hiçbir şey olmamış kadar rahattı. Oturduğu çantasının üzerinden ayağa kalkacak gücü kendinden bulamayınca, üstünden kalkamadığı çantasından, bir avuçtan fazla olmayan dut poşetini çıkardı. Elinde olan yemeğin hepsi bir avuç duttan başka bir şey değildi. Kim bilir daha kaç günlük yemeği salt bir avuç dut olacaktı. Hepsini de hemen bir anda yerse bir öğünlük açlığını gideremezdi. Günde kaç tane yiyelim diye, etrafında oturmuş savaşçılarıyla tartışıyordu. Etrafı kar ile örtülü bir coğrafyada yaralı, aç ve yalnız olan bir gerilla, hayalinde canlandığı ama gerçek dünyadan bile daha fazla net gördüğü on bir savaşçısıyla, bir devrim kararının ciddiyetiyle tartışıyor gibi pür dikkat kesilmiş, kah dinliyor kah savaşçıları daha konuşmalarını bitirmeden sorular sorarak, daha iyi yoğunlaşmalarını sağlamak istiyordu. Hepsini bir kerede yiyelim diyen savaşçısına sen düşkünün tekisin diye sert bir tepki gösterdi. Sonra zaten iş çığrından çıktı. Xeyrî delirmiş gibi ağza alınmayacak küfürlerle savaşçılarına hakaretler yağdırmaya başladı. Siz ne biçim gerillasınız diyerek onları yerin dibine koydu. Kafası patlıyacık gibiydi. Savaşçıları ortadan kayboldu. Yalnız kalınca sakın sakın düşünüp karar kıldı. Günde üç dut yiyecekti. Kararını vermişti. Ama artık beyni ve kalbi savaşçıları gibi onu terk etmeye başlamışlardı, yavaş yavaş hissettirerek.

Anlam, bir yaşam tarzı, anlam arayışı ise bir devrimcinin temel mücadelesiydi. Zor koşulların tek çaresi anlamlandırma eylemi idi. Fiziğinin yetmediği bir durumu yaşayan genç savaşçı ise, gücünün

Yaşamı yeniden yaratmanın ülkesiydi dağlar Onlar bu yüzden ölümsüzler

Andok' un ta başında göğe doğru yükselen genişlikte çakan bir şimşek, dünyayı ışıkla donatıp söndü. Bir korku ve heyecan tılsımı ortalıkta dolaştı. Şimşek, Dorşin'in başına kadar göğü kılıçla yararak su boşaltıyordu. Delinen gök aylardan beri biriken tüm suyu toprağa bıraktı. Gecenin siyahını aydınlatan ışık dışında, gecede gerilla, yağmur ve karanlık vardı. Tüm dünya suya kesmiş gibi, her yerden su akıyordu. Küçük su kaynakları derelerle buluşuyor, dereler denize ulaşıyor, denizler okyanusla birleşiyordu. Yamaçlardan ağaç, taş ve

toprak Eskar Çayı'na karışmış, önüne geleni silip süpürmüş, evleri su basmıştı. Eskar âdeta çamura bulanmıştı. İçinde ağaçları, toprağı, koca koca taşları yuvarlayıp Pasûr suyuna kadar sürüklüyordu. Eskar suyuna insan yuvarlansa, bir nefeste yutulabilirdi. Dere yatağı dövülüyor, genişliyordu. Ağaç gövdeleri dışarıya çıkmış, kimi ağaçlar düşmüş, kimisi de ha düştü ha düşecek sallanıyordu. Ağaç, taş, toprak, hava, Dorşin su kokuyordu. Gökten bakılsa, kocaman bir denize çamur karıştırılmış sanılacaktı. Dorşin, Hesendin, Toros, Andok, Hêlin dışında tüm dağlar yarışa girmişti. Aralarında esen yeli fırtınaya-borana dönüştürme yarışı var gibiydi. Hangisi esen yeli buza kesse, gökten düşen yağmuru savursa o denli kışa hazır duracakmış gibi...

Henüz sonbahardı ve kırk beş gün boyunca yağmur, kısa aralıklarla da olsa devam edecekti. Toprak yollar bozulmuş, derin yarıklar oluşmuştu. Sonbahar böyleyse, Dorşin'in kışı nasıl geçecekti?

Aylardan ekimdi ve ayın birinde altıncı tek taraflı ateşkes ilan edilmişti. Türk basını' *'Terör örgütü PKK, her haziran ve temmuz ayında aniden harekete geçerek eylemlerde bulunuyor. Örgüt, 2006'nın ilk yarısında yaptığı 1946 eylemin 1090'ını bu aylarda gerçekleştirdi. Sonbahar zor olduğu için ateşkes ilan etti,'* ² dese de devlet İmralı'ya Ahmet Türk'ü aracı olarak gönderip müzakere istiyordu.

Aslında sonbahar, geceleri uzun olmasından dolayı eyleme en uygun mevsimdi. Sözler verilmiş, vaatler yerine getirilecek umuduyla barışa tekrar tek taraflı şans tanınmıştı. Medya kan, medya savaş, medya ölüm istiyor, ha bire kışkırtıyordu. Devletin dördüncü gücü medya; savaşın anlamsızlığını ve sorunun bu yolla çözülemeyeceğini gündemleştireceğine rant peşindeydi.

O medyanın sesini bir tek gerillalar duymuyor, kış hazırlığında gece gündüz karınca misali çalışıyorlardı. Terleri üstlerinde kuruyan savaşçılar uzandıkları kaya altlarında geceyi geçiriyorlardı. Nöbetçi

yerler, buralarda vardı. Bir gömme bulsa, ona bir yıl yetecek kadar erzak vardı içinde. İlkbahar için depolanmış erzakın gömüldüğü yer; Şehîd Xeyrî yamacıydı. Fakat genç savaşçı, arkadaşlarına olan güvenle hiçbir zaman yerlerini tanıma derdine düşmemişti. Şimdi ise tam olarak erzakın nerede, hangi noktada olduğunu bilemiyordu.

Sabah kahvaltısının zamanı gelmişti. Genç savaşçı, önce dutlarını çıkartacakmış gibi çantasıyla uğraştı. Daha sonra, "Yaktığım ateşin üstünde ısıttığım suyu içerim," deyip dutları sonraya bıraktı. Sisli olan havada ateş yakması sorun olmaz, duman onu deşifre etmezdi. Dizdiği taşların üstüne, içine kar koyduğu salça kutusunu bıraktı. Çantasından koparttığı bir kayış parçasını yakarak, taşların arasına bıraktığı ağaçların üstüne damlattı. Birkaç parça daha kopardı ama ıslak ağaçlar tutuşmuyordu. Ağaçlar daha tutuşmadan şu Allah'ın belası olan yağmur yağmaya başladı. Gök delinmiş gibi bir anda yağmurdan sıırıslıklam oldu. Genç savaşçı, aklına gelen küfürleri bir bir saydı, verdi veriştirdi. Kime küfür ettiğini ise kendisi de bilmiyordu. Var gücüyle ağaçlara ve salça kutusuna tekmesini savurdu. Ortalığı darmadağın etti. Sinirden tüm bedeni titriyordu. Topu topu bir ateş yakacak, ısıttığı suyu içerek biraz rahatlayacaktı. Yiyeceği bir kaç dutun onu yaşatamayacağını içten içe biliyordu. Sırf psikolojik olarak kendini rahatlatmasının bir yöntemi olarak kendini ikna etmek istemişti. Buna ısınmış bir bardak su eklense soğğun o zemheri etkisi bedeninden az da olsa çıkar ve biraz kendine gelirdi. Git gide soğuk ve açlığın etkisiyle çöküyordu. Eli, ayağı, iç organları ısınmadığı için kan dolaşımı olmuyor, cansız birer odun parçası gibi onları peşinde sürüklüyordu. Kalp, kanı pompalayamıyor, mide de aç olduğu için destek olamıyordu. Bir tek, inancıyla ısıtmaya çalıştığı kafası ve arkadaşlarının sevgisiyle çarpan kalbi kalmıştı. Bu çaresiz durumlar şiddetlenince, içten içe arkadaşlarına ve inançlarına beni af edin, olmuyor artık diye demeye başlıyordu. Yağmura karşı hayatında ilk defa bu denli çaresiz olduğunu hissetse de, yağmura bir kızgınlığı yoktu. O da görevini yerine getiriyor diyerek susuyordu. Ona, kar ve yağmur olarak dönmesinden korktuğu küfürlerini adres vermeden yapıyordu.

Diyarbakır'ın Pasûr kırsalında naaşları bulunan yedi gerillanın zehirlendiğini açıklamıştı. Olay ile ilgili daha sonra HPG tarafından kamuoyunun bilgilendirileceğini söylemişti.

Gerilla naaşlarının otopsi raporlarında ise, uzak mesafeden aldıkları kurşunlarla yaşamlarını yitirdikleri belirtiliyordu. Zehirlenme ile ilgili alınan numuneler ise on beş gün sonra belli olacak, kamuoyuna duyurulacaktı.

Devlet haberi neden doğru vermiyordu, belli ki yetkililerin kafalarında tasarladıkları başka planlar da vardı. Genç savaşçı öldürülse başka senaryolar da devreye girebilirdi. Tüm çabalara rağmen teslim alınmamış, ölmüşse de cenazesi bulunmamıştı. Her şey genç savaşçının ölümüne göre tasarlanmış bir plandı. O yaşarsa gerçeklik açığa çıkacak, tarihe not düşecekti. Öldürülüp cenazesi saklansa, belki de daha kötü şeyler olabilirdi. Açıklamalara bakılırsa sağ kalan yoktu, bu konuda örgütün umutları olsa da Diyarbakır'ın askeri yetkilileri bu ölümün gerçekleşmesi için tüm çabaları seferber etti. Dünyadan bi haber genç savaşçı da belirsizlikleri aydınlığa kavuşturabilmek için yaşam mücadelesi veriyordu. Yaşayarak var edecek miydi yoksa o yolda amaca ulaşmadan düşecek miydi belli değildi.

Daha şehîd düşecek kadar Emek vermediğim için ölmemeliyim

Şehîd Xeyrî yamacına ulaştığında, karanlık da yerini aydınlığa bıraktı. Düşündüğü kadar kötü olmasa da umduğu kadar iyi de değildi. Karı kalkmış siyah yerler karlı yerlerle birleşmiş, ağaç altlarındaki yaprakların açığa çıkmasıyla ortalık renk cümbüşü halini almıştı. İndirdiği çantasının üzerine oturup, zamanın geçtiğine inanabilmek için saatindeki tarih göstergesine baktı. On beş Mart'ı gösteren tarih, yalnızlığının sekizinci günü olduğunun da kanıtıydı. Yanında oturduğu küçük vadiyi, hafızasını zorlayınca hatırladı. Huner ile birlikte köyden benzin getirdiklerinde, bu küçük vadiden üste çıkıp Sonbahar Noktası'na gitmişlerdi. Klêş diye adlandırdıkları nokta da o taraflardaydı. Toprağı kazarak altında erzak sakladıkları

olan Sipan, elinde silahıyla az ileride etrafı dinliyordu. Saha komutanı N. Sofi ana karargâhın çağırmasıyla birlikte Güney Kürdistan'a gidecekti ama bu bilgi eyalet ve cephe yönetimleri dışında bilinmiyor, gizli tutuluyordu. Gece yarısı sığınak noktasında kayaların altından çıkan gerillalar komutanlarını uğurlamak için kalkmışlardı. Gece saat üçü gösteriyor, bulutlar yıldızların dünyaya saldırdığı ışıkları gizliyorlardı. Zaman zaman şimşek kıvılcımları yanıp sönse de grup yola koyulmak için kararlıydı. Dorşin gücü yağmuru bahane edip komutanlarını az daha yanlarında tutmak istese de dağ yaşamında alışık oldukları yağmurun engel olamayacağını biliyorlardı. Dağdaki savaş ortamında oluşan derin bağın itirafını yapamayan savaşçılar duygularını böyle dile getirmeyi yeğliyorlardı. Savaşçı da olsalar duygusuz değillerdi ama kendilerini halkına adayanlar duygularını örtmeyi ve acımasız koşullarda çelikleşmeyi en uygun halleriyle öğrenmişlerdi. Rêber, saha komutanının kendi el becerisiyle kevt ağacından yaptığı dar cixareyi çıkartıp "hep yanımda kalacak" dedi. Sofi gülümsemekle yetindi. Rizgar'a "acele et" deyip onunla gidecek gerillaların hazırlık düzeyini kontrol ediyordu. Uykudan yeni uyanmış genç savaşçıyı yanına çağırdı. "Daha gençsin, seni Güney'e göndereyim mi" dedi güler yüzle. Xeyrî çocukça omuz silkti "gitmem" deyip kestirip attı. Belki de Sofi kararlılık düzeyini öğrenmek istiyordu ya da Garzan ile Berxwedan'ın kayıplarından etkilendiğini görüp zorlanır diye çekiniyordu. Sofi, genç savaşçıya sarıldı, çocukça duyguları okşansa da kendini ondan kurtarmaya çalıştı. Çünkü tiki vardı ve çoğu kez, kendisine sarılan komutanına küfür edip tokat attığından yüzü kızarmıştı. Aynı şey yaşansın istemedi. Saha komutanı N.Sofi, Welat ve Mazlum törene geçmiş Dorşin gücüyle vedalaştı. İçten, sıcak ve askeri bir vedalaşmaydı. Gecenin karası üstlerine düşse de gözlerdeki ışıltıları seçebiliyorlardı. Dudakların arasından çıkan fısıltılı ve o gizemli cümle "serkeftin heval" idi. Sofi önde kendini Eskar suyuna bıraktı, ardından yürüyen Ferhat'ın ayağı taşa takılıp

denesini yitirmesiyle oluşan ağır atmosferi dağıtmak için fırsat doğdu. “Ma şev e”¹ diyen Serhat’ın sesini duyan gerillalar kahkahayla gülmeye başladı, sesler vadide yankılandı. Grup kaybolmuş, karanlığa karışarak dağları arşınıyorlardı. Muş güneyine yetişen saha komutanı, Xelîl’i de yanına aldı. Xelîl, Rojava’nın Efrîn kentindendi. Önderlerinin uluslararası komplo ile Türk devletine teslim edilmesiyle genç yaşında dağları kendine mesken tutmuştu. 99 sonrası Garzan eyaletine açılım sağlayan ilk gruplar arasında yerini aldığında henüz gençti. Xelîl’in, Garzan’ın Sîser Kurîs Kember’ine sinmiş o dağı taşı inleyen sesi vardı. Kendisi dengbejlerin divanında büyümüş bir ozandı. Elini sağ kulağına götürüp bir başladı mı ardı arkası kesilmez nağmeler dudaklarından şelale gibi akar, Şakiro’yu aratmazdı. Hele bir de Êvdalê Zeynikê’nin Derweş û Êdulê destanını söyledimi dağ keçileri bile hareketsiz kalır, kuşlar ötmeyi keserdi. Yüreği göğsünden fışkırır, dağı, taşı, bir cümle etrafındaki tüm canlıları tarihin sayfalarında yürekleriyle dolaştırırdı. Yanında oturan kimse ona tütün sarması sigara sarardı. Yaprığı iki dudak arasında iyice ıslatıp yapıştırmasa açılırdı. Çünkü Xelîl bir başladı mı bitmeyene kadar kendinden geçen bir âşıktı. Sözcükler dudaklarından taşarken, başını omuzlarından bir oyana bir buyana çevirir, gözleri kapalı seslendirdiği kişide, kendini yansıtırdı. Bazı parçalara Sofi de eşlik ederdi. İşte o an sesli bir düello aynı parçada başlardı. Arkadaşları isteyince hep söylerdi. İlkin ne denli istekli olduklarını anlamak için az naz yapar, çocukluğundaki divanları anımsar, gözlerini yumar karar vermek için, düşünöldüğü sanılırdı. Ardından bir rüzgâr gibi bıraktığı nefesiyle ağaç yapraklarını sallayarak tüm canlıları ilahi bir aşk dansına kaldırmasını biliyordu. Xelîl, Sofi’yle birlikte yola çıkmış, sesiyle Kato’yu inleterak Herekol zirvesinde gece yarısı yaktıkları ateşin yansımalarını cümle âleme taşımıştı. Bir dahaki gelişine kadar Garzan eyaleti yetim öksüz kalacak, onun hasretiyle dağlar ketum olacaklardı.

¹ Gecemidir.

öz savunma güçleri devredeydi. Amed ve Garzan’daki güçlerden bilgi alınması ise imkansızdı. Çünkü her iki gücün geneli daha kış kampındaydı ve cihazla yapılacak bağlantı yerin deşifre olmasına neden olabilirdi. Gerillalar kış üstlenmelerinden çıkıp hareket etsin, karda çıkan izleriyle deşifre edilip imha edilsin ya da gündem deşışsin halk moral olarak çöksün gibi benzer nedenlerle birçok kez yalan yanlış haberler medyaya servis edilmiş ya da yıllar öncesine ait bulunan naaşların yeni diye basına verilmesi geçmişte de olmamış şeyler değillerdi. Bu konuda tecrübeli olan bir hareketti PKK. Türk devletini ve ordusunu iyi tanıyorlardı. Fakat bu olayın verilış şekline bakılacak olursa örgütün tecrübelerini de aşan bir gerçeklikle karşılaşıldığı belliydi. Yedi cenaze, nasıl olur da hiçbir çatışma yaşanmadan vurulmuşlardı. Cenazeler yeni ise ortada komplovari başka oyunlar olmaz mıydı? Olaydan kurtulan var mıydı? Yoksa belki de olayın iç yüzü hiçbir zaman bilinmeyecekti. Valiliğin ‘arazi arama tarama sırasında bulunan cenazeler’ ibaresi çok ilginçti. Öyle olsa bile cenazelerin istihbaratını kim o kıyamet kışta vermiş de onlar görmüştü. O kadar belirsiz sorular vardı ki tecrübelerden süzülen, gerçekliğe yakın olanlar akla yakın ihtimal gibi duruyorlardı. Bu durumda zehirlenme en mantıklı ihtimaldi. Daha önce de Pasûr’un bazı yerlerinde milisler tarafından yemeklerine zehir konulan on yedi gerilla, çembere alınıp kimyasal silah ile öldürölmüşlerdi. Bu da ona benzeyebilirdi. Lakin kıştı ve kışın gerilla köye inmezdi. Belki de aldıkları erzakın içerisinde daha önceden konulan zehir ile katledilmişlerdi. Öyle olsa bile cenazeleri nasıl bulunmuştu. Pasûr’dan alınan bilgilerin gerçekliği olmasa Vali yalan söylüyor diyeceklerdi ki yedi cenaze morgda bekletiliyordu. Tam da o gün Rêber kod isimli Mehmet Bozbey’in naaşı ailesi tarafından teşhis edilerek, kitlesel bir katılımıla gerçekleştirilen bir tören ile “şehîd namirin! Ve “güneşin yoldaşı ölümsüzdür!” sloganlarıyla Amed Alıpınar Mezarlığı’na defnedilmişti. Haber doğruydı ama nasılı hala belirsizliğini koruyor ya da Türk yetkilileri tarafından gizleniyordu.

Valiliğin açıklaması üzerinden üç gün geçmişti ki, Roj Tv’nin akşam bültenlerinde Koma Komalên Kurdistan Yürütme Konseyi Başkanı Murat Karayılan’ın yaptığı açıklama verildi. Karayılan;

“Siz varken benim söz söylemem ayıp olur” dedi Xeyri. Susarak bekliyor arkadaşlarını izliyordu. Dil klitlenmiş gülen yürekler dudakları hareketlendiriyor ama ses çıkmıyordu. “Geç oldu çıkmalıyız buradan” diye uyardı kendini ama hala arkadaşlarından kalkalım demelerini bekliyordu. Bir anda herşeyi yeni fark ediyormuş gibi “Xeyri sen yalnız olmayasın” diye geçirdi içinden. Ama yok karşısında olan birkaç gün önce saatlerce can çekişen arkadaşlarının kendisiydi. “Hele bir kalkıp arkamda duran arkadaşlarıda göreyim” diye düşünmesiyle ayaklanması bir oldu. Arkasını döndü kimse yoktu Serhat ve Botan yalnız gelmişlerdi. Diğer arkadaşlarını sormak için onlara döndüğünde ikisinde kaybolup gitmişlerdi. “Xeyri artık kabul et sen yalnızsın...”

Sabah kalktığı gibi, alışagelmış bir şekilde, yine yalnızım dedi. Un torbası, salça kutusu ve naylonu çantasına koyup ayağa kalktı. Köylüler döndüklerinde, ağaçlarını izinsiz yakıp tuz ile dutu izinsiz aldığı için gelip özür dileyecekti. “Kilit zarar görmüşse, arkadaşlar gelince parasını vereceğiz,” deyip köyden ayrıldı.

Pasûr’dan Sumertax köyüne doğru gelen toprak yolun üzerinden, Şehîd Xeyrî yamacına doğru ıssız araba yolunda ilerliyordu. Dün geceki yağmura rağmen, yolun üzerindeki erimemiş karın üstündeki askeri araçların tekerlek izleri hala duruyordu. Hava aydınlanıyor, görüş mesafesi çoğalıyordu. Karanlıkta Şehîd Xeyrî yamacına yetişmezse yolun alt taraflarında tek olan eski Ermeni evine girmeyi düşündü. “Evlerde şehîd düşsem parti eleştirecek,” deyip olabildiğince hızlanarak yetişmeye çalıştı. Xeyrî önde, savaşçıları arkasında ilerliyorlardı yalnız başına. Köyün toprak yolu, ayakları altında yürüyen merdiven gibi onu ve savaşçıları köyden uzaklaştırıyor ama daha tam nereye yetiştiğini bilemiyordu.

Valinin açıklamasıyla birlikte örgütün ilgili tüm kurumları olayın gerçek olup olmadığını netleştirmek için yoğun bir araştırmaya başlamış, bilgi ağını devreye koymuşlardı. İstihbarat ve

Rizgar Gever, Bitlis ile Siirt arasındaki Şêx Cuma Vadisi’ne atanmış, 15 günlük yolu yürümekteydi. N. Sofi, Dorşin’den gitmeden Rizgar ile tartışarak Huner’i Dorşin’in yeni bölge komutanı olarak atamıştı. Ateşkesten sonra Sason birliği Dorşin’de kalıp üstlenecek, bahara yeni bir düzenleme olacaktı.

Mevsime uygun, ismi de ‘sonbahar’ olan noktada, açtıkları naylon çadırın üstüne tıp tıp su damlıyor, çadırın etrafında açtıkları küçük kanalları dolduruyordu. Topraktan oluk oluk su fişkırıyordu. Adını hayatını kaybetmiş bir gerilladan alan yamacın ismi, Şehit Xeyrî yamacıydı. Yaprakları el büyüklüğünde geniş olan büyük meşe ağaçlarının kamuflajı güçlüydü. Karşılarında Berbiheyv dağ silsilesi, sağ taraflarında ise Dorşin duruyordu. Hemen altlarında dağınık evlerden oluşan Eskar köyü ise, âdeta trajedisini çehresinden akıtıyordu.

Amed, Erzurum ve Garzan olarak düzenlenmiş saha, sonrasında HPG Ana Karargâhı, Roj koduyla gerçekleştirdiği muhaberede Kuzey ve Güney Kürdistan’daki gerilla birliklerinden bilgi alıyor; buna da kısaca ‘tekml’ deniyordu. Huner, meraklı bakışlarla kendisini süzen genç savaşçıya gülümseyerek çantayı uzatmasını istedi. Kendilerinin yaptığı komando rengindeki çanta hafif denmeyecek kadar ağır, ağır denmeyecek kadar da taşınabilir bir ağırlıktaydı. İçinden küçük motosiklet aküsünü ve gerillanın ‘cihaz’ olarak adlandırdığı büyük telsizi çıkarttı. Cihazın kendi normal anteni biraz ağırlık yapınca, kendi geliştirdikleri yöntemle hafif bir anten icat etmişlerdi. Huner, genç savaşçıdan çok telli elektrik kablosunun bir yönünü kuzey, diğerini güney olarak açması için ağaca çıkmasını istedi. Yağan yağmurda küçük naylon çadırın altında cihaz açılmış, Roj kanalları üzerinde sesler birbirine karışmıştı. Roj’un genel muhaberesinde Amed eyaletinin Kato’ya çağrısına Huner cevap verdi. Kato, Dorşin bölgesinin kendi koduydu. Kendi aralarında belirlemiş oldukları kanalda konuşmak için Amed ‘geç’ dedi.

Amed Eyaleti, Güney Kürdistan'dan gelmesi beklenen gurubun kendilerine yetiştigini Dorşin'e şifreyle¹ bildirdi.

Garzan için, Amed'e gelen yeni bölge komutanı Behzat'ı almaları için randevu verilmişti. Behzat, Rojava'nın Dêrîk kentindendi, Serhat ve Zagros gibi zorlu gerilla savaş pratiğinde kalmış, 1996'da harekete katılmış eski bir gerillaydı. Hakkında farklı bir şey bilinmiyordu. Çeko, Huner'in gözüne bakınca anladı. Örgüt gerçekliğinde pişmiş militanlara anlamak için bir bakış yetiyordu. Gitmemek için bahane üretip rahatlığı seçen kurnazlığı öğrenmemişlerdi. Kendini halkına adayan bu insanlar böyle zavallı ve basit yaklaşımlara tenezzül etmiyorlardı. "Ben giderim," deyince, genç gerilla, "Ne, nereye?" diye sordu. Yağmurun naylon çadırlarına düşen sesinden Huner, genç gerillanın dediğini anlamayıp tekrarlamasını istedi. Oturdıkları çadırın önü açık tarafına düşen yağmur damlalarının "Şırrr," sesi kesilmemişti. Genç gerilla tekrarladı, ama "Nereye?" demekle yetindi. Yüzünde, sormaması gereken bir sorunun yarattığı mahcubiyet okunuyordu. Huner, "Amed'e," dedi. Amed, genç gerillanın hayalindeki eyaletti aslında. Hep Amed için hazırlanmıştı. "Bir gün Amed'te savaşırsam..." diye başlayan cümlelerini gerilla günlüğüne yazıyor, defterini çantasında saklıyordu. Ancak eskiden beri tanıdığı arkadaşları, "Garzan zor bir alandır," dediklerinden zorluğu tercih etmişti. Hayalinde olan eyalette değildi ama Amed ile arasındaki uzun mesafe, özlemin önüne engel olabilir miydi? Zira silahlı Kürt çocukları, ülke ve insan sevgisiyle dolmuş savaşçılardı. Geniş yürekleri sınır tanımıyordu. Çeko ile gidip, uzaktan da olsa Amed'in ışıklarını görmek istediğini

¹ Şifreyle konuşmak, askeri tekmil gereği idi. Sayılar yoluyla kelimeler şifre biçiminde veriliyor, 'slav û rêz'¹ denilerek bitiriliyordu. Bölgelerin kendi içindeki şifre; yöre ve bölge gerçekliğine göre elle yazılmış, sadece o bölgedeki gerillaya verilen bilgilerdi. Birçok şeyin şifresi de gerilla tecrübesinden süzülerek oluşmuştu. Gerillaların dağlarda kurdukları dünya da yarattıkları bir dildi bu. BKC'ye 'xezal', doçka'ya 'hırç', genel silaha da baston 'gopal' deniyordu. Gerilla, katıra da 'kobra' diyordu, ama Dorşin'de katır olmadığı için bu şifre eşek için kullanılıyordu. Dorşin'in kobraları; un torbalarından çok çıktıkları için gerillayı gördüklerinde Toros'a kaçarlardı.

ateş topunu Dorşin semalarında dolaştırdı. Xeyrî rahatladı, bu akşam köyde kalıp yarın erkenden Şehîd Xeyrî yamacına gidecekti. Çünkü Bilal; "Şehîd Xeyrî yamacındaki kar erken eriyor" demişti. Daha önce kiminin 'şövalye', kimininse 'derviş' olarak adlandırdığı Pirêjmanlı komutan Avareş'in gurubu Erzurum eyaletine gidecekken Dorşin'de karşılandığında, orada bir ağacın kovuğuna sakladıkları elliye yakın küçük oralet poşetini grup için çıkartmışlardı. Birkaç tane kalmış olabilir umuduyla oraya gidecekti. Belki de orada yere düşmüş palamutları yaprakların altında bulabilirdi. Günde bir palamut yerse tüm gün yaşayabilirdi.

Sabah erkenden uyanıp çıkmalıydı, köy tehlikeliydi, kapalı yerler gerilla için kafesti. "Sen merak etme, ben her saat başı seni uyandırırım," bunu ona söyleyen yine kendisiydi. "Saat dörtte çıkıp gideriz," diyerek kendi kendini rahatlattı.

Ateş yarasını deşiyor, geçmiş anları ateşin içinde görünür oluyordu. Öfkelenildi, kızardı. Bazen de ateşte görünenlere ısmarlama gülümsedi, gülümsemesinin dudaklarından taşıdığı an kahrkaha bile attı.

Kendine geldiğinde sönmek üzere olan ateşini odunlarla besleyip yatmak için uzandı. Un torbası ve naylondan bir torbayı da ayağını ısıtsın diye ayağına geçirmişti.

Gece boyunca ateşin sönmesiyle uyanıp tekrar yatarak sabaha vardı. Saat tam dörtte ayarladığı gibi nöbetçi olan savaşçısı tarafından uyandırıldı. "On dakika daha yatayım," diye kendine adeta yalvardı. Yalvarması, kalkamayan birinin kendine bahaneler uydurması gibiydi. Savaşçı da komutan da oydu, kendine izin verdi. Uyandığında karşısında Botan ile Serhat oturmuş onu izlediklerini gördü. Rüyamıydı? Gözlerini ovuşturdu ama her iki arkadaşıda capcanlı karşısında oturmuş ona bakıp gülümsüyorlardı. Yanan yüreğine su serpilmiş kadar rahatlamıştı şimdi. Sol kolu üzerinde uzanmıştı diğer arkadaşları arka tarafında oturmuş onu çembere almışlardı. Fakat köyden çıkmaları gerekiyordu hemde hemen şimdi. Gün aydınlansa tehlike çanları çalardı. Hazır arkadaşlarını bulmuşken ikinci kez kaybetmeyi göze alamazdı. "Köy tehlikeli olur çıkmayalım mı heval Serhat?" "Sen bilirsin heval Xeyri" dedi Serhat.

Isınmayla birlikte tüm vücuduna dayanılmaz ağrılar girdi. Tüm organlarını ikna etmekle uğraşan genç savaşçı, üstesinden gelemeyeceğini anlayınca; hepsini hemen bir anda unuttu, sanki hiçbir zaman soğukta kalmamış bedeni, ısınma ihtiyacı duymuyormuş gibi davrandı. Dikkatini salça kutusunda kaynayan dutlara verdi. Dedesi, “Ağzı yakmayan çay, çay değildir,” dedikten sonra ateşten indirilen çayı yudumluyordu. İndirdiği salça kutusunun bardak olmadığını düşünmeyerek dudağına götürdü. ‘Cız’ sesi ile dudağı yanınca yere soğumaya bıraktı. Yalnız kaldığı süreçten bu yana kokusunu aldığı başka bir şey de kaynatılmış dutlardı. Çay niyetine içeceği dut suyunu ağzına alınca, baldıran zehrini fark ediyormuş gibi dışarıya tükürdü. Suyu içilmez olmuştu. Elindeki kutuyu atarak döktü. Üzülse de kısa sürdü, dutlarına yanıyordu.

Rüzgâr yağmuru savuruyor, gökten yere çarpan yağmur tanecikleri ‘şap-şap’ diye kulakları sağır edecek sesler çıkartıyor, çakan şimşek kıyameti andırıyordu. Genç savaşçı sanki onu korkutmak için çarpan şimşekle konuştu; “Bu akşam bana dokunma, kendi halime bırak beni.” Dışarıda çakan şimşek bu kez içeriye de taştı. Xeyrî ürktü, oradan kaçmak ister gibiydi ama o kıyamette dışarıya gitse korkusuz ölürdü. Bir yol aradı. Bir göğe, bir ateşe, bir de hayalinde canlandırdığı gerilla arkadaşlarına baktı. “Beni yalnız sanma, on binlerce gerilla arkadaşımın gözü üstümde, ben güçsüz değilim,” dedi. Baktı ki şimşek daha şiddetli çaktı, onunla anlaşmanın bir yolu olmalıydı, onu ikna etmeliydi; “Ben sizin misafirinizim. Misafirin Kürdistan’da dokunulmazlığı, kutsal bir yeri var” dedi. Semada cereyan eden şimşek de doğanın bir parçasıydı. Buraların adetlerini hiçe sayamaz, kendisini anlamlandıran insanın bu geleneğine karşı gelemezdi. Şimşeğin çakması, bu kez onu korumak içindi. Dorşîn’i bir baştan diğer başa kadar göğü yararak ışığa boğdu. Yer kara, gök aydınlandı. Dorşîn semaları renkli ışıltılarla donatılıyordu. Bu kez de konuşan şimşekti “Sen şehîd düşen arkadaşlarının hatırası, Dorşîn’in bize yadigârısın. Bizden sana zarar gelmez,” deyince, Xeyrî’nin içindeki korku, şimşeğin ışığında kaybolup gitti. Ondan sonra şimşek, sabaha kadar gök kubbeyi yaracak şiddette, misafirini tehlikelerden kurtarmak için

söyleyince; arkadaşları da Rêber’in gitmesi gereken yere onu göndermiş, kırmamışlardı.

Grup geriye dönmüş, genç gerilla onca yolu Amed’in ışıklarını uzaktan da olsa görebilmek umuduyla gitse de, çıktığı yüksek Bunalım Tepesi’ne varınca, yoğun sisten dolayı muradına eremeden geri dönmüştü. Dönüş yolunda yanlarında Behzat ve Mordem vardı. Behzat, Dorşîn’de kalacak, Mordem ise Muş’un güneyine gönderilecekti. Amed’ten düzenlemesi Garzan eyaletine yapılmıştı. Mordem’le birlikte, pratik boyunca Dorşîn’de kalan Çeko da Muş’un güneyine kış üstlenmesi için gidecekti. Bu bir tedbirdi, gerillalar kendi aralarında bu durumu çok konuşmasa da, sonuçta yaşanan bir savaştı. Her an her şey olabilir diye tedbir geliştirmeleri işlerin doğası gereği idi. 2006 baharında Garzan gücünden kampları deşifre olan on dört gerilla kimyasal silahla katledilince, oraları bilen olmadığından, geride bıraktıklarına ulaşamamıştı. Bir daha aynı hatayı yapmamak için Çeko Muş güneyinde kalacak, tedbir olarak bahara geri dönecekti. Bu Çeko ile Rêber’in ilk ayrılması değil; kısa süren ikinci ayrılmaydı. Rêber bir süreliğine Erzurum eyaletine gidip dönmemiş olsaydı, ilk ayrılmaları olacaktı. İkisi de 1999 katıllımlı savaşçılardı. Her zaman birlikte kalmış, aynı eyalet ve bölgede faaliyet yürütmüşlerdi. Savaş arkadaşlığı derin bir bağ geliştiriyor, ayrılmak zor oluyordu. Çeko, Rêber’e sarıldı. Birbirine kenetlenmiş iki gerillayı kim ayırabilirdi? Gözlerde tek bir damla yaş yoktu, belki de ikisi de birbirine güç vermek için gözyaşlarını yüreklerine akıtıyor, susuyorlardı. Rêber zaten suskundu, gerçek savaşçılar suskun olanlar mıydı? Bilinmez ama Rêber suskun bir savaşçı, arkadaş bağlılığı derin bir insandı. Suskunluğu vurdumduymaz olmasından ileri gelmiyordu. Yaşamın tüm detaylarına hâkimdi. Gözlem gücü güçlü olan bir savaşçıydı. Lakin insan, çözemeyeceği sorunlarla kafa yorarak asıl işleri aradan sıyrabilir kaygısıyla, tali diye nitelendirdiği ayrıntılarda yaşamın gerçeğini boğarak yok

etmek istemiyordu. İçsel ve derinlik taşıyan bir konsantrasyonu olduğu giriştiği her işi başarıyla sonuçlandırmasından biliniyordu. Şu ana kadar kimse ondan şikâyet edip uyumsuz biridir diye bir söz söylememişti. Komutan savaşçı ayrımı yapmadan yoldaşlarını can kulağıyla dinliyordu. Devrime göz dikmiş bir benliği vardı. Hesapsızca çalışmalara katılıyordu. Rêber, “biz ancak ve ancak Önder Apo’yu özgürleştirdiğimizde görevimizi yerine getirmiş sayılırız” diyor, ‘ben ne olacağım’ kaygısını taşımıyordu. Onu en iyi tanıyan Çeko’nun Rêber’e beslediği saygı ve sevgisi ta geçmişten geliyordu. Birbirine kenetlenmiş gerillayı ayıran, gitmeleri gereken iki gecelik yolun artık Çeko’yu beklemesiydi. Tek tek arkadaşlarına sarıldı. Tören, Çeko ve Mordem içindi. Geriye dönen Çeko, “Helvalarımı yemeyin,” diyerek arkadaşlarını kahkahaya boğdu, el sallayarak Eskar suyuna, oradan da Berbiheyv ve Muş’a doğru yola koyulup gözden kayboldular.

Sonbaharın soğuk yeli buz gibi esiyordu. Kış yaklaşmıştı, kuzey rüzgârları Berbiheyv tarafından ayaza kesmiş, kara bulutlar ortalığı velveleye veriyor, sallanan yaprakları dalından sökerek havada uçuşturuyordu. Rüzgârla savrulan yapraklar tek tek vedalaşarak dökülürken, silahlı Kürt çocuklarına, “Yer altına çekilmeniz gerek,” diyordu. Son düzenlemeler olmuştu. Dorşin gücü; Huner, Behzat, Serhat, Sipan, Bilal, Mereto, Rêber, Xeyrî ve Botan idi. Bir keresinde eyalet komutanı, Dorşin gücünü, “Garzan’ın en nitelikli gücü,” diye övmüş, bahara her alana düzenlenebilecek kadrolar olarak görüp görevlendirmeyi düşündüğünü ima etmişti.

Öndeki Huner’in giydiği yağmurluğun üstünden akan su damlaları, yürüdükleri toprak yola düşüyordu. Beline bağladığı ip ve üzerindeki yağmurluğu orta çağdaki savaşçı zırhına benzemişti. Uzun bacaklarıyla adımları geniş atıyordu, bir eli bastonunda diğer eli de silahının kabzasındaydı. Xeyrî, Botan’nın hemen önünde durup sırayla yürüyen arkadaşlarına baktı. Bu denli amansız olupta gizli

vardı. Tuzlu bir şeyler de bulsa yaşamını garantiye almış olacaktı. Hayatında ilk defa aradığı bir şey onu çağırıyordu; tavanda asılı olan poşetten indirdiği küçük mavi bir poşeti açınca gördüğü tuza parmağını batırarak ağzında emdi. Poşeti tutup halayın başını çekiyormuş gibi sevinçle poşeti salladı. “Hey, hey, hey,” dedi. “Ölmeyeceğim!” diye bağırды. Aklına, Huner olduğu, komutan olduğu gelince, on bir savaşçının onu beklediğini hatırlayıp dışarıda bulduğu salça kutusunu yıkayarak iki litrelik pet şişeye içeriye girdi. Ona hayran hayran bakan savaşçılarına, “Tabi ki ben Huner oldum, Huner olmak kolay değil. Kim yerimde olsa aynı şeyi yapardı,” diye hayranlıklarını Huner’e çevirmek istedi.

Gök gürledi, inceden bir yağmur yağmaya başladı. Tufandan kurtulan Nuh’un yönetimi altında olan canlılarla uğraşıyormuş gibi bir havası vardı. Yağmurda ateş yakmak sakıncalı olmazdı. Ne yemek ne de ısınma ihtiyacını hissediyordu ama ikisi olmasa öleceğini bildiğinden ateş yakıp ısınmak gerekliydi. Köylülerin yan yana dizdiği ince ve kuru kavak ağaçlarını parçalara ayırdı. “Partinin bizden haberi olmasa da biz partiyi buraya getirip yaşayacağız,” dedi. Köydeki bir evin avlusundaydı ama gerilla ateşi yakıp hasret giderecekti. Üst üste dört köşeli dizdiği ağaçların üstüne düğüm attığı naylonu eriterek ateşini yaktı. Şiddetlenen yağmurda çakan şimşek, zifiri karanlığı yarıp onu ihbar ediyordu. “Toros yamacında olan köylüler yerlerini terk etmemişlerse köy korucudur, derler” dedi. Bu havada Türk ordusunun dağda kalamayacağını bildiğinden rahattı. Anadan sıcak, toparlayıcı olan ateşi özlemişti genç savaşçı. Çay özlemine de gidermek için dutların birazını koyduğu salça kutusunu, yarısına kadar suyla doldurup ateşin üstüne bıraktı. Gözlerini diktiği ateşte duyguları eriyor, eriyen duyguların küllerinden ateşin altında yeni bir ben yeşeriyordu.

Ateşe tuttuğu ayağı uzun bir süre ısınmazken, aniden bir sızıyla ayağını kenara fırlatıp inlemesi bir oldu. Dizini, ısıttığı eliyle ovsa da, dizi, ondan ilaç ve doktor istiyordu. Dizi de bir savaşçısı idi, komutan olmayan şeyi yaratamazdı. Ama savaşçının istediği şeyin olmadığını, onu buna rağmen direnmeye ikna edip moral vermek komutanın göreviydi.

elle alabilmesine rağmen iki elini atmıştı ama ekmek toprakla bütünleşmiş kalkmıyordu. “Hangi kar yağdı üstüne, hangi yağmur seni toprağa batırdı? Hangi toprak seni içine hapsetti? Hangi lanet olası insan seni buraya attı?” Köye gelene kadar birçok şey yaşamasına rağmen hiçbirisi ekmek kadar zor olmamıştı. Çünkü ekmek vardı ve gözlerinin önünde duruyordu. Ayağa kalkarken bütün kızgınlığından arınmış, duyguları olgunlaşmıştı. Göğü kaplayan kara bulutlara bakıp, aralarından sızarak gökyüzüne doğru havalandı. Derinlere dalıp o da göklerde parlayan bir yıldız oldu. “Acaba öldüm de bir yıldız mı oldu cismim. Ruhum yıldızlara mı karışmış? Xeyrî sen söyle, ben ölmüş müyüm,” der demez gözlerini açtı. Ne yıldız vardı gecede ne de o göklere havalanıp yıldız olmuştu. Avluya girecekken, yerdeki ekmeği ayağıyla dağıtmak istedi ama ayağı kalkmadı, vazgeçti. “Ekmeğin hiçbir suçu yok ki,” diyebilirdi. “Bir gün gelecek seni doya doya yiyeceğim,” deyip avlunun içine girdi.

Tavana asılı büyük bir poşeti indirdi. Hafif olduğu beli olsa da genç savaşçı umutla ‘mutlaka içinde bir şeyler var’ diyordu. İlk aklına gelen domates, patlıcan ve biber tohumlarıydı. Kendisi de köyde büyümüştü. Köylülerin bu türlü şeyler saklayabileceği bir yerdi. Poşetin içinde olan un torbasını, uzun uzun içinde biraz un çıkabilir diye serdiği naylonun üstüne silkeledi. Torbadaki tüm un zerreciklerini toplasan, bir tohum buğday kadar çıkmazdı. Diğer poşeti açınca “Direnmek işte budur!” diye haykırdı. Ruhunun derinliklerinde hiç sönmeyen ateş alevlendi. Yeri ve göğü saracak kadar büyümüştü. Dorşın yerden göğe kadar aydınlandı.

Poşetin içinde bir avuç kadar kurutulmuş dut vardı. Birçok ihtiyacını giderebilirdi. Ömründe yediği, televizyonlarda gördüğü, kitaplarda okuduğu tüm yemek çeşitleri gözünde birebir canlandı. “Şimdi milyonlarca insan oturmuş yemek yiyor, bense bulduğum bir avuç dut ile mutlu oluyorum. Ax canlarım, Garzan’daki arkadaşlarım, acaba onlar şimdi ne yiyorlar?” dedi. Bütün dünya yemek sofrasındaydı, genç gerilla da dutlarına bakıyordu. “İnsanları sevmek dışında suçumuz neydi?” dedi, yutkundu. Ve sustu. “Hayal olmasın mı?” diye içinden geçirdi. Dutlara dokundu. Hepsı gerçekti. Artık ölmeyecekti, ağzına aldığı bir tane dut baldan tatlıydı ve çay tadı

kalan bilinmez bir dünya olabilir miydi? Bu kısacık yol yürüyüşü ve görevdeki ruh ender rastlanılırdı. Birkaç saatlik yürüyüşte görülen görevin zorlukları dile gelmekle anlatılır gibi değildi. Üstelik bu yaşamlarının kısa bir kesitiydi. Okuduğu medreseden öğrendiklerine göre, eshabelerin bile gösterdikleri fedakârlıklar bir karşılık içindi. Cennet vaadiyle cihatla katılan savaşçılar yaşarlarsa da, savaşta elde edilen ganimetlerde pay sahibi olabiliyorlardı. Bu devrimde o da yoktu. Onlar ancak öldüklerinde ellerine kına sürülen gençlerdi. Üstlerindeki elbiseleri ve silahları dışında kendilerine ait yeryüzünde bir iğneyi bile fazla gören savaşçılar, halkın malıdır diye hiçbir varlığa göz dikmiyorlardı. Kendilerini halkın davasına adanmış insanlardı. Halkın huzuru, mutlu olmalarına yetiyordu.

Botan da gelip ona yetişince durdu. Genç savaşçının yaşadığı duygu yoğunluğu ona da bulaştı. Neler olduğunu anlamak ister gibi o da öncüsü Huner ve ardında yürüyen arkadaşlarını izliyordu. Elini genç savaşçının omuzuna bıraktı “bu yürüyüşümüz bir efsanedir, bir de kaydeden bir kamera olsa tamda izlenme rekorları kıran bir film sahnesine dönüşebilir” dedi. Mereto, “artık millet sanal filmler izliyor, insanlarda ruh ve duygu yoksunluğu baş gösterdi, zalimler insanlığa yaptıklarını görünmez kılmanın yöntemi olarak kör, sağır ve dilsiz bir dünya yarattılar” dedi. “Sanalın yaratıcısı olan duygusuz zihin o kadar gelişti ki, insana hacet kalmamış teknikler gelişti” dedi Sipan. Arkasını dönen Rêber, “de yürüyün heval, sanalın insanı hiç doğmamış kadar var olmadı. Devrim olsun asıl filmi o vakit yaparız” dedi. Tüm bedeniyle gülen Serhat’a ses ulaşınca “asıl film bu yağmurda bir torba un kaldırınca başlar” deyince, Bilal, “hadi artistler yola devam, geç olmasın” diye espriyle karşılık verdi. Şehit Xeyrî tarafına gelince yoldan ayrılıp, etrafı yüksek kayalıklarla çevrili noktaya doğru, tek sıra halinde yürüdüler.

Huner; üstü kuru, ince dalları kırılmamış, kopan kökün hemen yanına yığılmış, ağaç dallarından düşen yapraklarla dolu yeri işaret etti, “Burası,” demekle yetinip diz çöktü. Rêber doğrulup ağacı kaldırdı, kenara iterken, ince dalları kırılmasın diye dikkat ediyordu. Mereto etrafı kontrol ediyordu.

Behzat'ın Dorşin arazisini beğendiği belliydi. Ne de olsa o Zağroslarda komutandı. Sert coğrafya onda bağlılıktan öte bir şey geliştiremezdi, askere darbe vuracak bir arazi diye bakıyordu. Yüksek palamut ve meşe ağaçları neredeyse tüm yapraklarını toprağa bırakmışlardı. Serhat, otları eliyle kenara itti.

Soy ismini aldığı, Gevaş sınırlarındaki diğer adı Çadır Dağı olan Artos'un yüksekliği 3550 metreydi, Van Gölü'nün her yerinden görünen Artos, Van'ı güneybatısından kucaklardı. Serhat, soy ismini kendi takmış, öyle dağa benzeyen bir gerillaydı. Artos gibi yüksekliğiyle heybetli, bereketiyle nam salmış bir kişiliği vardı. Kalın siyah bilekleri, esmer teni, gövdesine göre küçük kafası, geniş omuzları ve uzun boynuyla Artos'u aratmıyordu. Van'ın neresinden baksan Artos, gerilla gurubun içinden de nereden baksan, Serhat ilk dikkat çeken ve görünendi. Alnı hafif açık, saçı seyrek, kalın kaşlı Serhat'ın yüzü hep gülekti. Gülünce yanakları sallanıyor, tüm bedeni oynuyordu. Çukur gamzeleri, al yanağıyla utanınca kafasını öne eğdi. Hafiften gülümseyince etrafına fark ettirmemeye çalışması, çocukça bir masumiyetin ifadesiydi. Bu dağ gibi gerilla ne de ince ruhlu! On dört gerilla, Muş'ta kimyasal gazlar ile vurulduktan sonra tek kelime Türkçe konuşmuyor, Kürtçe'siyle de güldürüyordu. Yerel Kürtçe'sinde Türkçe sözcükler çoğunlukta. Bu yüzden gerillaya katılması, asimilasyona dur demek içindi.

Dev cüssesine rağmen henüz çok genç, 22 yaşında bir savaşıydı. Askerden firar edip gerillaya katılmıştı. Van'ın Brûki aşiretindendi. En büyük öfkesi ise bu savaşta Türk ordusunda asker olan Kürtlereydi. Serhat, tüm sohbetlerinde "Düşmana asker olunmaz" diyordu. "Asker" derken öfkeleniyor, sonra da, "Düşmana asker olunmaz," deyip en doğru işi yaptığına inanıyordu. "İlk isyanım ve yaşamı fark etmem," diye başlıyordu. "Yaşam fark edilince yaşanılır," diyor, seviniyordu. Serhat'a klêş küçük gelir, tabanca gibi taşırdı. Ağır silahlara sevdalıydı adeta. Silah küçük olsa zaten fiziğiyle uyumsuz kalırdı. Ona biksi yakışıyordu. Biksinin ayaklarını birleştirip, namlunun ucundan tutup omuzunda taşırdı. Mermilerle dolu yüzlük şeridi biksiye dolar, bazen de elciğinden tutarak kalça hizasında tutardı. Yürüyüşte ve görevde Serhat oldu mu, herkesin

sıkışmış, ikisi arasındaki bağlantıyı kuramıyordu. İçinden bir ses ona talimat verdi: "Yemek yemezsen öleceksin, örgütün olaydan haberi olmayacak!" demesiyle ayaklandı. "Arkadaşlarım geldiğinde, buraya gelip paraları neyse vereceğiz!" Haklı gerekçelerini sıraladı, taşı tekrar eline aldı. İnsanın içindeki koşullara göre, andan ana yaşanan değişimin gerekliklerine göre göre gerekçe bulup, haklılığını, zekâsıyla yekvücut birleştirmeyi bu denli hızlı yapabildiğine ilk defa tanık oluyordu. Her iki aklının ortaklaştığı yerin, terazide mizanı tutturabilirliğini pratikte yaşadı ama artık taşı tutabilecek gücü kalmamıştı, taş elinden düştü. Kapı açılmıyor, o da kilidi kıramıyordu. Dışarıda çöplük olduğu belli olan bir yere yöneldi. Dizlerinin üstünde yere çöktü, dizi çamurun içine battı. Parmaklarıyla karıştırdığı çöpte kar ile yağmur suyundan çamura dönen yer elması ve limon kabuğunu bulup çıkardı. Sevindi, gülümsedi, sararan dişleri göründü; çamurlu kabuğu şalvarıyla temizledi. Kabuk koyu toprak rengine bürünmüş, üzerinde su ve kar kokusu vardı. Ona rağmen nefisti, sevinçten göz yaşartacak kadar hem de. Önce yıkayıp sonra yemek aklına gelmedi. Bir dilimi ağzında parçaladı. Resmen toprak yiyordu. Geri kalanını tedbir için cebine soktu. Hepsini bir anda yememeliydi.

Üst üste yığılmış bir yılın çöpünü karıştırdı. İçinde eskiden yiyecek olduğu belirtisi taşıyan başka da bir şey yoktu, hepsi erimiş çamura karışmıştı. Yemek artıkları çöpe dökülürken etrafa bir şeyler savrulmuş olabilir düşüncesiyle etrafına göz gezdirdi. Gözlerinin doğru gördüğüne inanamıyordu şimdi ama sevinçten. Çöplüğün hemen kenarında bulduğu bir parça ekmeğin yanında oturdu. "Allah duamı kabul etmiş ya da arkadaşlarım beni derinden hissederek doğaüstü dedikleri güçle bu ekmeği buraya atmışlardır. Konuştuğum, sohbet ettiğim, arkadaş olduğum doğanın nimetidir" diyordu.

Ekmek o denli muhteşem görünüyordu ki onu yemeden önce bakmak, midesinin direnmesiyle elde ettiği mükâfatı tüm bedenine göstermek istiyordu. İleride kendisi, savaşçıları ve hücreleri için eğitim haline getirecekti. Midesi "Onu bana ver," diyerek isyana kalktı. Etrafındaki yüzlerce Xeyrî ve ta uzaklardan onu izleyen binlerce gerilla arkadaşı olmasaydı, hüngür hüngür ağlayacaktı. Bir

gördü. Hızlı bir hareketle silahını ve çantasının üstüne bıraktığı dürbünü alıp dışarıya koştu. “Vay alçaklar, demek ki beni baştan beri takip edip köyde sıkıştırmak istediler,” dedi. O da mevzilendi, siper aldı. Elinde silahı, belinde raxtı çatışma anını bekliyordu. Karşısında duran köpeklerle bakıp şimdi diğer köpekler de gelecek diye bekliyordu. Biraz beklese de ne asker tarafı ‘teslim ol’ çağrısı yaptı ne de sıkılan mermi sesi geldi. Ne yapmak istiyorlar diye merak etti. O an ne yorgun ne de açtı, çapraz tuttuğu silahının emniyeti açık, eli tetikte bekliyordu. Bulunduğu evin etrafında kimseyi bulamayınca köyü çembere almışlar diye düşündü. Evin biraz üst taraflarına çıkıp dibinde durduğu taşın üstüne silahını koyarak belirsizliklere nişan aldı. Her şeye yeter demenin, birikmiş öfkesini boşaltmanın en iyi yönü, onları öldürmek isteyen, düşmanlık hukukuyla oluşturulmuş, insani değerlerini tanımayan sistemin askerleriydi. Kıyameti kopartmak için hazırdı, ama o gece, genç savaşçı ve o köpekler dışında orada hiç kimse yoktu. Köpekler askerlerin değil, köylülerin sahipsiz kalan köpekleriydi. Xeyrî rahatladı, derinden bir nefes alıp ayağa kalktı, tekrar evin avlusuna geldi. Yukarılara doğru tırmanan köpeklerle bakıp, “Onlar da benim gibi yalnız kalmışlar,” dedi. Hava kararıyor, onlar da karanlığa gömülüyorlardı. Gitmeselerdi eğer, saatlerce onlarla oturup sohbet edebilirdim diye düşündü. Köylüler, hayvanlarını kurtlardan koruyan köpeklerin işi bitince, onları yalnız bırakmışlardı. “Demek ki insanoğlu ve kızı, hayvanlara da ihanet ediyor” Bir o yana bir bu yana başını salladı. “Ax canlarım, şimdi onlar da benim gibi açtırlar. Ben erzak aramaya eski yerlerine geldim. Onlar da av aramak için eskiden olduğum yerlere gidiyorlar. Umarım siz de aradığınızı bulursunuz. Hadi şevbaş.” Köpeklerin arkasından el sallayıp kapının önüne geldi. Küçük kilidi açmak hiç de zor olmamalıydı. Dışarıdan alıp getirdiği taşı, iki eliyle tutarak var gücüyle kilide bir vurdu, iki vurdu, ikinci vuruştan sonra taş elinden düştü. Utancından yüzü kızararak kendisi de yere çömeldi. “Karnını doyurmak için yurtsever halkın kapısını nasıl kırarsın?” dedi. HRK Komutanı Agit’in, bir evin bahçesinde üç gün aç olmasına rağmen bahçedeki elmaları izinsiz yemediğini hatırlayınca, “Kapıyı kırmayacağım,” dedi. İnancı ile yapması gerekenler arasında

sırtı sağlamdı. O, ne kimseyi ne de yükü yolda bırakır; gerekirse arkadaşıyla birlikte yükünü de sırtlar, bana mısın demezdi. Kızınca bir çocuk gibi küserdi. Biraz yakınlaşma oldu mu kızgınlığı unutuverir sıcaklığını hemen dışa vururdu. Şırtık karakol tepesine yaptıkları ilk eylemde hızını alamayıp Biksiyle saldırıya geçecek kadar cengâver, gözü pek, korkusuz bir savaşçıydı.

Yaprakları sağa toplarken de gülümseyerek, etrafında çember oluşturanlara güven veriyordu. İnce, undan biraz daha iri olan toprağı temizleyince, alttaki naylon giderek görünür oldu. Bu bir gömmeydi.¹

Serhat, gömmeyi açmayana kadar, orayı yapan dışında kimse bulamazdı. Bu gömmeyi Bilal, Serhat ve Rêber yapmışlardı. Çeşit olarak epey zengin olan gömmede Çeko’nun helvaları dahi vardı. Beş kiloluk yağlar, un, şeker, tuz, maya, bulgur, makarna,² pirinç, peynir, yani bir kamp için gerekli her şey vardı

Gerillalar yüklerini hazırladılar; ne kadar çok taşısalar o denli azalacak ve erken bitecekti. En ağır yükün Serhat’ın yükü olması doğaldı. Ama o bu doğallığı da aşmış, daha fazlasını taşıyordu. Genç gerillaya herkes dikkat ediyor, yükünü ağırlaştırınca kızıyorlardı: “Sen daha gençsin, vücudun, kemiklerin beş-altı yıl daha ancak gelişir. Dikkat etmelisin.” Gururuna yediremeyen genç gerilla yükünü ağırlaştırırsa da, yolda ya Sipan ya da Serhat ondan alıyor, hesapsızca yükün altına giriyorlardı.

Gömmeyi eskisi gibi kapatarak yola çıkmış, Sumertax’ın yarım saat ilerisinde, 2006’da bir kış üstlendikleri sığınak noktası dedikleri yere yetişmişlerdi. Sumertax; Eskar’ın bir mezarası, yurtsever bir köydü. Gerilla analarıyla doluydu. Havanın biraz daha kararmasını bekleyip yola çıkacak, Kelasor ormanına erzak taşıyıp, bu yıl da orada üstleneceklerdi.

¹ Gerillanın erzaklarını yer altına gizleme işleminin adı. Kimi büyük, kimi küçük gömmeler toprak kazılarak yapılır, erzaklar önce naylonla sarılıp sonra toprakla örtülür, coğrafyanın rengi bozulmadan saklanır.

² Kışın ekmek yapmak zahmetli bir iş olduğundan, gerilla, genelde makarnayı, ekmek az tüketilsin diye alıyordu.

Sık meşe ve palamut ağaçlı Kelasor'un altındaki eski korucu köyü olan harabe köy, şüphe çekmeyen bir yerdi. Yerleri deşifre olduğunda, çabucak kuşatılamayacak, çatışarak çıkabileceklerini hesapladıkları bu yeri uygun görmüşlerdi. Yüklerini taşımak için akşamı bekliyorlardı. Sığınak yerine gidiş gelişler çok gizli olmalıydı. En ufak bir iz olmamalı, hiçbir zaman görüntü vermemeliydiler. Sipan, cebindeki Sony marka, gerillanın 'kapaklı' dediği radyoyu çıkartıp, TRT'nin vereceği hava durumunu dinleyecekti. Yağmur durmuştu, meraktaydılar. TRT yağmurun yarın en şiddetli biçimde yağacağını söyleyince;

Behzat: "Yalan," dedi.

Huner: "Yalan," diye ekledi.

Botan: "Evet, yalan," dedi.

Serhat: "Ne alçaklar," dedi.

Sipan güldü, "Bizim için haberi bile yalan veriyorlar," deyip iç geçirdi.

Rêber: "Kandıramazlar," dedi.

Mereto: "Belki de doğrudur, erken karara varmamak gerek" diye konuştu.

Xeyrî: "Way be! Demek bizim için haberi bile yalan veriyorlar. Neden?" diyerek sorusunu Sipan'a yönetti.

Sason'lu Sipan, 2001'de gerillaya katılmıştı. Sarı tenli, sempatik, genç bir gerillaydı. Tecrübesini Zağros, Xinêre, Xâkurkê gibi kaldığı alanlardan almış; Kuzey'e bir yıl önce gelmişti. Kozluk'ta özel birlikler üzerine yaptıkları eylemden bir hayli moral almış, "Doğup büyüdüğüm yerde düşmandan darbe yedim, gerillaya katılıp onlara orada darbe vurdum," deyip seviniyordu. Sipan'da 'olmaz' teorisi yoktu, iş varsa orada başarı mutlak. Edindiği tecrübelerini genç gerillayla paylaşmanın heyecanını yaşıyordu Sipan da genç gerillayı çok seviyor, elinden geldikçe korumaya çalışıyor, bildiği her şeyi ona o istemeden aktarıyordu. Xeyrî'nin sorusunu gülümseyerek cevapladı:

"Gerilla yağmurda hareket eder, çünkü yağmur çok yağsa çamurda izler kapanır. Belli ki yarın yağmur duracak, operasyon da olabilir. Düşman birlikleri araziye çıkabilirler ki, TRT bu yalan haberi

Yaşamın her nefesinde Uçurumlarda kanatlanmaktır gerilla

Koşarak tüm evleri dolaştı, köy bomboş; insansızdı. Delirmek an meselesi idi. Xeyrî, köyün içerisinde dört dönüyordu. Avazı çıktığı kadar bağırıverdi. "Xeyrîii, Allah belanı versin. Tavuk, köpek ve insan sesini kendin uydurarak beni köye gelmem için kandırdın." Başını kaldırıp çökmüş bulutların arasından ışığı cılızca süzülen yıldızlara bakıyordu. İlk defa kafasının soğuduğunu bu denli hissediyordu.

İlk girdiği evin avlusuna girip çantasını yere indirdi. Emniyeti açık, tarama üzerinde olan silahını duvara dayadı. Alnını pencereye dayamış, alıp verdiği nefesin sıcak buharı gözlerini ağırlaştırmış, uykusunu getirmişti. Yiyecek bir şeyler aradığından yatamazdı. Artık yemek yemezse açlığın ve soğukluğun etkisiyle ölebilirdi. Baktığı beyaz torbaların içerisinde mutlaka şeker, pilav ve çay vardı. "Camı kırsam içeriye girebilir miyim?" dese de dar olan çerçeve içeriye girmesini engelliyordu. Duvarları delemeydi ama kapıyı kırıp içeriye girebilirdi. Yaşamayı bu kapının ardındaki eşyalarla mümkün olabiliyordu. Bunun için de içeriye girmenin bir yolu olmalıydı. Kırmak için kapıya dayandığında, evin önünde durup ona bakan iki köpeği

veriyor,” deyince Xeyrî güldü; “İlginç,” dedi. “Ne biçim bir şey? Bu dağlarda kurduğumuz yaşam ne denli etkiliymiş,” heyecanla ayağa kalktı. Öğrendikçe, gerilla yaşamını seviyor, arkadaşlarına bağlanıyordu. “Hepsi de çok farklı insanlar,” diye düşünüp geçmişle bu yaşamı kıyaslıyor, gerillaya katıldığına şükrediyor, mutlu oluyordu. Bu savaş ve zorlu ortamda bile arkadaşları ailesinden görmediği ilgi ve sevgiyi gösteriyor, gelişimiyle ilgileniyorlardı. Toplumdan bu denli uzak bu dağlarda insanın değeri vardı. Gerilla birbirine kenetlenmiş toplum inşasının dağda kurulan mükemmel bir örneğiydi. Her gerilla arkadaşı ona farklı bir özen gösteriyordu, o da hepsine farklı bir ilgiyle yaklaşıyordu. Behzat, ona, “Seni baharda kendimle Sason’a götüreceğim,” dese de, Huner, “Bırakmam,” diye ısrar ediyor, “Xeyrî yanımda kalacak,” diyordu. Bilal, “Sığınakta en güzel yeri sana yapacağım,” diyor, sessizliğiyle tanınan Rêber onunla içli dışlı olmuş, espri yapıyordu. Huner, Rêber ile Xeyrî için “Ortak oldunuz,” diyordu. Rêber’i yıllardır tanıyan Huner, “Çeko’yla bile bu denli konuşmamış bu Rêber, Xeyrî’ye nasıl böyle ısındı?” diyordu.

Yüklerini sırtladılar. Patikasız alanda, en sert, iz bırakmayan yerleri kullanıyorlar; nerede bir taş ve kaya varsa oradan gidiyorlardı. Anlık bir rahatlığı, uzun süreli bir yorgunluğa değişmezlerdi. Art arda kendilerini Eskar suyunun kenarına attılar. Huner, ‘Nereden gitsek daha sağlam olur?’ arayışındaydı. Orduya güç verecek hiçbir hata yapma eğiliminde değildi. Sağlam olan hangisiyse onu yapmaları gerekiyordu, zor olması sorun değildi. Kendilerini dere yatağından suya bıraktılar. Oldukça kenardan yürümeye çalışsalar da dizlerine, bellerine kadar ıslandılar. Şalvarları derilerine yapışmış, ağırlaşmıştı. “Vietnam filmlerini aratmıyor yürüyüşümüz,” diyen Xeyrî’nin heyecanı katlandıkça katlanıyor, ezildiği yükün ağırlığını hissetmiyordu. Gerilla olmak ne güzeldi, herkesin yattığı bu vakitte sırtında erzakla saatlerce yürümek başka bir dünyaydı. Arkasından Rêber, kendilerinin anladığı bir dilde seslendi. Onlar dışında, kimsenin anlamayacağı seslenme biçimlerini kullanıyorlardı, temaları farklıydı. Rêber seslenince, Xeyrî arkasını döndü, Rêber, klêşin namlusunu işaret

ederek 'suya giriyor' diye uyardı. Xeyrî "spas"¹ anlamında başını salladı. Dizlerini döven Eskar suyuna aldırmayan Rêber, Amed üslubuyla elini göğsüne bastırıp, "Allah razı olsun," anlamında fısıldadı. Gülümseyip yollarına devam ettiler. Suyun çoğaldığı yerde ise, Xeyrî'nin sudan korktuğunu bilen Serhat, ön sıradan çıkıp onun yanına geldi. Botan, Xeyrî'nin silahını zorla aldı, bir koluna Serhat, diğerine Botan girdi. Botan, Xeyrî'ye 'Melle'² diyordu; "Bir dua oku da Huner patikalarda yürüsün," dediğinde, sesi kime gittiyse herkes gülmeye başladı. Huner onları uyaracaktı ki, Behzat da güldü; Huner utandı, uymadı, o da güldü, "Az kaldı az," dedi.

Ağır yükleri sırtında, yükün ağırlığı ayaklarda, durmadan yürüyorlar. Ayakların yükü beyinde, beyin yüreklere yüklenir, gözler uzaklara dalar, görmedikleri için yürütür ayakları. Ağırlığın bedenleri aştığı, bedenin tükendiği anlarda, sona gelinmemiş yollarda başlar asıl yolculuk, yıldızlarla yürür, evreni bir uçtan diğer uca kadar dolaşır, yer dar, gök sınırsız, gerilla evrenle yolculukta, tıpkı şimdi gibi yürüyor dağlı çocuklar.

Yükünün altında ezilmiş Botan, orta boylu, dolgun, sarı tenli, espriyi seven bir gerillaydı. Özel kuvvet eğitimlerinden geçip profesyonel bir gerilla olmak için çok çaba harcayıp kişiliğini gerillacılıkla bütünleştirmişti. Fedai olmak için Önderliği anlamak şart diyordu, çantasında taşıdığı küçük cep çözümleme kitabını hep okurdu. Başarı olunca, kendilerinden önce bedel vermiş gerillaların emekleriyle oluştuğunu bildiğinden, kolektif bir sevince dönüştürerek paylaşmayı esas alırdı. O da Xeyrî ile aynı yıl katılmıştı, ama ondan altı yaş büyüktü. Aslen Ağrı Patnos doğumluydu. Olgundu ama iyi de espri yapardı, onun yanında insan yaşlanmazdı. Her şeyde ölçülü olması farklılığını belirgin kılan bir özellikti ancak küçük bir ağaca bile çıkamaması, genç gerillanın ona takılmasına neden oluyordu. O ise, "Öğrenirim," diyor çıkmaya çalışsa da

İki gün önce sabah onu erkenden uykudan kaldıran inek, tavuk, horoz ve köpek sesleri yoktu. Belki akşam olmuş, hayvanlar kümeslere ahırlara konulmuşlardı. Peki ya insanlar neden bu denli sessizliğe gömülmüşlerdi? Belki de köyde cenaze vardı? "Nasıl olur?" dedi, evlere beşer-onar metre yakınlaşmışken, "Cenaze bile olsa ağlayan insanların sesi gelirdi," dedi. İçinde beliren korkuları bastırmak için bir evin avlusuna doğru ilerledi. Avluya girip kapıyı çalacak "Ew ki ye?"¹ Sesine cevaben "Ez heval im heval. Ez hevalê ku bêheval maye, tenê maye,"² diyecekti. Onları kandıramazdı, daha önce "Kavalın Ezgisi" kitabında okuduğu Dicle ve Bêrîvan arkadaşlarının anılarından biliyordu. Büyük korkularla kapıya doğru ilerledi. O korkular ki yıllarca çektiklerini bir saniyede yaşıtıyordu. Avluya girdi, silahını omzundan alıp sol eline verdi. Sağ eli ile kapıyı çalacaktı, kapının yanına geldi, elini kaldırmaya bile fırsat vermemişti kapının üzerindeki kilit. Kapı kilitliydi.

¹ Teşekkür.

² İmam.

¹ Kim o?

² Ben yoldaşım, yoldaş. Yalnız, arkadaşsız kalan yoldaş.

Silahını baston gibi kullanarak ayakta sürünüyormuş gibi ilerledi. Birkaç adım sonra köy göründü.

Köyde tüm olasılıklar onu bekleyebilirdi. O da silahının emniyetini tarama üstüne getirip, “Önüme kötü niyetli kimse çıksa onu vuracağım,” dedi ve ilerledi. Dışarıda hiçbir köylünün olmamasına sevindi. Neden dışarıda olacaktı ki? Şimdi tam yemek vakti, herkes yemek yiyordur. Hayatında karşılaştığı o kadar yenilik vardı ki, doğada tanık olduklarına artık alışmıştı; şaşırmıyordu. Sağlam evlerin yanında birkaç ev yıkılmış, taş üstünde taş kalmamıştı. Şirin olan köye defalarca gelmiş olan genç gerilla, bu köyün ayrıntılarıyla ilk defa tanışıyordu. Genç savaşıyı tanıyan köylüler, “Gel Ramazan ayında hocamız ol,” diye onunla espri yapmışlardı. Yaşına rağmen otoritesini kaybetmemiş bir ananın evine yaklaşıncı, Bilal’i hatırladı. Onunla gündüz gizlice geldikleri bu evde ananın ısrarla, “Oturun, bir çay için,” demesine Bilal’in, “Dayê parti nahêle em biçin mala,”¹ demesini noktada arkadaşlarına, “Bilal arkadaş, partiyi anaya şikâyet etti,” diyerek aktarmasına arkadaşları gülmüş, günlerce Bilal’e takılmışlardı.

Hava kararıyordu, görüş mesafesi fark edilecek biçimde saniye saniye azalıyordu. Ömründe hiçbir zaman karanlık ile aydınlık arasındaki kavgada oluşan değişimi bu denli fark etmemişti. Biri diğerini yok etmeden yeni bir şey ortaya çıkıyordu. Karanlık olmazsa aydınlık fark edilmezdi. O değişimi gözle görmek bu bilgiyi yeni keşfetmek kadar heyecanlıydı. Köylülerin, karanlığa rağmen neden elektriklerini yakmadıklarını düşündü, sonra o köyün elektriğinin olmadığını hatırladı. “Neden fanus yakmıyorlar acaba?” Ardından köylülerin emekçiliğinden dem vurdu, “Göz gözü görmez olmadan yakıp israf etmezler,” dedi.

¹ Parti bırakmıyor ki evlere girelim ana.

çıkamıyordu. Onlar her acının bir kahkahası olduğuna inanıp mücadele gerekçesi yapmasını bilenlerdi. Botan, bunu en iyi uygulayan biriydi. Ateşle bedenini özgürlük meşalesi yapıp alevlendiren Viyan’ın hayalini gerçekleştirmek için, Kuzey’in Garzan alanına gelmişti. Onun için eyalet, bölge fark etmezdi. Botan, “Her yerde düşman var,” diyordu. Onun için iki düşman vardı; biri içteki, diğeri dıştaki. Devrimci, her türlü düşmana irade savaşıyla karşılık verebilirdi.

Dorşîn’de patika az bulunurdu. Huner öncü olunca onları da kullanmaz, sarp arazide yol alırdı. Türk ordusunun patika yol, çeşme ve belli boğazlarda pusu kurma taktiğine dönük, hızlı gerillacılığıyla bilinen yerleri asla kullanmıyordu. Bu yüzden hiçbir zaman pusuya düşmüyordu. HPG Ana Karargâhı’nın “patikaları kullanmayın” perspektifi olunca araziye nasıl kullanacağına dönük yoğunlaşıp, dağ yollarında uzmanlaşmıştı. Gece olsun gündüz olsun gideceği yeri kafasında netleştirip, bulunduğu yer ile arasında hızla bağ kuruyor, yola girdiğinde de nereden dönse, hangi yönden vursa istediği yere çıkıyordu. Grupta Huner olunca mutlak öncü oydu. Kör karanlıkta bile gideceği yeri şaşırmadığından kimse önüne geçemiyordu. Bir de öncüyse grubun beli sağladı. Gidilen yerlerin tahmin edilemez ve yol olarak kullanılmayacağını herkes bilmişti artık. Yolda verdikleri her molada Xeyrî, “Vay be daha dünyadan çıkmamışız” diye espri yapardı. Biraz daha ilerleyip sudan çıktılar. İkiüç adım gitmemişlerdi ki Rêber, Xeyrî’yi durdurup Botan’ın gelmediğini söyledi. Tekmil sırayla Huner’e ulaşınca uygun bir yerde duruldu. Huner’in yanına giden Xeyrî, sigara içmek için izin istedi, Huner’in araları kısa olduğundan, sigara, uzun mola için bahaneydi. Gerillalar sigaralarını yarılamıştı ama Botan hâlâ görünürlerde yoktu.

Rêber, Botan’ı aramak için ayağa kalktığı anda, Botan gülerek onlara doğru geldi. Genç savaşçı da gülümseyerek neden güldüğünü sordu. Botan, oturup, çıkardığı kutusundaki tütünü sarmak isteyince, genç savaşçı onun için de sardığı sigarayı uzattı. “Spas Melle,” der demez; “Beni dinleyin, şimdi size bir mesele anlatacağım,” dedi. Gülerek anlatıyor, gülünce de güldürüyordu: “Bir gün köylüler bir toplantı yapıp tilkiyi de toplantıya çağırmışlar. Tilkiye ‘Ey tilki,

bundan sonra köyün tavuk ve horozlarından sen sorumlusun,' demişler. Tilki başını önüne eğip ağlamaya başlamış. Şaşırان köylüler, 'Hayırdır tilki kardeş, senin için bu dünyada tavukların sorumlusu olmak kadar güzel bir şey var mıdır?' diye sormuşlar. Tilki gözyaşlarını silmeden hıçkırıklara boğularak cemaate bakmış: 'Ben verdiğiniz görev için değil, bana verdiğiniz görevi verdiğiniz için inanmadığım için ağlıyorum,' demiş. Ben de aylardır Huner'le yürümeme rağmen, ne olursa olsun patikada yürüdüğünü görmediğim için, sudan çıktıktan sonra en sarp arazi hangisi ise kendimi ona vurdum. Sizi bulamayınca gülererek geri döndüm. Patikadan gittiğinizi anlar anlamaz, tilki meselesini hatırladım," deyince, gerillaların kahkahaları gecenin karanlığını yarmış, yıldızlara ulaşmıştı.

Altı saat sonra erzaklarını Kela Sor ormanına bırakıp döndüklerinde, dinlenmeye ihtiyaçları vardı. Kela Sor'un az aşağısındaki düzlükte bir saatliğine kestireceklerdi. Karanlığın içinde yıldızları yorgan, toprağı döşek yaparak uzanmışlardı. Erzak taşıdıkları çantalarını başlarının altına koymuş, kimi sırt üstü, kimi yan uzanıp kefiyeleriyle yüzlerini örtüp yatıyorlardı. Biraz sonra yerinden fırlayan Huner'in ardından Behzat da, aynı serilikte silahını tutup doğruldu. Dudağına değen bir damla su onu da uyandırmıştı. Bilal, "Ben de uyandım," deyip gülümsedi. Hepsi, "Gidelim," dese de, Xeyrî, "Yağmurda yatmak güzeldir," diyor, biraz daha kalmak istiyordu. Arkadaşları onun yorgunluktan öyle dediğini bildiklerinden durmadılar.

Öyle bir karanlık çökmüştü ki, ancak şimşek çakınca birbirlerini görebiliyorlardı. Yol güzergâhları, uçurumun da olduğu sert bir yerdi; biri düşse ancak sesle ona ulaşır, belki de birbirlerini kaybederlerdi. "Fener mi yaksak" dedi Huner. "Bu havada önümüzü aydınlatmak dışında bir yerden görünmez," dedi Behzat. "O zaman hepimiz yakmayalım, yoksa görüntü çok olur" dedi Bilal. "Heval Bilal

vardı. Karın yeni eridiğı toprağın üstüne oturdu. Toprak suyla yoğrulmuş, vıcık vıcık birbirine yapışmıştı. Artık adım atamıyordu. Oturmasıyla toprağın içindeki su altına boşaldı.

Oturduğu yerden mağaraların giriş kısmındaki kayalıklar görünüyordu. Duygularında büyük bir patlama yaşandı. Kaç gün önce birlikte olduğu arkadaşları artık oradan götürülmüştü. Gözleri dolsa da, tek bir damlası toprağı düşmedi. İçten içe ise hüngür hüngür ağlıyordu. Yüzünü avuçlarına alıp gözlerini eliyle örttü. Duygu ve aklı arasında bir süre bocaladı, yüreğı sıkışıp kalmıştı. Yüzünü okşadı, elini bıraktı. Kendi kendine bir söz verdi. "Hiçbir taş gözyaşlarımı görmeyecek, tek bir ağaç gözyaşlarımla hüzünlenmeyecek, Dorşin toprağı gözyaşlarımın tadına bakamayacak!" Hiç kimsenin tek kelime konuşmaya cesaret etmeyeceğı zamanların havası hakim oldu. İçine akan gözyaşı deryasını bastıran fırtınalar, seller ve yangınlar acımasızlığınaydı kızması. Ne bir şey düşündü ne de hissetti. Neler olduğunu kendisinin bile farkında olmadığı bir hamleyle silahının kabzasından tutup ayağı kalkarak koşmaya başladı. Fırtına kadar hızlı aktığı mesafe, birkaç adımlık yoldu. İki adım daha atsa köyün karşısına dikilecekti ki ayağı karın üstünde az görünen taşa takıldı. Xeyrî yüzüstü karsız yere çakıldı. Zorla birkaç damla nefes aldı, ayakları onu taşıyamıyor, beyni onu yönetemiyordu. Söz geçiremedi ayaklarına. Silahı hemen kenarına savruldu. Bir süre başı, ıslak toprağın üstünde, yüzü çamura bulanmış halde öylece bekledi. Nefesini içine çekti. Bir tıslama sesi çıkartıp başını taşa çarpar gibi tüm gücüyle kafasını çamura vurdu. Dişlerini öyle bir sıktı ki, az kalsın hepsi kırılacaktı. Sıkışmış yüreğinden çıkan ağlama sesine benzer bir hırlama, sıktığı dişlerinin arasından duyuldu. Bağırmanın, konuşmanın, çaresizliğin sesiydi bu. Ona eşlik etmeyen bir tek gözleriydi. Bir noktada kilitlenmiş, hareketsizdi. Yüzü kan kızılı gibiydi. Yanağı, alnı, saçı hepten çamur oldu. Dişlerini birbirinden ayırdı, birkaç rahat nefes aldı. Nefesini birkaç kez derin derin aldı, havayı soluyup bıraktı. Silahının kolundan tutup kendine çekti. Silahı da çamur olmuştu. Dizlerinin üstüne topladı bedenini.

kendisi için alacaktı. Başlarını topraktan çıkartmış, çocukluk yaşından çıkıp genç olmaya yüz tutmuş o güzelim ota bakıp boynunu büktü. Sevecenlikle birbirlerine bakıp gülümsüyorlardı. Sevgiyle otları okşadı, sonsuz bir boşlukta cennetin bir köşesinden diğer köşesine mutlulukla dolaştığı hissine kapıldı. Yavaşça elini boynuna atıp kopartacaktı ki, “olmaz” deyip vazgeçti. Binlerce yıl önce büyüklerinin yaptığı gibi ottan izin alacaktı.

“Beni bağışla güzel ot, seni yemek zorunda olduğumu biliyorsun değil mi. Bağışla beni ne olur, ölüm kalım meselesi olmasaydı, bu genç yaşında seni kopartmayacağımı biliyorsun değil mi. Beni anladığını hissediyorum” deyip iki parmağıyla kopartarak ağzında dişleriyle parçaladı. Çok acı olsa da yemek zorundaydı. Elini diğer ota atıp kopartacaktı ki ilk otun acısını ‘bizi yeme’ ikazına yordu. O da saygıyla yaklaşıp diğerini kopartmaktan vazgeçti. İlk defa yemek niyetine yedinci günde ot yemişti. Yemekten sonra sigara içmek doğal hakkıydı.

Artık yürümek için önünde hiçbir engel kalmamıştı. Tok bir komutandı. Kara bulutlar elini kaldırsa tutacakmış kadar yakındı. Biraz ilerleyince yan yana duran iki armut ağacını gördü, köye hemen buradan defalarca arkadaşlarıyla gelmişlerdi.

Önünde yirmi metreyi aşmayan bir yokuş duruyordu. Onu da aşsa köyün karşısına geçecekti. İki adım atmadan nefesi kesildi, oturdu. Niye yaptığını bile bilmeden sigara sarıp dumanını tütürüyordu. Silahının kolunu yere dayayıp ayağa kalktı. “Hadi Xeyrî!” Birinci adımını attı. “Hadi bir adım daha at. Yemek yiyecek, insan göreceksin, ısınacaksın. Bir adım daha at, örgütün senden haberi olacak.” Fiziki gücünün son noktasındaydı. Buna rağmen üst üste kendisini uyarmasına sinirlendi. “Ben de olacakları biliyorum. Ne yapmam gerektiğini bilen biriyim. İfade bir uyarımasana beni,” diye kendini uyardığı için kendine kızdı. Sözleriyle kendini parçalıyordu adeta. Sesinde acı, keder, öfke, çökmürlük, umut, umutsuzluk her şey

yine yaptın yapacağını,” dedi Botan. O çocuk gülümseyişiyle kahrkayı basan Sipan, “Ha bir fener ha on fener ne fark eder” dedi. “Bilal söylemişse bilimseldir,” dedi Xeyrî. “Bilimsel yürüyelim hevalno,” dedi Rêber, arkadan bağırdı. Gülüşme ve kahrkayıyla çakmağın altındaki küçük fenerlerinin cız cızı ışığıyla, art arda yürüdüler.

Sabaha karşı noktalarına vardıklarında soğuktan titriyorlardı. Sırt sırta veren gerillalar sabah yakacakları ateşi bekliyorlardı. Havanın açılmasıyla, yorgunluğa aldırmandan yaşamın emekle yaratıldığını bilen Behzat, odun toplamaya gitti. Uykuya hasret kalan gözleriyle kavgaya tutuşan Botan, dürbünle Hêlîn ve Toroslarda asker birliklerini arıyordu. Büyük bir ateş yaktıktan sonra genç gerillayı çemberlerine alan gerillalar ona, “Soyun,” dediler. “Soyun da elbiseni kurutalım.” Herkesin elbisesi kurutulmalıydı ama herkes ilkin genç gerillanın elbisesini kurutmak istiyordu. Atlet, şalvar, gömlek ve yeleğini kurutup onu giydirdikten sonra, sırayla her birinin elbisesi ateşte itina ile kurutuldu. Behzat’ın, zor günlerin insanı, eski bir gerilla olduğu her halinden belliydi. Soğuktan titrememeye dikkat ediyor, arkadaşları moralmen etkilensin istemiyordu. Tüm ısrarlara rağmen elbisesini çıkartmayıp, “Üstümde kurusun,” dedi. Gülümsemesi iç okşayıcıydı. Mütevazı kişiliğiyle kısa sürede örnek olmuş, doğal olgunluğuyla saygınlık uyandırıyor. Dorşîn bölge komutanı Huner bir karar vermeleri gerektiğinde, önce tüm gerillaları dinliyor ardından son kararı Behzat ile veriyorlardı.

Gözler yorgunluktan kapanıyordu. Açık kalan gözler; Sipan ile genç gerillanın bir ağaca asılı, ateş üstünde tuttuğu çaydanlığa bakıyordu. Xeyrî, herkesten çok yorulmuştu, Dorşîn arazisini sevmemişti. “Bu denli sert bir arazi olmaz. Bir daha asla Dorşîn’de kalmam, sevmedim,” diyordu. Hani yürüyüşler yüksüz olsa yine olabilirdi. Arkadaşları ise onu anlıyor, “Alışır,” diyorlardı.

Kendilerinden biliyorlardı, onlar da zamanında onun gibi gençtiler. Dorşîn, insanı erken olgunlaştırıyordu.

Behzat, elindeki radyonun antenini açıp uzattı. Hışırtılı radyonun antenini sağa sola çevirdi. Mezopotamya Radyosu'nda sanatçı Xanemîr, "Heyrana te me çiyayên Dorşîn, tu çiqas delalî,"¹ diyor, uzattıkça uzatıp sanki Dorşîn'in gizli birliğini şarkılarda herkese deşifre ediyordu. Xeyrî öyle güldü ki kara çaydanlık sallandı; çaydanlığın düşeceğini sanan Botan, koşarak ağacı tutup Xeyrî'nin elinden aldı.

Rêber, "Ne oldu Xeyrî?" dedi.

Xeyrî kahkahâlâr arasında, "Ax, ax..." dedi. Tüm arkadaşlarını gözleriyle tek tek taradı, bir tek Mereto ona bakmıyordu.

Yine, "Ax, ax..." dedi. Mereto'nun da dikkatini üstüne çekmek istiyordu. Başaramayınca Huner'e baktı.

"De anlat Melle!" diyen Botan'a bakıp, "Yav," dedi. "Ben," dedi. Tekrar güldü. Kimse ne olduğunu bilmiyordu ama genç gerilla öyle içten gülüyordu ki herkes ona katıldı.

Yine, "Ben..." deyince bu kez Rêber gülmeyi onun ağzından aldı, herkes kahkahalar atıyordu. Xeyrî, "O Xanemîr'i bu Dorşîn'e getirip sırtına..." dedi, durdu, kaşları hafiften çatıldı.

Huner, onun ne söyleyeceğini tahmin ederek, vereceği cevabı hazırlıyordu.

Xeyrî, "Getireceğim onu buraya, sırtına 25 kilo un vereceğim. Bu zorlu arazide, gecenin karanlığında, patikasız yollarda Huner'in ardından yürüsün de; hele bir daha 'Heyrana te me Dorşîn' der mi?" deyince Huner iç geçirdi:

"Yapma Heval Xeyrî!" deyip etrafına, arkadaşlarına tek tek baktı. Hêlîn'e bir süre daldı. "Yapma," dedi tekrar. "Gün gelecek bu dağları seveceksin. Hem de bu anları tekrardan yaşamak istercesine anlatacak, özleyeceksin."

¹ Sana hayranım Dorşîn dağı; ne kadar güzelsin.

Savaşçısı tarafından uyarılmasını gururuna yediremeyen Xeyrî, sigarasını bıraktı, ayağa kalkıp yürümeye başladı.

Duvarı taşlarla örülmüş evin penceresinden dışarıya sızıp, zift karası geceyi yaran ışığı görüyordu. Işık, gün doğumunda Amed surlarında içilen taze çay kokusunu kardan kaldırıyordu. Kar çay kokuyordu. Evin içerisinde yanan sobanın dumanı bacadan tütüyor, rüzgârla havada daireler çizerek kayboluyordu. Belli ki evde, sobanın üstünde pişirilen sıcak yemekler ile çaydanlık vardı. Xeyrî, tüm dünyada salt o evi görüyor, ayaklarının ağrısını umursamadan yürüyordu. Yürüdükçe daha çok hızlanıyordu. Uzun denilmeyecek bir mesafe onun için inanılmazı başarmak gibiydi. Bir adım daha atsa düşecekti. Olduğu yere yığıldı. Karın altından sızan suyu avuçlarına alarak içti. Su için, yemek için, çay için, ekmek için su içiyordu. Artık ayağa kalkacak hali kalmamıştı. "Lanet olsun köy neredesin? Her şeyimle sana geliyorum. Hiç olmazsa biraz da sen gel. Ölmemi mi istiyorsun? Haydi gel." Biraz önce savaşçılarına moral vermek için gülen genç savaşçı şimdi de çaresizliğinden doğan sözleriyle kendini parçalıyordu. Köylülerin evlerinde oturup çaylarını içtiklerini canlandırdı gözünde, derininden boğuk bir çığlık yükseldi. "Onlar için ölmek üzere olduğum bir halk, beş dakika ilerimdeki köydeler, ama benden bihaberler." Elini batırıp avuçlarına aldığı bir avuç karı sıkıp suyunu bıraktı. "Ey adaletsiz dünya, köylülerin ruhuna, duygularına gir, gelsinler, beni alsınlar. Eve götürüp ısıtsınlar beni," sözüyle birlikte, ateşten yeni indirilmiş pirincin buharı, gerilla bardaklarına doldurulmuş tavşankanı çay, tepsinin üstünde gözlerinin önünde durdu. Adım atsa tutacakmış gibi duruyordu. Nereden güç aldığını kendisi de bilmeyerek ayağa kalktı. Ayağa kalktığında çay ve pirinç ondan bir adım uzaklaştı. Önündeki kar parçasını geçti, tepsiyi tutacaktı ki yine uzaklaştı. Anladı ki kendini yürütmesi için akli onunla oyun oynuyordu. Oyuna kızsın mı sevin sin mi bilemedi. Onun gibi ince bel içerisinde, kıvrıla kıvrıla büyük dereye akan suyun kenarında bir karış kadar iki ot çıkmıştı. Sevinçten uçacaktı. Pirinç ve çay gibi ateşten yeni indirilmiş olmasa da, ot gibi ottu. O da pirinç ve çayı unutup, hazırlanmış ziyafetin yanında diz çöktü ama onu kopartmakla başkasının canını

yaşları yüreklerine akıtıyorlardı. Gülmek, geçmişi anmak ve kardan dolayı gidemediği dağları dolaşmaktı şimdi. Yolda bırakmak zorunda kaldıklarını aramak, toprağa vermediği arkadaşlarını toplamaktı. Sîdar'ın parçalanmış bedenini bir araya getirmek, kimyasal ile yakılmış Ali'yle Beşiri ovasında buluşmaktı gülmek. Son nefesini verirken gözleri açık kalan Huner'i doyasıya kucaklamak, cansız yatan Bilal'in kolunu okşayarak vedalaşmaktı. Savaşçılarına "Düşmana inattır gülüşlerimiz, hele özgür bir Kürdistanı inşa edelim işte o vakit söz olsun oturacağım ve çocuk sadeliğinde hıçkır hıçkır ağlıyacağım" diyordu. "Kaybettiklerimiz için, yolda düşüpte topyamadıklarımız için, yaşayamadığım çocukluğum için, aradıklarımızı göremeyeceğim için..." Espriye ise yaşamın zorluklarını katlanılır kılıp ondan ders çıkartma yöntemi diye bakıyor, ihmal etmiyordu.

Birkaç metre ilerlememişti ki, ayakkabısının üstünden geçirdiği çorabı yırtıldı. Oturmak için iyi bir bahaneydi bu. Bir taşın üstünde oturdu hemen. Ayakkabısının üstünden geçirdiği çorabı çıkardı. Az kar kazdı, çorabı kazdığı çukurun içine bırakıp kar ile üstünü örttü. Nefes almakta zorlanıyor, ayak uçları sızlıyor, basamıyordu. "Ayaklarım yanmış mı?" Başı önde, gözü ayakkabısındanaydı. Bir ürperti bedenini sardı. Zihninde belirenler gözlerinde canlandı. Yanmış ayaklarının kesileceğini hayal edince irkildi ve korkmaya başladı. "Tüm bu olanların üstüne bir de ayağım mı yanmış?" dedi. Kendini, ayağını, soğuğu ve karı unuttu. O an belirlenmiş zaman içerisinde geçen belirli bir vaktin sona ermesini, zamanın hızına bağlanmaması gerektiğini anladı. Zaman; ölçüsü belli, gün ve geceye serpiştirilmiş saatlerdi. O da, andan ana değişen duyguları bir zamandan diğer zamana geçiş biçiminde algıladı ve zamanın geçişinin hatırlayıp unutmakla bağlantılı olduğunu anlıyordu. Hatırlayıp unuttuğun, unutarak yeni bir şey düşündüğün anda zaman geçmiştir, kanısına vardı. "Anlaşılan, oluşmuş, edinilen anlam gücüne erişilmiş ve zaman olmuştur," dedi.

Karşısında duran ve ondan daha genç olan bir savaşçısı onu uyardı: "Böyle gidersen üç günde ulaşamazsın köye. Bugün de ulaşamazsan yarın imkânı yok ölürsün. Hızlanman gerek, hadi kalk!"

Oluşan bu ağır havanın sebebini, Huner'in neden böyle söylediğini biliyorlardı. Çünkü her taş, her ağaç, dağın her noktası, yaşanan bir anıyla hatırlanırdı. O dağ bir insana, o taş orada geçen bir anıya şahitti, böylece tüm zorluğa katlanılır oluyordu. Rêber konuşkan olmasa da bu tür ağır atmosferlerde soğukkanlıydı. İlk gerillaya katıldığında sivil elbiseyle girdiği çatışmada, yanında vurulan bir gerillanın silahını ve öldürdüğü bir askerin G-3'ünü kaldırıp, koptuğu arkadaşlarıyla üç gün sonra buluşmuştu. Rehber, yalnız kaldığı zamanda adına yazılmış şiirleri ezbere biliyordu. Ağır havayı dağıtmak için, "Celil Engin'i de getirelim," dedi. Behzat, "Durun heval, böyle yaparsanız kimse bizim üzerimize şarkı yapmaz," dediğinde, Hêlîn, gerillaların kahkahalarıyla çınlıyordu.

Peynirle birlikte yudumladıkları çaylarından sonra, sırayla nöbetçilerini çıkartıp dinlenmeye çekildiler.

Güneşin ısısı gittikçe azalıyor, soğuk, dağları kaplıyor, rüzgâr esiyordu. Coğrafya gittikçe sertleşiyor, kışa hazırlanıp karlara direnebilmek için son rüzgârla taş kesiliyordu adeta. Bu, gerilla için hayra alamet değildi. Kışın başlangıcı ve yer altına çekilme zamanı geldiğinin ifadesi oluyordu. Gerillalar, yirmi birinci yüzyılda yasaklı harfleriyle toprağın altına gireceklerdi. Daha çekilmeyi bekleyen erzak çoktu. Tüm ihtiyaçlar kampta depolanmalı, kışın hiçbir koşulda dışarıya çıkılmamalıydı ancak dağınık erzakları Kelasor ormanına toplamak bir hayli zaman alabilirdi. Huner, sardığı sigarasını sönmek üzere olan ateşten yaktı. Erzak taşıma sistemini nasıl değiştirip, daha erken ve güvenli götürebileceklerine dönük tartışıyorlardı. Rêber ona bir çay doldurdu. Bu kez kıtlama değil köylerden aldıkları toz şekeri kullanıyorlardı. Xeyrî, parmak kalınlığında, ağacın kuru bir dalını kesti. Çaylarını karıştırmak için kullanacaklardı. Huner çayını karıştırırken, Bilal ayaklandı, Behzat "Çayını bitireydin öyle," dedi. Rêber "Bilal'in bir bildiği var," dedi.

Mardinli Bilal, ovada büyümüştü. Uzun bir hikâyesi vardı, sırlarla dolu bir insandı. Yaşama müritçe bir katılımın sahibiydi. 1998’de partiye katılmış, önce Rusya, ardından Yunanistan ve tekrar Kürdistan... Onu, topraklarına geri dönmeye mücadele sevk etmişti. Askere, Türk ordusundan bilgi edinmek niyetiyle gitmiş, çok geçmeden gerillaya katılmıştı. Okuyup, kıt imkânlarla da olsa araştıran, bildiklerini öğretmeye çalışan bir öğretmen gibiydi. PKK bir savaş örgütü olmanın ötesinde, dağ ortamında yeni yaşamın kurulduğu toplumun da adıydı. Bilal bunu en iyi anlayan gerillalardan biriydi. Onu kızgın görmek imkânsızdı; kızdığında da, âdeta kıyamet alameti gibi bir şey varmış sanılırdı. Bir an durduğunu gören, başka bir şeye yorardı. Dorşîn’deki tüm köylerde tanınan, halkla ilişkilerden sorumlu olan bir gerillaydı. Düşman olan bile Bilal’e kıyıp şikâyet edemezdi. Analar ona “Oğlum,” babalar “Yavrum,” der, evin bir ferdi gibi bakarlardı. Bilal’in iki eksiği vardı: Birincisi hep bıyıklarıyla oynaması, ikincisi ise unutkan olması. Ovadakiler dağda araziyi birbirinden ayıramaz, defalarca gitseler de aradıkları yeri bulamazlardı. Bilal’in unutkanlığa bulduğu çare ise parmak ısırtacak cinstendi. Dorşîn’in her yerinde Bilal’e ait işaretler mevcuttu. Gömmenin olduğu yakın bir yere bir parça şûtik bağlar, kabuksuz beyaz ağaç ve taşları noktalara giden patikalara bırakırdı. Bilal’in bu işaretleri, Dorşîn’nin her yerinde mevcuttu. Ovada büyümüş Bilal’den de bu beklenirdi. Serhat, Bilal’e saygınlığın ölçüsünü kaçırmadan takılıyor, Bilal de gülümseyerek dudağıyla bıyığını ıslatıp, “Ovada büyüdüm,” diyordu. Xeyrî’nin sırtına vurup, “Bu kadar kısa sürede nasıl öğrenebildin bu araziyi?” diye soruyordu. İmkân buldukça genç gerillayı kendisiyle dolaştırıyor, bildiği her şeyi ona da öğretiyordu. Bilal’in bu hali Xeyrî’nin merakını daha çok kamçılarmış, araziye keşfetmesine neden olmuştu. Bu kez geldiği noktada, başka bir havası vardı. Bir şeyler görmüş gibi herkesin toplanmasını istedi. Huner, komutandı ama yoldaşlar arasında bunların lafı olmazdı. Hele hele Bilal’in herkeste çok farklı bir ağırlığı ve yeri vardı. Kimse ona “Hayır,” demezdi.

Bilal, “Ben bir yer buldum. Hem çok yakın, erzak çekme sorununuz olmaz. İki aylık işi birkaç haftada yapar, hem de bahara

bakıp ilerisinde asker gördüğü taşın arkasından baktı yine. Başını taşın arkasından çıkarttı. Gözü fırlıdak gibi etrafta dönüyor, asker arıyordu. Görünürlerde asker yoktu fakat yine de duyarlı yürüyecek, etrafını kontrol ederek ilerleyecekti.

Yer buza kesiyordu. Gökte de kara bulutlar üstünü kaplamıştı. Ha yağdı ha yağacak hava onun için avantajdı. Açlığın ve soğukluğun etkisiyle ayağını indirip kaldırabilecek eylemi ancak düşünerek gerçekleştirebiliyordu. Erken yoruluyor, çabuk oturuyordu. Sanki otursa zaman geçecekti. Geçen zamanın onu en çok beş dakikalık uzaklıktaki köye yakınlaştıracabileceğine inanmak ister gibiydi. Daha beş adımlık yolu yürümeden bulduğu taşın üstüne oturuyor, ortadan yardığı sigara yaprağına koyduğu tütünü sarıp içiyor; etrafında köylüleri görebilir, yardım edebilirler umuduyla sağına soluna göz gezdiriyordu.

Oturduğu yerden kalktığında o denli perişan bir haldeydi ki, “önce sağ ayağımı mı atayım, yoksa sol ayağımı mı?” diye düşündü. Önündeki beş metrelik karı bitirmesi onu güçten düşürmüştü. Bir taşın üstüne oturdu, oturduğu gibi yürüyemediğini savaşçılarından gizlemek için eline aldığı dürbünle etrafını keşfe daldı ve gülümsedi: “Bizden başka deli mi var bu karda dışarıda dolaşsın?” Önce kendisi güldü bu sözüne, ardından tüm savaşçıları kahkahayla ona katıldı. Katıla katıla gülüyorlardı. Zor zamanların ilacı olan gülmek, enerji sağlamıştı. Açlığı, soğuğu, yalnızlığı ve acısını gülerek ertelemeye çalışıyordu. Ayağa kalkıp ardı ardına vermiş savaşçılar Xeyrî’nin ayak izlerine basıp ilerliyorlardı; ağır ağır ve iz çıkartmadan. En zor anda gülmek onda alışkanlık halini almıştı zaten, öyle olmasa devrim olmaz, zorluklar aşılmaz, insan devrimci olamazdı diye savaşçıları da eğitmişti. Gülmesini bilmeyen ciddi işleri başarabilir miydi? Gülmesi olmayan acı çökertmez, bitirmez miydi? Hayalinde var olan savaşçılarıyla kurduğu yaşamda gülecek ve birlikte başaracaklardı. Acılarıyla güçlenecek, gülerek çelikleşeceklerdi. Xeyrî’nin savaşçılarına öğrettiği ilk dersi, belki de onun gibi gülmeyi öğrenmeleriydi. Aklın ve fiziğinin sınırlarını aşan tüm o zorluklara karşı savaşçılarıyla birlikte verdiği bir cevaptı gülmek. Hem de ağız dolusu gülüşlerle gözleri parlıyor, akabinde dolan gözlerindeki

sağlam ulaşırız,” dedi. Huner, Behzat ve Serhat söylenen yeri kontrole gittiler. Bilal’in bulduğu yer metrelerce yerin altında bir mağaraydı. Mağaranın dışı ise, doğal kayalıklarla mevzi gibiydi, çatışma için uygundu. Adeta bu iş için biçilmiş kaftandı. Kobra saldırıya da bir etkisi olmayacaktı. Asker oraya yaklaşmazdı, etrafı da mayınlansa hiçbir şey olmazdı. Deşifre olsa bile, bahara kadar hiç kayıp vermeden çatışabilecek kadar sağlam bir yer, deniliyordu. Bir tek kimyasala karşı tedbir geliştirilmeliydi. O da kolaydı. Bir kaç battaniye ıslatıp üstlerine atacaktı. En iyi tedbir olarak bunu düşünüyorlardı. Bu sığınağı görenlerin anlatımları, görmeyenleri hayrete düşürüyordu. Tapınak Noktası’nın hemen yanındaydı. Kel Tepe’ye yakındı. Karargâh noktasının alt tarafında, Sümertax’ın ise üst taraflarına düşüyordu. Daha önce bir yıl üstlendikleri sığınak noktasına beş dakikalık bir mesafedeydi. Bilal, bulduğu sığınakta halen Ermenilerin kemiklerinin olduğunu söylüyordu. Üç katlı ve sağlam olması en çok ihtiyaç duydukları şeydi. Bahara sağlam çıkmalıydılar. İki üç hafta erzak taşıyıp zemini düzelttikten sonra, orayı kalacak bir yere dönüştüreceklerdi. Mereto, Sipan ve Botan sığınakta kalacak; sığınakın birinci katını yatma yeri, ikinci katını erzak ve mutfak, üçüncü ve en alt katını ise tuvalet ve fazla malzemeler için hazırlayacaklardı.

Aklın zekayla yaşam için savaş oyunu

Xeyrî o gün tekrar köye doğru gitmek için ayaklandı. Çantasından çıkardığı çorabı ayakkabısının üstünden ayağına geçirdi. Çıkan izlerin zamanını belirsiz kılan bu yöntemi, Behzat arkadaşından öğrenmişti. Arazide hala asker olabileceğine ihtimal vermese de çapraz tuttuğu silahının emniyeti açıktı. Dün arkasından

Havalar soğumuş, tenlerini buz gibi kesiyordu. Sesi ile kızıl kıyameti andıran rüzgâr, yüzlerinde yara açıyordu. Ağaç yaprakları savrulmaya başlamıştı. Huner, Bilal, Behzat, Serhat, Rêber ve Xeyrî, mağaralarının karşısında; orayı denetime alabilecek bir yerde, toprağı kazarak açtıkları naylon çadırı yapraklarla kamufle etmiş, ısınmaya çalışıyorlardı. Adına ‘çarber’ dedikleri ateş çukurları dikedirtmişti. Kırk santim kadar derin, yarım metre kadar uzundu. Genç gerilla, her akşam ses çıkmasın diye testereyle birkaç parça ıslak odun keserek en alta bırakır, üstte kuru odunları yakardı. Sabah kalkınca da o ıslak odunlar kömür olur, hiç duman yapmadan bir

çakmak çakımıyla fitil gibi yanar, sapsarı bir ateş çıkarırdı. Dün gece Huner, közlerin altında kalan ağaçların kötü koku yapmasından dolayı “artık yapma,” dese de, bugün de yine öyle yapmıştı. Kalktıkları gibi ateşleri hiç duman yapmadan yandı. Huner, genç gerillaya bakıp, “Allahsız,” dedi, “Niye yaptın tekrar? Demedim mi sana koku yapar diye?” Genç gerilla utandı, bir şey demedi. Huner, elini onun omuzuna vurdu sevecenlikle.

Bilal keşfe gitmişti. Normalde keşifçi dönmeden ateş yakılmazdı. Onu beklemeden çay kaydattılar. Dün gecedan kalan soğuk patates ezmesini çayla birlikte yiyorlardı. Duydukları ısıklık sesi Bilal’e aitti. O ısıklık sesi gerillanın, bir şeylerin varlığı için birbirlerine sesleniş biçimleriydi. Huner ayağa kalkıp kaç kez üst üste, “Tııııı tııııı tııııı tııııı,” dedi. Bilal’i noktaya doğru çekmeye çalışıyordu. Sesi anlayıp gelen Bilal, “Heval, askerler tüm tepeleri tutmuşlar. Kapsamlı bir operasyon var,” der demez, Huner’in kalkacağını bilen Xeyrî, onunla gitmek için doğruldu. Huner, genç gerillaya, “Sen burada kal,” dedi. Allahtan Xeyrî alta yaş ağaç bırakmıştıda ateş, duman yapmadan alev almıştı. Yoksa ağaçlar ıslaktı ve az duman çıkmış olsa sabahın erken saatlerinde çatışmaya girer, işleri zorlaşırdı. Diğer gerillalar bir şey olmamış gibi yemeklerini yemeye devam ediyorlardı. Asker tepelerdeydi. Ne olacaktı ki? Gerilla arazisine gelen askerde, onlar düşünsündü. Ateşkes olmasa bu denli cesaretli gelemeslerdi. Diğer ateşkesler gibi bunu da fırsat bilip, operasyonla onları imha etmek istiyorlardı. Biraz sonra noktaya gelen Huner, soğukkanlı ve sakindi: “Hazırlanın hemen!” diye keskin bir talimat verdi.

Noktalarından on metre uzaktaki nöbet yerlerine asker dolmuştu. Çantalarını sırtladılar. Zaten mermi ve bombalarıyla yatıyorlardı. Hepsinin silahlarının ağzında mermi vardı, tecrübeliydiler. Bu orduyu tanıyorlardı. Ateşkes döneminde üstlerine geleceklerini biliyorlardı. Bu yüzden mermileri namluların ağzından çıkartmamışlardı. Huner, Bilal’i sığınağa gönderdi; “Arkadaşların haberi olsun, çalışmasınlar. Ses gitmesin ki sığınak deşifre olmasın,” dedi. O kadar askerin arasından süzülerek çıkıp gitmek Bilal için kolaydı. Kendini disipline etmiş kişiliğiyle her imkân ve koşula göre

donduruculuğunu bertaraf etmek için ayaklarını hareket ettirerek bedenlerinin ısınmasını sağlıyor, donmanın önüne böyle geçiyorlardı. İkinci gecede askerler o daracık sığınaklarının üstünden geçip gitmişlerdi. Bir de eğilip baksalar hepsi de orada imha olabileceklerdi. Bu arada Eyalet Komutanı Rizgar Êrsî, TRT ve Mezopotamya haberlerini aralıksız dinliyor, gerekli gördüğü konuları arkadaşlarıyla paylaşıyordu ki bir haberi özellikle gizlemişti. Ama yüzüne yansıyan üzüntüsü Selim'in dikkatini çekti. Komutanının gizlediği bir haber olduğunu anlamıştı. Tüm arkadaşlarının içinde sorarsa Rizgar'ı zor duruma düşüreceğini bildiğinden sabırlı davrandı. Operasyon sonuçsuz geri çekildi. Onlar da eski yerlerine, tekrardan suyun içerisinde ilerleyerek varmışlardı. Belki de aynı anda birkaç zor durumu kaldırmak bir insan için güçtü. Ancak rahat olan sığınaklarına vardıklarında Rizgar'ın hüznü iyice belirginleşmiş ve tüm gerillaların dikkatini çekmişti. Valiliğin açıklamasını dinlemişti ama olayın gerçekliğinden şüpheye düşüyordu. Haberin veriliş şekli hem yalana benziyordu hem de doğruysa bile Amed gücü mü Garzan gücü mü olduğu belli olmadığı için net kaniye varamıyordu. Garzan'ın Dorşîn gücü olsa sayıları dokuz kişilik bir birimdi.

öncesinden hazırды. Zamanını asla boş geçirmeyip örgütlü kişiliğiyle her işin üstesinden başarıyla gelmeyi biliyordu. Otursa, kalksa, yürüse, sohbet etse, mutlak bir işle meşgul oluyordu. Gerilla kişiliği oturmuş Bilal, koşulları olması gerekene göre kullanmayı elinden bırakmamayı okuduğu savunmalardan öğrenmişti. “Bir de bu kışlar olmasa” dediği çok oluyordu. Artık şehirlere inmek gerekir fikrini saha komutanlığına yazdığı raporda da dile getirmişti. Kış üstlenmesindeki hareketsizliğine bir çare arıyor, “gerilla her koşul ve imkânda düşmana darbe vuracak şekilde pozisyon almalı” diyordu. Az uzağındaki askerleri, yaprakları dökülmüş sık ağaçların arasından gözetleyerek kendini eğmiş halde etraflarından döndü. Sığınağa doğru ilerleyip gözden kayboldu. Alışık olmadıkları bu dağlarda, askerlerin şaşkın gözlerinden korku okunuyordu. Xeyrî, dün gece Apê Sîdar'ın evinden aldıkları pille çalışan büyük lüksü de, çantasına koydu. Huner, “Alma,” dese de Xeyrî, “Noktamıza girecekler. Dün gece o kadar sırtımda taşıdım, ele geçmesin,” diyerek ısrarla almak isteyince Huner karşı çıkmadı.

Noktalarından çıkıp az ileride, birkaç taşın arkasına mevziletiler. Asker noktanın etrafında dolaştı. Ne hikmetse gözleri kör olmuş göremiyorlardı ama insan nokta gibi değildir, farklıdır. Gerillalar ise, gabardin elbiseleriyle doğanın bir parçası gibiydiler, hareket etmezlerse, yerleri belli olmayacaktı. Rêber, başındaki yeşil kepi de, Huner'in uyarmasıyla hatırlayıp çıkardı. Tam üstlerine gelen asker ve korucular onları göremiyorlardı. Beş gerilla, otuzluk dolu şarjörleriyle, silahlarının emniyetlerini açık bir şekilde tutuyorlardı. Namlularını üstlerinde duran rütbeli birine ve korucuya çevirmiş bekliyorlardı. Nefeslerini rahat bıraksalar fark edilebilirlerdi.

Korucu olan, rütbeliye Hêlîn'i işaret etti: “Üstlenme yerleri orası olabilir, siz de bir bakın,” dedi. Sonra onlara dönmüş olan namlulara baktı, az biraz gülümsedi. O gülümsese de gerillaların parmakları tetikteydi. Ufak bir hareketi bekliyorlardı. Korucu, onları alıp başka bir yöne götürünce Huner, “Kela Sor ormanına taraf gidelim,” deyip kendini eğerek hızlandı. Ardındaki Xeyrî onun gibi yaparak, silahını çapraz, emniyeti açık, eli tetikte tutuyordu.

Arkasında Behzat, Rêber ile elinde kanasıyla¹ artçı Serhat vardı. Dik inişli yerden kendilerini Kela Sor'a bırakacaklardı ki, köpekler oradan havladı. Havlamalar askeri deşifre etti. Huner dürbünle oraya bakıp, "Her yere asker gelmiş, operasyon kapsamlı," dedi. Sümertax köyüne yakın 'Ara' noktasına kendilerini eğerek bıraktılar. Noktaya ulaşır ulaşmaz, onların kendilerini bıraktıkları yere, asker geldi. Xeyrî, "Acaba bu lüxte verici mi var? Nereye gidiyorsak bizi takip ediyorlar?" dedi. Serhat ve Rêber güldü. Behzat, "Olabilir," dedi. Huner, "Burada gömün o zaman, sonra alırsınız," dedi. Xeyrî ve Rêber birlikte gömdüler.

Her noktanın kendine has bir hikâyesi vardı. Ara noktasının ismi de bundan dolayı ara'ydı. Köyle dağ arasında orta bir yerde duruyordu. Kanal kazılmış, çatışma için hazırlanmış bir noktaydı. Gerillada kural olan mevzi ve kanal sistemi, Dorşîn'de her noktada vardı. Bir gerilla noktası için gereken neyse o yapılmıştı. Dorşîn bir gerillanın eliyle çizdiği, tüm detayları düşünülerek savaşa göre hazırlanmış bir cephe gibiydi. Birazdan etraflarını saracaklardı. Kela Sor'dan onlara taraf gelen askerlerin yolunun üzerindeydiler. Huner, "Buradan çıkıp Sümertax'ın üst taraflarında kayalıklara gidelim," diyerek ilerledi. Onlarca asker üstlerinde durmuş, sağa sola bakıp duruyorlardı. Huner önde süründü, o, ormana ulaşınca diğerleri teker teker süzüldü. Birbirlerini savunarak, askerin gözü önünde, çıplak yamaçta ormana ulaşmak için sürünüyorlardı. Ama asker onları görse de savunmasız değillerdi. İlk reflekste 10'a yakın asker vururlardı lakin daha sabahın erken saatleriydi ve çatışma bu saatte uygun olmazdı, gözle görünen vakitler herkesinse gece, dağlı çocuklarındı. Daha zamanı vardı. Onlar da gündüzü geceye yakın yerlere ulaştırmak için uğraşacaklardı.

Sümertax'ın üst tarafındaki kayalık, sık meşe ağaçlarıyla çevriliydi. Arazide durdular, saat 1'i geçmişti ki, askerler geri çekilmeye başladılar. Yorgun düşmüş askerler, hemen yirmi metre

Sinek vızıltısına benzer bir ses gerilları harekete geçirdi. Keşif uçağı mıydı? Yoksa askar taşıyan skorsky helikopteri miydi? Belki normal yol hattında geçecekti belki de operasyon başlayacaktı. Selim Kotol, kampın girişinden başlayıp, üstü kapatılmış, yirmi metre kadar ileriye götürüldükten sonra çatışma için yapılan mevziye girdi. Elinde dürbün hareketliliği gözetliyordu. Yüksek tepelerde metreyi aşan kar, aşağı kısımlarda ise ondan az değildi. Martin başlangıcıydı daha. Berbiheyv, Serê Sipî, Kozmê, Kortik, Andok, Muş güneyinin orta ve iç kısımlarının hepsinde onlarca skorsky, dört kobra taarruz helikopteri eşliğinde her yere asker indiriyordu. Operasyon kapsamlıydı. Rizgar, olanları daha iyi görmek için Selim'in yanına vardı. Selim, dürbünü Rizgar'a verdi. Rizgar, helikopter, asker sayısı ve indirme olan yerlere göre operasyonun ne denli süreciğini tahmin etmeye çalışırken, Selim soğukkanlı bir ses tonuyla "Gördün mü heval Rizgar? Geçen yıl on dört arkadaşımızı kimyasal silahları ile şehîd ettiler. Şimdi de aynı yöntemle bizi de şehîd etmek istiyorlar ama biz onlara direnmenin ne olduğunu şehîd düşen arkadaşlarımız gibi göstereceğiz" dedi.

Kuş bakışı ile beş yüz metrelik bir mesafede üstlerine indirme yapılmıştı. Daha bir gün önceydi. Kar yağmış, onlar da dışarıdan odun toplayıp kartopu oynamış, güreş bile tutmuşlardı. İzleri hala belirgindi. Askerlerin, izlerini görmemesine olanak yoktu. İzleri görünse o karda kurtulmaları imkânsız gibiydi. Gerçi gayrimuhtemel diye bir şey varmıştı oda belirsizdi. Dört gün üst üste operasyon devam etti, beşinci gün tekrar karşılarındaki sırta indirme olunca, gerillalar toplanıp kampı bırakmak için karar kılmışlardı. Gecede karın donmasını bekleyeceklerdi ki yeni izleriyle kendilerini deşifre emesinlerdi. Kar soğuk yüzünü bir kez daha hissettirmiş ve sertleşmemişti ama karar veren gerilla grubu gecenin yarısında dışarıya çıktı. Her an askerlerle karşılaşabileceklerini bildiklerinden oldukça duyarlı, silahlarının emniyeti açık, elleri tetikte yürüyorlardı. Neyseki dere onlara yakındı. Suya girip izlerini kaybettirdiler. Daha önce olağüstü durumlarda dere kenarında yaptıkları yedek sığınağa üç saat sonra vardılar. Yarısına kadar su dolmuş küçük delikte üç gündür bekliyorlardı. Dizlerine kadar varan suyun

¹ Suikast silahı.

Kimsenin bilmediğini Söylemeye cesaret edenlerin Yer altındaki yaşamları

Muş güneyindeki gerilla gücü sayılarını azaltmak için iki ayrı yerde kış üstlenmesine girmişlerdi. Bir kampta cephe komutanı olan Nimet, Dorşîn'e iki gecelik yol mesafesinde olan kampta kalıyordu. Diğer kampta ise Garzan eyalet komutanı olan Rizgar Êrsî, Azad Başkale, Serdar, Çeko, Amed, Selim Kotol, Argeş, Azad Amed kalıyorlardı. Eğitimlerinin yanı sıra boş zamanlarında kitap okuyor tartışıyorlardı. Tartışmaların merkezinde baharda yapılacak hamle planlamaları vardı. Üstleri karla örtülmüş gerilla birliği, toprağın altını yaşam alanı haline getirmiş, bambaşka bir dünya yaratmışlardı. İçeride lokanta, fırın bile vardı. Tatlıları kendileri yapıyor, cevizli baklava pişiriyor, kavurmalarıyla lahmacun pişiriyorlardı. Zaman zaman DVD ile kullandıkları televizyonda olan atari oyununu oynuyor, en başarılı olan Çeko'ya hep birlikte alkış alıyor, en acemi olan Selim Kotol'a da başarılı olması için yardım ediyorlardı. Her an ölümle kol kola bu insanların gözlerindeki parıltı azalmıyor, büyümüşlüklerine rağmen çocukça oyunları da eksik olmuyordu.

Kazdıkları toprağın fazlasını gecenin bir yarısı sırtlarıyla taşıyarak yüzlerce metre ileride olan küçük dere suyunda akıntıya bırakmışlardı. Toprağın bir kısmını da son baharda ağaçlardan dökülen yapraklarla örterek kamuflaj etmişlerdi.

altlarında durmuşlardı. Yorgunluktan bitkin, şaşkın şaşkın dalmış, nereden bir kıyamet kopacak diye etrafa göz gezdiriyorlardı.

Xeyrî, altlarında duran buğday tenli, siyah gözlü askeri görünce güldü. Huner parmağını dudağına götürerek, "Sus," işareti yapıp "Ne oldu?" diye sordu, ciddi ciddi. Xeyrî, "Bunların hepsi çocuk, biz bunlarla mı savaşağız?" deyince, Behzat, Xeyrî'nin omuzundan tutup kulağına fısıldadı, "Sanki sen çok mu büyüksün?" deyiverdi. Xeyrî, on dokuz yaşındaydı. Durdu ve "insanı yücelten ve küçülten düşüncedir," dedi. Elini göğsünde gezdirerek, "Behzat arkadaş, yüreğimiz var," dedi. Huner "Gerilla inançlı bir savaşçıdır da ondan" deyip oradan çıkmayı önerdi.

Tartışmak için biraz uzaklaştılar. Askere sesleri gitmeden rahatça tartışabilecekleri bir yerde durdular. Serhat, Xeyrî ve Rêber, "Önlerine pusu atıp vuralım," diye ısrar etti. Behzat, "Burası üstlenme yerimiz, iyi olmaz," demekle yetindi. Huner ise, ikisi arasında karar kılmak için düşünürken etrafına göz gezdiriyordu: "Hepiniz haklısınız ama madem ateşkesi fırsat bilerek operasyon yaptılar, biz de onları vuracağız." dedi. Huner'in bu son sözü talimat idi. O an katılanın da, katılmayanın da aklında sadece tek bir şey vardı; o emir en iyi biçimde nasıl uygulanacak. Duygu ve düşünceleriyle yekvücut oldukları bir andı.

Huner, Şehit Xeyrî yamacında uygun bir yerde konumlanıp eylem yapacaklarını söyleyince, hızlı hareket edip kendilerini eğerek kâh şu tarafa kâh bu tarafa zikzaklar çizerek, görünmeyecek şekilde ilerlediler. Askerlerin iki kolunun yoldan geri çekilme ihtimali ağırdı. Birinci kolu bırakacak, ikinci kolun sonundaki onar asker hedef alınacaktı. Kolun baş kısmını vursalar etrafları sarılabilirdi, ortası da olmazdı, en uygunu son kolun son askerlerini vurup, silahlarını kaldırarak Hêlîn ile Toros arasındaki kovuğa gizlenmekti. Etkili vurulacak, Xeyrî ve Serhat silahları kaldırarak, Ermeni kilisesinde buluşulup gidilecekti.

Huner tek tek arkadaşlarını kontrol etti. Mevzileri anlık pusu için uygundu. O da kamuflaja dikkat ediyordu. Gelen ayak sesleri, ağır yükün altındaki bot seslerine benziyordu. Önde ellerinde detektörle iki askerin ardından, beşer onar metre mesafeyle art arda

vermiş askerler ilerliyorlardı. Bir karnas, dört klêş namlusu onlara dönüktü, mesafe on metreydi. Birinci kol bitmesine rağmen ikinci kol bir türlü gelmiyordu. Biraz sonra gelen iki köylünün önüne çıkan Serhat, az kalsın ikisini de kalpten götürecek. Eskar sırtının üzerinde görünen askerlere aldırmayan Serhat'ı gören köylüler önce titrediler, kekeleyip Serhat'ın boynuna sarıldılar. Köylüler askerlerin çoktan geri çekildiğini ve bunun son kol olduğunu söylediğinde, gerillalar noktalarına geri döndüler.

On beş Aralık'ta Huner, Sipan ve Xeyrî; on altı Aralık'ta ise diğer gerillalar gelip mağaraya girdi. Huner lüksü biraz çoğalttı, gaz verdi. Aydınlık taşıtı, tavan ile yer arasındaki karanlık boşluğu doldurdu. Yılın ilk karı, ayın yirmi ikisinde Hêlîn'e düşen kardı. Bilal, "Bu kar kalkar, ikincisi de iner kalkar, üçüncü kar çöker," dedi. Dorşîn ile bütünleşmiş Bilal'in sözü üstüne söz söylenmezdi.

Mereto iki metre üstte kendisine ağaçlarla yaptığı ranzada uzanmış düşünüyordu. Pratikteki Mereto'dan eser yoktu şimdi. Xeyrî, Bilal'in ona yerden bir metre yükseklikteki yarıktaki düzenlediği delikte kitap okuyordu. Bilal onun için kitapları sıraya koymuş, okudukları önemli yerleri not alarak aklında tutabileceğini söylüyordu. Huner'in teybindeki Hüseynê Faro yine "Têlî, Têlî" diyordu. Botan "Miro," dedi, "Sanatçı varsa Şakiro'dur." Huner, Hüseynê Faro'da ısrar etti, "Sanat Têlî'dir," dedi. Botan "Bu Şakiro'da ses var," dedi. Huner, "Têlî'yi sözleriyle destanlaştıran Hüseynê Faro'nun yaptığı sanattır," dedi. Behzat ikisi arasındaki benzerliği ortaya koyarak onları orta yerde buluşturdu.

Serhat'a 'şah mat' diyen Rêber tartışmayı böldü, o son hamle ilgi çekiciydi. Savaş uzmanlarının işi olan zekâ jimnastiği hamleler heyecan yaratıyordu. "Kimse karışmasın!" dense de kim kendini tutar da son hamleyi söylemezdi? Hele son hamle söylenmez miydi? Oyuncuların izleyicilere hamleyi söylememeleri için bir torba altın verdiği, son hamleyi görünce seyircilerin dayanamayıp altınlarını

belliydi. Her an hiç ummadıkları bir yerden çıkıp onları vurabileceğinden korkuyorlardı, bu yüzlerine yansımıştı.

Bir ordunun peşinde olmasından duyduğu sevinç korkularını silip süpürdü. Hayatındaki en mutlu anlarını yaşıyor gibi heyecanlıydı. "Onurları varsa komutanları istifa ederler" Bir orduyu çıkarttığı izler ve duyarlılığı ile boşa çıkartmıştı. Elinde tuttuğu klêşine, "Xezala min, çavreşa min a hêja, mesele ne tu yî, mesele dilê min û mejiyê min e."¹ Eğilerek tekrardan kalktığı yere gelip oturdu.

Bugün için bir şeker kaldırmadığı için kendine kızıyordu. Bazen sevinçten coşuyor, kendini kahraman ilan ediyor, bazen kahramanlığı unutup küfrediyor, duygularla hareket ediyordu. Bazen de boş ve anlamsız bakışlarla etrafını süzüyor, "Ne için yaşıyorum ben ?" diyordu. Bir ömre sığabilecek kadar büyük ve evrenin içindeki tüm renklilikleri bir anda yaşıyor, kasırgaya dönüşmüş duyguları onu saniyede diyardan diyara savuruyordu. Tüm bunlardan sonra, "İnsan nedir Xeyrî?" diyebilirdi. "Aklını mı yitiriyorsun yoksa yeniden mi doğuyor, kendini keşfediyor, mikro evren olan insanın gerçekliğine mi dokunuyorsun?" Cevabı o an yaşadıkları kadar sade, yalın ve tek kelimelikti; "Bilmiyorum mm!"

¹ Değerli ceylanım, kara gözlüm, mesele sen değil benim beynim ve yüreğimdir.

bir yerlerde habersiz düşer, toprak olur, kaybolur, eriyen karın suyuna kapılıp..." Burnunu çekti, gözünden gelecek yaşları durdurmak için, sonra devam etti; "Gelen arkadaşlarım beni ararken seni bulurlar. Burada nasıl yaşadığımızı seni bulduklarında anlayıp beni şehîd ilan ederler." Ondan farksız olan eldiveni de aynı duyguları yaşıyor, genç savaşçıdan ayrılmak istemiyor, yalnız kalmaktan çekiniyordu. Üstüne yüklenen büyük sorumluluğun altında eziliyordu eldiveni. Sonsuza denk Xeyrî ile olup 'ne olaksa birlikte olsun' diye genç savaşçıya hisler yolu ile anlatmaya çalışıyordu. "Arkadaşların beni bulsalar da senin bana biçtiğin rolü onlar bende bulmayacak," dedi eldiveni. Xeyrî, "Gerilla derin insandır, bir eldivene bakarak yorum yapar, kendilerini benim yerime koyup benimle olduğunu anlarlar," dedi. Sonra da ekledi: "Umarım, senin değil benim dediğim gibi olur, sana güveniyorum," deyip eldiveni avuçlarında sıktı, göğsüne bastı, öptü. Onda kendini bulmuştu. Onu görecektir gerilla arkadaşlarını eldivende okşayıp koklayarak bir köşeye bıraktı. Hêlîn Dağı'na, Kelasor Vadisi'ne, çakıllarına, taşlarına, yaşadıklarına tanık olan gökyüzüne, toprağa, gökteki maviye, çağıldayan suya, "Ben yaşadığım her şeyi eldivenime, eldivenimi de size bırakıyorum. Siz ihanet etmez varlıklarsınız. Arkadaşlarımı buraya yönlendirin. Eldivene olması gereken her şeyi anlattım. Siz sadece arkadaşlarımı buraya yönlendirin."

Huner'in yaptığı gibi dürbünü boynuna alıp sol kolunun altından geçirdi. Kılıfından çıkartıp boynuna astı. Çantasını sırtına alıp silahını elinde tutarak, namludaki mermiyi kontrol etti. Kendini eğerek on metre ilerisindeki taşın dibine çevik ve o durumda olabilecek en hızlı bir biçimde ulaştı. Emniyeti açık silahını taş dayadı, dürbünle etrafına baktı. Başını kaldırdığı gibi yirmi otuz metre ilerisinde eli silahlı adamlar; köy korucuları ve askerleri gördü. Ona yakınlaşan ise normal bir asker olmadığını tek başına iz sürüşünden anladı. Genç savaşçının oralarda olduğunu anladıkları için dönen dünya kadar sessizlik hâkimdi. Eller tetikte izini sürüyorlardı. Karın basılırken ezilen sesi dışında ne yerde ne de gökte çıt yoktu. Asker ve korucularda korkunun hüküm sürdüğü

geri vererek, mat hamleyi söylediği, satranç oyununa dair anlatılan evrensel bir anekdottu.

Gerillada satranç bazen öyle de oynanıyor, oynayanlar seyirci kalıyor, seyirciler birden fazla oyuncu olarak müdahil oluyordu. Behzat'ın ise kendisine göre ilginç bir hamle söyleme taktiği vardı. Atla mat hamlesi yapılırsa, "Dıgıdık, dıgıdık, dıgıdık," deyip atın dört nala giderken ki sesini çıkartıyordu. Matı fil yapsa, tek kurşun sesi çıkartıyordu. Fil suikast içindi ya, tek kurşunla öldürüyordu. Behzat'ın bu tarzı oyunun tadını değiştiriyor, kış soğuğunun yerini sıcak gülüşmeler alıyordu.

Xeyrî de yerinden çıkıp geldi, zaten sonra yerini su basınca mutfak kapısının önünde yatmaya başlamıştı. Başta Huner ve Behzat tüm arkadaşları ona yerlerini vermek istese de kabul etmeyerek, mutfak kapısının önünde yatıyordu. Bir tek oralı olmayan Mereto'ydu. Dalgındı, ilk süreçlerde yol yorgunluğuna bağlanmıştı, ama şimdi neden bu denli suskundu. Konuştuğunda da zehir zemberek diliyle ortalığı dağıtıyordu. Behzat; onun 'mağaralara alışmadığı için canı sıkılıyor bu yüzden kimse üstüne varmamalıdır. Kış biterde bahar olunca düzeleceğini" söylüyordu. Lojistikçi Sipan boğazını göstererek, "Ha burama geldi," diyordu. Kaç gündür ağzı açık bırakılan reçel bidonuna fare girmişti. Kim matara ağzını açık bırakmış tartışmalarına hiç katılmayan Mereto'nun bir hafta sonra kahkaha atarak, "Ben yanlışlıkla açık bıraktım," demesine öfkeliydi. Behzat, "Biraz daha idare edelim, kışı bitirelim," diyor; Huner de ona katılıyordu. İçeride bir tek kar yoktu yoksa hep ıslak ve soğuk olması nedeniyle dışardan farksızdı orası. Belki de bunun yarattığı psikolojik bir etkiyle morali bozulmuş psikolojisi kaldırmıyordu. Gerçi Huner ile arası da oldukça açılmış artık onun komutanlığını da kabul etmiyordu. "Neden Dorşîn bölge komutanı o olmamışta Huner göreve atanmıştı." Mereto belliki buna öfkelenmiş "Huner'de komutan mıdır daha dünkü çocuk diyerek talimatlarını ret ediyordu." Ama bunu Huner'in hazır olmadığı zamanlarda kıyıda köşede dillendiriyordu. Bireysel bir sorun olmasından çekinen Huner sessiz kalmayı tercih ediyordu. İçerisi sürekli ıslak ve soğuk olsa bile eğitimlerini aksatmıyorlardı ama her eğitimin tam biteceği

verde ortaya bir çelişki atıp sanki hiç tartışma olmamış gibi tüm söylenenleri boşa çıkartan o yaklaşımlarına Huner bile geniş yaklaşıyor eğitim tartışmalarıdır deyip çok üstünde durmuyordu. Kış kampına girmeleriyle birlikte böyle ani değişikliğine anlam verilemiyordu. Yerleri dar olmasa artık tutuklayacaklardı. Tutuklasalar da koyacak yerleri yoktu ama. İdare etmeyi ve bir umut olsa da düzeleceğini hesap etmeyi, sabırlı ve mütevazı yaklaşmayı yoldaşlığın gereği sayıyorlardı. Ne de olsa o da bir insandı. Tecrübe, ancak yaşarken elde edilirdi, ne alınır ne de satılırdı. Birde savaş ustası olan Sun-Tzu'unun değımine göre; "tecrübe, yenilmiş kazıkların toplamıydı!" Tecrübeli olanların yol göstericiliğı ve öncülüğü her zaman olmasa da, genelde yaşayamayanlardan daha iyi sonuç verirdi. Yoldaşlık; minnet etmeden vermek ve fedakârlıktı. Arkadaşları en çok onu, bunun için eleştiriyorlardı. Mereto için tecrübe aktarımı, karşılıklıydı. Arkadaşlarından fazla çalışınca minneti bıktırıyordu. Yönetimin yanında suskun, yapının yanında ise dedikodu yapması sorunlu kişiliğine bağlanmıştı. İnsan, ikiyüzlü olmamalıydı. Neyse ki PKK, özgürlük partisi ve partiyi parti yapan en başat özelliğı, insancıl olmasıydı. Mereto da kişilik olarak, maddi uygarlığın etkilediğı bir Kürt'tü, eğitime ve düzeltilmeye ihtiyacı vardı. Herkes böyle bakıyordu. Bir gün düzelir ve kahramanca şehit bile düşebilir diye arkadaşları geniş yaklaşıyorlardı. Parti; felsefe, ahlâk ve ideoloji ile örülmüş bir dünyaydı. Mereto ise, pratik tecrübesi dışında bunları bilmiyormuş gibi davranması zorlayıcı oluyordu. Acaba ne zaman öğrenip uygulayacaktı?

Gündüz jeneratör yakıp sığınaklarını aydınlatıyor; gece ise lûx yakarak karanlığı yarıyorlardı. Yatma ve kalkma saatleri belirlenmiş, eğitime başlamışlardı. Yemek ve ekmeklerini kamplarına koydukları on altı büyük tüple yapıyorlardı. Tüplerini tasarruflu kullanıyorlardı ki erken bitmesin. Altı saat boyunca, kaynar suyun derecesi düşmeyen su termosuna fasulyelerini bırakıyor, sabaha kadar yumuşayan fasulyeleri, yarım saat tüp üzerinde pişirerek yiyecek hale getiriyorlardı. Üç-dört saatlik işi bir saate indirerek tüpün ömrünü çoğaltıyorlardı.

göğsüne vurdu: "Bir ömür burada yalnız kalsam da hiçbir şey irademi kıramayacak!" Elini dizlerine bırakıp rahat bir nefes aldı, bu kez de sert baktığı savaşıcısına umut verdi. Birlikte olup sorumluluğunu aldığı savaşıcısına karşı o ne söylese de sorumlu kendisiydi. "Komutan, savaşıcısından önce hataları kendisinde aramalıydı. Savaşıcısının iç dünyasında yaşananları bilmezsen komutan olamazsın," dedi kendine.

Yanında kalmış tek bir şekerı kaldırdı, "Zor günler için saklayayım," dedi, avuçlarında okşadı, sevgiyle baktı, dudaklarına götürüp öptü; cebine bırakacaktı. Gerilla, tedbirli olmalı, yarının hesabını yapmalıydı. İçinde onu söyleyen hangi hücresiyse yalnız kaldı. Midesinin öncülüğünde tüm vücudu isyana kalkıp şekerı istedi. Beyni sessiz kalınca eli harekete geçerek 'fırsat bu fırsattır' deyip şekerı ağzına alarak parçalara ayırdı.

Saat üçe geldiğinde köye gitme zamanı geldi. Huner gibi hareketlenip eşyalarını topladı. Çantasının içerisinde ıslanmış eldivenine öyle derin baktı ki, yıllarca zor günlerde birlikte kalmış gerillaların ayrılık anlarındaki bakışlarına benzedi. Giydiğı elbiselere bağlanmak onda ilginç bir özellikti. Param parça olan çorabını bile atmaz o halde bile yanında taşır, olmazsa özel bir yerde saklar, zamanı gelince hepsini biriktirmek için itina ile gömerdi. Yaptıklarına tanık olan elbisesine, çantası, silahı ve malzemelerine 'şahidim' diye bakardı. Şu durumda ise eşyaları onun birer yoldaşı, sohbet ettiğı arkadaşlarıydı. Onu aramak için gelen arkadaşları görsün diye eldivenini altıncı gündür kaldığı yere bırakacaktı. Xeyrî ağlamak üzereydi. Eldivenini okşadı. Eldiveni onu yeni anlamış gibi, renkten renge giriyordu. Xeyrî eldiveni orada bırakacak, birbirlerinden ayrılacaklardı. "Hoşça kal," diyebildi yutkunarak, burnunu çekti; "Güzel eldivenim, sen de ellerim..." Boğazını temizledi, nefesini alıp bıraktı, ağlamamaya çalışıyordu. "Ayaklarım, gözlerim gibi bir parçam, bedenimin bir yarısısın. Senden ayrılmak istemiyorum. Onca şeyi birlikte yaşadık. Koskoca dünyada bir şahidim de sensin. İyi bir arkadaş, sadık bir dostumsun." Etrafındaki çakıl taşlarına, birkaç cılız yaprağı açılmamış ağaca bakıp: "Bunlar da benim arkadaşlarım ama dilleri yok. Bu dünyanın işi belli olmaz,

yiyecek ve çay içecekti. Sigara içmek istedi. Ama ayağa kalkıp etrafı kontrol ederek emin olmadıkça içmemekte ısrarlıydı. Ayağa kalksa akşam köye gidebileceği enerjisinden harcayacaktı.

Kendini suyun yürek okşayan melodisine bıraktı. Bir süre böyle sürdü, ardından aklına arkadaşlarının ne durumda olduğu geldi. Belirsizlikler birbirini kovaladı. Ateşin çemberinde kalan akrebin kendini zehirlemesi gibi, belirsizlikler canını yakıyor, ulaşamadığı arkadaşlarının neler yaşadığını bilmemesi onu zehirliyordu. “Bu sefer de gerilla arkadaşlarımı görebilsem...” Diyor, başka da bir şey diyemiyordu.

Akşama köye gidebilmek için biraz dinlenmeliydi. Yatacaktı ama uyumayacaktı. O an iki benzer kavram, aynı anlamı içermiyordu. Gözlerini kapatacak ama kulaklarıyla nöbette bekleyecekti. Dinlenmeliydi, “Köylülerin karşısında çaresiz düşmüş bir gerilla gibi görünmemeliyim,” diyordu. Raxtı üstünde, silahı koynunda, çantasını başının altına indirdi. Başını koyacağı yeri eliyle az ezdi, altından geçen kar suyunun üstünde uykuya daldı.

Uyandığında, bilincine varamadığı bir soğukluk tenine yayılıyor, onu donduruyor, kendini daha bir yalnız hissediyordu. Eskiden hayal bile olsa arkadaşlarını görebiliyordu. “Belki de gördüğüm helikopterler ve patlama sesleri rüyadır.” Sonra, “Öyle olsa neden arkadaşlarım gelmiyor?” demesiyle sevinci kursağında çözülmemiş bir düğüm olarak takılı kaldı. Yanında oturmuş savaşçısı, “Belki de sen bir yanlış yaptın da arkadaşların yanına gelmiyorlar,” deyince resmen çöktü, kendine küfürler yağdırmaya başladı. “Nasıl yoldaşlarını kırabiliyorsun?” sesi ağlamaklıydı. Kendine sitem etmeye başladı. Biraz daha böyle sürse hüngür hüngür ağlayacaktı. Gökte, ortalığı velveleye veren bulutların ve onların arasından az da olsa sızan güneşin ısıısıyla eriyen karın suyuna benziyordu. Aklına o an silah gelse, belki de intihar edecekti. Yavaşça eriyordu, ateşe bırakılmış kar gibi neredeyse bitecekti. İçindeki Huner gür ve tok bir sesle talimat verdiğinde genç savaşçı kendine geldi. “Arkadaşlarım yanıma gelmiyorlarsa mutlak bir bildikleri var.” Sağında oturmuş savaşçıyı sert bakışlarla süzerek konuştu. Avuçlarında topladığı parmaklarını yumruk haline getirip

Sularını, oluşturdıkları otomatik sistem sayesinde yağmur ve kar suyundan karşıyorlardı. Sığınağa giriş kanalının başından sonuna kadar alta naylon açmış, üstünü karla doldurmuşlardı. Naylonun içeriye açılan kısmı, altı kesilmiş büyük su matarasının arkasına bağlanarak hortum şekli verilmişti. Mataranın ağzına pet şişe, arasına süzgeç niyetine askeri şütik sonra pet şişenin ağzına hortum bağlanılarak mutfığa kadar getirilmişti. Eriyen kar naylonun altına boşalıyor, damla damla süzülerek mataraya, oradan pet şişeye, pet şişeden hortumla aşağıya, mutfaktaki bidona damlıyordu. Günlük su ihtiyaçlarını böylece gideriyorlardı.

Bu yılki üstlenme yeri; ne mağara, ne ev, ne de mangaya benziyordu. Ölülerini gömdükleri toprağın altında, mezarda canlı kalabilmek için yaşıyorlardı. Etleri çürümüş Ermeni kemikleri yanlarında duruyordu. Her bir kafatasında göz çukurları belirgindi. Bellerine bağladıkları kuşakla, kısa odun parçalarını keserek halat yapmış, aşağıya sarkarak metrelerce derine inmişlerdi. Yerle tavan arasındaki boşluğun ortasına yaş ağaçlardan kestigi kalın dalları atmış, altına naylon açmışlardı. Bu haliyle biraz çadıra benzemişti. İçeride alıp verdikleri nefes buharlaşarak üstlerine damlıyordu, dışarda yağın karın suyu, açtıkları naylonun üstünden yattıkları yere boşalıyor, ıslak ıslak yatıyorlardı. Soğuktan donmamak için soba yakmaya karar vermişlerdi. Boğulma tehlikesiyle karşı karşıya kalınca soğuğu, ölüme tercih etmişlerdi. Soğuk ise başka şekilde ölmekti. Kış, soğuğu ve ıslaklığıyla neredeyse dışarıdaki gibi içeride de yaşanıyordu. Yattıkları yer bu denli dar olmasa, daha iyi geçirebileceklerdi kışı. Odanın zemini balyozla biraz düzeltilmişse de, uzandıkları yer yamuk yumuk çukurdu. Ayağını uzatarak yatmak dahi, lükse kaçıyorlardı. O daracık yere sığmak, baharı beklemek işkenceye dönüşmüştü ama başka çare yoktu. Duvarlarda üstten aşağıya doğru akan su, kendisiyle getirdiği toprakla yerde çamura dönüşmüştü. Gerillaların üstündeki elbise renkten renge girmişti. En

güzel renk, çamurun diğer renklerle alay edercesine oluşturduğu tonda ortaya çıkmıştı. Kimsenin buna aldıracağı yoktu, banyo için baharı, olmazsa yazı bekleyeceklerdi.

Yerden biraz yüksekte Mereto'nun ranzası vardı. Üst tarafındaki taş bir düşse, altında yatan Serhat ve Rêber'i de ezecek büyüklükteydi ve o taş düşmek üzereydi. Kuşakla bağlanıp tutturulmuştu. Taş düşse kuşak taşı tutabilir miydi? Muammaydı. İş şansa kalmıştı. Kuşağı da psikolojileri rahat olsun diye bağlamışlardı. Taşı parçalayıp yere düşürseler zaten dar olan yerleri yatılmaz olacaktı.

Yine de dünyanın en güzel yerinde yaşıyormuşçasına keyiflerine diyecek yoktu, yüzleri hep gülekti. Satranç, vazgeçemedikleri oyunlarıydı. Eğitim sonrası halaya durdukları da oluyordu. Yaptıkları felsefi tartışmalar, bulundukları yere tastamam uyuyordu. Söz sırası, kuantum teorisine hâkim Behzat'a gelince herkes susuyordu. Gerçi Huner de oldukça bu işe kafa yoruyor, düşünce tarihinden başlayarak okuyup paradigmayı anlamak için doğru bir bilimle tarihin analizini yapabilmek şart diyordu. Behzat, Huner ve Bilal kuantumu tartışırken Rêber bir sır küpü gibi bilgilerini paylaşınca herkes şaşırıyordu. Var olanın yok olamayacağını kuantomik olarak izah ediyordu. Neolitiğin günümüzde hala yaşadığını Önderlerinin tarih tezinden yola çıkarak, iki buçuk milyonluk bir tarihi miras bilinmez ise paradigma anlaşılmaz diyordu.

Yanlarında kadın gerilla yoktu ama geleneksel olarak kutladıkları 8 Mart için bir planlama yapmak istiyorlardı. Bilal tüm bunları kamerasıyla kaydediyordu. Her arkadaşını, çekerken tarif ediyor, ölümsüzleştiriyordu. Şen şakrak Botan esprileriyle güldürüyordu. Aşağıya sarkık bıyıkları ve o koca cüssesiyle Serhat, çocukmuşçasına gülümsüyordu. "Ben Serhat çocuğuyum," diyerek övünüyor, Serhat bölgesinin soğukluğunu anlatarak soğuktan etkilenmediğine arkadaşlarını ikna ediyordu. Yemek sofrasında bile toplu oturamadıkları yatma odasına, dokuz kişilik birim sığmıştı. Lakin yürekleri sıcak gerilla birliği, her şeye rağmen moralli durabiliyordu. Önemli olan psikoloji ve moraldi, o olmasa cennette

Sabahı, beyninden, yüreğinden ve hayallerinden yaptığı iple çekti; yarına erken varmak için.

Gece iki üç kez soğuktan donacak gibi olmuş, yerde uzanmış halde spor yapıp sabaha varmıştı. Sabah gün doğumundan önce, etrafını sardıklarını düşündüğü köylülerin sesiyle irkildi. Köylüler araziye dağılmıştı sanki. Sese kulak kabarttıkça köylülerin sesinin etrafından değil, beş dakika ilerisindeki köyden geldiğini fark etti. Sesleri iyi gelmesine rağmen ne konuştuklarını kulağını kabartsa da anlayamıyordu. Sanki köye başkaları da gelmiş, on hanelik Sumertax köyü sakinleri çoğalmıştı.

Güneşin doğuşuyla biraz ısınan geç savaşçı, çocukların seslerini, artık ölmeyeceğine dair bir işaretmiş gibi algıladı. Kadınların sesini merhamet, erkeklerinkini ise yardıma geleceklerine yordu. "Acaba buranın bölge komutanı olduğumdan bu da Allah'ın bir lütfu mu?" diye yorumladı. Köylülerin sesi geldiğine göre operasyon da bitmişti. Koşullar ne olursa olsun belirleyici olanın insanın duyarlı yaklaşımı olduğu sonucuna vardı.

Ölüm anında kendisinde beliren duyguların isteğini, ölmediği için bir vasiyet olarak algılayıp gerekliliğini yapıyor, güneşin tadını çıkarıyordu. Güneş nan¹ kadar nefisti, gözlerini kamaştırıyordu. Önünde akan suya önce selam verdi gülümseyerek. Ardından elini suya hafiften dokundururarak merhaba verdi. Öleceğini düşündüğü anda, fark etmediği doğanın içindeki tüm arkadaşları, hala yerlerinde durup gülümseyerek onu izliyorlardı. Bu denli iç içe geçmesine rağmen, gözle görünmez, gönülle bağı kurulup hissedilerek yansırı. Suyun içerisinde oturmuş kısa boylu, dolgun, göğsü eğri taşın dostça bakışı, özellikle onu etkilemişti.

Çantasındaki şekerleri çıkarttı, iki tane kalmıştı. Bu kez ne uzun uzun düşünmeye, ne de şekerini yerken midesi ile antlaşma yapmasına ihtiyaç vardı. Akşam köye gidecek, sıcak yemekler

¹ Ekmek.

Korktuğum karanlıkta Ben varmışım meğer

Gökten usul usul karanlık yağıyor, Dorşîn'in gökten bile görünmeyen vadilerine; yıldızların aydınlığına serpilmiş kan gibi. Ölü kokan bir bedenün üstünü örtercesine, siyah bir çarşaf toprakta yeşerecek tohumlarla boğuşurcasına inletiyor yeri, göğü. Bunu o an gören salt yalnız olanlar. Gökyüzünün kabul etmediği, yerçekiminin ise onu içine alamadığı genç savaşçı, gözlerindeki ışıltı dışında görünmüyordu şimdi. Kendisini düşman ya da karın değil de karanlığın çemberinde, onun misafiriymiş gibi hissediyordu. Karanlık onunla konuşmak istiyordu. Yeni komutan olmuş Xeyrî buna 'yok' diyemezdi.

"Merhaba karanlık! Beş akşamdır misafirim oluyorsun. Sürekli seni görmeme rağmen tanımıyorum." Karanlığın sesini kulağıyla duymasa da cevabını hissediyordu. Ne karanlık onu tanımış ne de o karanlığı aydınlığa kavuşturabilmişti. Oysaki yıllardır birlikte yaşamışlardı. Çocukluğunda karanlıktan korkmuş, gerilla olmayana kadar aydınlığa tercih etmemişti. "Karanlık beni kendime yakınlaştırıyor." Hem kendisiyle hem de karanlıkla tanışıyordu. Hayatında böyle yaşadığı sadece bu beş gündü. "Aslında insanlar karanlıktan değil, kendileriyle, içlerindeki bilince çıkaramadıklarıyla yalnız kalmaktan korkuyorlar." Etrafında oturmuş on bir savaşçısının tecrübesine ihtiyacı vardı. Karanlık da; Xeyrî ve onun savaşçılarına bakıp tüm olanları izliyordu. Xeyrî mi misafirdi, karanlık mı misafirdi, anlamak zordu. Biri soru soruyor, kendisi cevaplıyor; diğeri ise varlığıyla çözülmesi gereken aydınlanmamış yan oluyordu, hangisi daha karanlıktı belli değildi.

bile huzur bulunmazdı. Ancak inançtan gelen coşku ve heyecanla her yer yaşanılır kılınabilirdi. Önemli olan bahara kayıp vermeden varmaktı. İnanç dedikleri katlanmaydı bu, çelikten irade savaşıydı. Bu kez savaşacakları güç Türk ordusu değil, soğuktukardı.

O haber gelmeseydi belki iki ayı aşkın bir süre daha o sığınakta kalacaklardı. Haberler Önderlerinin zehirlendiğini söylüyordu. Ateşkes ve barış için uzattıkları ele verdikleri cevap, zehirlemeydi. Bir sessizlik çökmüştü yerin altına. Karanlıktan daha kara, kör kurşun gibi ağır bir sessizlik ortalığı yırtıyordu. Soğuk o zaman etkili oldu işte; kar, fırtına, boran, ayaz, buza kesmiş yel o zaman varlığını daha bir hissettirdi. Yerin altında olsalar da 'Güneş'leri karartılmak istenince, güneşsiz soğuğu fark ediyorlardı. Soğuktan titremeye başlamışlardı. Dışleri takır takır birbirine değiyor, çıkan ses, kulakları sağır edercesine yürekleri dağılıyordu. Tüm ömrünü halkına adanmış önderlerinin zehirlenmesini nasıl durdurabilirlerdi? Kar, Pasûr'a ulaşmalarının önünde engeldi. Bir metreyi aşmış karı aşana dek deşifre olma ve Pasûr'a yetişmeden imha edilme olasılıkları çok yüksekti.

Gerilla birliği sessizliğe gömülmüştü. Dokunsan ağlayacak, bağırırsalar haykırışları göğü varacaktı. Birbirlerinin gözlerine bakmaktan korkuyorlardı. Bilal, elini arkasına bağlamış, sessizce attığı voltaların ardından, "Kendimi düşmanda patlatacağım," dedi. Ciddiyetini bozmadan gülerek kafasını sallayıp, "Düşman ne yaptığını bilmiyor," diyen Botan, özel kuvvet gücü olarak gördüğü eğitim sonrası uluslararası komploda yer almış kişilere karşı fedai eylem üzerinde yoğunlaşarak öneri yapmıştı. Kuzey Kürdistan'a ısrarla gelmek istemesinin bir nedeni buydu. Şimdi tamda zamanı diye düşünüp Sipan'a baktı, yanakları kan kırmızıya dönen Sipan, "Düşmana saldıracamız," diyordu. Behzat ve Serhat, Pasûr'daki asker ve polis hedeflerini soruyor, Rêber ise tarif ediyordu. Rêber o daracık yerde kıyameti kopartıyordu. Bedenlerini ateş topu yaparak

Önderlerinin etrafında et ve kemikleriyle ateşten çember oluşturanların ardıllarıydılar. Önderliksiz bir yaşamı asla kabul edemezdi. Artık yeraltı dar geliyordu onlara. Dorşîn'in karı engelleyemezdi gerilla birliğini.

Kepçe kulaklarından annesini sorumlu tutan Huner, ince bıyıklarıyla oynarken sustu. Çünkü o komutandı, o şahin bakışlarıyla yoldaşlarını süzerken, geri dönüşü olmayan bir yolun komutanlığını yapacak, en önde yürüyecekti. İki mart akşamı arkadaşlarını topladı; "Hevalno! Önemli olan çok yaşamak değil, nasıl yaşadığımızdır. Bugünden sonra hiçbir şey yapmadan durup beklemekle yaşam tümünden anlamını yitirecektir. Varlık gerekçemiz olan Önderliğimiz zehirleniyor. Onsuz yaşamı asla kabul etmeyeceğiz! Bundan böyle eğitimimizi bitirip hazırlıklara başlayalım. Varolan malzemelerimizi, bizden sonra gelecek arkadaşlarımız için bulmaları umuduyla sağlama alalım. Bir eylem yapacağız. Öyle bir eylem ki tarih yazacak, öyle bir tarih ki, düşman Önderliğin ayaklarına kapanacak!" dediğinde, sıkıdığı yumruğunu sallıyordu: "Pasûr ilçesini kan gölüne çevireceğiz. Pasûr'a girip polis ve askerleri hedef alarak, oradan çıkmayacağız. Fedai bir eylem yapacak, fedaice şehit düşeceğiz." Huner sözünü bitirir bitirmez, söz hakkı isteyen Bilal'in söylediklerini merakla dinlemişlerdi. Çünkü Bilal, PKK'yi bilimsel anlayan bir insandı: "On asker de yeter! On asker de olsa kendimi onlarda patlatacağım." Sipan, "Aynısını yapacağım!" diye ekledi. Rêber: "Ateş olup düşmanı yakacağım" derken, Behzat, "Viyan ruhuyla alevlenmenin tam zamanı" dedi. Komutanın ardından gelen öncülerden sonra, söz hakkı isteyen her gerilla, daha iyi bir eylem için görüş belirtmişti. Söz sırası pratiğe gelmişti, artık namlular konuşacaktı. Yerleri nemli ve ıslak olduğundan, silahları pas tutmasın diye yağlayıp kaldırmışlardı. Örgütte görülen tüm eğitimlerde dünya, Ortadoğu, Kürdistan ve hareketlerinin durumunu değerlendirdikten sonra olması gerekene göre kendilerini de eleştiri öz eleştiri süzgecinden geçirip pratiğe çıkıyorlardı. Daha eğitimlerinin bitmesine iki ay vardı ama Önderlerinin zehirlenmesine karşı olabilecek en sert şekilde cevap olabilmek için

*ürktü bu dünyadan ve insanlarla anlaştılar, bir daha tufan olmayacaktı. Gökkuşağı da bu anlaşmanın belgesi oldu, insanlara verilen bir söz, bir vaat. Gök kuşağı, tanrılar ile insanlar arasındaki barışın işaretiydi.*³

O sırada, ilan edilen altıncı tek taraflı ateşkes devam ediyordu. Kim bilir belki de Amed'in üstündeki gökkuşağı da barış simgesi idi. Ama tanrılar sözünü tutacak mıydı? Akşam haberlerini nefeslerini tutarak izliyordu Amedliler. Haber yalan mıydı, gerçek mi anlaşılmıyordu. Böyle aslı astarı olmayan birçok haber yayılıp durmuştu şimdiye kadar. Amed Valisi Efkân Ala'nın açıklaması suskunluğu bozdu. Her gökkuşağının bir aldatmaca olduğu yıllardır kanıtlanmıştı zaten. Ala, bunu doğruluyordu sözleriyle. Tanrılar tanrı kalmak için en kirli yolu deniyor, aydınlığa çıkmalarına ramak kalmışken çıldırıyorlardı. Bu nedenle onlardan her şey beklenirdi.

Haber, valiliğin web sitesinde yayınlandıktan sonra, Roj TV de aynı haberi verdi. Aynı anda tüm televizyonlar kan dondurucu haberi vermek için birbiriyle yarışmaya başladı. Flaş haber anonsuyla şunları diyorlardı: *"Diyarbakır'ın Kulp ilçesi kırsalında bir ihbar üzerine devlet güçlerince yapılan arama tarama kapsamında teröristlere ait kimliği belirsiz yedi cenaze silahlarıyla birlikte bulundu. Kimliği belirsiz teröristlerin cenazeleri Kulp Devlet Hastanesi morgunda bekletiliyor."*

tüm zamanlarını salt nasıl eylemler geliştirmeliyiz üzerinden tartışarak geçiriyorlardı.

Huner ile Behzat konuşuyorlardı, başka bir karara varmak ister gibiydiler. Huner'in, "eğitimimizi tam bitiremediysekte eğitim sonrası olan platformlarımızı yapalım. Madem fedai eyleme gideceğiz, fedailer topluluğu olarak yoldaşlığın ve PKK'li olmanın bir gereği olarak birbirimize olan eleştirilerimizi yapalım, kendimizle olan savaşı verip, düşmanı yenmek ve en büyük darbeyi vurmak için hazır olalım," önerisine birliğin hepsi katılmıştı.

Birkaç gün sonra eyleme gitmek için hazırlanıyorlardı. Gidip bir daha geri dönmeyecek savaşçılar platform kurmuş, birbirlerini eleştiriyorlardı. Önderlerinin "Toprağın altına bile girseniz sizi kaldırıp hesap sorarız," sözünü hatırlatan Huner, platforma ilk çıkandı. Bu insanlar bu dünyaya ait değillermiş gibi, yaktdıkları lüksün cılız ışığında birbirlerinin yüzünü zor seçerek, eleştiri yapıyorlardı. Fedai eylem sonrası yaşamayacaklardı ama hâlâ Sipan, Huner'in ağır uykusunu eleştiriyordu. Onlar, şehadetin başka bir yaşam şekli olduğuna inanacak kadar amaçlarına bağlı insanlardı. Genç savaşçının kendine göreliğini Behzat eleştirmiş, "Sözlerine, 'bana göre' diye başlamamalısın" demişti. Çelikten iradesi ve yorulmuş demekten utanan Rêber'in suskunluğunu aşması olumlu bulunmuş ama Xeyrî ile sınırlı kalması eleştiri konusu olmuştu. Fedakârlığı onu ulaşılmaz kıldığından, başka şeye yormuyorlardı sessizliğini.

Herkese bir ölçüde eleştiri gelmişti ama Mereto'yu nasıl eleştireceklerini bilemiyorlardı. Eleştirinin haddi hesabı yoktu, tutuklanması gerekiyordu. Yer sıkıntısı, hep ıslak mağaranın yarattığı psikolojik durum bunu önlemişti. Mereto tartışmalarla, sohbetle düzelmiyordu; başka çareler gerekliydi. Ancak eleştiri dışında imkânlar kısıtlıydı. Bir keresinde çileden çıkan genç savaşçı Mereto'yu eleştirince, Behzat, Xeyrî'yi, "Eleştirme, belli olmaz," diyerek uyarıyordu. Xeyrî de susmuş, onun kaçabileceğine yormuş, bir daha eleştirmemişti. Artık sorun olmayacaktı. Çünkü bugün yarın fedai eyleme gideceklerdi. Her şeye rağmen Mereto da arkadaşlarıydı, ona karşı olan sorumluluklarını yerine getirip eleştirilerini yapacaklardı.

Rêber, “Olmaz artık! Mereto sınırı aştı, dur denilmeli. Niye böyle yaptığını anlamıyorum,” dedi. Biraz sustu, kafasındaki düşüncelerini ölçüyormuş ve etrafındaki gerillalarda yaratacağı etkiyi düşünüyormuş gibi yaptı. Sonra sözlerine devam etti: “Biz yoldaşız ama Mereto komplo düşünüyor.”

Herkes hayretle irkildi. Rêber ne diyordu? Suskun Rêber’i herkes tanıyor, boş konuşmayacak kadar bilge olduğunu ve sezgilerinin onu doğruya yönlendirdiğini biliyorlardı. Mereto dışında herkesin kafasında beliren düşünceler, onları rahat bırakmıyordu. Genelde tüm gerillaların Mereto’ya eleştirileri bu çerçevedeydi. O herkesi pervasız ve ölçüsüzce eleştirse de; arkadaşları saygıyla yaklaşmıştı. Mereto ise onlara öfkeyle cevap verdi. Neredeyse hiçbir eleştiriyi kabul etmiyordu. Son cümlesi ise her şeye yetti, yetmediyse de öyle algılanmalıydı. “Az kaldı. Arkadaşları üzdüm ve birçok hata yaptım. Kişiliğimi ben de kontrol altına alamıyorum. Bu mağara, yer altı bana çok zor geldi, alışkın değilim böyle yerlere, bilinçli yapmıyorum ama bu eylemde kendimi ispatlayacağım. Yaratacağımız direniş tarihinin bir parçası olacağım,” dedi.

Son sözlerine diyecek bir şey yoktu. İnsanın yaşamı neyse pratiği o kadar olabilirdi, fazlası imkânsızdı. Bazı zamanlarda mucize beklemek bir zorunluluktuktu. Mucizevi çıkışlar dışında yaşamın gerçekliği buydu. Lakin insanoğlu ilginç bir varlık olabilirdi de. Bekleyip görülecekti, az zaman kalmıştı.

Zağrosların karını iyi tanıyan Behzat ve Sipan, dışarıyı kontrole gittiler. Kar yol verecek miydi? Bakacak, karar vereceklerdi. Huner de kar elbisesiyle genç gerillayı yanına alarak arkalarından çıktı. İzler zaten çıkacaktı, buna engel olamayacaklardı, önemli olan yerlerinden Pasûr’a ulaşana kadar deşifre olmamalarıydı. Normal zamanda dört-beş saat olan Pasûr yolu, üç-dört günde ancak yürünecekti. Ortak karar buydu. Bunun için de biraz daha

Amed ise yıllardır hiç durmadan halaya duruyor. Kızlar ve erkekler el ele, kol kola yıllardır cengtelere. Hurrilerin kızı Amid’ten ismini alan Amed’in umut, hayal, hüznün, nefret, iş, yas, eğlence, savaş, aşk, mücadele ve intikam dolu halayını çekiyorlar. Çektikleri her halay, sahneye konulan bir tiyatro skeci gibi.

Yıl 2007. Mevsim bahar, Mart’ın on ikisi. Gökyüzünde gökkuşağı var. Hala tek tük yağmur damlaları Amed tarihinin yazıldığı bedenlere ve onun harcı yumurta akı ve kireç olan kara taşlarına düşüyor. Her damlayla, gökkuşağı daha bir renkleniyor, tıpkı Amed’in rengârenk pusileri gibi. Gökkuşağı, yağmurdan sonra sur bedenlerinin üstünde C harfi çizmiş. Hikâyesi gibi gerçek mi acaba?

Hikâyede, İgigu yer tanrılarının üst tanrılara başkaldırdığı anlatılıyordu. Üst tanrıların ağır işlerini yapmaya isyan etmişti yer tanrıları. Anunaki üst tanrıydı. O da bu isyanı görüp, İgigu yer tanrılarına hizmet etsinler diye insanları yarattı. Ama bunun için bir tanrının feda edilmesi gerekiyordu. Bu yüzden insanların hem ölümlü hem de tanrısal kökenli olduğu söylenir. Yaratılan insanlardan bir tanesi Mana Lilith; İgigulara hizmet etmeyi reddetti. Kadının ilk isyanıydı bu. Havva o yüzden yaratıldı, tanrılara ve erkeklere hizmet eden uysal bir dişi olarak.

Ondan sonra insanlar çoğaldı, iyiler ve kötüler diye. Gel zaman git zaman tanrılara hizmet etmekten vazgeçtiler. Tanrılar rahat etsin diye ölmek istemiyorlardı artık. Ateşi çaldılar bunun için. Onlar cezalandırılması gereken birer hırsızdı artık. Enlil tanrıları topladı ve insanları tufanla yok etmeyi önerdi. Karar kılındı. İnsanlık yok edilecekti. Dünya alev alev yanıyordu şimdi şimşeğin ışığından. Tanrılar bile ürktü yaptıklarından. Yeraltının kötü tanrısı Erra göğün çatısını yırttı, gök okyanusu boşaltıldı. Yeryüzünün suyu göğe ulaştı, az kalsın tanrılar da boğulacaktı. Ea’nın sözünü dinleyen Ziusudra, tanrılarının gazabından kurtulup Cudi’ye konmak üzere fırtınalar içinde gemisiyle yol almaya başladı.

Ama yaşayan her şey canlılığını yitirmişti. Tufan, insanlığın düşünmesini öldürmek içindi. Artık tüm dünya denizdi. Tanrılar bile

Devletin resmi yalanı

Başında kofisiyle¹ genç bir kız. Tahtadan kasnağı, kasnağın üzerinde püsküllü fes, püsküllerin üzerine kesilerek bırakılmış saç, kofiyeye bağlı. Başında beyaz bir tülbent sarılı, şar giymiş, üzerinde de renkli puşiler bağlı. Baştan bele kadar uzanmış kofi fesi yünden yapılma, beline kadar sarkmış. Çift püsküllü olanı kızlar için; gümüş pulluklar, mavi boncuk süsleri. Çitleri yünden, beyazlığı köşeli, etrafı oyalı, pulu süs için. Kofinin etrafındaki heftrenk,² ince ince katlanıp kofinin etrafına sarılı. Kadifeden entari uzun kollu. Entariyi elbise üstüne giymek adettir. Önü ve yanları açık sêperçenin³ en iyisi kadifedendir. En güzelleri sıcak renklilerdir. Çoğu desenlidir, desenleri gül, gülleri binbir çeşit-rengârenk. Bazen mevsimlere göre gül, güllere göre de renkler değişir.

Mezopotamya'nın kuzeyi ovalarıyla bereketlidir. Bir de suları ve sularında yıkanan tanrıçalarıyla ünlüdür. Güneş tanrıçası Sin'in yıkandığı nehir altına da, üstüne de, her yönüne de yaşam verir. Dicle yaşam, Amed de Dicle'yle dolu bir yaşam. Rengârenk elbiseler, farklılıkların iç güzelliğinin dışavurumu.

Amed puşileri; dünyaya nam salmış. İpek dokusu, göz kamaştırıcı renkleri adeta güneşin kar beyazındaki yansıması kadar güzel. Lalebey Bey mahallesinde oturan Süryanilerin el emeği. Mantın yapanlar ise Ermeni. Tüm bunlar soykırımdan ve Cumhuriyet'ten önce tabii. Ondan sonra hep bir şeyler değişti. Diyarıbekir, Diyarbakır oldu.

¹ Hotoz.

² Yedi renk.

³ Üç parça

beklenmeliydi. Sayılı günler çabuk geçecekti. Ki zaten en çok bir hafta sonra gitmeye karar vermişlerdi.

Dışarıya çıkan gerillalar aşağıya indiklerinde, onları izleyen meraklı bakışlara kararlarını aktardılar. Silahlarını sakladıkları yerden çıkarıp yağlayarak temizlemeye ve BKC mermilerini şeritlere doldurmaya başladılar. Serhat, BKC'yi okşadı; "Xezala min,¹ seni tertemiz yapacağım, sakın durmayasın eylemde..." BKC'yi bir çocuk gibi okşuyordu. En çok hazırlık yapan Mereto'ydu. Rextındaki² tüm mermileri boşaltıp temizledi. Behzat ve Rêber'in silahını da kendisi temizleyip, "Ranzamın üstü nem tutmuyor," diyerek yanına aldı. Göründüğüne göre platformdan etkilenmiş, arkadaşlarına yardım etmeye çalışıyor, artık onlarla konuşuyordu. Bazı hatalar, sorunlar olabilir insanda ama birkaç saat ya da birkaç gün sonra artık olmayacaklardı. Onlar fedai eylem hazırlığı yapıp düşmanlarıyla ölümüne çarpışacakları an için hazırlanırken kimse onları fark bile edemiyordu. Bu durumda en sıcak ve içten haliyle birbirine sarılmamak olabilir miydi? Olan neyse geçmişte kalmış, şimdi, şu an hayatlarında yepyeni bir sayfa açılmıştı. Artık hepsi birbirine kenetlenmiş, tek yürek halinde intikam yemini eden savaşçılardı. Öncesi unutulup geçmişte bırakıldı. Şimdi düşmanla uğraşma zamanıydı. Huner mi komutan olmuş Mereto mu artık bu sorun da aşılmıştı. Zaten platformdan sonra Mereto, Huner'e karşı hemen düzelmişti. Belki platformda gururuna yedirmeyerek öz eleştiri vermemişti. Lakin şimdi, oldukça saygılı davranıp silahını temizleyip uygun bir yere bırakmak isteyen Huner'in kalkmasına izin vermeden, "sen dur heval, yorulma ver silahını" deyip, çantasından çıkardığı bir bez ile Huner'in silahını sardı. Silahı ranzasının altına bağladı. Xeyrî, temizlediği silahına şarjörü takmadı. Silahı ayrı, şarjörü ayrı temizleyip, bir beze şûtik ve naylonla sardı. Gidecekleri zaman açmak üzere kafasının altına yastık olarak bıraktı. Zaten

¹ Ceylanım.

² Kütüklük.

birkaç gün kalmıştı. Sonra kar yol verecek, gecenin karanlığında yola koyulacaklardı. Fedai eylemin yarattığı heyecanla hemen silahlarını temizlediler.

Ana karargâhtan şifreyle gelişmeleri aldıkları cihazın¹ yanında yatan Dorşîn bölge komutanı Huner, birkaç gün sonra gidecekleri fedai eylemin öncüsüydü. Önderlerinin zehirlenmesini kendilerini feda ederek boşa çıkartıp, Türk hükümet yetkililerini Önderliğe muhtaç etmek için ahdetmiş cesur birlik, metrelerce karı yararak son nefeslerini verene kadar düşmanlarıyla çarpışacaklardı. Huner, ortasında rengi kirden siyaha daha yakın duran, kırmızı gülle süslü, yünden yapılmış battaniyeyi üstüne örtüp sırt üstü uzandı. Onun solunda yatan Botan'ın hemen yanındaki Xeyrî, içlerindeki en genç savaşıydı. Mutfak kapısının hemen yanında uzanmıştı. Uyku tulumunun fermuarı kapanmadığından, öylece üstüne atmıştı. Bir numara küçük olan ayakkabısını genişlesin ve ayağını ısıtsın diye ayağından çıkartmamıştı. Ayaklarının dibine doğru uzanan Bilal, kazağını çıkartıp genç savaşıya zorla giydirip, Ana karargâha yazdığı raporun son bölümlerini bitiriyordu. Rapor bir nevi örgüte son sözleriydi ve belki de sığınakları bulunmayacak, hiç kimse okuyamayacaktı yazdıklarını. Herkes raporunu bitirmiş, Bilal'inki ise az kalmıştı. Mereto, "Ana karargâhta kimse rapor okumaz diye yazmam" demişti. Zaten eyleme gideceklerdi, bunu da bir sorun yapıp ayrıca uğraşmak niyetinde değildi kimse.

Mereto'nun üstte ağaç dallarıyla yaptığı ranza dışında herkes yerde uzanmış, sabahı bekliyordu. Son günlerde kaldırdıkları televizyonun yerine uzanan sarı tenli Sipan, yatmak için girdiği uyku tulumunda ayaklarını kendine doğru çekmiş, aşağıya düşmemek için âdeta yere yapışmış, başını koyduğu taşın üzerinde ağır bir uykuya dalmıştı.

¹ Telsiz.

ölecek, cenazesi kaybolacaktı. Şimdi ne yapacaktı. Doğanın tüm varlıkları onu izlerken o ise aldığı kararları uygulayabilmek için neler yapacağını tasarlıyordu kafasında. Tepesinde durmuş güneş hareketsiz kalmış, beklenen anın merakından ışığında düzensizlik oluşmuştu. Kar, güneşin sıcaklığına rağmen donmuş, önünde harıl harıl akan su sessizce karar anını beklemekteydi. Taşlar çatlamak üzere nefessiz kalmışlardı. Yıllardır gerillaya tanıklık etmiş toprak o ana dayanamayıp kar gibi erimeye başladı. Sessiz düşünmesi biraz daha uzun sürerse belki de dünyanın dengesi bozulurdu. Genç savaşçı, gülen gözlerle başını kaldırdı; sesi tok, gür, muzaffer komutan edasıyla çıkıyordu. Her iki kolunu yana açtı, terfi edilmiş general havasındaydı; “Ben Dorşîn’in bölge komutanıyım, Huner olacağım. O "buranın bölge komutanıydı, görevini bana devretti.” İçinde tüm zorlukları bastıran heyecan ve sevinçle coştı; “Ben Xeyrî’yim!” Her iki eli yumruk halinde havada, göğsünü ise germiştir. Uzaktan bakan olsa delirmiş sanacaktı. Heyecanı sönmeden biraz durup düşündü. “Sorumlulukların büyüktür Xeyrî, senin emrinde on bir savaşçının olduğunu unutmadan yaşayacaksın.” Komutan, savaşçısız kalamazdı, o da kendine on bir savaşçı yaptı. Kendisini bir tarafa bıraksa bile savaşçıları için yaşamak zorunda olduğunun bilinciyle yeni arkadaşlar edinmişti. Partide komutanlığın sorumluluğu kendini aşmayla başlıyordu. Bundan böyle yaşamı tümünden değişecek ve dünyasına giren savaşçılarıyla yaşayacaktı. Konferans niteliğindeki toplantısını bitirmiş, sonuçlarını yaşarken saat üç olmuştu.

Kelasor Vadisi’nin üzerine bir skorsky daha geldi. Her ikisi birlikte üç tur attıktan sonra Hêlîn Dağı’nın üzerinden uçup Goma Dayika’ya doğru, dün olduğu gibi, bugün de gittiler. Niye gittiklerine anlam veremese de gittiklerinden dolayı biraz daha rahatlamıştı. “Skorsky gittiğine göre mutlaka askerler de gitmiştir,” diye tahminler yürüttü. Yaptığı planlama zaten böyleydi. Bugün operasyon bitecek, yarın da saat üçe doğru etrafını keşfederek köye gidecekti.

Xeyrî, uzandığı yerden neden olduğunu bilmeden doğruldu, etrafına göz gezdirdi, soğuktan donmuş gibi bir hali vardı. Bilal’e gülümseyerek ayağını kendine çektiğinde, saat gecenin biriydi, toparlandı. Tekrar uzandı, gözlerini tavana dikti, bir süre öyle daldı. Gözlerini kapattı, son bakışı olduğunu bilemeden tekrar uzandı ve yattı. Yerinden doğrulan Botan, “Yattığında nöbetçi listesini çıkart,” diye Bilal’i tembihledi. Listeci Botan’dı ama güvenlik sorumlusu Mereto’ydu. Liste yazıldıktan sonra, Mereto tarafından kontrol edilmeliydi. Mereto, Bilal’e bakıp “Benim bakmama gerek yok sen nasıl yazarsan sana katılıyorum.” Başını yazdığı rapor üzerinden kaldırmadan “tamam” dedi Bilal. Bilal ve Mereto, ikisi de takım komutanlarıydı. Bilal, Huner’in yardımcısı, Mereto ise güvenlik sorumlusuydu. Aydınlatıcı olarak kullandıkları lüksü Rêber söndürdü. Bilal başına taktığı madenci feneriyle yazı yazıyordu, bir zaman sonra o ışık da söndü.

Karanlık damla damla içeriye süzüldü. Hiçbir şey ve hiç kimse görünmüyordu. Dünya karanlıktan bir gezegendi, hiç yokmuş gibi gerçek ve olanların üstüne siyah bir çarşaf çekti. Geceler, gerçeği örtmek için miydi?

Ölmek kolay yaşamaktır zor olan.

Kaç zaman sonraydı bilinmiyordu. Yağmur misali, kırmızı alev topunu andıran yüzlerce mermi yağdı. Mahşeri çığlıklar yükseldi mağaradan. Derin bir sessizlik, cehennemi bir ateşle, ses çıkartmadan yanarak kül oluyordu. Parçalanmış insan kemiklerinin sesi, kayalıklardan sekerek yankılanıyordu. Gece, sara nöbetine tutulmuş hasta gibi, müdahale edilmezse, kontrolünü tümünden kaybedecek, belki de artık eskisi gibi olmayacaktı. Mermiyle yırtılmış bedenlerin kanı taşa, çamura, suya ve yattıkları odanın içine süzülüyordu. İnsan olan, insan beşeriyetinden utanıyordu. Ses iki

donuyor, ölüyordu. Kendisine bunu itiraf edemese de ağırlaşmasıyla zaten yaşıyordu, kendini uyardı. “Toparlan ve bir durum değerlendirmesi yap Xeyrî, bir ya da iki gün daha burada kalırsan ölürsün.” Söz ürpertici, ciddiyetini zaten pratikte yaşıtıyordu, başka bir söz söylemeye gerek yoktu. Sağ eliyle hareket ediyor, fısıltıyla ağzından çıkan sözlerle sanki bir örgüt yönetiyor, yönettiği örgüte perspektif veriyordu. Saniyede binlerce şeyi düşünüp süzgeçten geçirerek tek tek kelimeler halinde dile getiriyordu. Yüzlerce Xeyrî, binlerce gerilla arkadaşı etrafında toplanmış, onu can kulağıyla dinliyordu. Toplantıyı yönetecek yönetici, içinde olduğu savaşın başkomutanı idi.

Konferans niteliğindeki toplantısına “Değerli arkadaşlar!” diyerek söze başladı. “Arkadaşlarımıza ulaşana kadar geçmişin zorlukları yok, gelecek var. Unutmayın yoldaşlar; kafa karıştıran, zamanı muğlaklaştıran belirsizlikleri aydınlığa kavuşturmak için yaşayarak örgüte bilgi vermek tarihi sorumluluğumuzdur.” Uzun süren toplantının ortasında sustu, skorskyye bakarak: “Skorskynin keşif işine yaramadığını bir günde öğrendim. Yıllardır bunu kullanan düşman fark etmemiş midir?” Genç savaşçının yüzündeki birkaç günlük çizgiler, yılların birikimini kıvrımlarında saklayan hatlara benziyordu. Kaşlarını çatmış, bir arkadaşlarına bir de skorskyye bakarak konuşmaya başladı: “Düşman benim teslim olmam için skorskyyi dolaştırıyor,” dedi. İşin doğrusu da oydu.

Uzun uzun yapılması gerekenleri sıralasa da pratikte uygulayacak gücü olmadığını biliyordu. Başını önüne eğdi. Uzun bir süre hiç konuşmadan, aldığı kararları yapabilmesi için kendini güçlü kılmasının yöntemlerini aradı. Vereceği karar ile yeni bir devrin kapısını aralayacaktı. Lakin karar alsa da yapacak güçte değildi. Olmaz olamazdı, olmazda ısrarın akılla ne alakası vardı. Analitik aklın üstesinden gelemeyeceği kadar çaresizlik hâkimdi. Askerlere teslim olursa ısınabilecek ve yemek yiyebilecekti. Her an donarak öldüren kardan kurtulacaktı. Hele hele ordunun istekleri doğrultusunda hareket ederse kral gibi de yaşayabilirdi. Henüz gençti, yaşamın birçok şekline göre yaşamını düzenleyebilirdi. Teslim olmaz ise bin bir türlü belirsizlik onu bekleyecek, belki de

benzedi. Etrafı sarılmış, üstünde helikopter onu ararken o da kendi iç dünyası ile meşguldü. Orada çıkacak sonuç olacakları belirleyecekti. Xeyrî, tüm varlığıyla toparlanıp ağırlığını ortaya koyarak; “Kendimize gelelim yoldaşlar, gün direnme gün.” İçten olduğu kadar, sesi emrivaki, ferman içerikliydi. İçindeki tüm sesler durdu. Gerçeklik oydu ve herkes buna inanarak onu dinledi.

Ölüm, daha gelmemiş ve genç savaşçı acıkmıştı. Çantasından şekerleri çıkardı. Önüne bıraktı, altıya yakın kalmıştı. Tütününden de bir sigara sarıp kutusunun üzerine bıraktı. “Allah’a şükürler olsun, bugün de sofram çok zengin. Sigaram ile şekerim var,” deyip gözlerini yumdu. Kazanda pişen pirincin üstünden yükselen buharı, burun deliklerinden midesine kadar içine çekti. Ömründe kan kokusu dışında koku almayan genç savaşçı, pirincin o muhteşem kokusunu içine çekiyordu. Gözleri kapanmış, ne karı, ne soğuğu düşünüyor; ne de önündeki sigara ile şekeri görüyordu. Pirincin kokusu ile kendinden geçiyor, hücreleri halaya kalkmış gibi seviniyorlardı. Gözlerini açtığında ne pirinç vardı orada ne de o, Güney’deki arkadaşlarının arasında idi. “Way be!” Hayretle irkildi. O anı hayal etmek için gözlerini tekrar yumduğunda, büyük kazanda pişen fasulyeyi gördü. Kamelyada toplanmış yüzlerce arkadaşı tabaklara fasulyeyi boşaltıp sıra halinde yemeğe oturmuşlardı. Günlerdir açmış gibi hızlı hızlı yedikleri yemeklerini bitirip topladıkları tabakların altında kalan bir iki kaşık fasulyeyi döktüklerinde, Xeyrî oturduğu yerinden zıpladı: “Yapmayın,” diye tiz bir ses çıkarttığında, çemberde olduğunu anlayarak gözlerini açıtsa da hala “Dökmeyin,” diyordu. “O fasulyeden bir kaşık da burada olsaydı,” dedi ve önündeki sigara ve şekere gözü takılı kaldı. “Adaletine lanet olsun dünya, arkadaşlarımla o düzenini bozacağız!”

“Sigara içeyim mi içmeyeyim mi?” diye tereddüt yaşadı. “Ne olacak ki” dese de, “Kendi hatalarımla bir şey olmalı yoksa düşmanı sevindireceğim,” dediği için içmedi. Silahı dizlerinde, dürbünü boynunda Hêlîn yamacını kontrol ediyordu. Vadide turunu genişletmiş iki skorskyden biri Goma Dayika’ya doğru gitti. Kısa bir sürede tekrar geri geldi. Soğuktan kanı pıhtılaşmış, kalbi, yeterince kanını pompalayamıyor, vücudu direncini yitiriyordu. Üşüyor,

yüz metrelik sığınakta yankılanıp mağaranın altını üstüne getirdi. Kayalıklar korkudan titriyor, yarıklar daralıp, o soğuk hava taş kesiliyordu. Karanlık ortadan yitti, yerini belirsiz renklere bıraktı. Varlığından utanır bir kayboluşla... Alevler, bedenler üzerinde dolaşıyor, mağaranın karanlığını yarıp sönüyor, ardından tekrar ateşlenen silah, bu kez farklı açılardan kırmızı çizgiler çizerek karanlığa gömülüyordu. Sıcak yara fark edilmese de, kırılan kemikler hareketlenmelerinin önünü alıyordu.

Bu neydi! Nereden çıkmışta yerin altında onları bulup öldürüyordu. Rüya mıydı? Gerçek miydi? Anlaşılmıyordu. Cevapsız sorular, zamansız kahrediyordu. Kimi gözler açıkta kalarak, sorunun cevabı verilmezse kapanmayacak gibiydi. Öyle zor geldi ki, kimisi yerinden hareketlenmeden dişlerini sıkıp, nefessiz kalmışlardı.

Botan yaralı, Huner can çekişiyordu. Gerillalar; kör karanlıkta nefessiz kalıp ölüyorlardı.

Genç gerilla, ilk mermide her iki ayağına, burnuna ve alnına aldığı parçalarla gözlerini açtığında, düşünecek zaman bulamamış, duygusal zekânın emrine itaat etmişti. Zamanın hızına yetişmek için naylon ve kuşakla sardığı silahını aradı. Bulamayınca mutfak deliğinden atlaması ışık hızındaydı. Mutfığa inmek için yaptıkları merdivenin üzerinden bedenini yuvarladı. Taşlara çarparken acı hissetmeden ayağa kalktı. Elini boşlukta gezdirerek, kayalığın duvarına tutundu. Islak ve çamurlu kayalıklardan eli kaydı. Kayalığa tırnağını batırarak tutunmaya ve ilerlemeye çalışıyor, mağaranın en alt katına inmek istiyordu. Rêber “Ax!” diye bağırdı. Genç savaşçı, Rêber’in inleyen sesiyle dondu! Durdu, vücudundan kanı çekilmiş gibi soldu. Yüzü kansız, karanlığı yaracak kadar bembeyazdı. Elini duvardan çekti, donmuş dudakları birkaç kez kıpırdadı, sonra sesi duyuldu, kendine bir şeyler söylüyordu. “Ey şerefsiz adam! Senin arkadaşların ölüyor, sen ise kaçırıyorsun!” Şimdi ne geçmişi vardı ne de geleceği. Genç değildi artık ve şimdi bu güne kadar yaşamamıştı sanki. Dünya, evren, yaşam, insan, her şey ama her şey o andı. O an ise o zayıf fiziğinin üstüne oturmuş küçük kafasında, tüm beynini patlatabilen, etkisi atomdan çok etki bırakan o cümle, o haykırış ve o inleme vardı.

Mermiler hâlâ gökten boşalırcasına yağıyordu. Bedenlere değen mermiler sessizlik içerisinde arkasında inilti bırakıyor, kayalığın duvarlarına çarpanlar ise, kulakları patlatırcasına ses çıkartıyordu. Alevler odadaki bedenlerin üstünde bir bir dolaşıyordu. Xeyrî ise bu sözünden sonra ne görüyor, ne duyuyor, ne de düşünüyordu. Odanın mutfığa açılan kapısına bağlı battaniyenin arkasında yanıp sönen ışığa bakarak ilerledi. Elini boşlukta gezdirerek, odaya çıkmak için merdiveni aradı. Ölümünden kurtulabilmişken, arkadaşlarının arasına tekrar ölüme gidecekti. O anda her şey durdu, dünyayı sessizlik kaplamış gibiydi. Kendi yörüngesinde dönen dünya da durdu. Işıklar söndü, yıldızlar geceyi terk etti. Güneş, karşılıksız ısıttığı dünyaya bir daha doğmamak için, yemin eder gibiydi. Ölüm, asıl anlamı olan yaşamı anlamlandırma işlevine girişti.

Duygusuna hükmeden, olanı görmezden gelmekti o an. Ne inilti vardı gecede ne de orası bir mağaraydı. Arkadaşları eyleme gitmek için hazırlanmış, ona gülümseyerek bakıp duruyorlardı. Gözlerinde canlanan kare, bir çocuğun masum dünyası gibiydi. O anda göz değil, gönül görüyordu. Dünya cennetten bir parça, o parça da onu var eden yoldaşlarıyla. Herkes ayakta hazır, onu bekliyordu. Aralarında kalpten kalbe bir bağ vardı. Gözlerini kör eden karanlık değil, görmek istemediği şeylerdi. Olsa, olamayacaklardı. Yukarı çıkmak için, üstünden uçup yere çarptığı merdiveni bulduğu zamana kadar sürdü bu hayal.

Mermi yarasının inlettiği Huner'in sesini duyunca, varlığını yeni fark ediyormuş gibi elini yüzünde, derisini deşer gibi sakalında gezdirdi. Mağara yerden göğe kadar karanlık, kan, barut, yaralı, parçalanmış bedenler, iç içe geçmiş sesler, silah ve inleme sesleriyle sallanıyordu.

Meğer dünya; bir varmış bir yokmuşçasına, bir masaldaki iki cümle arasına sıkışmış kadar küçüktü. Bulduğu merdivenin ıslaklığı kan mıydı? İrkildi, elini çekti, o ne olduğunu bilmediği sıvıya basarak çıkmak istemiyordu. Beyni ağırlaştı, o anda merdivenin altında, gözlerinin önünde, daha önce Garê'de komutanı olan Mahir Amed canlandı. Ona, "Savaşın acımazlığında ayakta duracak kadar

"Düşman beni öldürmese bile açlık ve soğuk beni öldürecek," dedi. Aynasını cebinden çıkarıp yüzüne baktı, o bile **bir** kaç günde kendisinden korkacak hale gelmişti. Sakalları tel tel uzamış, yüzü siyaha bürünmüştü. Elmacık kemikleri dışarıya çıkmıştı. Yüzündeki çizgiler çatlamış, susuz toprağın yarığı gibi yüzünü deşmişti. Yüzünü okşadı, "Buraya kadarmış Xeyrî ama ben ölmeye değil, öldüğümüzde bu kadar kısa günlere neler sığdırdığımızı kimsenin bilmemesine kahroluyorum" diye geçirdi içinden. Çürümüş etinden artakalan kemik yığınına hayal etti. "Yaşamak," dedi, defalarca tekrar etti bu sözcüğü. "Yaşamak ve ölmek..." diye ekledi. "Erimek ve kemik yığını olmak; tüm yaşam bundan mı ibaret? Yaşadığımız bunca şeyden sonra sonumuz böyle mi olacak? Ahiret olacak mı? Bir daha dirilir miyim? Tekrar eskisi gibi olabilir miyim?" Tüm tartışmaların merkezinde, gerçeklikler içerisinde yaşıyordu. Ne var ki içinde olduğu koşullar onu başka yönler çekmek için zorluyor; bedeninde bilince çıkartamadığı kimi hücreleri, onu istedikleri gibi yönlendirmekle uğraşıyordu.

Kendisinin bile fark edemeyeceği bir uyanıklığı yaşayan Xeyrî'nin bedeni; dünyaca ünlü tıp uzmanlarının inceleme yaptıkları laboratuvarın olduğu bir yer gibiydi şimdi bedeni. Tüm hücreleri aynen o şekliyle durmadan gece gündüz çalışıyorlardı. Tehlikeyi fark eden hücrelerin çoğunluğu onu uyardı: "Tartışma başka yöne kayacak, an'a cevap verme gerçekleşmeden inanç ve anlamlı yaşam; yaşam ile ölüm arasında boğulacak, yaşam anlamını yitirecek. Yaptıklarının bilincinde ol Xeyrî! Her zindî ölümü tadacaktır. Kim olursan ol, bir gün öleceksin." Durdu, bir süre bekledi, "Sen ne yapmaya çalışıyorsun?" Az daha bekledi, şaşırılmış haldeydi, tekrar kafası karışmıştı. Ortalıkta hiç de istemediği düşünceler karşılıklı çarpışıyorlardı. Ardından kendisiyle konuşmaya devam etti. "Ben ölümden korktuğum için bunu anlatmadım ki," demekle onu uyaran kendine kıızıyordu. Genç savaştının içinde konuşan binlerce sestense sadece birkaçı sözlerini dışa vuruyordu. Xeyrî ise konuşan diğer hücrelerinin sesini duysa da, dile getirebildiklerini dışa vuruyordu sadece. Binlerce hücresi yine birbirini anlamamış, çatışmışlardı. Kafasında yükselen çatışma sesleri yoğunluklu bir saldırı sesine

Yalnızlığın çokluğunda Hepimizden biriydi dirilen

Kelasor Vadisi, güneşin ışınlarıyla zümrüt ve yakut gibi rengârenk gök kubbeyi bile aydınlattı. Su, ağaç, taş, toprak, kar, ıslak çantası ve silahı; yer, gök, her şey parlıyordu. Güneşin yansıması toprakta, toprağın karda, karın taşta, taşın gökte, her şey iç içe ağaçları da içine almış parıl parıl parlıyordu. Ortalık renk cümbüşü olmuş, soğuk ve açlık olmasa kışta bahar, kıyamette cennet olmuş sanılacaktı. Güneşin tek yaptığı, ışınlarını bembeyaz karlara bırakmaktı. Bu kadar renklilik karın içinde miydi, güneşle mi göründü yoksa güneş beyaz karda renkliliğini mi keşfedip görünür kıldı? Bunu skorsky sesi ile uyanır uyanmaz hemen toparlanan genç savaşı da anlayamadı. Eşyalarını çantasına koydu. “Bir şey olacaksa da derli toplu olmalıyım” dedi kendine. İki gündür süren operasyonun nedenini bulmaya çalışıyordu. “Acaba raporumda, ‘Türkiye’yi cehenneme çevirmeliyiz,’ dediğim için mi düşman mutlaka öldürmek istiyor,” kaygısını yaşadı bir an. Tereddütte girdi, “Keşke o sözü yazmasaydım, belki de operasyon bu denli uzun sürmez, peşimi bırakırlardı,” dese de, rapor artık askerlerin elindeydi. “Sözümün arkasındayım,” dediğinde gözü, havada onu arayan skorskye takılı kaldı.

Uykudan aniden irkildiğinden saate bakmayı unutmuştu. On iki Mart’ın yazan saatine baktığında, “Bugün de yalnızım,” demekle yetindi. Fakat bugün ne açlığı ne de artık soğuğu hissediyordu. Bedeni ağırlaşıyordu, beyazlaşmış teninde, derisinin altındaki etinde kan yok gibiydi. Ayağa kalkmakta zorlanıyor, kalkabilmek için tutunacak bir şeyler arıyor, çoğunlukla da silahını değnek olarak kullanarak ayakta duruyordu. Genelde oturduğu yerden ayağa kalkmadan, dizlerine basarak işini yapıyordu. Su içmeye ihtiyacı vardı ama kalkıp gitmekte tereddüt yaşadı. Bu kez operasyondan çekindiğinden değil ayağa kalksa direncinden harcayacaktı.

sert, arkadaşların şehit düştüğünde onların intikamını almak için yaşayabilecek kadar cesaretli olmalısın,” dediğini hatırladı. Onun için en zor, en katlanılmaz olan, arkadaşı yanında düşerken, geride nasıl kalabileceğiydi. Ölüm o anda korkusu değil, en ihtiyaç duyduğuydu. Dişlerini sıktı, ayağa kalktı. Tüpleri koydukları yeri ve tuvaletin olduğu en alt kata yaptıkları uzun halatı hisleriyle bularak indi. Ayağı benzin bidonlarına çarptı, ses yankıyla katlanarak üste çıktı. O an ‘lanet olsun’ demek neyi değiştirdi ki? Tüplerin bulunduğu, gittikçe daralan kanala ilerleyip üste çıktı, kanalın sonuna geldiğini, önündeki kayaya çarptıktan sonra anladı.

Daha önce Bilal ile buraya fener yakarak gelmiş, olası bir durumda dışarıya çıkabilmek için kapı aramışlardı. Sadece ikisinin bildiği bir yerdi. Beyni ve yüreğiyle yardığı karanlıkta saklanmaya çalışıyordu. Tırmandığı dik kayadan üç metre uzaklıktaki dar-dik kanala, yanlamasına da olsa zorla girebildi. Kaya yarığı üstten aşağıya iniyor, tutunmak zorlaşıyordu. Sol kolunun üstünden uzandı, diğer elini, baldırının yanındaki taşa sertçe dayadı. Islak, buz gibi soğuk taşı hissetmedi. Alnını da üstten taşa yasladı. Böyle tutunabilmek ne kadar sürebilirdi? Alnındaki yaradan akan sıvı, dudağını ıslatınca kan olduğunu anladı, dişleri arasından sızan kanı tükürdü. Tarama sesi durunca aklı oraya gitti.

Birilerinin, yattıkları yere indikleri, halatla inerken naylona çarpan sestен anlaşılıyordu. Bir kakhaha koptu, aynı sesin sahibi, “Vay be!” deyip sonra da sustu. O susunca mutfak tarafından sesler duyuldu. Üst üste patlama sesleri geldi, mekanizma zangırdadı, namlu kükredi, kırılan bardak, yuvarlanan tabakların sesi mermi sesine karıştı. Sonra yine derin bir sessizlik oluştu. Yer sustu, gök sustu, mağara sustu, karanlık sustu! Suskunluğu, yaralı gerillalar yardı, yaraları kanıyor, iniyorlardı.

Yüz hatları gerilmiş, vücudu kansızdı, o keskin, öldürücü ısıltı gelip gözlerine yerleşmişti. Sıktığı dişlerinin arasından çıkardığı fısıltılı cümleleri bir tek kendisi ve karanlık duyuyordu. “Bu alçak, şerefsiz subaylar, yer altında böyle dayalı döşeli bir yer gördüklerinden ‘Vay be!’ diyorlar,” dedi. Tekrar sustu.

Daha sonra yaralı arkadaşlarının inleme sesiyle kalbi dağlanan Xeyrî'nin, nedenini bilmediği ve yaşarsa hep acısını çekeceği şu sözler dudaklarından tane tane, harf harf döküldü; “Yeter ulannnn!” Bunu dediğini acı çekerek hatırlayacaktı. İsyanı kimeydi? Kime ne için, neden yeter diye isyan ediyordu?

Saatler geçiyordu, yıl kadar uzun uzundu. Bir an, bir ömrü harabeye dönüştürüyordu şimdi. Güzel, çirkin, ölüm ve yaşam ikiyez metre yerin altında anlamını yitirmiş bekliyordu. Hem de kör bir karanlıkta. Beklemek ama neyi... Ölümü, inlemeyi, acı çekmeyi, ayrılmayı, Bilal durdu. Derin derin soluk aldı. Nefesi parçalanmış bedeninde dolaşırken, ne denli acı çektiğini en alt katta bir kayalığa gizlenmiş Xeyrî, o hırıltılı sesinden anlıyordu. “Ax yadê, ax yabo, bira!”¹ İnlemesindeki sesleniş, yaşayanda öldüren yara bırakırdı. Yürürken karıncalara bile basmamaya özen gösteren Bilal'ın sesiydi bu. Eskar köyünde yaşlıların ayağa kalkarken ‘ya Bilal’ deyip güç aldıkları bir gerillaydı. Onlar için kutsallık mertebesine erişmiş Bilal, kanlar içinde uzanmıştı. Fedai eyleme gitmek için hazırlanmışken gece yarısı kanlar içinde uyanmak. Bu bir kâbus olabilirmiydi? Evet, hem de yüz bin kere evet, bu bir kâbustu ya da öyle olması gerekiyordu. Behzat, içinden geldiği kadar bağıırıyordu: “Ax yadê!” Defalarca üst üste inledi. Rêber uzun bir süre sesiz kaldı. İçinden geldiği gibi, “Axxxxxxx!” diye inledi sonra. Rêber'in ax'larında, insanın son çırpınıışındaki duygu vardı. Ölmeden önceki o anda, öleceğini bilmenin ve bedeninden akan her damla kanı duymanın duygusu. Haykırmak, bağırarak, haykırdığın sesin yankısını üst üste duymak... Kimsenin duyamacağı acıların katlanmış haliydi bu. Aralıklarla da olsa, dokuz saate kadar sessiz ölüm çığlıklarını dinleyecekti Xeyrî.

Xeyrî her ax'ı beynini ve yüreğini patlatırcasına dinliyor, lanet okuyordu. “Keşke ilk mermi bana değseydi de, ilk ölen ben

¹ Ah anne, ah baba, kardeş!

merkezden operasyona katılan asker ve korucularla birlikte, sayı binleri buluyordu. O sırada Diyarbakır'da askerlik yapanlardan biri de, genç savaşçının köyünün hemen altındaki Tîra köyünden, çocukluk arkadaşlarından olan Demhat'tı. Dün baskın yaparak içinde bomba patlattıkları Goma Dayika ve Dola Beraza sığınağında Xeyrî'nin izine rastlanmamıştı. Un etrafa saçılmış, karın üstüne serpilmişti. Yağ, şeker, çay, kampın içinde ne var ne yok dağıtılıp parçalanarak kullanılmaz hale getirilmişti. Mağara patlatılmış, tavanı yere çökmüştü. Üstünden karı ve yağmuru tutamayacak kadar büyük delik açılmıştı. Şimdi de askerler cenazeleri çıkartacaklardı. Ağır kokudan dolayı başları dönüyor, mideleri bulanıyor, bayılanlar oluyordu. Doktor eldivenini ellerine geçirenler, sığınağın içine inenlerdi. Burunlarına da maske takmışlardı. Aşağıya sarkıtılan halatlarla bağlanan gerilla cenazeleri, üste çıkartılıyordu. Dışarda cenazelerin üstüne konulduğu taşların üstündeki gerilla kanı, aylarca taşlardan silinmeyerek kalacaktı. Ne kar, ne soğuk, ne de yağmur; hiçbir şey taşların içine emdiği gerilla kanını temizleyemeyecekti. Sığınaktaki malzemeler de çıkarıldı. Fakat en alt kata hiç kimse cesaret edipte inmedi, oradaki hiçbir malzemeye el sürülmemişti. Yazılı belgeler dışında elinde çakmak, çıkartılanları yakmakla uğraşan asker, anı defterlerinin sayfalarını çevirip baktı. "Ne yapıyorsun!" diye biri ona bağırdı. Yere atıp tam yakacaktı ki komutan seslendi. "Onları kaldırın," dedi. Hemen ardından Behzat'ın gözlüğünün de içinde olduğu bir sürü eşyayı önüne döktü. "Yak şunları!" diye emir verdi. Eşyaların içinde, arabada silahsızken komployla katledilen Sason Bölge Komutanı Garzan'ın, kırmızı kaplı defteri de yandı. Ateş hepsini yakamadı, azı orada kaldı. Gözlüğünde bir camı yandı diğeri de isten kararmış haldeydi. Tüm cenazeler çıkartılıp Pasûr Devlet Hastanesi'ne helikopterlerle götürüldüler.

olsaydım," diye çaresizlikle kıvranıyordu. O anda çok okumuş, çok gezmiş, bilgi ve tecrübeyle doluymuşçasına kendinden çok emin, sakın ve soğukkanlı; gözlerini, alnını dayadığı taşa dikti. "Demek ki ölmek basit, yaşamak zormuş." Burun deliklerinden derin bir nefes aldı, ardından ekledi; "Hiç kimse bu tezimi çürütecek güçte değil," dedi. Her bir arkadaşının inlemesiyle yüreği binlerce ölümle tanışıyor, saniyeler balyoz gibi üstüne iniyordu.

Zaman durmamış ama genç savaşçı zamanda donmuştu. Yaşamı film şeridi gibi gözlerinde canlandı. Vücudu, o dar kaya yarığındaydı ama kendisi geçmişte bir gezintiye çıkmıştı.

Henüz çocuktı. Askerlerin köylerini yakıp, insanları dövdüklerini kanı donarak izlemişti. Evlerden göğe yükselen ateşin gözbebeklerine yansıyan alevinde, çocukluğu ve çamurdan yaptığı traktörü yanmıştı. Köyleri ateşe verilmişti. Kerpiçten ve taştan duvarlar yıkılmış, içindeki eşyalar ile birlikte yanıyordu. Akabinde askerlerin rastgele taradığı köy halkı içinde olan ninesi de kaçtığı anda, onu arkasında çekiştirirken, "Ben büyüdüm artık, elimi bırak!" dercesine minicik elini onu çekiştiren nenesinin büyük avucundan çekmişti. Çamurdan oyuncağı yok olmuştu. İnsan çocukluğu olmadan yaşayabilir miydi? Bir insanın tüm ömrü, çocukluğunu yaşasın diye değil miydi? "İleriki yaşamının tümünü çocukluğumu bulmaya adayacağım," diye şekillenmişti. İlkokul ikinci sınıftan okulu bırakmış, dokuz yaşında anne ve babasından kopup, medrese eğitimine başladığı için onların sevgilerinden yoksun kalmış, hep bu ihtiyacı hissederek büyümüştü. Dünya ve ahiretini kurtarmak için Kurtalan'ın Xatma köyünde medresede okuyordu. Ama ağaların son çıplak kalıntısı olan Heci Silhedîn'in dediğini yapmadığı için, 'Allah'ın evi' diye tabir edilen medreseden hakaretlerle kovulduğunda, henüz on üç yaşındaydı.

Yeniden geçmişe daldı. Xatma köyünden kovulduktan sonra Allah'ın başka evinde de, köy korucusu olmadıkları için dışlanmışlardı. Yaşı küçük olduğundan hakaret görmüş, dayak yemiş, hatta bir keresinde hırsızlıktan suçlandığında, Kuran'ı Kerim'e el basmıştı. Beşiri'ye bağlı Ayn Kerm köyünde, Heci Ahmet'e korkmadan İslam'ın doğrularını söylediği için birkaç gün sonra

kendini, 'Hizbullah'ın şüpheli bir elemanı' olarak jandarma taburunda, bir subayın karşısında soruşturulken bulmuştu. Tüm olanlara tavır aldığı için; ailesinden de azar işitmiş, hatta bir defasında babasından, köyün orta yerinde dayak yemişti. Babası gibi olmamış, gelenekleri reddetmişti. Medrese onu ehlileştirmeyecekti. Bir anlığına küçücük yaşındaki yaşanmışlıklarındaki tavrından gururlandı.

Doğru düzgün Türkçe bilmeden, yanına bir adres bile almadan önce Mersin'e, ardından İstanbul'a parasız kaçarken, daha on dört yaşındaydı. Dostluğun yerini paranın, sevginin yerini çıkarın aldığını görünce, böyle bir sevgi istemediğini haykırıp, geceleri iş makineleri arasında, makine olmayan bir insan olarak yaşamaya başlamıştı. Kurtuluş olarak görüp kaçtığı büyük şehirlerde, hiç yoktan ölenleri görmüştü. Çöplüklerde karnını doyuran ile villalarda yaşayanlar arasındaki uçurumu, tinercisini, bıçakçısını, dolandırıcısını, duygusunu yitirerek robota dönüşen insanları... Mezar yeri tekrardan satılan kemikleri... Ve insanlıktan çıkmaya yüz tutmuş, toplum özelliklerini yitirmiş insanları.

Zorluklar onu büyütmüştü. On altı yaşında partiye katıldı. Ama hiçbir acı, beynini ve yüreğini bu denli incitmemişti. Birkaç metre ilerisinde acıyla inleyen arkadaşları can çekişiyordu. Silahsız olduğu için yanlarına gidemiyordu.

O sırada şunu düşündü: Her gün ölümle kol kola olmaları, kendi bireysel çıkarları için değildi. Kimsenin malında-mülkünde, namusunda gözleri yoktu. Dillerinden düşmeyen türküler hep kardeşliğe ve barışa dönüktü. Her şeyin bilincindeydiler. Bütün dinlerde kutsal sayılan cenaze törenleri bile olmayacaktı çoğunun. Bedenleri beyaz kefeni kabul etmeyecek. Belki sevenleri nerede ve nasıl öldüklerini bile bilmeyecekti. Kim bilir, kaç gerillanın gencecik bedeni kurda, kuşa, yem olmuştu. Kaç gerilla, Kürdistan dağlarında açan çiçeğe, ağaca, güle dönüşmüştü?

Sırılsıklam ve soğuktan donmuş bir halde, alnını kayaya dayamış tutunmaya çalışırken, fark etti ki; Kürdistan'da ne olursan ol, hele hele gerillaysan ve silahın olmazsa bir hiçsin. Xeyrî, yıllar kadar uzun geçen o kısacık anda, bir hiç olduğunu biliyordu. Silahsız,

Sisli bir havada pusuda durmuş zamanı sessizce geçmiş, alaca karanlıklar üstüne çökmüştü.

Bugün de yaşayacaktı, ama buna sevinmiyordu, Rüya sandığı gerçek yerini bulmuş, gerçek sanmak istediği hayal ise rüyaya dönüşmüştü. Bu durumda insan gerçekliğine göre hangisinin doğru olacağını kestiremiyordu.

Ölümler arasında seçim yapmak, buna mecbur bırakılmak hiçbir canlının hak etmediği acımasız bir ölüm şekliydi. Bu bile başlı başına bir işkenceydi. Genç savaşçı şimdi bunu yaşıyordu. Biraz önce "ölmedim" diyerek sevinmesi kursağında kalmıştı. Soğuktan donarak ölse cesedi bulunmayacaktı. "Keşke askerler beni bulsa da savaşıp ölsem. Cenazem bulunsan," diyerek belirsiz duygular içerisinde boğuşarak başını gecede parlayan yıldızlara çevirdi:

"Ey xwedayê min, min çi bi te kiriye ku tu jî bi min wisa dikî."¹

Uykusu gelmiyor, açlığı ve soğuğu hissetmiyordu. Hiç düşünmeden yatma kararı aldı. Çantasından çıkardığı atletleri ayağına geçirdi. Çantasını dizlerinin altına koyup, ayakkabısını da yastık olarak kullandı. Kefiyesini başına sardı, kar yağmurluğunu giyip uzandı. "Hiçbir şey düşünmeden mi yatacaksın?" diyen kendisiydi. Bunu ona söyleyen başka biri olsa, kafasına bir taş vururdu ki bir daha ömründe konuşmasındı. "Kafamı bozma Xeyrî! Sus! Konuşma, yat!" deyince bedeni ölümün suskunluğuna boğuldu.

Bütün günlerden farklı olan bir akşamüstüydü. Ne o bir yerlere gitti ne de her akşamki gibi arkadaşları misafirliğine geldiler. O gece yalnız başınaydı ve her gelen sesle aniden irkildi. Bedeni ölümü hissettiğinde tüm hücreleri sırayla nöbet bekliyor, onu uyandırıyorlardı.

Cenazeleri çıkartmak için Pasûr komando taburundan alınan özel birlikler, sığınığın üstüne bırakıldıktan sonra, skorsky bu kez turunu daha da genişleterek yaralı kurtulmuş gerillayı arıyordu. Dün olduğu gibi bugün de her taraf asker kaynıyordu. Diyarbakır

¹ Ey Allah'ım ben sana ne yaptım ki sen beni bu hale getiriyorsun.

“Skorskyler dolaşsın buralarda, gençtir ve yenidir. Bu karda kışta ne gidebileceği ne de sığınabileceği bir yer var. Ya karda kışta ölür ya da teslim olur. Ama ya ölü ya da diri onu bulmamız gerek, bu olaydan kimse kurtulmayacak. Bu kesin emirdir,” dedi.

“Nokta baskını yapalım skorskyle,” dedi Mereto. “Goma Dayika'daki sığınağa.”

“En iyisi de o,” dedi Telho. “Ama ben onun yaralı olduğuna inanmıyorum.”

“Neden?” dedi komutan.

“Yaralı olsa bu kadar hareket edemezdi,” dedi Telho.

“Olabilir,” dedi korucu.

“Yaralıdır, vurdum onu da,” dedi Mereto.

“Her halükarda gitmiş,” dedi komutan. “Nereye gidecek? Buluruz onu.”

“Buluruz elbet,” dedi Mereto sırtarak.

“Tamam,” dedi komutan. “Zaten geç oluyor, akşama doğru yapalım baskını.”

“Her iki yere,” dedi Mereto.

“Tamam,” dedi komutan.

“İzleri iyice takip edin, her yer aransın,” dedi komutan.

Telho önde, korucular arkasında Sumertax köyünden sığınağa doğru gelen asker eşliğinde, yaralı kurtulmuş gerillayı bulmak için arama tarafa faaliyeti başladı.

Her iki skorsky beraber üç tur attıktan sonra, ikisi art arda vererek Hêlîn'in üzerinden uçup, Goma Dayika'ya doğru gittiler. Genç gerilla, rahat bir nefes aldı. Bugün de ölmeyecekti. Ölmediği her ana bir ömür sığdırıyor, öğreniyordu; öğrendikçe yaşayacak mıydı, öğrenmek ömrü uzatıyor muydu acaba? Ölmeyeceğine sevin sin mi? Üzülsün mü? Onu da çok bilmiyordu gerçi. “Ama sabah doğacak güneşi görmek için bile olsa, yaşamaya değer,” dedi.

çıplak bir iskelet gibiydi. Aşağıya düşmemek için alnını yukarıya, elini de sıkıca yere dayamıştı. Kafasının üstüne damlayan sular, uzun işkence seansı gibiydi. Artık kulağına sadece Bilal'in iniltileri geliyordu. Sesini dünya duymayacak, bedenini insanlar görmeyecek korkusuyla haykırırcasına; “Ax yadê!”¹ Diyerek inliyordu, ölmek üzereydi. Biraz durup bu kez sadece annesini çağırıyor, ‘ax’ının ona ulaşmasını umarak “Ax yadê,” diyordu. Sesi anasının örgüsü gibi darmadağındı. Toplu olarak anasına ulaşır mıydı? Yoksa anası bu sesi duyar mıydı? Derinlerdeki mağara, ne Amed'in ne Dorşîn'in haritasında vardı, gizli bir yerdi. Bulunmasına imkân yoktu.

“Düşman neden bizi bir kerede öldürmüyor ki? Acı çektirerek öldürmek niye? Biz bu kadar acı çekecek ne yaptık?” dedi Xeyrî, inleyerek. İnleyerek küfrediyor, sızlanarak konuşuyordu; “Öldürecek sen öldür, saniye saniye acı çektirerek öldürmek niye?”

Vücuduna dokunup kendini yokladı, hiçbir şeyini hissetmiyordu. Vardı ama gerçek olmayan bir zamanda asılı, bayılmış gibiydi. Bir an uykuda olup olmadığını düşündü. Acaba gördükleri, yaşadıkları rüya mıydı? Bunu düşünürken sevinçten titredi, yüreği kıpır kıpır oldu. Ama gözlerinin açık olduğunu, uyumadığını fark etmesi uzun sürmedi. Yüreğinin kıpırtısı sönüverdi, yerini umutsuzluk aldı. Yoksa çıldırıyor muydu?

“Şimdi gözlerinizi kapatıp uykuya dalacağım. Sonra bu derin uykudan kalkıp arkadaşlarıma yemek ve çay hazırlayıp onları uyandıracağım. Neolitiğin insanı Sipan'ın yanında oturup, Huner'e bu lanet rüyayı anlatacağım.” Arkadaşlarının kendi etrafında toplanıp rüyasını dinledikleri anın düşüncesi bile, gözünde bir ışık demeti oluşturdu. Sevinci, ruhun beden kafesinden kurtulması gibiydi. Azad edilse kanatlanacak bir kuş gibiydi. Gözlerini kapattı, uyudu mu, kendinden mi geçti, o da bilemedi.

¹ Ah ana, ah baba, ah kardeş!

Aradan ne kadar zaman geçti? Saati yoktu, bilmiyordu. Uyumuş muydu, kendinden mi geçmişti farkında değildi. Tek bildiği gözlerini tekrar açtığında, hâlâ zifiri karanlığın ortasında olduğuydu. İki kaya çatlağı arasında uzanmış, ıslak ve üşümüş bir haldeydi. Alnı hâlâ kayaya yaslıydı. Sol tarafı, belinin altına gelen yumruk büyüklüğündeki taşın üstündeydi. Kafasının üstünde su damlaları şırıltıya devam ediyordu.

Bilal de son nefesini vermiş, çektiği acılar bitmişti. Saniyeler içerisinde binlerce kez ölüp tekrar dirilen sadece genç gerillaydı. “Peki, düşman niye aşağıya inmiyor? Acaba burada olduğumu biliyorlar mı?” Biraz önce sakın ve soğukkanlıca bu soruyu sormuştu kendine. “Bilmiyorlarsa arkadaşların cenazelerini burada bırakacaklar. Önderlik zehirlendiğinden, halk öfkeyle dolu, serhildan olmaması ve örgütün ‘Kampımıza ne oldu?’ demesi için cenazeleri bırakacaklar,” diye düşündü. Sustu, dondu, durdu. Kuru bir iskelet, karanlık mezarda uzanmış bir ölü gibiydi.

Çıldıırıyordu. Yaşadıklarının hayal mi, rüya mı, gerçek mi olduğunun ayırında değildi. Bildiklerini unutmak, bilmediklerini öğrenmek istemiyordu. Bir ara, önce Skorsky sesi duydu. Ardından askerlerin dışarıda söylediği şarkılar ve eğlenme sesleri kulağına geldi. Ama sadece duyduğunu sandı, çünkü öyle bir şeyin olmadığını kısa zaman sonra anladı.

Kendisini kör, sağır, dilsiz gibi hissediyordu. Birinin bütün bu olup biteni kendisine anlatmasını istiyordu. Az kalsın ağız dolusu küfredecek, ağzına geleni sayacaktı. Ama belki de, özel eğitimli subaylar mutfak kapısının önünde pusuda durmuş, elleri tetikte bekliyorlardı. Çıkısa onu da vuracaklar, karla dolu mağaranın ağzını toprakla kapatıp gideceklerdi. Elinde portatif M-16 silahıyla mutfak kapısında pusuda durmuş bir asker canlandı gözünde.

Acaba asker istihbarat mı almıştı? Belki de onları uzaktan görmüş, sayılarını tespit etmiş ya da köylülerden bilgi almıştı. Ama en önemlisi askerlerin sığınakta elde edebileceği bilgilerdi. Sekiz klêşle birlikte, karnas ve bikisi vardı mağarada. Silah sayılarından kaç kişi olduklarını anlamaları mümkün müydü? Gerçi eğitim listesinde hepsinin ismi vardı, oradan anlamak kolaydı. O karmaşada

yanar taşın kokusuydu. Düşen taş parçalarıyla Rêber ve Serhat'ın üstüne yığılan, ranza yapımında kullanılan ağaçların ıslak kokusuydu. Yağmur, çamur, ıslaklık, donmuşluk kokusuydu. Yerde donan, rengi siyah, kırmızı, gri kanın kokusuydu. Komutan başını uzattı. Yüz hatları gerilmişti. Sarı saçları terden sırılsıklamdı. Gözlerinde ölüm vardı. Dehşete düşmüş halde dudakları birkaç kez kıpırdadı. Herkes kendi derdindeydi, kimsenin dikkatini çekmiyordu. Ölümlü gözleriyle Mereto'ya baktı. Kalbi göğsünü dövüyordu. Titreyen eli fark edilmesin diye cebine soktu. Dudakları kalktı indi, hızlı hızlı birbirine çarpıp sakinleşti, ses verdi. “Alçaklığın bu kadarı da fazla,” dedi. O ana kadar hiçbir şeye karışmayıp tek kelime konuşmayan korucu, çenesinin düştüğü göğsünden başını o yana çevirdi. Herhangi belirsiz bir durum yoktu, gerillalar çoktan can vermişti. Şimdi sıra yaralı halde kurtulmuş olan gerilladaydı.

Sığınağın ağzından az uzaklaşıldı. Komutan, Telho, Mereto ve koruculardan sorumlu olanı çağırırdı.

Komutan, “Sizce teslim olur mu?” dedi.

Telho, “Olursa bugün teslim olur,” dedi.

“Teslim olur mu?” dedi komutan Mereto'ya.

“Onu bilmem,” dedi.

“Kaç yaşındadır?” dedi komutan.

“Yirmi yaşına daha yeni girdi,” diye cevapladı Mereto.

“Teslim olabilir,” dedi korucu.

“Kuzey Irak'tan ne zaman geldi?” diye sordu Telho.

“Yedi ay oldu.”

“Ne zaman katıldı? Dedi korucu.

“İki buçuk yıl gibi oldu.”

“Nereye gitmiş olabilir?” Dedi komutan.

“Saha komutanının 2005'te kaldığı sağlam ve güvenli olan Goma Dayika'da yapılan sığınağa gitmiş olabilir. Orada ve Dola Beraza'da yaptığımız sığınağa zor zamanlar için erzak bırakmıştık, oralarda olabilir.”

“Dola Beraza nerededir?” diye sordu komutan.

“Yakındır oraya,” dedi Mereto.

cenazenin üstüne bile gidemezdi. Uzaktan geniş hatlı bir çizgi oluşturulur, gerilla noktası havan, uçaksavar, obüslerle dövülür, ardından çember daralırdı. Sonra kobralar gelir, dar çerçevede gerilla noktasını bombalar, geriye çekilirlerdi. Bu kez çember daha da daralır, gerilla noktası yerdeki askerlerin elinde bulunan B7 roketatar, lav silahları, BKC, G3, MG3'lerle dövülür, sonra da yaklaşan askerler, onlarca bomba attıktan sonra elleri tetikte, noktayı ve cenazeleri taradıktan sonra cenazelerin üstüne giderlerdi. Bu, Türk ordusunun nokta baskını taktiği idi. Taktiklerini çözüyor, ona göre hızlı kararlar verip anlık planlamalarla arazinin avantajlarını da kullanarak üstünlük sağlıyordu gerillalar. Ancak bu kez dördüncü gündür mağarada olan cansız savaşçılardı.

"Ne yapsak?" dedi komutan tekrardan.

"Ölmüşlerdir, dedi Mereto, "Ölmüşlerdir."

"Kesin mi?"

"O kadar mayın patladı, bomba atıldı. Bir karşılık gelmedi," dedi koruculardan biri.

Elinde telsiz, güçlerine olanları bildirdi komutan, herkesin eli yüreğinde, olacakları bekliyorlardı.

"Ölmüşlerdir," dedi Mereto. "Ben çıkarken hepsi inliyordu. Bu gün dördüncü gündür," dedi. Bakışı sığınağa doğru olan komutana döndü. "Kan kaybindan da olsa sağ kalan olmamıştır," dedi Mereto. Komutan, "sen net misin?" der gibi bir bakış fırlattı Mereto'ya.

"Yoksa çıkmazdı diğer gerilla. Gerilla yaralı arkadaşlarını bırakmaz," dedi Mereto. "Taş parçaları da çok düşmüştür üstlerine."

"Yine de herkes duyarlı, eller tetikte olsun," dedi komutan. Kalp atışlarının sesi duyuluyordu. İki yüz metre yerin derinliğindeki gerillaların üstlerine doğru gidiyorlardı. Çıt çıksa ortalık cehennemi andırıracaktı. Açılan mağara ağzının bir metre gerisinde mevzilenmişlerdi. Mereto, silahının namlusunu kendinden önce öne verdi. Sonra başını rahatça öne doğru uzattı. Başını uzatmasıyla geriye fırlaması bir oldu. Sırtüstü yere düştü. O anki korku, heyecan ve telaşla koku fark edilmemişti. Şikeft kan kokuyordu. Ciğerlerde dolmuş nefesin sesi duyuluyordu. Koku ağır ve baş döndürücüydü. Ölüm kokusu, ceset kokusu, insan kokusuydu. Serhat'ın kafasını

listeye bakmak akıllarına gelecek miydi? Belli değildi. Xeyrî, kendi kendine, "Bir gerilla, ardında yazılı bir şeyler bırakmamalı," diye fısıldadı. Sesini sadece kendisi duyuyordu. Birkaç dakika sonra ölebileceğini bilerek, kendi kendine konuşmuştu.

Kendini en kötü ihtimale hazırlamalıydı. Türk ordusu karda izlerini bulamayınca mağarada olduğunu bilecekti. O zaman ne yapmalıydı? Olacakları gözünde canlandırdıkça, "Mutlaka yaşamalıyım," dedi. "Ben de burada ölürsem..." dedi, gerisini getiremedi. Kupkuru iskeletleri gözünde canlandı. Onların da kemikleri Ermenilerinki gibi burada kalıp bilinmezlerle karışacaktı, kimse burada neler yaşandığını bilmeyecekti. "Yaşamalıyım ki parti, arkadaşlarımı şehit ilan etsin." Etlerinden arta kalan kemikler gözünde canlanınca sızlanarak; "Nasıl yaşayıp nasıl şehit düştüğümüzü bırak, belki ihanet ettiler diyecekler. Belki de parti tarihine 'dokuz kişilik kayıp bir grup' diye not düşecekler." Xeyrî, bütün korkularından arınmıştı. Arkadaşlarının yaşaması için kurtuluş olarak gördüğü ölümü erteleyip, arkadaşlarından aldığı güçle dünyaya kafa tutacaktı.

Hayatta kalabilmek için hemen bir plan yapmalıydı. Çünkü aradan çok zaman geçmişti, askerler hemen aşağıya inebilirdi. Yaşamak için düşünmeliydi. Tuvalet, saklanmak için uygun bir yerdi. Yedi metre kadar derine inen bir kaya çatlağı, içerisi tuvalet pisliği ve döktükleri çöple doluydu. O karanlıkta gülümsedi, "Süper bir yer, orada beni hiç kimse bulamaz, tahmin bile edemezler. Ya düşman beni tuvalet pisliğinde görürse ne olacak?" der demez, o an gözlerinde canlandırdı.

Bir elinde M-16 silahı, diğer elinde karanlığı yaran fenerle aşağıya inen bir askerin ardından diğer askerler, halatla kendilerini aşağıya bıraktılar. Özel eğitilmiş oldukları her hallerinden belliydi. Uzman parmakları tetikte, gözlerinden kan fışkırıyordu. Tutsağın kafasını kopartacak cellatlar gibi ilerliyorlardı. Elleriyle koymuşlar gibi tuvaletin içindeki Xeyrî'yi bulduklarında, vücudu pisliğin içinde, kafası gazete atıklarıyla saklanmış haldeydi. Askerler fenerlerini her tarafından bok akan vücuduna tutmuş, silahlarını ateşlemeye hazır vaziyette ona doğrultmuşlardı. İçlerinden piç olduğu her halinden

belli olan birinin mide bulandırıcı kahkahası, mağarayı dolduruyordu: "Apoculara bak! Ölmek için tuvalet pisliğine giriyorlar!"

Aklından geçenleri tüm hücreleriyle yaşayan Xeyrî, "Hayır," diye inledi. "Fiziki varlığımı korumak için Apocuların dillere destan kahramanlıklarına laf getirtmeyeceğim!" O ne yapacağını düşünürken, karanlık, kayalıklara güneşi resmetmeye çalışıyordu. Oradan sağ çıkmasının başka bir yolu mutlaka olmalıydı.

Sağ kalmanın tek yolu, teslim olmak diye düşündü. Yanında ne silah vardı askerleri vursun, ne de bombası vardı kendinde patlatsın. Var olmaya karar verdiğinde, soğuktan donmuştu. O ıslak yüzündeki sakalları, bir anda kirpinin oklarına benzedi. "Düşmana teslim olmak..." Hem de acı çeksinler diye arkadaşlarını yaralı bırakanlara teslim olmak... Akıl karı mıydı gerçekten. Evet, o, tüm bunlara rağmen sağ kalıp sırf arkadaşlarının akabetini duyurmak için teslim olacaktı. Kimin ne diyeceğinin önemi kalmamıştı artık. Teslim olacaktı ama nasıl bir teslimiyet olmalıydı bu? Adı teslimiyet olunca şekline ne gerek vardı? Mayınlı arazide yürüyen birinin, bir kıvılcımlık umut ve arayış çırpıntısından başka şey değildi, teslimiyete ad aramak. Ama arkadaşlarını 'yaşatmak' için buna zorunluydu. Türk ordusu basına vermez ve o da ölürse üstleri örtülecek, belki de kemikleri bulunduğunda tarih müzesine kim oldukları belli olmayarak gireceklerdi.

"Nasıl bir teslimiyet?" sorusuna ilk tepki ikiye ayrılmış kişiliğinden geldi: "Boynunu bükecek, moralsiz, çaresiz bir şekilde yürüyeceksin." Bu düşünceye refleksif olarak hemen tepki gösterdi, "Olmaz," dedi; "Ben devrimciyim, gerillayım, militanım. Buna göre davranmalıyım." Deniz Gezmiş'in mahkemedeki yürüyüşünü televizyondan gördüğünü hatırladı. Tutsaktı ama ne etrafındaki askerleri takıyordu ne de onun yaşamı hakkında karar verecek hâkim ve savcılar umursuyordu. Tutsaklığına rağmen, özgürdü. Güney'de, kendi imkânlarıyla çıkardıkları dergilerdeki Kemal Pir'in resmi ve onun üzerinde okuduğu yazılar düştü aklına. Kemal'in kişiliği ve duruşu; heybetli, devrimci duruşun simgesi idi.

Hêlîn Dağı'nın karsız yamaçlarına bakıp; "Sen bana Hêlîn-Yuva olmadın, birazdan gelip beni öldürecekler. Ama hiç olmazsa benden sonra gelen arkadaşlarıma yuva ol, onları koru. Evimiz barkımız sensin, beni korumamışsan da arkadaşlarımı koruyabilir, onlara bağrını açabilirsin." Hêlîn genç gerillayı küçümsemiş olacak ki göğsünü gerdi. Genç gerilla ise şaşkınlıkla ona bakıyor, 'vereceği cevaba göre tavır sahibi olacağım' diye düşünüyordu. Hêlîn, "Bana yalvarırsan seni kurtaracağım," dediğinde genç savaşçı çılgına döndü. Küfredecekti. Neyse ki ağzını tuttu, küfürler boğazını aşmadan yutkundu. Suyula arasındaki sorundan kaynaklı uzun süreli hesaplar yaparak normal konuşmaya çalıştı; "Ölümden korktuğum için mi bana yuva olmanı istediğimi sandın? Bunlara tanıklık eden sen!" Parmağını salladı; "Sana yalvarsam düşmana da yalvaracağım." Hêlîn'in yamacının değiştiğini gözle görüyordu. "Bana acınacak bir haldeymişim gibi bakma Hêlîn. Sizden de bir şey anlamadım. Ne zaman dost olup koruduğunuz, ne zaman fırtınanıza maruz bıraktığınız belli olmuyor. Kurallarınız, bahar yağmurlarına benziyor."

Gerilla kurallarına göre keşif yapmalıydı ama keşif için hareketlenmekle kendisini deşifre edebilirdi. Zaten o kadar gücü de kalmamıştı. "Demek ki hiçbir kuralda mutlaklık yok. Zaman ve mekâna göre değişim, esnek bırakılmış bir olguydu. İlk defa o gün akrep ve yelkovan hızlı akmıştı. Saat üç olmuş, bir skorsky daha vadinin üstünde diğer skorsky ile tur atmaya başlamıştı. Xeyrî, kendi sesini duyabilecek kadar güçlü bir kahkaha attı; "Vay be, bir yetmedi, şimdi iki skorsky ile beni arıyorlar." Sevinci uzun sürdü. "Demek ki düşman iyi şeyler de öğretiyor. Sayesinde kendimi de, içinde olduğum durumu da daha iyi anladım."

Türk ordusunun ahlak dışı savaşını biliyordu gerilla. Uzaktan görünen ya da bilgisi alınan bir gerilla biriminin noktasına direkt gidildiği görülmüş bir iş değildi. Tesadüf olmasa asker direk

etmiyordu. Düşündüğü ve yaşadığı tek şey öldüğünde şehîd ilan edilmekti.

Oradan gidecek hali yoktu. Gidebilse bile o karda ve operasyonda nereye gidecekti? Suyu zaten geçememişti, en iyisi yerinde tetikte beklemekti. “Beni görecek ilk askere bir şarjörün içindeki tüm mermilerimi sıkıp o asker şahsında bir orduyu vuracağım.” Bu ona mantıklı geldi, “Şehîd ilan edilmemin yolu olarak en az bir asker öldürmeliyim,” diyerek planını böyle kurdu. O zaman basın, “Diyarbakır-Kulp kırsalında çıkan çatışmada bir askerimiz şehîd oldu, bir terörist de öldürüldü, diye diye dünyaya duyuracaklar.” Düşündüklerini kafasında canlandırıyor, hafifliyor, çektigi zorluklardan sıyrılıyor, yüzü gülüyordu.

Mekanizmanın iğne kütlesindeki mermiyi tekrar kontrol etti. Dizleri üzerindeki silahının emniyetini açıp, her şeyin saniyelik gelişebileceğini hesaplayarak kıyametin kopacağı mahşeri saniyeleri bekledi. Ama o anlar bir türlü gelmek bilmiyordu. Öyle bir dalmıştı ki bilinmezlere; geçen saatin hızına yetişmemiş, fark bile etmemişti. Midesi ise, ona verilen sözü hatırlatarak şeker istiyordu. Xeyrî cebinden çıkardığı şekeri soyup avuçlarına aldı, bir şekere bir de üstünde onu arayan helikoptere bakıp, “Ahmak adamlara bak! Onlar sabahtan beri beni arıyor, ben de onlara bakıp şeker yiyorum” dedi.

Birazdan ölecekti. “Bu kez kurtulur muyum acaba?” diyerek bir umut mu arıyordu? Kendine örnekler verdi, ölümden geçtiği anları birer birer kafasında canlandırdı. Ama bu sefer farklıydı ve kurtulabilme ihtimali yoktu. O da planlarını bozmamaya karar kıldı.

Ölümü bekleyen genç gerilla gülümsüyor, “Bu da iyidir,” diyerek seviniyordu. “Karda soğuktan donarak şehîd düşeceğime, açlıktan kırılacağıma, savaşarak ölmek; bir gerillaya yaraşır biçimde son nefesimi vermek, seçim olaksa en iyisidir,” diyordu. Ölümü bekliyor, ama yaşıyor; yaşamın ortasında durmuş oturuyordu ama birazdan ölecekti.

İçinde bulunduğu mağara, matem havasından boşandı, güneş, gecede doğmuş gibi içi aydınlandı. Tüm acılarından sıyrılıp coştı. Deniz Gezmiş gibi askerleri umursamadan yürüyecek, Kemal Pir’in zindanda yaptığı gibi davranacaktı. İki subayın arasında kocaman bir yürekle dikilecek, ona bakan askerlere göğsünü gere gere bakacak, sanki o değil de onlar esirmiş gibi duracaktı. Ve savaş esiri olarak helikoptere bindirilecekti. O an Kemal Pir’i, Hayri Durmuş’u ve Mazlum Doğan’ı anlamıştı. Daha önce anladığını sanmakla yanlışmıştı. Kemal Pir’in “Ölebiliriz ama esir olmayız,” sözü tam da şimdiki pratiğine denk düşüyordu. Dört duvar arasına hapsedilmiş bir bedenin nasıl özgür olabildiğini şimdi daha iyi anlıyordu.

“Düşman, beni esir olarak götürcek ama düşünce ve duygularımı teslim alamayacak. Ne olursa olsun Kürtlüğümün vazgeçmeyip, militanlıktan geriye adım atmayacak, irademi onlara teslim etmeyeceğim. Düşüncem, zorluğa, talana, baskıya karşı boyun eğmeyen bu dağlarda; yüreğim ise metrelerce yerin altındaki bu mağaranın içinde, ruhum olan yoldaşlarımın yanında kalacak,” dedi. O anda özgür bir insanın heyecanını yaşıyordu. Belki de ömründe ilk defa o cehennem ıstırapı çektiği yerde insan olduğunun, özgür olduğunun farkına varıyor ve yaşamdan hiç almayacağı kadar haz alıyordu. Demek ki özgürlük mekânsızdı, adresi, beyin ve yürekti.

Kendisini Amed’e götürceklerini kurguluyor, sonrasında olabilecekleri hayal etmeye çalışıyordu. Masanın bir tarafında o, bir tarafında sorgucu subay olacaktı. Xeyrî ona, “Evet komutan bey! Büyük bir devletiniz, büyük bir ordunuz var. Yoldaşlarımı öldürdünüz. Bugün beni de öldürebilirsiniz. Ama şunu unutmayın ki hiçbir son, yeni başlangıçları sonlandıramaz. Size rağmen bu halk özlediği özgürlüğü elde edecektir,” diyeceğini tasarlardı. Fikirlerini son kez toplardı. “Başka neler olabilir, ne yapmam gerekebilir,” diye düşündü. “Devrimci tutumun dışına çıkmamak için her şeyi hesaplamalıyım,” diye geçirdi içinden.

Yoldaşlarına ihanet etmediği gibi, onlara, çocuklarından daha iyi bakan halka da ihanet edemezdi. Soruşturmadaki Subayların sorularını yanıtlıyordu kafasında: “Sason bölgesine yeni gittiğimden, arkadaşlar, ilişkilendikleri insanları bana tanıtmadılar. Dorşin’de ise

fiziksel zorlandığım için, arkadaşlar, sanırım kaçma ihtimali vererek evlerin içine götürmediler beni.” Türk ordusu onu öldürseydi de başka bir cevap alamayacaktı. Demek ki, özgür bir Amed’e gitmeyi planlarken, hayallerinin şehrine tutsak olarak gitmek de vardı. Helikoptere bindirilmişti, hayalinde özgürlükte gideceği Amed’e tutsak olarak giderken, Amed ne kadar da iticiydi. O dem¹ anladı ki amaca ulaşmak için araç ve zaman; amaç gibi temiz olmalı, ona uymalıydı.

Bir ara iktidarın gerçek yüzünü fantastik bir şekilde anlatan Yüzüklerin Efendisi’ni DVD’den izlediklerinde Rêber’in, “Xeyrî sen seçilmiş bir insansın,” dediğini hatırladı. “Doğru muydu acaba?” Bunun için mi sağ kalmıştı? Yoksa her şey görünmeyen güçler tarafından bilinçli mi planlanmıştı? “Seçildiğime göre hapiste kendimi çok geliştirmeliyim. Zindanı eğitim yeri olarak kullanmalı, düşmanın mağlubiyet alanına çevirmeliyim. Madem Rêber bana ‘sen seçilmişsin’ diyordu, ben de bunun hakkını vereceğim,” dedi.

Kısa bir süre sonra, biri onu dürtüyormuş gibi kendine geldi. Yüreğinde kopan fırtına, onu, sığınağı ve dünyayı yerinden söküp görünmezliğe kadar uzağa fırlatabilen bir şiddetteydi. Küçük bir çocuğun sızlanmasına benzer bir ses çıkarttı. Öfkeyle yumruk yaptığı elini kayaya, “Teslimiyete hayır!” der gibi vurdu. Ne kanayan elinin ne de acısının farkındaydı. Kanı çamurlu kayanın suyuna karıştı, kafasının üstüne damlıyordu. Kendisine acı mı çektirmek istiyordu...?

“Arkadaşlarıma saniye saniye acı çektiren düşmana nasıl teslim olurum? Ne çıkar kimse bizim yaşadığımızı bilmezse, ne çıkar bu cehennemi nasıl cennete çevirdiğimizi duymazsa, ne çıkar parti bizi şehit ilan etmezse? Ne çıkar?” İçinde kopan depremin sesi dışarıya yansısı, tüm evreni yerinden sökecek ve yaşam adına ne varsa bitirecek kadar yakıcı bir seslenişti. Şimdi ise, salt içinde cereyan ettiğinden yüreği lime lime parçalanıyordu. “Teslim olmayacağım” dedi. Dişleri birbirlerine kenetlenmiş, yüz hatları

bulurlar cenazelerini. Beni ise kimse tanımıyor, cenazem kaybolursa “ihamet etti” diyecekler. “Şu işe bak!” dedi kendi kendine. Sesli konuşuyordu; sesini ise salt kendisinin duyabileceği kadar yükseltiyordu. “Düşman beni öldürüp bir yerde gömerse şehit ilan edilmeyeceğim.” Hey sen, evet sen, sana diyorum sana, bir gerilla için bunun ne demek olduğunu biliyormusun.

Geçmiş yaşamında köyünün çocuklarını, ağaçlarını, toprağını, hayvanlarını, evcilik oynadığı kızları, sularını, oyunlarını sevmişti. İsmi ürkerek duyduğu şehirlere yabancıydı. Köyünü bırakmak istemese de ne o derdini anlatabilirdi ne de ailesi onu anlayabilirdi. Anlasalar da yapacak bir şeyleri yoktu, askerler köylerini ateşe vermişti. Timoq’ın mezarısı Sêbanê alev alev yanıyordu; evlerden göğe yükselen ateş, köyü cehenneme çevirmişti bile.

Gittikleri şehir yaşamını yaşamaya değer görmedi. Kurtalan’a birlikte göç etmiş köylülerin birkaç çocuğuyla oynadığı misket oyunları da olmasa, orasını da unutacaktı. Köylerinde yaktıkları naylonları eriterek misket yaptıklarında, onlara ruh katılmış oluyor, başka bir zevk veriyordu. Şehirdekiler ise hazır camdan, içi görülenlerdendi. Ama gerçekte içleri bomboştu. Okuduğu medreseden kaçıp Mersin’e firar ettikten sonra daha çocukluk yıllarında yaşam yolunu kendisi belirleyecekti. Medrese yaşamından kopmasıyla ailesi tarafından reddedilecekti. Kurtalan’ı sevmemiş, medrese yaşamını benimsememişti. Çekici İstanbul’u bunaltıcı, zehir zemberek görmüş, nefret ederek PKK’ye katılmıştı. İsteddiği ve sevdiği yaşamı ve insanları burada bulmuştu. Alışılmış yaşamları reddettiği için ‘akılsız’ damgası yemişti. Tüm bunları boşa çıkartmanın tam da zamanıydı. Bunu da burada ölümüyle kanıtlayacak, asıl amacının onurlu bir yaşam arayışı olduğunu ispat edecekti. O da şimdi şehîd olmaktı, ne var ki şehîd düşse bile ihametçi ilan edilecekti.

Her gün soğuktan donma tehlikesi geçiren genç gerilla, sıcağın patlayacak bir hal aldı, alnında ter damlaları boncuk boncuk birikti. Şimdi tüm yaşamı pamuk ipliğine bağlıydı. “Her şey bu kadar mı basit?” dedi. Yalnızlığa lanet okudu, açlığı, soğuğu unutmuş, insan ya da canlı görmeyi düşünmüyor; arkadaşlarına ulaşmayı hayal bile

¹ Zaman.

Son anlar

Başlangıcın sonsuzluğu kadar uzundur

Türk ordusunun tenekeden tekniği, üstünde, teslim olması için tur atıyor, askerler izini sürüyordu. İçinde korkuya dair hiçbir şey kalmamıştı artık. Cesaret denen şeyi tüm hücreleriyle yaşıyordu.

Önceden namluya mermi sürmüştü. Mekanizmayı tekrar çekti. Mermi namludaydı. “Yanımda bomba olsaydı,” diyerek hayıflandı. “Ax keşke olsaydı,” dedi tekrar. Mermi patlamasa bombayı kendisinde patlatacaktı. Türk ordusunun eline geçeceğine bombayla parçalanmak, geçmişte birçok arkadaşının yaşadığı kahramanlıklardan sadece biriydi.

Saatlerdir skorsky havada izlerin sahibini arıyor, çemberini genişleterek Kelasor’dan Toros’a, Toros’tan dönüp Hêlîn Dağı’nın üzerinden alçak uçuyordu. Genç gerilla, kimsenin duyamayacağı bir biçimde güldü: “Silahlı bir Kürt çocuğundan ne çok korkuyor devlet!” “Paraları gidiyor” diye de sevindi sonra.

Operasyona çıkan askerler izini bulabilecekler miydi? Dağı, taşı, karı, karda çıkan izleri, askerlerin o anki psikolojilerini hesaplıyordu. Çünkü o an yaşamının son anı olabilirdi. Son anların, yaşamların toplamı ve sonuçları olduğunu pratikten zaten anlamış kadar tecrübeliydi. Yaşam nasıl şekil alıp devam edecekse ölüm o şekliyle gelebilirdi. Ya da yaşam tercihi, sonu belirliyordu.

Hayatın son anları aslında kocaman bir ömür, büyük bir dünya gibiydi. Bir dakikaya bir ömür sığıyor, bir ömür kısacık bir anda yaşanıyor. Dünya da yüz yıl bile yaşarsan aklına o kadar şey gelmez. Ne kadar yemin bile etsen o an kadar net olamazsın, çünkü o anda yaşam ile ölüm arasında sıkışmış bir bedendi genç savaşçı.

Ölürse basına verilecek miydi? Türk medyası ne diyecekti? “Arkadaşlarımın şehadetine ben tanık oldum. Peki, benimkine kim tanık olacak? Diğer arkadaşlarım yıllardır Kuzey’de ve tanınan arkadaşlar. Onlar için şehit düşmüşler denilmese de ihanet ettiler denilmeyecek. Nimet ya da Çeko araziye iyi tanıyorlar, mutlaka

gerilmiş, tüm bedeniyle bir noktaya odaklanmış gibiydi. Cansız kalan gözleri, kör karanlıkta ölümden sonra aydınlatıldığı bir yeri izliyordu sanki. Rüzgar arada bir mağrayı baştan sona yalıyor, kan kokusunu dolaştırıyor, soğuğuyla nefes kesiyordu. Dışardaki kar eriyor, kayalığın duvarından süzülerek zemine, Xeyrî’nin kafasına ve cansız bedenlerin üstüne damlıyordu. “Etimiz çürüyüp kemiklerimiz eriyebilir, hayvanlar bile bizi bulmayabilir ama vicdanım rahat, onurluca öleceğim. Varsın parti de, halk da, bizi ‘ihanetçi’ bilsin. Beynimin her hücresi ihanetçi olmadığımızı biliyor. Onurumla yaşadım, yoldaşlarıma bağlılıkla öleceğim. Teslim olan değil, direnen Kürd’ün soyundan geldiğimi tarihe yazacağım.” Bunları düşünürken, kendisini nasıl öldürteceğini de planlamaya başlamıştı bir yandan. Zaman daralıyordu. İçinde bulunduğu durum ise, bu sessizliğin uzun sürmeyeceğini ona kavratacak kadar gerçektir.

Zihniyle karanlığı yararak, olabilecekleri düşünmeye başladı yine. Ellerindeki feneri vücuduna namluyla birlikte tutup, “Teslim ol!” diye bağırdılar. Xeyrî, “Elimde bomba var, yaklaşırsanız patlatırım!” dediğinde öldürüleceğini biliyordu. Zaten daha sözcükler ağzından çıkmadan, üstüne yağmur misali mermi yağdı. Paramparça olan vücudundan, akan kanın verdiği acıyı yaşadı. Ölümü tattı, çürüyüp yeryüzünden silindiğini fark etti. Sevdiklerini bir daha göremeyecekti ama yoldaşlarıyla birlikte öldüğünü bildiğinden, can vermesi zor olmamıştı. “İhanet ettiler,” diyeceklerin fısıltılarını duyduğunda, kan kusan gibi oldu ama bir daha yeryüzüne gelmeyecek ve kimse de burada öldüklerini bilmeyecekti. Hayallerini gerçekleştirmeden ölmüş ama zerre kadar pişmanlık hissetmemişti. En son gözlerini kapadığında yoldaşlarından ayrılmadığı için sevinçliydi. İhanete ölümüyle cevap olmuştu.

Dakikalar içinde; önce Önderlerinin zehirlenmesiyle nasıl intikam ateşiyle dolu olduklarını partiye anlatmak için tuvalet pisliğine girdi, oradan vazgeçti. Sonra savaş esiri olduğunu hayal etti, en son da yüreğinin sesini dinledi. Bu kısacık sürede sorgu masalarına oturdu, hapishanelere girdi, Kemal Pir’in yanına gidip eğitim gördü, geri geldi. Deniz Gezmiş’le karşılaştı, onun gibi yürüdü, İstanbul’a seyahat etti, orada namertlikle yüzleşti, çocukluğuna yol

aldı, okuduğu medreselerin sıralarına oturdu; ailesini, köyünü anımsadı. Teslim olmamak için, öldürölmek için planlar yaptı. Küçük bir çocuktu, büyüdü. Saçları hala siyahtı ama ihtiyar oldu, o ana 20 yıllık bir ömrü sığdırdı, yaşlandı, öldü, kaç kez öldüröldü, tekrar tekrar dirildi. Her bir yoldaşının inlemesiyle küçük yüreğı parçalara bölündü. Ama gittiğı her yerden o mağaraya döndü. Hala karanlığın ortasında bir kaya çatlağının içinde donup kalmıştı. Ne ses çıkıyor ne de gelen oluyordu. Çıldırarak üzereydi.

Yoksa beyni ona kötü bir espri mi yapmıştı? Belki de kabustu. Ama bu rüya da olsa çok uzun sürmüştü.

Elindeki doksan dokuzluk beyaz tespih tanelerinin üzerinde Arapça ‘Allah’ yazılmıştı. Dudaklarının arasından çıkan fısıltıdan değil, geçmişte medresede okuduğundan, karşısında beliren adamın salavat getirdiğini anlıyordu da, bu karanlıkta bu adamın ne işi vardı burada? Beyaz sakalları gamzelerini saklayıp göbeğine yetişmişti. Cübbesiyle gizemli, daha çok da bir şeyhe benziyordu. Buraya gelmesini neye yormalıydı? Ölmüş de sorguya mı çekiliyordu? İyi de, gelenlerin Münkir ile Nekir olması gerekiyordu. Azrail’e de benzemiyordu. Bir an, “Vahi mi getirdi?” dedi ve ardından ağzından hemen, “Haşa,” sözcüğü çıktı. Yoksa Tanrı’nın onu acılarıyla baş başa bıraktığını sanması, yanılığ mıydı? Yaşlı adam, genç gerillanın kafasından geçenleri okuyormuşçasına, “Oğlum, artık öleceksin, tövbe et!” dedi. O kadar kesin söylemişti ki, inanmaktan başka çaresi yoktu. Cevabını bekler gibi yüzüne bakıyordu. Kaygılı olduğu susmasından ve çektiğı tespihin tanelerini tutarak, dudaklarının kıpırtısız bekleyişinden belliydi.

Xeyrî düşünüyordu. Tövbe ederdi de, neyi yaptığından pişman olmalıydı bilemiyordu. Çocukluğunu Allah’a adamamış mıydı? Medreseden kovulacak kadar hem de. Okuduğı yerlerde köyün ileri gelenlerine karşı bile İslam’ın doğrularını savunmamış mıydı? Hiç görmediğı insanlar için devrimci olmamış mıydı? Adama döndü. Bir karar vermişti. Ama yüzü, verdiği kararı hissettirmiyordu. Kaşları çatık, yüz hatları sert, ölüme meydan okuyan bir şövalye gibi şahlandı. At sırtında saldırıya geçmek için, rüzgârı yardığı kılıcını kınından çekti, ölüme meydan okur gibiydi. “Devrim yapmak,

insanlara güzel yaşamı getirmek için savaşmak! Bu yaşamı seçtiğim için cehenneme dahi gitsem, tövbe etmiyorum!” deyince adam sönen bir mum gibi ortalıktan kayboldu.

Beyaz cübbeli adam da gitmiş ama hala aşağıya inen olmamıştı. Xeyrî, zihninde belirenlerden korkuyor, belirsizliklerle dolan karanlığa bir şeyler resmedemiyordu. “Yerimiz deşifre olacak bir yer değildi. Türk ordusunun genelkurmayı Yaşar Büyükanıt bitmez tükenmez planlarını açıkladıktan sonra, HPG Ana karargâh Komutanı Bahoz Erdal, büyük telsizden genel güçle konuşmuştu. Türk ordusunun araziye hâkim tepelere küçük birimlerini kar elbisesiyle konumlandığını, araziye denetleyerek gerilla güçlerinin yerini tespit ve imha etmek için planlar yaptığını söylemesinin üzerinden kaç gün geçmişti ki? Her gün çıktıkları keşifte bu birliklere mi görüntü vermişlerdi acaba? Karşılarında dışarı çıkarken görüntü verecekleri tek yer olan Helîn, dostça karşılarında duruyordu. Ama gerekmedikçe dışarı çıkmıyor; keşif için çıktıklarında da kar elbiseleri ile gidip oldukça dikkatli geri dönüyorlardı. Helîn’de asker birimi konumlanmış olamazdı, olsa bile gerillanın oraya görüntü vermesinin imkânı yoktu. Bilal ile Botan hazırladıkları mayın devrelerini denerken, cihazların düğmesine basmışlardı. Bundan mı yer tespit edilmişti? Bu da olamazdı. Genç gerilla tatmin olmuyordu.

Aklına başka ihtimal geliyor ama sormaya korkuyordu. Asıl korku, insanın iç dünyasında duyumsadığıydı. ‘Acaba’larını üst üste, üç dört kez tekrarladı. Korkarak ve acı çekerek, “İçimizden biri mi?” dedi. İntemeleri hatırladıkça böyle bir şeyi hiç düşünmemiş ve söylememiş gibi sustu. Kendini suçlu hissediyor, “Nasıl böyle bir şey düşünebilirim?” diyordu. Kendine hâkim olamadı, Mereto kafasında belirdi. Suratına yediği şamarla susan çocuk gibi sustu. Düşüncesinden, ardına bakmadan son nefesini tüketirmiş gibi kaçtı.

İlk mermi Mereto’nun ranzasının üstünden gelip Serhat ve Rêber’e geliyordu. En mantıklı ihtimal buydu ama mantığı bunu kaldıramıyordu. Ne düşünebilirdi ki? Düşünmeye nasıl cesaret edebilirdi? “Allah’ım nedir bu?” diye isyan etti. “Eğer varsan ve

gerçekten yaratansan, bana yardım et.” Dayanamıyordu artık, gidip bakacak, her şeyi anlayacaktı.

Tutunduğu yerden kendini aşağıya bırakmaya çalıştığında, tırmandığı kayanın üstünden yuvarlanıp yere çarptı. Şimdi kurumuş odun parçası gibi yerde kımiltısız yatıyordu. Hareket edemiyor, ayağa kalkamıyordu. Kafasında tasarladıklarını yapabilmek için bedenine söz geçirmeliydi ama donmuş fiziği kelimeleri dinlemiyordu artık. Tüm bu olanların bilincine varamıyordu. Tüm bildikleri yok olmuştu adeta. Gözleri açık ama kıpırtısızdı. Taş zeminde uzanmış ruhu bedeninden sıyrılıyordu. Zaten yeterince canı çıkmıştı. Şimdi sessizce ruhunun beden kafesinden çıkmasını bekliyordu. “Ama yok, hayır, önce olanların gerçeğini bilmeliyim, belki de uzun bir kabustur bu” diye düşündü bir süre. Kendini tamı tamına ikna edince, uzanmış halde egzersiz yapmaya çalıştı. Açıp kapattığı elindeki kan ısındı. Isısı gittikçe tüm vücudunu sardı. Ayağını kendine çekmek istedi ama bacağı tutmuyordu. Isınan elinin yardımıyla bacağına da hareket ettirdi. Bir zaman sonra ayağa kalkıp kayalıklara tutanarak yürüdü. Adımlarını zor atıyor, yere çakılmamak için elleriyle tutunuyordu. Kanalı bitirdiğini kolunu boşlukta gezdirince fark etti. Merdivene doğru yürürken ses çıkartmamaya dikkat ediyordu. İlk indiğinde olduğu gibi, ayağı tekrar boş benzin bidonlarına çarpınca yankısı mağarayı doldurdu. Gürültüden merdivenin yanına geldiğini anladı. Elini attığı bir merdiveni tutup çıkacaktı ki, tek elinin tutmaya gücü olmadığını fark etti. İki eliyle merdiveni tutup çıkacakken, fısıltıyla bir sesin, “Serhat,” dediğini duydu. Genç gerillanın yaşadıkları baştan sona, sondan başa tekrar canlandı. Bu da neydi? Gerisin geri gidip içinde gizlenmeye çalıştığı kaya yarığına tekrar girdi. Alnıyla kayaya tutunarak yere düşmemek için beklemeye koyuldu. Ama neyi bekliyordu, daha ne kadar sürecekti bu işkence ve ne olacaktı?

‘Serhat’ diyen ses, pusuda durmuş, onu bekleyen bir subayın sesi miydi? Aklından kovduğu düşünce, yine geri geldi. Olanlar başka nasıl izah edilebilirdi ki? 2004’te askerlik yaptığı birliğinden kaçıp gerillaya katılan Serhat, ajan mıydı? Askerlikten kaçması oyun muydu? Olabilir miydi? Türk ordusunun savaştaki kural tanımazlığını, arabaların arkasına bağlanarak teşhir edilen gerilla

bir damla kan akmazdı. Yer sallansa bile oldukları yerde çakılı kalmış, tek adım atamaz olmuşlardı. Ortalık duruldu, bu kez de askerlerin içindeki patlamanın tozu dumanı yeni bir harabe oluşturdu. Mereto hemen hareketlendi, bu kez tek başına mayınları aldı gitti. Komutan bir şey diyecek gibi oldu, diyemedi, durdu. Mereto iki mayını daha kanalın içine bıraktı. Karargâh noktasında durmuş askerler de olanları izliyorlardı. El yürekten kopunca ikinci kızıl kıyamet koptu. Bu kez patlama daha şiddetliydi. Yerden alevler semaya yükseldi, gökteki bulutlar kurudu, eridi. Suları havada asılı kaldı. Güneş battı, gündüz gece gibiydi. İç karanlık gözleri kör etmişti.

Büyük bir yarık açılmıştı. Bir patlama daha gerekliydi. Ama patlatılması gereken yerin altı boştu ve patlatılsa taş parçaları gerillaların içinde yattığı sığınığın içine, onların cansız bedenleri üstüne düşecekti. O zaman yine kısa bir tartışma oldu. Katılan oldu, katılmayan oldu. Ama emir komutanın elindeydi, o ne derse o olacaktı. “Son kez de yap şunu,” dedi komutan Mereto’ya. Söylerken bile sesi karıncalıydı, korkarak konuşuyordu. Mereto, “Hemen,” dedi. Hareketlendi, kemiğe koşan köpek gibiydi. Merak, korku, heyecan, sevinç, titreme almış başını yürümüş, benliğini sarmıştı. Son mayın da yerleştirildi. Mayının kumandası yine Mereto’nun elindeydi. Parmak kalktı, mandalı bir okşadı iki okşadı, değdi kalktı, bıyıkları oynuyordu. Sakin dursa da açık alnında soğuk ter damlaları birikti. Onları koluyla sildi. Yanardağın patlamasına benzer bir görüntü oluştu. O sese çılgılık, bağırışıma, haykırış eşlik etti. Ortalık duman oldu. Gri, mavi, kırmızı, siyah, kocaman kütleler halinde dumandan kümeler oluştu. Barut gökten yağıyordu. Barutta kan kokusu vardı. Kan kokusu ağırdı, ölüm kokuyor, baş döndürüyordu. Başın gövdelerden kopması kadar korkutucuydu. Yıldızlar kan gibi yere damlıyordu. Kar kızıla boyandı. Parçaların çoğu alta indi, cansız bedenler parçalanıyordu.

altında ezilen kar, iç içe geçip nefessiz kalarak boğulur gibi ses çıkartıyordu.

Az ileride durduğu yer, Bilal ve Botan'ın mayın döşediği alandı. Beş kiloluk yağ kutusuna konulmuş mayın patlatılsa, adam param parça olurdu. Bastığı yerin altında olanları bir bilse konuşması boğazında düğümlenir, olduğu yere çivilenirdi. Ama mayın basmalı değildi. Kumandayla uzaktan patlatılması gerekiyordu. Mayının kumandası da hayatını kaybetmiş gerillaların kaldığı sığınağın içindeydi. Komutan, yönünü Hêlîn'e çevirdi, telefonu alıp konuşarak kısa kısa anlattı ve geri geldi. Onun olduğu yerin tam hizasına düşen Eskar suyunun dibinde, yaralı kurtulmuş gerilla vardı. Aralarındaki mesafe kuş bakışıyla yarım saat ya var ya yoktu.

Telsizle bir helikopter Amed'e yönlendirildi. Bir zaman sonra helikopter, sesinden sonra görüldü. Kelasor ardından tapınak noktasının üstüne gelip halatla patlayıcıları bıraktı. Mayınlar patlamaya hazır kumandalıydı. Mereto'yla iki asker mayını alıp sığınağın giriş kısmına bıraktı. Yüzünde insana dair tek bir duygu belirtisi yoktu Mereto'nun. Askerler korkuyordu, bir an önce her şey bitsin de geri dönsünlerdi. Gerillaya ilk defa bu denli yakınlaşmışlardı. Ya biri sağ kalmışsa ne olacaktı? Sağ kalmamışsa da gerilla cenazelerinde kendi ölümleri de olacaktı. Herkes sığınağın ağzından çekildi. Telho; nasıl olsa yaralı gerilla bir yere gidemez rahatlığıyla sığınağın patlatılma anına tanık olmak istediğinden oradaydı. Bir müddet sonra kumandanın mandalina basıldı. Yerin altında kopmuş zelzelenin yeryüzüne inmesi gibi ortalık darmadağın, toz duman oldu. Gümbürtü diğerlerini kat be kat aştı. Büyük taş parçaları yuvarlandı. Göz gözü görmez oldu. Yer sallandı, gök sesle çalkalandı. Yeni bir kıyamet kopuyordu. Sığınağın etrafındaki karın çoğu patlamanın sıcaklığıyla eridi, su oldu. Su kar oldu. Kar ağlıyordu, gözyaşları toprağa düştü. Toprak onu kabul etmedi, küçük küçük su gölcükleri birikti. Tüm bunlar Dorşîn'de oluyordu, dünyanın ise hiçbir şeyden haberi yoktu.

Ortalık sakin olunca patlamanın etkisi açığa çıktı. Delik birkaç kaç metre genişlemişti ama giriş kısmına daha çok vardı. Herkes yerinde çivilenmiş gibi hareketsizdi. Öldürsen çıt çıkmazdı, kessen

cenazelerinden biliyordu. Bu görüntüler çocuk hafızasında çok tazeydi, kendi gözleriyle görmüştü. Bunu da çok rahat yapabilirlerdi. Bu da taktik miydi?

Serhat, genç gerilladan bir yıl sonra katılmasından olacak ki onu biraz kıskanıyordu. Kıskançlığı, kendisine karşı öfkeye dönüşmüş, “Neden daha erken gelmedim?” diye yakınmıştı. Serhat ile yaşadıkları bu tek sorun, onları yakın kılmıştı. Genç gerilla, Serhat'ı gözünde canlandırdı; onu tanıdığı günden bu yana yaşamını sorgular gibi geçmişe gitti. Ayrıntılarıyla düşünüp en kötü ihtimalden giriş yaptı. Kırılsa dahi kırmamaya özen gösteren Serhat'ın yüzü, hep gülekti. Gülen gözleri sadeliğini ele veriyor, çocukmuşçasına saf yaşıyordu. Arkadaşlarına yardım eden, her zorlanana yetişen Serhat, ajan olamazdı. Mümkün değildi! Xeyrî duygularına güveniyor, “Yanılmış olamam,” diyordu. Serhat ajan olsa, dünya tarihi yeniden yazılmalıydı. Toplumun duygusal zeka tecrübesinin nesillerden nesillere aktarılması olanaksız olurdu. Ama o, Serhat'ı çağıran ses neydi? Yine aklına Mereto gelince; biraz tereddüt yaşadı. Sonra mermilerin onun ranzasını geçip alta geldiğini hatırladığında, böyle düşündüğü için kendine kızdı. “İlk ölen o olmalı, hiç sesini de duymadım.” Bir daha böyle düşünmeyeceğine yemin edip, sustu.

Artık hiçbir şey hissetmiyordu. Yaşıyor muydu, ölmüş müydü, akıllı mıydı deli miydi, kâbus muydu gerçek miydi, belki de hayal görüyordu ama o; ayırt edemiyordu. O ıslak ve çamurlu kayalıklarda donmuşsa da soğukluğu hissetmiyordu. “Gideceğim,” diye sayıkladı. “Düşman pusuda da olsa gideceğim, hayal de olsa gideceğim.” Kendini yere bıraktı. Ama bedeni yere çarpmış gibi bir acı hissetmedi. İlerleyip merdiveni bulunca çıkmaya başladı. Basamak basamak ilerleyip, sallanan halatla kayalıklara çarpa çarpa yukarı çıktı. Yerinde olan kapı ağzındaki battaniyenin arkasında yanan cılız lûx ışığı mutfığa süzülüyordu.

Genç gerilla, bu düşüncelere dalmışken, skorsky helikopteri üstünden geçmiş, Sumertax köyünün üstünden tur atıp tekrar vadiyi kontrol etmek için geri dönmüştü. “Bugün su içmek için bile ayağa kalkmayacak, sigara içmeyeceğim,” der demez kulakları sağır edencesine büyük bir patlama sesi mağara tarafından geldi. “Bu patlamalar da neyin nesi, neyi patlatıyorlar ki?” dese de her bir patlamada üstüne dev kayalıklar düşüyor kadar yaralanıyor, yüreği depremler sonrası harabeye dönmüş şehirleri andırıyordu. Skorsky, vadide dar bir çember çizerek hala tur atıyor, izlerin sahibini arıyordu. “Acaba etrafıma indirme yapılmış mı?” diye düşündü. “Hêlîn tarafına geçtiğimi tahmin etseler bile çıkardığım izleri takip eder, vadide kaldığımı anlayıp etrafıma gelebilirler.” Hayat onun için son çanlarını çalıyordu. İhbarcısı çıkardığı izlerdi. Birazdan o da ölümsüzlüğe yol alabilirdi ya da isterse teslim olurdu. Ama onun beyni direniş yöntemleriyle meşguldü. “İnsan ne durumda olursa olsun düşman yine düşmandı ve düşman düşmandı ya, düşmana teslim olunmaz” diye düşünüyordu.

Sığınağın etrafında harıl harıl ter döktüren bir tartışma almış başını gidiyordu. Tartışmaya kimi askerler de komutanın caresizliğinden katılmışlardı. Karın soğukunda kalmış askerin caresizliği, soğuğu unutturmuştu çünkü akıl ve yürek neredeyse, beden oraya sürüklenirdi. Şehirdeki planlama dağ gerçekliğine uymuyordu. Coğrafya yol vermez, asiydi. Bağrında sakladığı çocukları altına gizlemiş, üstlerini kayalıklarla örtmüştü. Dağlar gerillaları vermek istemiyordu. Mereto ve komutan tartışmanın sonunu belirleyecek planlamayı birlikte yaptı. Kimse aşağıya inmeyecekti. En sağlıklı yöntem buydu. Sekiz metrelik sığınağın giriş kısmı patlatılıp cenazeler öylece çıkartılacaktı. Sağ kalmış olsa, daha tedbirli bir yöntemdi. Bunun için büyük miktarda patlayıcı ihtiyacı olduğundan, komutan telefon ile bir görüşme gerçekleştirecekti. Kimsenin sesini duymayacağı bir yere doğru uzaklaşırken botları

Yakınlaşan helikopterin rüzgârı suyun yüzüne çarpmış tokat gibi olunca, bulunduğu taşın üstüne indirme yapacağını düşünerek silahının emniyetini açtı. Üstüne asker indirilirse helikopterin kapısı açılır açılmaz tarayacak biçimde pozisyon aldı. Hâki rengindeki helikopter, sesinden hemen sonra görüldü. Alçak uçan helikopter askerle dolu yükünü indirmiş, pilotların gözü aşağılarda onu arıyorlardı. Güçlü biri olsa attığı taşı helikoptere değdirebilecek kadar alçak uçuyordu. Kelasor’a doğru giden skorsky, Kelasor başından tekrar vadiyi kontrol etmek için geri döndü. Toros tarafından birkaç insan boyu kadar yükselen güneşin ışınları skorskynin camına vurmamış olsa, pilot rahatlıkla görülecekti. Gördüğü teorik eğitim bir bir kafasında canlanıyordu. O an, beyin mekanizmasının nasıl çalıştığını keşfetse de, beyni yorumunu sonraya bırakmak zorundaydı. Teknoloji dünyasında hiçbir bilgisayar sisteminin kopyalayamayacağı kadar bilgi depolayan hafıza, işlevsel oldu. Gözün görerek beyne gönderdiği hiçbir bilgi yok olmaz, gerektiğinde düğmesine basılan bilgisayarın içindeki belgeler gibi bir bir ortalığa dökülürdü. Skorsky helikopterin asker ve erzak sevkiyatıyla birlikte, keşif için de kullanıldığı üzerine bilgisi vardı. Bu teorik bilgiler helikopterin ona taraf gelmesiyle pratik gerçekliklerle birleşip onu görünür kılacaktı.

Uçtukları vadi üstünde etrafa bakan pilotların onu görmemesine olanak yoktu. Şimdi sihirler bozulacak, öyküler, hayaller çocukça bir duygu olarak bellekte kalacaktı. Karlar eriyip su olacak, Kelasor Vadisi’ne kan karışacak, su, kan deryasına dönüşüp Amed’e akacaktı. Birazdan ağaçlar haykıracak, misafirlerini götüren cellatlara öylece bakacaklardı. Bu yıl yapraklar bu acıyla açmayacak, buzlar olmayacak, artık karlar büyük dereleri taşırmayacak, kıtlık olacak ve bir daha acıkma olmayacaktı. Elleri artık üşümeyecek, gözleri ne doğan ne de batan güneşin muhteşem gizeminde umut ışığıyla parlamayacaktı. “Karanlığı çözmeden ölüp gideceğim,” diye korkmaya başladı. “Keşke sabah doğan güneşi gerilla arkadaşlarımla yaktığım ateş başında son kez izleyerek gitmiş olsaydım,” diye iç geçirdi.

Sen zılgıt çekerken Öldüğümü duydu mu ana?

Kelimelerle ifade edemeyeceği duygular yaşayan genç savaşı, misafiri olmadığı dağların derinliğinde, insan yaşamının ulaşılmamış benliğiyle, evren sırrıyla boğuşurcasına karanlık bir kuyuda, ışıksız bile olsa yıldız görünmesi için çırpınıyordu. Bu haliyle insan neydi? Nasıl tanımlanabilirdi? O kadar çok belirsizlikle iç içeydi ki, evrenle ancak izah edilebilir gerçeklikler sınırındaydı. Dışa vurumu, var olanı daha da muamma kılardı. Birazdan her şey gün yüzüne çıkarak değil, daha da kararmış bir halde yerin altında görünecekti. Bu evrenin bir yasası mıydı? Xeyrî bilemiyordu. İçte olanlar, kendini dışa vurmak için hazırlanmış, bir uyum içinde çalışma yürüten birer emir eri olarak mı çalışıyorlardı. Yoksa oluşumun yasası böyle miydi? Göğün gürlemesi dış yansıma isyan mıydı? Yerin dibinden kopan depremler, toprağın yüzüne itiraz mıydı? Gözümüze görünenler, olanların gerçekliğini örtmek için yanılsama mıydı? Belki de hiç bilmeyecekti, zaten o kadar karmaşık duygular yaşıyordu ki, avuçlarındaki dünyanın ayrıntılarında kaybolmuştu. Yanan yüreğinin ateşini besliyordu belirsizlikler. Çıksa mı, çıkmasa mıydı? Sesler, inlemeler, haykırışlar gerçek olsa çıldırarak ölmez miydi? Gerçek olsa ne zamana kadar burada kalabilirdi? Elini attığı, atacağı her basamak bir ömrün yaşına yaslanmış, ketum, belsiz yıllarına benziyordu. Benzerliği tıpatıp sonbaharın, üstü kar tutmuş, tüm renkleri gizlenen, dağlar gibiydi. Tüm benliğimizi, betona düşen şişenin parçaları gibi gelecek ömrümüze dağıtacak gerçekliğe doğru adım atarken, yürek atışımız kaç nokta şiddetindeydi bilinmez ama ona yürümek zorunluluğu ve çaresizliğinde, Newroz ateşinde dövülen çelikten olunmazsa, erimeye mahkûm olmak işten bile değildi. Her bir basamak, bir doğum kadar sancılı ve parçalanmış bedenlerin asitle eritilmesi kadar yakıcı olan sona yakınlaşıp seslendi. Boğazı kurumuştu. Yaşadıkları, sesinde vücut bulur gibiydi. Avazı çıktığı kadar bağırdı. Ama kendi sesini bile zor işitiyordu.

Komutan onları süzdü sert bakışlarıyla ama kızması gereken kendi askerleriydi.

“Ben giderim,” dedi Mereto. “Önce tararım içeriği, sonra inirim aşağıya, yaralı kalmışsa onu da öldürür çıkarım,” dedi.

Korucu beklenmedik bir biçimde, “Alçak,” deyiverdi.

Mereto kekeleydi, “Neee!” dedi. Askerlerin yanında süt dökmüş kedi gibiydi. Komutan ikisi arasında kalmıştı. Onlar olmasa buraya kadar gelemezlerdi, onlara muhtaçtı, dinleyecekti.

Korucu;

“Alçaklığın bu kadarı da fazla,” dedi. “Zaten yaptın yapacağını, bir de öldürdüm dediğin cenazelerimi tarayacaksın.”

Mereto;

“Tedbir,” dedi.

“Be hey namussuz, hepsini öldürdüm demedin mi?” Durdu, söylemezse patlayacak kadar kırmızıya kesmişti yüzü. “İnsan biraz da insan olur,” dedi, sonra sustu. Başındaki kır saçlarını örten gri şapkeyi kafasından aldı, etrafına bakınıyordu. Komutan baktı ki birbirlerine girecekler, sert bir tonda onları uyardı. Telho o ana kadar hep dinliyor, izlerin gittiği yöne bakarak düşünüyordu. Korucuya döndü, yüzü alaylı, ağzından salyalar akıyor gibiydi. “Sen çok mu namuslusun?” dedi. Korucu başını önüne eğdi, kafasını kessen tek damla kanı akmazdı. Olduğu yerde yığıldı bir daha da ayağa kalkmadı.

Xeyrî, tutuşan ağaçları tek tek ateşten çıkartıp duman yapmaması için doğrudan suyun içine atarak, ateşi söndürdü. Ayağa kalkmadan yerde sürüklenerek taşın altına sokuldu. Çantasını taşaya iyice dayayarak görünmemesini sağladı. Yerde gördüğü şeker naylonunu küçülterek bir taşın altına koydu. Dürbünü boynuna, kolunun altından geçirerek aldı. Raxtı belinde, her an her şeye hazır bir halde duruyordu. Kar elbisesini de giyecekti ki son anda vazgeçti.

“Sekizdi,” dedi Mereto. “O nöbetçiydi, ben onları vururken o da beni taradı, kaçtım,” dedi.

“Aslanım,” dedi komutan. “Sen merak etme, onu da biz öldürürüz.”

Telho ve korucular onlara yetiştii. Komutan kontra olan Telho'ya izleri gösterdi. “Bu iş senin,” dedi. “Kaçan terörist buralarda, fazla uzaklaşamaz, korkup helikoptere görünüp teslim olur. Olmasa da bir yere gidemez, sana emanet,” dedi. Telho sevindi. Kelle başı çalışıyordu. Kobra taarruz helikopterine ihtiyaç duyulmuyor olacaktı ki onlar merkeze geri gönderildi, bir daha istenmedi. Skorskyler havada izlerin sahibini aramak için dolaşacaklardı. Operasyon planlaması önceden netti ama izler yeni bir planlama gerektiriyordu. Bunun için zaman ve tartışma gerekiyordu. Ordu ağırdı, erken karar alıp uygulanması zaman alıyordu. Mereto, “Nettir” diyordu, “Diğer hepsini öldürdüm.”

Elleri tetikte birkaç asker başlarını eğerek namlularının hizasında önlerine bakıp ilerledi. Komutanları korkmayın dese de ilerleyen kendileriydi. Ayak seslerini en aza indirdiler. Botları altında kar eziliyor, ses çıkarıyordu. Ona da yavaşça basıldı. Avcı kolu birbirlerini savunarak ilerliyorlardı. Diğer askerler de onların savunması için taşların arkalarında mevzilenmişlerdi. Deliğin az yanına yaklaşp, NATO bombalarının pimini çekerek içeriye fırlattılar. Birkaç saniyede iki bomba yüksek şiddetle boğulur gibi patladı. Patlamanın yankısı sestten çoktu. Sumertax köyündeki askere bile ulaştı, onlar da korkmaya başladı. Telsizle sakın olmaları istendi. Ömürlerinde ilk defa gerillaya bu denli yakınlaşmışlardı. Çoğu askerin yüzü solgundu. Tereddütlü halleri gözlerinden okunuyordu. Silahlı Kürt çocuklarının dağla bütünleşmiş gizemine bu denli yakınlaşabilmek, orduda askerlik yapmış erlerin işi değildi. Ortalıkta çıt yoktu, bombaya karşılık verilmedi. Tüm askerler önce rahat bir nefes aldı. Ayaklandılar. Hiçbir tehlikenin olmadığına dair bir işaretti bu. Komutan öne atıldı, bazı timlere içeriye girme talimatını verince, sanki aşağıda onları pusuda bekleyen gerilla varmış gibi geriye çekilme başladı. Bir tek Telho ve Mereto öne atıldı.

Nefesi kesilmiş, boğazı kurumuş, sesi dışarıya çıkmıyordu. “Hevalllllllllll, hevalllllllll, hevalllllllllll!”

Sesine cevap erken geldi. Yaralı olduğu homurtulu çıkan sesinden belli olan biri, “Weee,” dedi, nefesi kesildi. Aldığı nefesini tekrar bıraktı. Bitirdi cümlesini; “Were,”¹ dedi. Daha önce alışık olduğu hiçbir arkadaşının sesine benzemiyordu. Tüm gerillalar birbirlerini seslenişlerinden tanıyabilecek kadar yakınlaşmışlardı. Nasıl olduğunu kendisinin bile bilmediği bir hızda ilerledi. Üstünden mutfığa yuvarlandığı merdiven boşluğunda elini gezdirirken, gözü battaniye arasından sızan lüks ışığındaydı. Lüks yandığına göre arkadaşları kalkıp yakmışlardı. “Demek ki” dedi. Saniyede defalarca “demek kiiiiiii...” Sanki ayakları değil de beyni üzerinde yürüyormuş gibi kendini hissetmeden ilerledi. Kapının yanındaydı. Haykırarak arkadaşlarına seslenip boyunlarına sarılmak için can atıyordu. Gözleri bir sevinçten parlıyor bir de korkudan kör oluyordu. Gördüğü, duyduğu, hissettiği herşeyi ama herşeyi onlara söyleyecekti. Ama bir anda hemen “yok hayır” diye geçirdi içinden. Neden arkadaşlarının keyiflerini kaçıracaktı şimdi. Onlara hiçbir şey hissettirmeden sımsıkı sarılacaktı yoldaşlarına. Bir daha diyecekti, bir daha sakın, aman sakın ha beni bırakmayın diyecekti. Merdivenin üstünde kapının karşısındaydı. Battaniyeyi aralarsa arkadaşları görünecekti. Kalp ritmi durmuştu. Sakin görünüyordu. Bilal’in gri kazağı üstünde çamur, kısa şalvarı su gibi olmuştu. Çamurlu damlalar saçlarından yanaklarına dökülüyordu. Alnındaki kan hala durmuş değildi. Nefesini tutmuş halde kapıyı örten battaniyeyi yana çekti. Gece miydi gündüz müydü belli değildi. Hep karanlık olan mağaranın lüks ile aydınlanmasıyla yatma yeri hafiften görünüyordu. Battaniyenin bir tarafını tuttu. Yavaşça, sessiz ve ağır bir hareketle yana çekti. Araladığı battaniyenin hemen arkasında, elinde çaydanlıkla Behzat durmuştu. Behzat kendi yerinden çıkmış,

¹ Gel.

Xeyrî'nin yattığı yerde uzanmıştı. Elinde bir de çaydanlık vardı. "Kim bilir beni yerimde görmeyince ne geçirmiştir içinden?" diye sızlandı Xeyrî. Diğer gerillalar eskisi gibi yerlerinde uzanmış yatıyorlardı. Behzat, genç gerillayı görünce dudaklarından şelale suyu gibi gülümseme aktı. Xeyrî aşağıdan geldiğine göre ayakları sağlam olmalıydı. Gerillada ayak önemliydi, bedeni taşıyınca ilerleme olurdu. Yılların savaşçısı Behzat, bunu yürüdüğü dağlardan iyi biliyordu. Ya da o anda sadece buna inanmak istiyordu. Genç gerillanın kurtulmasını istediği için o an öyle düşündü. Alnından ve burnundan aldığı darbeden yüzüne akan kanı, yarasını görmezden geldi. Hafif olduğunu anlamıştı. "Sen sağlammışın genco!" diyerek genç gerillaya gülümsedi. Ona o durumda bile moral vermek istiyordu. Genç gerillanın cevabı hazır, "Evet," dedi.

Kefiyesi ela gözlerini örtmüş, yüzünde renk kalmamış, ölmüştü. "İnsan ölünce rengi gidermiş," diyorlardı. Ortası kırmızı gülle süslü battaniyeyi, her iki eliyle öyle sıkıyordu ki yırtılmak üzereydi. Gerilen battaniye üzerindeki kırmızı renkli gül, Huner'in kanı ile kıızı boyanmıştı. Göğsünden aldığı mermi ağırdı. Birkaç dakikada son nefesini vermişti. Öfkeyle dolu bir haykırıştan sonra sessizliğe gömülmüştü. Huner belki de ömründe sayılı kez bu denli zor bir durumda kalmıştı. Öfkesi bunaydı, nasıl bir hata yapmıştı da, komutanı olduğu grubu fedai eylem yapmak için hazırlamışken, uykuda vurulmuştu? Son nefesini verirken kabullenemeyeceği böyle bir şekilde gelen ölümdü. O ölmeyi değil, kendini feda ederek yaşamak istiyordu. Yılların savaşçısı ve komutanı, bu denli duyarlı bir gerillaya, bu son yakışmamıştı. Ölümünden korkmadığı cesedinden anlaşıyordu. Çırpınmadan, dişlerini kırılacakmış gibi birbirine dayamış, dirseklerini yere dayayarak tuttuğu battaniyeyi iki yana çekerek sırt üstü uzanıp yüzü ölüme dönük, 'senden korkmuyorum' dercesine durmuş ve ne olduğunu bile bilmediği hatası için de çırpınmamıştı.

Sarı tenli Sipan'ın kar beyaz yüzü kül rengine dönmüş, renksizdi. Yattığı televizyon yerinden mutfak kapısının önüne düşmüştü. İlk mermi etkisiz olmuş, kendini mutfak kapısından aşağıya atmaya çalışırken olan olmuş; üstte yakılan fenerle

roketler büyük bir gürültüyle patlıyor, ateşi dumana karışıp göklere yükseliyordu. Kayalardan kopan jilet gibi sivri taşlar parçalanıp kara gömülüyor, karda "cızız" sesi çıkartıp boğuluyordu. Uçaksavar mermileri taşlardan sekiyor, kıvılcımlarıyla kırmızı bir ateşle savrulup karda sönüyordu. Bir helikopter vurup nefes alarak havada daireler çiziyor, sonra diğeri vuruyor...

Kırk beş dakika aralıksız, roketler, insanın içini dışına çıkartacak kadar patladı, uçaksavarlar kan kustu. Ses Eskar Vadisi'ni doldurup taşı. Toros'u Hesendîn'i boydan boya dolaştı. Tüm bunları duyan dağ, taş, toprak, hava, su ve gökyüzüydü. Ardından iki skorsky helikopteri Amed'den getirilen özel birlik ile asker dolu yükünü sığınağın hemen üstüne boşalttı. Asker halatla iniyordu, inen, sığınağa doğru nişan alıp mevzileniyor, diğeri inince o da bir taşın arkasına gizlenip namluyu doğrultuyordu. İki helikopterin yükü elliye yakın askerdı. Asker sabaha doğru onların savunması için kar elbisesiyle Kel Tepe'de hazır. Şînak Boğazı biraz önce tutulmuş, Sumertax köyünde ise tan yeri ağarmadan askerler zırhlı araçlarıyla yerlerini almışlardı. Alan tümünden çemberdeydi. Mereto, askerlerin arasında, operasyon komutanının yanında duruyordu. Yollar karlı olduğu için karakola ancak dördüncü gün ulaşabilmişti. 1994'den beri itirafçı olmuş olan Telho da Pasûr'dan alınmış, tecrübeli köy korucularıyla birlikte Sumertax köyünden sığınağa doğru çıkıyorlardı.

Hesapta olmayan bir duruma şaşıyorlardı, dışarda iki ayrı iz vardı. Biri Mereto'nun iziydi, Pasûr'a doğru gitmişti. Ya köye, ardından vadiye doğru inen ayak izi kime aitti? Mereto karakolda sekiz kişi vurdu demmişti, işte askerin doğrulttuğu namlular o belirsiz izlerin sahibine doğruydu.

Komutan seslendi, helikopterin havayı yardığı pervane sesinden ne dediği duyulmuyordu.

"Vurdum," dedi Mereto.

Komutan izleri işaret etti, peki bu nedir der gibiydi.

"Onu da vurdum," dedi Mereto.

"Hani sekiz cenazeydi," dedi komutan, elini Mereton'un omuzuna vurarak dostça.

“İlk defa ateşi bu kadar seviyorum,” der demez kobra taarruz helikopterlerinin sesi vadiyi birbirine kattı. Xeyrî suya baksa da, su, ben değilim gibi bir işaretle ona cevap verdi. “Psikolojik midir?” diyecekti ki, kobra helikopteri hemen üstündeki sığınağı uçaksavar ve roketlerle dövünce kulakları sağır eden patlama sesleri tüm gerçekliğiyle, ‘varım’ diyordu.

Dağların asaleti tartışmasıydı. Boyun eğmez ve üstünde yaşananlara tanıklığıyla içine gömdüğü geçmişin izlerini dışıyla görünür kılardı. Asırlardır üstünde yaşayanların nasıl direndiklerini en iyi duruşuyla ispatlar gibiydi. Sessiz dursa da fokurdayan iç sesiyle dış olaylara müdahil olurdu. İçine gömdüğü bedenlerin direniş ruhu zuhur bulurdu her zaman. Suskun duruşu kabul etmesinden değil, zamanını beklemesindendi. Unutmayışıyla adeta bir hafıza laboratuvarı gibi işlevsel olurdu. Yaz olsun, kış olsun, dağ dağdı. Ve dağla bütünleşen gerilla dört mevsim dağda yaşardı.

Henüz karlar erimemişti. Toprak da yeterince su emdiği için göğsünden taşırdığı suyu Eskar Vadisi’ne bırakıyordu. Hêlîn’in boynundan sarkan kar, boydan boya Berbiheyvin göğsünü sarmış, tüm suların üstünü Muş güneyine kadar kaplamıştı. Ortalıkta yer yer birkaç kurtun ayak izleri dışında, hâkimiyet tümünden karın beyazlığındaydı. Dorşîn’in başındaki asi birkaç kayalığın başı karsız, dışarıya sarkmış, çıkmanın zamanı mı gibi dışarıya bakıyorlardı. Pasûr’un çevresinde ise baharın tomurcukları serpilmiş, ortalık cennet manzarasını andırıyordu. İç taraflara doğru Eskar ise, parçalı karı ile içine gömdüğü gerillaların dışarıya çıkmasına henüz hazırlanmamıştı. Eskar Vadisi’nin berrak suyu da olmasa kar gibi dünya sanılacaktı.

Kuşların uçup gittiği Dorşîn kışında, genç gerilla, saklandığı suyun hemen dibinde aniden gelen sesle toparlandı. İki kobra helikopteri tüm cephaneleriyle sığınağı dövdü. Şimşek çakımı gibi yerden ateş topu yükseliyordu Dorşîn semalarına. Taşlara değen

görününce kan kusan namlu Sipan’a çevrilmiş, kapının hemen yanında vurulmuştu.

Siyah külahının kapattığı sarı saçları tel tel dışarıda kurumuş, solmuştu. ‘Acı çekmeyeceğim!’ diye ant içmiş gibi bir hali vardı. Parçalanmış dizine aldırıldığı yoktu. Ellerini birbirine kenetlemiş uzanmıştı. Siyah montundaki harita biçiminde iz bırakan lekeler, kendi kanıydı. Dudağının kenarından biraz sızan kan durmuştu. Burun deliklerinden akan ise ilerlemeden dudaklarında kurumuştu. Anası neredeydi ve fısıltıyla okuduğu duaları yerin altına ulaşıp, merhem olacak mıydı? Sipan ölmüş, kurumuştu, ruhu çoktan bedeninden çıkmış, ruhsuz bedeni daha bir ağırlaşmış, yerde kıpırtısız duruyordu. Ruhunu ise yaşamın başka şekli olan evrenin en ulaşılamaz tertemiz enerjisiyle birleşmişti. Tek bir eksikliği vardı Sipan’ın; hiçbir şeyden şüphe etmeyen kişiliği. Xeyrî, şimdi cesaret edip de bakamıyordu bile. Genç savaşçı, Sipan’ın platformunda “neolitiğin insanı” demişti.

Gözleri genç ölümler üzerinde dolaşıyordu. Ölümle görmüştü, ölümlere tanık olmuştu ama ilk defa böyle bir ölüm ve genç ölümlerle baş başa idi. O anda ne yapılabilirdi? Tecrübe edilebilirdi zamanların belirli bir ölçüsü yok muydu? Kızsa, bağırarsa, ağlasa sesi kime gidecekti? Böyle bir durumda ne yapılabilirdi? Akli ve duyguları tutulmuş halde etrafına göz gezdiriyor, kurumuş arkadaşlarına bakıyordu. Soruyla cevabı verilebilir, daha önce yaşanmış bir şey değildi. Zaten donmuş duyguları bir tek kimin bunu yaptığını sorguluyordu. Sanki tarih yazacaktı, belirsiz bir soruyu Behzat’a yöneltti.

“Çi bû heval Behzat...?”¹

Behzat’ın, genç savaşçının ısrarlarına dayanamayıp bıyık bıraktığı ikinci gündü. Fedai eyleme temiz gitmek için uzayan sakalını kesmişti. Yüzünden çekilen kanla yanakları daha beyazdı. Ama sempatik görünümü hala üstündeydi. Gözlerini kapadı Behzat, eli karnında, mermi alan yeri az tuttu, sonra elini göğsünü yırtan

¹ Ne oldu Behzat arkadaş?

mermi yerine bıraktı, “Ahhhhh!” dedi, kaç kez inledi. Genç savaşçıya baktı sonra, Xeyrî donmuş, hiçbir şey yapmadan vereceği cevabı bekliyordu. Behzat birkaç kez daha, “Ahhh!” çekti.

“Şerefsizê Mereto, Brûsk bû!”¹ Dedi.

İhanett... ihanett... ihanett...

Fırtınaya tutulmuş, dalgaların etkisiyle yalpalanan gemi gibi oldu. Işıksız gecede kafasında binlerce şimşek çaktı. Tufan üstüne tufan koptu. Hiçbiri, ihanet kadar onu ne yapacağını bilemez kılmamıştı. Uzun bir süre kimseyi göremeyen, kıpırtısız, belirsiz bakışlarını Huner’in cansız bedeni üzerine kenetledi. Yüzünde yaşama dair hiçbir belirti kalmamıştı. Renksiz yüzü, ölünün bedenine ne çok benziyordu. Canlı canlı ölmek buna denirdi. O anlamsız bakışlarını çevirdiği Serhat, başını battaniyenin altından kaldırıp gülümseyerek, “Hooo heval Xeyrî sen sağlam mısın?” dedi. Serhat, genç savaşçıya bir şey olmadığı için seviniyordu. Yüzünde hiçbir şey belirmeden, “Ez saxlemimmm hevalllll,”² diyebildi. Serhat’ın da sağ kaldığını böylece anlamış oldu.

“Arkadaşlar şehit olmuşlar mı?” diyecek cesareti yoktu Xeyrî’nin. O sözü kullanmak istemiyor, olanlara inanmıyordu.

Heval Behzat, “Ma heval tev çûne?”³ Diyebildi.

Özgürlük için alanlarda zılgıt çeken sekiz mart analarının çocukları, uykuda ihanet ile vurulmuşlardı. Derinlere dalarak ara ara, “Ahhh!” diye inleyen Behzat artık kimseyi duymayacak kadar uzaktı. Behzat’ın anasının fotoğrafını genç savaşçıya göstermesinin üzerinden bir hafta geçmemişti daha. Xeyrî, Behzat’ın her ‘ah’ında anasının o an, alanlardaki haykırışını görüyordu. Yerdeki Serhat da bir gün önceki Serhat’ı andırmıyordu. Bugün battaniyeyi bile

¹ Mereto, Brûsk şerefsiziydi.

² Ben sağlamım yoldaş!

³ Tüm arkadaşlar gitmişler mi?

Suskunluğu, “Öleceğim,” diye mırıldanmasıyla bozuldu. “Su, öleceğim,” cümlesini duyunca çığlık çığlığa ses çıkartmaya başladı. “Ateş yakıp ısınmasam öleceğim,” diye defalarca üst üste tekrarlayıp, saat dokuz buçuğa doğru suyun kenarında yere yığılmış birkaç ağacın kuru ve ince dallarını kopardı. Gerilla ateşini yakacak şekilde ağaçları dikdörtgen dizdi. Altlarına taş koyup yerle temasını kesti. Islak olan toprağa bulaşsa duman yapacaktı. En ince ağaçları dikdörtgenin içine yerleştirip düğümlediği naylonu üstünde eritti. Karanlık bir tapınaktaki mum ışığı gibi ıssız, fırtınalı bir gecede dans eden mumun ritmine kapılırcasına ateşini izliyordu. Yeni doğmuş bir çocuk gibi ateşin de büyümesi zaman gerektiriyordu. Bu gerillada uzmanlık alanı gibi bir şeydi. Ateş büyüdükçe dizginlenmesi zor olsa da hayretle izliyordu; ateş gerçekten de o soğukta muhteşem bir şeydi. Tam seksen gündür ateş görmemişti. “Çocuğa mama vermezsen çocuk ağlar, ateşi de beslemesen duman yapar,” diyerek ateşle bir çocukmuşçasına safça konuşuyordu.

Günler, aylar, haftalar sonra bulduğu ateşi ince, bir parmak kalınlığı aşmayacak odunlarla hiç durmadan besledi, besledi, besledi. Kızışmış ateş, ince ve nazik bir şekilde gerillayı da dansa kaldırarak, sanki birlikte semaha durmuşlardı. İkisi de kendinden geçmiş, ha bire etraflarında dönüyorlardı. Günlerden sonra ısınmış ellerini ilk defa bu denli rahat hareket ettirebiliyordu. Sıcaklığın yüzüne vurmasıyla uykusu geldi, ateşin duman yapıp sönmeyeceğini bilse hemen oracıkta kıvrılıp yatacaktı. Günlerdir doğru düzgün uyuyamamıştı. Yatmaları da kendinden geçme biçiminde oluyordu. Önce elini ısıttı, sonra yüzünü, “Sırayla dizlerimi de ısıtayım,” diyordu. İlk ısınmayla vücudundaki buzların erimesi gibi hissetse de aradan çok geçmeden ağırlaşıyordu. Ağırlaşırsa da el ve yüzü dışında ısınamıyordu. Vücudunda ateşe düşen kızarmış et parçasının sesi yükseldi. Genç gerilla fark etmese de soğukta kalmış bedeni yanıyordu. Ateşin üstüne bırakılan buzdan eriyen damlanın yok olması gibi yanan yer eriyordu. Dünyadaki en kötü yanıklardan biri de kar yanıyordu; kışın, yazın hep sızlardı. Ona ne ateş ne de soğuk iyi gelirdi. Yaşarsa belki de telafisi olmayacak denli yanıklar kalacaktı. O ise bunun çok farkında olmayan tecrübesiz ve genç bir gerillaydı.

moral alıyordu. Rus malı kaleşnikofunun kırmızı şarjörü üzerinde, fotoğraftan keserek yapıştırıcı ile üstüne yapıştırdığı PKK bayrağı da, ona güç oluyordu.

Ayağa kalkmakta zorlandığını anlayınca elini baston gibi yaparak kalktı. Su içmek için gittiği suya hayran hayran bakıp, hareketi gözle görünen bir canlı bulma umuduyla etrafa göz gezdiriyordu. Ara sıra kuş cıvıltıları gelse de onları görmediğinden artık inanmamaya başlamıştı. “Doğaya kızma hakkım yok!” dedi sonra. “Bu soğukta benim dışımda herkes olması gerektiği yerde.” Elini suya daldırdı. Sadece parmaklarını koyduğu su ile merhabalaşarak gelip tekrar yerine oturdu.

Bundan böyle en yakın arkadaşları arasında Eskar suyu da vardı. Dilini anlamış iyi bir arkadaşlık geliştirmişti. Ona kızıp nefret ettiğinde sevmediği sesleri çıkartmıştı. Onu sevdiğinde ise yürek okşayan sevgili gibiydi. Eskar’ın suyu bazen şarkı söylerdi. Xeyrî, ömründeki en güzel şiirleri o suyun kenarında, doğadaki varlıklardan dinlemişti. Sohbetlerine katılan su onunla görüşlerini paylaşmış, tartışmıştı. “Sen bir insan olarak su olup taşların arasından, ağaçların kovuğundan kıvrıla kıvrıla akıp sonu olmayan yerlere gidip akarsın. Su da sen olur, senin içini en iyi anlayan olur; senle güler, gözyaşlarını akıtır, seninle sevinir, seninle coşar,” diyecekti genç gerillaya. Xeyrî, tüm bunları yaşasa da anlam verecek bilinçte değildi. “Ben nasıl yaşıyorum?” sorusunu sık sık kendisine sordu. “Rüya da mıyım, yatıyor muyum? Uzun bir rüya mı? Ya da gerçekten olduğum zamanda mıyım? Eğer rüya değilse peki neden düşman gelmiyor? Arkadaşlarımı katleden alçak nasıl olur da düşmanın yanına gitmez? İnsanlar sahipsiz olamazlar ki? Herkesin eylemi bir düşüncenin, her düşünce bir topluluğun değil miydi? Peki, öyleyse düşman niye gelmiyor? Herhalde ben uzun bir rüyadayım,” diye tekrarladı. “Gördüklerim rüya ise fiziğim niye bu denli ağırlaşıyor?” derken, karışmış kafasını toparlayamıyordu. “Belki ben ölmüşümdür de tüm bunları yaşayan ruhumdur. Her şey olabilir...” diye kestirip attı ve onunla birlikte su, ağaç, toprak, yapraksız ağaçlar da sessizliğe gömüldü. Dünyadan tek bir ses çıkmıyordu o an.

üstünden kaldırmamıştı. Başucuna astığı, büyük harflerle yazdığı, “Bi Kurdî biaxive!”¹ Afişi dışında hiçbir şey eski Serhat’a ait değildi. Oysa ne güzel gülerdi pala bıyıklarının altından. Fiziği çok kaba, iri olmasına rağmen yüreği bir çocuğunki kadar saf ve temizdi. O, her güldüğünde Xeyrî, Huner’in kulağına; “Serhat bir çocuk kadar saf ve temizdir,” derdi. Başını kaldırdı, yanakları hala al al, bıyıkları düzensiz sarkmış, gözleri çukura kaçmıştı. Gözlerindeki ışıltı geceden gündüze bırakılmış yıldızlar gibi, sönmek üzere asılı duruyor, gücü ise yavaş yavaş tükeniyordu. Şişik avurtları içe büzülmüş, o koca dev cüsseli Serhat ayağa bile kalkamıyordu. “Erê heval Xeyrî erê, heval tev şehîd ketine.”²

Canlılık adına tek bir belirti göstermeyen genç savaşçının gözlerinden tek damla yaş akmadı. Makinadan bir robot gibi kumanda edilmezse refleksiz kalmıştı. Kin, nefret, öfkeyle dolmuş, çocukluktan yaşlanmış, binlerce kez ölüp tekrar dirilmişti. Bilal’in, Behzat’ın haykırışlarını duymuş, yüreği parçalara bölünmüş, dünyada eşi benzeri görülmemiş işkence yaşamıştı o bir günde. Ama hiçbir ihanet kadar zor olmamıştı. Her şeyin bir ismi vardı ama ihanet, ismi tanımlanmayacak denli, olmaması gereken, beklenmedik alçakça bir davranıştı. Beklenilmeyen onarılmaz yara bırakırdı. Mereto çoktan ölümü hak etmişti. Arkadaşları, kazanınız umuduyla yaklaşmaya devam etmiş, şans tanımışlardı. PKK’nin celladı, insanlığı olmuştu.

Sonsuz bir uykudaki Botan’ın gülümseyen mimik hareketlerinden, moral veren sempatik yüzünden eser kalmamıştı. Derin bir uykuda olduğu belliydi. Girdiği uykuda kâbus görüyor olsa da, hiçbir refleks göstermeden izliyordu. Dibi altın sarısı sakallarının başı simsiyahtı, gri tenine yapışmıştı. Dişlerini sıkmış, sessizce son nefesini vermişti. Susmak istemese de suskunluğun ortasında donmuştu. İhanetle son nefesini vermek nasıl bir duyguydü? Botan

¹ Kürtçe konuş.

² Evet, Xeyrî arkadaş evet, tüm arkadaşlar şehit düşmüşler.

bir kalksa ondan iyi kim ifade edebilirdi? Gerçeklerin sırrına erdikten sonra, bir daha olmamak adil miydi?

Huner'in ağır uykusu yine üzerindeydi. Ortılığı sessizlik kapladığında tiki olan genç savaşıya dokunurdu, o da küfrünü basardı. Kahkahaları sessizliği yırtar, metrelerce yerin altından dondurucu havaya aldırmandan dışarı çıkardı gülmeleri. Gözlerini örten kefiyesi Xeyrî'yi görmesini engelliyordu. Onu görse ona dokunur, buzlarını eritirdi. Yine bir gün öncesi gibi genç olurdu, güler, ağlar, sevinebilirdi.

“Sen kalk Huner, sen kalk! Belki ben de kendime gelirim. Sen kalk ki, Behzat yaralı olduğu rüyasından uyansın. Serhat uyansın, uyansın da yine akademik Kürtçe'siyle konuşsun. Uyan Huner! Sen kalkarsan her şey lanetli bir kâbustan ibaret olacak.” Derin bir uykuda olan Huner, Xeyrî'nin sızlanmasını duymuyor, onu göremiyordu bile. Xeyrî, boş bir iskelet dışında hiçbir şeyi andırmayan yüzündeki gözlerini, Serhat'ın solunda uzanmış Rêber'e çevirdi. Herkes Rêber ile Xeyrî'ye ortak diyordu. Rêber onun pratik yanını, Xeyrî ise onu konuşturarak diğer yanını tamamlıyordu. Kendini ölümün kollarına ucuzca bırakmamıştı, yaralıyken çıkardığı sesler genç savaşçının beynini yıkıyordu hala. Şimdi uzun bir yoldaydı, belki de genç savaşıyı unutmuş, daha önce kaybolan sevdiklerini aramaya koyulmuştu. Yüzü buruşmuş, sakalları gamzelerini saklamış, gözlerini yummuş, elleri yumruk biçiminde kavgaya hazır halde yatmıştı. Kıvrılırken battaniye ayaklarına dolanmış, son nefesine kadar da çırpınmıştı.

Üstten aşağıya gelen kayalığın çukur tarafında uzanmıştı Bilal. Girdiği uyku tulumunu yarıya kadar açmış, çıkmaya çalışırken omuzundan yediği kurşun ciğerlerine doğru içini deşmiş, donup kalmıştı. Artık, “Ax yadê!” diye inlemiyordu. Uzun süren serüveninin son noktasındaydı. Tüm kelimeleri canavar gibi yutan, ortalığı ölüm sessizliğine boğan ihanet ile gitmişti. Tüm acılarından arınmış, ölmüştü. Şimdi ne konuşuyor, ne inliyor, ne de hareket edebiliyordu. Genç savaşçı, belki de Bilal'e bakarken ölmüştü. Bilal bir kalksa yine akıl verir, olayı bilimsel bir değerlendirmeye tabi tutar, partiyi hakim kılardı, her zaman yaptığı gibi. Saha komutanı N. Sofi'nin verdiği

operasyon olup bitmeden gitmemekte diretiyordu. Başka bir yere gitmeye yeltense bile tüm Dorşîn, taşı, toprağı, her yer kardı, dondu. Zehir gibi soğuktu.

Dudakları arasına alarak yaktığı sigaranın her zerre dumanını tüm hücreleri hissedince midesiyle konuştu; “Al sana yemek! İlla ki ekmek mi yemen lazım? Bununla da kendini tatmin edebilirsin. Gün gelecek, sana hayatında tatmadığın yemekleri vereceğim. Yeter ki birkaç gün daha sabret!” Sonra bir şeker çıkardı.

Gözleri elinin çıkardığı şekerini görünce midesine müjde verdi. Mide heyecanlanmış, sabırsızlıkla hemen şekerini içinde emmek istiyordu. Şeker avucunda, avucu gözlerinin önünde, gözbebekleri parlıyordu. Midesinin dediğini yapsaydı hemen ağzında parçalayıp ona gönderecekti ama doyması gereken sadece mide değildi. Bütün vücudun baktığı ve o an gördüğü tek şey o şekerdi. Şekerini ağzına aldı. Üstünden ince tabakaları eritip kendisine sundu. O şeker, dünyanın tüm güzel yiyeceklerinden daha lezzetliydi. Şekerini emdikçe tüm yemek çeşitleri gözünde canlanıyor, onlardan tadıyor gibi hissediyordu.

Genç gerilla, bununla kendisini kandırmaya çalışsa da, bu işin muhatabı midesiydi ve hala istiyordu. Açlık bir başkaydı. Artık gün ve gece, açlık ve tokluk, varlık ve yokluk, zamanı alışlagelmemiş yeni bir ritimle çalıştırıyordu. Xeyrî midesine dil dökse de onu vazgeçiremiyordu: “Bak!” dedi midesine, sanki karşısına aldığı bir savaşçıyla konuşuyordu: “Senin yine şekerin, sigaran var. Benim o da yok. Biraz daha dayan,” dese de isyana kalkmış midesi ikna olmuyordu. “Az kaldı merak etme,” dedi. Midesi, “En çok iki gün sonra köye gideriz,” diye, genç gerillayı ikna etti. Naylonu ıslanmış şekerini avuçlarında tutarak gözlerinin önüne getirdi: “Bak! Midemi öyle bir doyur ki, sabaha kadar bir şey istemesin, ağzımı öyle bir tatlandır ki seni ömrü boyunca unutmasın.” Tam ağzına atacaktı ki vazgeçti. “Madem iki tane yiyeceğim, bu şeker öğlene kalsın,” deyip çıkardığı poşetine koyarak cebine soktu. Diğer şekerin naylonu yerde durmuş cansız yatıyordu. Çantası köşesine çekilmiş, yatmıştı. En yakın arkadaşı, dostu, anne ve babası olan silahı, ağzında mermisiyle nöbette duruyordu. Genç Xeyrî, silahına her baktığında

açılmamış yol, asker konvoyu için temizleniyordu. Dozerler toprak yolu kapatan büyük taşları Eskar Çayı'na yuvarlıyor, yamaçtan yola kayan toprağı aşağıya doğru sarkıtıyorlardı. Sabah namazı için kalkan Fermê ana, Apê¹ Sîdar'ı da uyandırdı. İkisi de kılacakları sabah namazını unuttu. Gelenlerin neden geldiğini donuk yüzlerini birbirlerine çevirerek, dilleri tutulmuş halde izliyorlardı. Apê Sîdar, kendini içeriye atar atmaz diz üstü çöktü. Sesizce ağlamaya başladı. Fermê ana, önce yeni evlenmiş olan oğlu Murat'ı uyandırıp, hemen evden çıkarttı. Ardından Apê Sîdar'ın yanına gelip omuzlarından tutarak, üstüne çöktü. Birbirlerine bakmaya çekiniyor, dolmuş göz çukurlarını gizlemek isteseler de ikisi de aynı yaradan akan kanın acısını hissediyordu. Fermê ana, "belki de doğru değil" anlamında Apê Sîdar'a gözyaşlarını silerek baksa da, Apê Sîdar; "1999'dan beri böyle bir asker konvoyu buraya gelememi. Çocuklarım sağ olsaydı..." Devamını getiremedi. Kelimeler dudaklarının arasından, elektrik etkisi yapıp tüm bedenini titretti. Gözyaşları yanaklarını sıyrıp göğsüne düşüyordu. Konvoy Sümertax köyüne ulaştığında daha güneş doğmamış, gökten yeryüzü görünmemişti. Murat da karanlıktan faydalanarak, Toros yamacındaki dedesinin evine varmıştı. Apê Sîdar ise, çökmüş, "Çocuklarım şehit olmamış olsa onlar bu şekilde buralara gelemezler," diyor, Fermê ana ısrar etse de evden çıkmıyordu.

Dört gündü birkaç şeker dışında bir şey yememiş; sigara ve sudan başka bir şey içmemişti. Açlığın ağırlaştırdığı, soğğun ise dirençsiz kıldığı vücudu eriyordu. Yemek yiyememesinin ölümüne yol açabileceğini biliyordu. Yoksa artık yeme iştahı bile kalmamıştı. Kar ve su ile de bütünleşmiş, doğal sayıyordu. Köy hemen beş dakika ilerisindeydi, oraya gidebilirdi ama korkuyordu. "Belki de askerler gelmiş orada pusuya yatmış, beni bekliyorlar," diye düşünüyor;

¹ Amca.

kadro eğitiminde fedailik üzerine bir yazı kaleme Bilal'ın tanımlamalarını okuyan gerillalar, tüm HPG'de okunmasını önermişlerdi. Ama şimdi o fedai, Xeyrî'nin başucunda cansız yatıyordu.

Önüne, arkasına bakıyor, bazen de başı önde sessizce bekliyordu. Bir ara başını kaldırdı. Huner'in sağ tarafındaki büyük cihazı görünce, ara sıra, "Ax!" diye inleyen Behzat'a bakıp:

"Heval Behzat ma ez cîhaza mezin ne derxim derve,"¹ dedi. O da neden öyle söylediğini bilmiyordu. Gerilla anılarında okuduğu, eski arkadaşlarla yaptığı sohbetlerden aklında kalan, cihazla arkadaşlara ulaşma, örgüte bilgi verme bilinçaltında kalmıştı.

Behzat:

"Na, na, dernekeve derve, wê şop derbikeve."²

Sırt üstü uzanmış Behzat çoktan şuurunu yitirmiş, birkaç cümle dışında bir şey demiyordu. Serhat uzandığı yerden başını kaldırmadan:

"Heval Xeyrî li jor tenturdiyot heye, bîne li ser birîna me bike,"³ dedi. Genç savaşçı, arkadaşlarına basmamaya dikkat ederek, Bilal'ın kullandığı feneri buldu. İçinde tendürdiyot olan kanalı aydınlatarak, saklanmış sağlık malzemelerini çıkarıp Serhat'ın yanına diz çöktü. Ruhsuz, ölü gibi kelimelerini tek cümleyle dile getirdi;

"Heval Serhat, fişek li kûderê te ketiye?"⁴

"Heval Xeyrî!" dedi, ağlamaklı duygusal bir sest. "Destê min, piyê min, hema li her derê min ketiye. Lê herî zêde piyê min diêşe."⁵

¹ Behzat arkadaş büyük telsizi dışarıya çıkartmayayım mı?

² Yok, yok dışarı çıkma, iz çıkar.

³ Heval Xeyrî yukarıda tentürdiyot var, getir yaramıza dök.

⁴ Mermiler nerene değmiş Serhat arkadaş?

⁵ Elim, ayağım, her yerime değmiş, ama en çok ağrıyan ayağımdır.

Battaniyeyi ayağının üzerinden kaldıran genç savaşçının gördüğü yara, yüreğini deşecek kadar ağırdı, bu ağırlıkla fal taşı gibi açılmıştı gözleri. Parçalanarak dışarıya çıkmış kemiğin sivri ucu etini yırtmış, kan, üstünde pıhtılaşmıştı. Fenerle tuttuğu ayağının parçalanmış kemiğinde, dünyanın aydınlığını ışığıyla köreltecek bir ışık belirdi. Başını kaldırmadan:

“Piyê min çawaye Heval Xeyrî?”¹

“Piyê te saxleme, tiştek pênebûye,”² dedi Xeyrî duygusuzca.

Parçalanmış et ve kemiğin üzerine bırakılmış tentürdiyodun ne faydası olabilirdi? Serhat’tan sonra genç savaşçı, Behzat’ın yanına diz çöktü:

“Heval Behzat, ê te fişek li kudera te ketiye?”³

Nefes alıp verirken zorlanıyor, homurtulu çıkan sesiyle inliyordu. Behzat;

“Li her derê min ketiye,”⁴ dedi ve sustu. Tekrar gözlerini yumdu, genç savaşçı öldüğünü sandı, çılgılığı basacaktı ki Behzat tekrar gözlerini açtı. Küçülmüş gözleri, beyninden çıkacakmış gibi bakan genç savaşçıya gülümsemeye çalıştı. Behzat’ın gözlerindeki parıltı güneş kadar sıcak, havada asılı duran ay kadar berraktı.

Açıkta olan kollarından yediği ikişer mermi yarasının üstüne tentürdiyot döktü. Kana karışan tentürdiyot yere damladı. Göğüs ve karnına değen mermilerin açtığı yaraya bakmadı, o salt söylenenleri yapabiliyordu o an.

Tentürdiyot bitince, ilk aklına gelen silahı oldu. Botan’ın başının altına kaymış silahını kaldırdı, üstündeki naylon laska⁵ ve

¹ Ayağım nasıldır Xeyrî arkadaş?

² Ayağın sağlamdır, bir şey olmamış.

³ Mermi senin nerene değmiş Behzat yoldaş?

⁴ Her yerime değmiş.

⁵ Koli bandı

Ter temiz bir çocuk gibi gülümsedi, o an gözlerinde canlanınca. “Onlar da beni düşündüler mi? Bu sabah aç olup olmadığımı merak ettiler mi? Yalnızlığın ne denli zor olduğunu bilecekler mi acaba? Kimse bilmesede Nimet bilecek, çünkü Amed’te 9 gün arkadaşlardan kopmuş, yalnız kalmış Nimet mutlak gelir,” dedi. “Ya gelmezlerse?” sorusunu sormadan bile aklına gelince, gemileri suyun ortasında batmış gibi çaresizce el çırparak boğulmak üzere olan insanı andırıyordu.

“Demek ki...” dedi, yaşayarak, yeni keşfetmiş bilge bir insanın ses tonu ile konuşuyordu: “Birinin gücü diğerinin inancından, birinin inancı diğerinin fedakârlığından, birinin cesareti diğerinin varlığından geliyor. Yalnız kalmak bir anlamda tüm bu güçlerden yoksun kalmakla başlıyor. Peki ya arkadaşlarım hiç gelmezse ne olacak? Ben hep böyle mi kalacağım?” Yaşamın şifresini çözmüş gibi güç getirip getiremeyeceğiyle kafası meşguldü. Bir süre başını önüne eğdi ve hiç konuşmadan susarak düşünmeye başladı.

“Gerilla olmak istiyorsan...” diye başladığı cümlesine, insan olmanın temel yöntemini belirlemek için yoğunlaşmasını sıralıyordu. “Yanımda hiç kimse olmasa da ve bir ömür, yalnız bile kalsam, arkadaşlarımın gösterdiği sevgi ve yoldaşça bağlılıkla, ben hepsini kendimde yaratacağım. Kendi kendime moral verip güldürmesini bilmeliyim. Kendime cesareti kendimden yaratmalı, umudu varlığımdan var etmeliyim. Fiziğimle değil, duygu, düşünce ve ruhsal birlikteliğimle arkadaşlardan güç alacağım.” İçinden çıktığı kadar bir kahkaha attı, ellerini yumruk yapıp havaya kaldırarak, “Ben güçlüyüm, kendimden bir ordu yaratacağım” dedikten sonra gülümseyerek, “Ben acıkmışım,” dedi.

Tan yeri ağarmadan, karanlığı, ardı ardına dizilmiş araba farları yardı. Önde dozer, Eskar yolunu açıyor, içi asker dolu zırhlı araçlar Sümertax köyüne doğru ilerliyorlardı. Hiçbir kış, köylüler için

pişman oldu. “Rüya da olsa, sanrı da de olsa arkadaşlarımı görmek ve halkla buluşmak güzeldi,” dedi.

Siyah çarşaf giyinmiş gecede yalnız başına ve donmak üzereydi. Susuzluktan kurumuş boğazını ıslatmak için suyun üstüne gitti. Avucuyla alıp içmek için eğildi. Suyun soğuk buharı yüzünü çatlatırcasına geriye çekildi. Boğazı kurumuştı susuzluktan fakat vaz geçti. Suyun soğukluğundan daha bir üşüyeceğini hesap etmiş olacak ki, “Güneşin doğuşuyla içerim,” deyip yerinde oturarak karanlığa daldı.

Elini alnına, dirseğini sağ bacağının üstüne koydu, kendinden çıkarak fiziğini o halde bıraktı. Karşısına geçti. Su, ağaç, kar ve taşlardan tık çıkmıyor, onu izliyorlardı. Ağlamak istiyordu. Kendi haline acıyordu. Boğazı düğümlendi, dudakları buruştu. Yüzünü örttü. Sanki ağlayacaktı ama kendinden utandı. “Ağlasam çare olurmu ki?” dedi. Bir süre düşünüyor gibi daldı. Karşında durduğu benliğine “ağlama” dedi. Bazen yanına gelen arkadaşlarını yanında tutabilseydi; saatlerce ağlar durmazdı. O an Önderlerinin, “Gülmek özgürlükten, ağlamak ise kölelikten gelir,” sözü karanlıkta beyaz kalemle çizilmiş gibi önünde göründü. Hafiften gülümsedi, o karanlıkta kendini aynada görmüş gibi suyun içinde göründü. Sonra kaşlarını çattı ve “alçak ihanet” diye tüm duygularının hedefe kilitlenmiş gibi patlamak üzere olduğunu ifade eden sözü kullandı; “Dönüp yaptıklarına bakıyor musun? Lanet olsun sana! Herkes Kürtleri vurmuş, Kürtlerin Kürtleri vurmasına ne gerek vardı?”

“Neden?” diye bağırp çağırın duygu, düşünce ve ruhu gelip kendi kalıplarına girdi. O karanlığın misafiri, gecenin dostu, suyun arkadaşı, geceyle doğan güneşe hasretti. Erken doğan güneşi görebilmek umuduyla sağa sola savrulan atletleri ayağına geçirdi. Çantasını dizlerinin, ayakkabısını da kafasının altına koyup uzandı. Sabah uyanıp “Arkadaşlarıma kavuşmama az kaldı,” dediğinde yalnızlığının dördüncü günündeydi. Saatinin tarihinde 11 Mart yazılıydı.

“Gün gelecek arkadaşlarına kavuşacaksın, onlarla oturup gece sohbetleri yapacak, çaylarını içecek, közlerin etrafında ısınacaksın.”

şûtik'ı açtı, mermi dolu şarjoru üstüne bırakıp namluya mermi sürdü.

“Dev jê berde, sîleha min amade ye,”¹ dedi Behzat.

Xeyrî tek kelime konuşmadan Behzat'ın başucunda oturdu, silahı da dizlerinin üstünde. Neden söylediğini kendisi bilmeden tekrardan sordu:

“Heval Behzat, ez cihaza mezin dernexim derve?”²

“Na na! li derve berf heye, wê şop derkeve.”³

Xeyrî sessizliğe gömüldü tekrar.

“Heval Xeyrî em zahf tî bûne, ji me re av bîne.”⁴

Behzat'tan sonra Serhat da aynı şeyi tekrarladı:

“Heval dibêjin, dema heval birîndarbin wê demê av ne baş e, pêwîste hûn avê venexwin.”⁵

“Na, na heval tiştek nabe, tu bîne.”⁶

Xeyrî, Serhat'a inanmamıştı ama ne yapabilirdi ki? Dünyanın onlardan haberi yoktu, ne doktor vardı dağ başında, ne de imkan. Onların da son nefeslerini vereceklerini biliyordu; belki de son istekleri su olacaktı. O anki duygu tarifsiz bir şeydi. Önüne geleni silip süpüren fırtına misali, ardında bıraktıklarını da harabeye dönüştüren ölümcül bir andı. “Keşke” dedi, defalarca fısıldadı, “keşke bu dünyaya hiç gelmemiş ve bu anı hiç yaşamamış olsaydım” diye kafasından şimşek hızından bir düşünce geçti. Su verse mi vermese mi, ikircikliydi. İstediklerini yapsa onları öldürecek. Yapmazsa

¹ Sen bırak, benim silahım hazır.

² Behzat arkadaş büyük telsizi dışarıya çıkartayım mı?

³ Hayır, hayır, dışarıda kar var, iz çıkar.

⁴ Heval Xeyrî çok susamışsınız, su getir.

⁵ Arkadaşlar yaralı arkadaşlara su vermeyin demişlerdi.

⁶ Yok, yok bir şey olmaz yoldaş, sen getir bize.

arkadaşlarının son arzularını yerine getirmemiş olacaktı. Dudaklarını buruşturmuş, kafası karışık halde, cansız arkadaşları üstünde göz gezdirerek karar vermeye çalışıyordu. Tanrıyı ve yeryüzündeki her şeyi sorgulatacak lahzaydı. Başı gövdesinden uçurulmuş gözlerin, bedenine kilitlenmiş bir kaç nefeslik yaşam gibiydi. Su vermese daha kötü olacak, saniye saniye acı çekerek öleceklerdi. Zaten etraflarındaki gerillaların cansız bedenlerinin o ani gidişleri, onları milyon kat öldürmüştü. Bir de üstüne kendi acıları da katlanarak çoğalacak, öyle can vereceklerdi. Sonları sorgulayarak birkaç kez “son istek” dedi. Arkadaşlarını nasıl kırabilirdi? Karar ve kararsızlığın çarpışmasını hiç bu kadar şiddetli bir biçimde yaşamamıştı. Bir anda bir ömür yaşamak nedir, onu da o an bilmiş oldu, farkında bile olmayarak. Kafasındaki depremlerin, fırtınaların, çakan şimşeklerin sesini duyduğunda, suda boğulup başı görünen insan gibiydi. Xeyrî, tüm bu olanların ortasında sessiz bir biçimde ayakta bekleyip arkadaşlarına bakıyordu. Behzat’ın yanındaki çaydanlığı alıp merdivenlerden mutfağa indi, çaydanlığa su doldurdu, yerde dağılarak kırılmış bardaklardan sağlam kalmış birini aldı. Sanki ayakları üzerinde değil de, beyni üzerinde yürüyerek tekrardan içeriye girdi.

Serhat’ın yanında oturup bardağı doldurunca Serhat:

“Oturt beni, öyle su içeceğim,” deyince, Xeyrî, her iki yakasından tuttu, var gücüyle, zorla da olsa onu oturtabildi. Tentürdiyottan sonra ayağını örtmeyi unutmuştu. Parçalanmış ayağını gören Serhat, Xeyrî onu bıraktığı gibi sırt üstü yere yığıldı. Öldüğünü sanan Xeyrî, iki yakasından tutup onu salladı. Deliler gibi bağılıyor, “Serhat!” diyor, onu çağırıyordu. Tüm bedeni tek noktada kilitlenen genç savaşçı, Serhat’ı tekrar oturttu. Bir eliyle yakasından tutup diğer eliyle yüzüne, kendini öldürerek birkaç tokat vurmaya başladı. Göz kapakları titredi, ardından gözlerini açtı Serhat. Genç savaşçı tüm bedeniyle titriyor, bağırarak konuşuyordu:

“Çi bû Serhat, çi bû ji te?”¹

¹ Ne oldu Serhat, sana ne oldu?

bitince Sofi gülümseyerek “Hevalê Cuma waye tê.”¹ Xeyrî’nin başı arkadaşlarının dediği yana kaydı. Baharın tohumlarını içinde canlandıran rengârenk olmuş ovanın açılmış çiçekleri arasında Cemil Bayık önde, binlerce gerilla arkasında genç gerillaya doğru ilerliyorlardı. Genç gerilla Cemil Bayık’ın onu kucaklayıp kendi elleriyle toprağa koymasını beklese de öyle olmadı. Cemil bayık komut verdi. Gerillalar şehitler törenine geçti. Toprağa verilirken törenle defnediliyordu. Genç savaşçı bundan başka da ne isteyebilirdi. Azad Suruç elindeki klêşle şehitler törenindeki yirmi bir kurşunu sıkıyordu.

Tören bitmiş, halkın arasına bir velveledir girdi. Halk tabutun üstüne toplandı. Genç gerilla arkadaşlarına taraf bakarak, “Sizden biri olduğum için gurur duyuyorum. Onurlu bir insan olarak ölmemi size, sizi de benim gibi yaratana borçluyum,” diyerek vedalaştı. Biri ayaklarından, biri de omuzlarından tutmuş onu tabuttan çıkartmak için uğraşıyorlardı. Kendisi de onlara yardım edebilmek için bedenini taşıyordu. Kendini halkla beraber mezara koyunca acele davranıp küreği kaptı. Ölüm; yaşam için hatırlatma anlamı taşımaktan öte manası olmayan bir şeydi. O da o an yoldaşlarından aldığı manevi güçle kendisini sevinçle gömebiliyordu. Yoldaşlarına ve halka seslendi: “Benim için yaptığınız bu kadar şeyden sonra ben kendimi gömeceğim,” deyip küreği toprağa sapladı, toprağı mezarın içine rüzgara savurur gibi attı. Heyecandan yerinde duramıyordu, yüreği kıpır kıpırdı.

Toprak daha havadayken elektrik çarpmışa döndü, kalkıp oturdu. Ne arkadaşları yanındaydı, ne halk vardı, ne o Amed’deydi. Hava açılmak üzereydi ve o da soğuktan donmuş bir halde yalnız başınaydı. “Sen ne biçim yaşıyorsun Xeyrî!” Sinir damarları genişledi, kan dolaşımı bedenini ısıttı. Sonra, kendine kızdığına

¹ İşte Cuma arkadaş geliyor.

ovasında kimyasal ile öldürülmüş, bedeni ateşte yakılmıştı. Devrim Siirt, Lawikê Xerîp'te mayınla parçalara bölünmüştü.

Kendisi de tabutunu taşıyarak minibüsün üstünden yere indirmek için yardım etti. Şimdi gömütlükteydi. Onun için kazılmış kara çukura bakıyordu. Başında toplanmış halkın onun cesedini almak için birbiriyle yarıştığını görüyordu. "Başkasını gömmek ne kolay hem de değer verdiğin için acele etmek" dedi içinden. Tabutun üstünde olan HPG bayrağını almak isteyen adama müdahale etti, bayraklarla gömülmek istiyordu. "Yapma, sen toprağa gireceksin, o bayrak daha binlerce Xeyrî yaratacak." Kendini uyarıp bayrağı almaktan vazgeçti.

Artık onu mezara koyacaklardı ama istekleri bitmiyordu. Son olarak elinde klêş, gerilla elbisesi üstünde olan arkadaşları görmek istiyordu. Kim olduğu önemli değildi, gerilla olması yeterliydi. Kalabalığa bakarak, "Arkadaşlarımı görmek istiyorum!" diye emrivaki seslendi.

Bir anda herkes sustu, saygı duruşuna geçildi. Genç Xeyrî ise neler olduğunu anlayamıyor, şaşkın halde etrafına bakıp neler olduğunu anlamak istiyordu. Cenaze törenine katılmak için gelen Amed Belediye Başkanı da oradaydı, "Bak, arkadaşların geldi," dedi. Az ötede yükselen tepeyi işaret ediyordu. Xeyrî, mezara gireceği anda bile arkadaşlarını görünce yeniden doğmuş kadar heyecanlandı... Sesi ona gitmese de diğer tepede Duran Kalkan tek başına, gökyüzünü arkasına alarak duruyordu. Göğün görünmesiyle arkadan binlerce gerilla Duran Kalkan'ın sağına-soluna dizildiler. Yılmaz ile Brûsk Batman sağında, Evin Amed, Navdar solunda, birlikte gülümsüyorlardı. Komutanları onu uğurlamaya gelmişlerdi. Genç gerilla da hemen saygı duruşuna geçti. "Başarı sahibi olmadan onu görmek için önermem," dediği bir gerilla vardı ki toprağın altına girmeden onu ilk ve son kez görmek istiyordu. Ama gelmemişti, hiç olmasa bilsin istiyordu. Çünkü bir daha olmayacaktı. Avazı çıktığı kadar bağırdı; "Cuma¹ arkadaşşa selam söyleyin!" Kelimeler ağzından

¹ Cemil Bayık.

"Tişteş nebû, ka tu av bide min."¹

Eliyle ağzına götürdüğü bardağı dudaklarına bıraktı. Omuzlarından tutarak uzanmasına yardımcı oldu.

Behzat'ın yanına gidip bardağı doldurunca, elini uzattı:

"Tu bisekine heval, ez ê bidim te."²

Behzat'ı da oturtup suyu içirtince o da tekrar uzandı.

Xeyrî, çaydanlık ve bardağı yere bırakıp ayakta, arkadaşlarından medet umuyor, kalkmalarını bekler gibi etrafına göz gezdiriyordu. Bir Serhat'a bir Behzat'a bakıyordu. İkisi de ara ara inleme dışında gözleri kapalı sessizce uzanmışlardı.

Elinde silahı, çökmüş avurtları, alnından yanağına kırmızı kanı, çamur olmuş şalı ile o da inlemeye başladı. "Axxx hevalll, hevallll!"

Ardından sustu, bir zaman sonra:

"Heval ez çi bikim, bêjin ji min re, hûn bêjin çi ez ê wê bikim heval, bêjinnn?!"³

"Ne tirse heval Xeyrî, tişteş bi me nabe, tu rehet be. Biçe mala Apê Sîdar, encex ew were me xilas bike."⁴

"Temam heval, ez ê vêga biçim Apê Sîdar bînim vê derê."⁵

Behzat bir şeyler söylemek istiyordu, genç savaşçı Behzat'ın yanına diz çöktü. Behzat'ın yüzünü avuçlarına aldı:

"Bêje hevalê min, bêje ez çi bikim? Tu çi bejî ezê wê bikim."⁶

"Na, na! dernekeve derva, wê şop derkeve."⁷

¹ Bir şey olmadı, su ver bana.

² Dur sen yoldaş, ben sana veririm.

³ Ne yapmam gerektiğini söyleyin bana yoldaşlar, söyleyin, ne söylemeniz onu yaparım!

⁴ Korkma Xeyrî yoldaş bize bir şey olmaz, sen rahat ol. Sîdar amcanın evine git, ancak o gelip bizi kurtarabilir.

⁵ Tamam, yoldaşlar, ben şimdi gidip Sîdar amcağı getireceğim buraya.

⁶ Söyle yoldaşım, söyle ben ne yapayım? Sen ne söylersen ben onu yaparım.

Az başını kaldıran Serhat:

“Heval Xeyrî, ji me re xwarin amade bike, em birçîne.”¹

Genç savaşçı cevap vermedi. Serhat’ın söylediğini yapmadı, tek kelime konuşmadı. Çünkü o zaman yemek nedir, insanlar neden yemek yiyor bilemedi.

Behzat’ın dizinde kala kaldı, ‘beni bırakmayın’ dercesine donmuş gözlerle etrafındaki arkadaşları üzerinde göz gezdiriyordu.

“Heval Xeyrî, li min sar e, betaniyê bavêje ser min,”² dedi Serhat.

Ardından Behzat da aynı şeyi tekrarladı. Genç savaşçı fermuarı yanmış uyku tulumunu, Behzat’ın üstüne örttü, kefiye, mont, sıcak tutacak ne bulduysa arkadaşlarının üstüne bıraktı. Diğer arkadaşları üşümesin diye onların üstündekilere dokunmadı.

Arkadaşları son nefesini vermek üzereyken onun bedeninde de son nefes kalmıştı. Hayatında ilk defa, bu denli sevdiği insanların arasındaydı. Geçmişte hep düşünmüştü; yanımda arkadaşım şehit olursa nasıl kaldırılabirim diye. Garzan ile Berxwedan’ın yokluğuna alışamamıştı daha, hep bir gün çıkıp gelecekler diye umudunu diri tutmuş, yürürken onların da etrafında olduğunu bilerek yaşamıştı. Daha onların yokluğunu kabul etmemişken yedi yoldaşı başucunda can veriyordu.

Soğuktan donmuş parmaklarını, ıslak kefiyeleri ile sarıyor, mağaranın karanlığında sırt sırta verip birbirlerine sokularak ısınıyorlardı. Duygu ve düşüncelerinde kötülöklere dair hiçbir şey olmasa da, ihanete uğramışlardı. Zaten canlarını vermeye hazırlardı. Ama ihaneti asla kabul edemezlerdi. Lakin ihanet onları uykuda vurup kaçmıştı. Yerden göğö kadar karanlık, yer altındaki şikeft³

⁷ Hayır, hayır dışarı çıkma, iz çıkar.

¹ Bize yemek hazırla Xeyrî arkadaş, açız.

² Üşüyorum Xeyrî yoldaş, battaniye ört üstüme.

³ Mağara.

yanmışsa ne yapabilirim?” korkusuyla ıslak çorapların üstünden doladı atletleri. Çantasını dizlerinin altına, ayakkabısını da başının altına koyar koymaz uykuya daldı.

Şehirlerarası minibüsün üstüne konulan tabut surlara doğru ilerliyordu. Ölümünü duyanlar yediden yetmişe cenazenin götürüldüğü surlara doğru akın ediyordu. Mahşer alanını andıran cenaze töreninde polis ve askerler yoktu. 2005’in 15 Ağustos kutlamalarında Garê’de Meşru Savunma Karargâh komutanı Duran Kalkan ile çektiği fotoğrafı dev bir poster halinde Amed surlarına asılıydı. Posterin bir tarafını annesi, diğer tarafını da babası tutmuştu. Posterin etrafındaki çocukluk arkadaşları ve dostları Şahin, Zübeyde, Şükran, Şehmus, Gülistan, İlyas ve Refik onu yalnız bırakmamışlardı. Üstündeki askeri elbisesi ile tabutta yatan Xeyrî, tabutun kapağı kaldırılmadan ayağa kalktı. Sandukanın içindeki ölü bedenini o da görüyordu.

Binlerce insanın içinde, Duran Kalkan’ı arayıp mutlaka buradadır diye göz gezdiriyordu. “Onu hissettiğim gibi o da şu anda beni hissedip görmeye gelecektir,” dese de hiçbir yerde göremedi. Yüreğine ince ateşten bir yangın düştü, katlanılacak gibi değildi.

Xeyrî, Duran Kalkan’ı göremeyeceğini anlayınca yaptığı hataların hepsini bir bir gözlerinde canlandırıp, “Ne yapalım gelmemişsin, sana yürekler dolusu sevgi ve saygılarımı gönderiyorum buradan Kandil’e, Zap’a, Garê’ye, Xinêrê’ye, Xakurkê’ye ve Zağros’a.” Umudu tükendiğinden selam göndermişti, “Ama yok, hayır, Abbas arkadaş beni uğurlamaya gelir. Mezarda bile, nasıl yatmam, ne yapmam gerektiğini bana söyler. Burada olmasa da mutlaka mezarlıkta beni bekliyordur.” diye içinden geçirdi. Mahşeri kalabalık onu mezarlığa götürdü, Duran Kalkan orada da yoktu. “İmkânı yok gelmeli, onu görmeli, sımsıkı sarmalıyım.”

Son kez bir dua okuyacak, Allah’tan dileği kabul olsun isteyecekti. Ama ne çare, Allah’a emanet ettiği Ali Dersîm, Beşiri

zorlukları aştığına yordu. Tüm çeşitleriyle genç gerilla gibi canlı, karşısında duran, düşünebilen, hissedebilen doğaya bakıp: “Şimdiye kadar misafir gibi davrandığım için hepinize özeleştirimi veriyorum. Bundan sonra, ben de sizinle beraber yaşayacak bir insanım.”

Karanlık lapa lapa kar gibi, gökten bembeyaz dünyaya iniyordu. Yere inmeden dağılıp kara karışıyordu. Gök ile yer arası karardıkça, gök kızıla kesiyor, pıhtılaşarak siyaha çalan kana benziyordu. Gök kan, yeryüzü beyaz, ortası kararmış dünya, yaşamın sonu gibi geliyordu insana. Yıldızlar ışıklarını yakıp söndürüyor, görünür olmaya çalışıyorlardı. Birbirinden kopmuş yer ile gök gecede birleşmeye çalışıyor, ortalarında olup bitenleri yeni keşfediyorlardı sanki. Toprak, kar suyunu içine emiyordu, karanlık olacağı zaman durur, sabahı ya da bulutlu havayı beklerdi.

Saat dördü buluncadır ki ne için orada olduğunu fark etmiş gibi, “Hava mı karardı?” dedi. Sonra az kaldığını söyledi. Dürbünü kılıfında, ıslanmayacak bir biçimde yanındaki taşın üstüne bıraktı. Dünyanın bir köşesine hapsedilmiş, gardiyanı bile olmayan bir zindanın içindeki mahkûm gibiydi.

Yakınlaşan kör karanlığın, ona doğru geldiğini görüyordu. Kararmış havada iki ışıltılı göz, yıldızlardan daha da parlak göründü. “Acaba karanlık nedir?” diye sordu. İçindeki aydınlığın farkına varmayla oluşmuş bir soruydu bu. “İçindeki siyahlık ve görünmezlik de neyin nesiydi? Neden gündüz görünenler gecede kayboluyor; ay ve yıldızlar parıltılarıyla yarı yarıya aydınlık saçıyorlardı? Belki karanlık da göğün mavi görünüşü gibi bir aldatmacaydı. Gök rengârenk olmasına rağmen maviye çalardı. Acaba karanlık da bir yanılsama mıydı?” Bağdaş kurmuş halde, gözlerini karanlığa dikmiş genç gerilla, kapısına dayanan karanlıkla uğraşırken uykusuzluğa yenildi. Ayakkabısını çıkardı. Ayağı, bacağı balon gibi şişmiş, küçük olan ayakkabı da içe büzülmüştü. Çantasından çıkardığı her üç atleti ayağına sardı. Islak çoraplarını çıkartmak istese de, “ya ayağım

kanla dolmuş; Xeyrî arkadaşlarından akan kan deryasında oturmuş yoldaşlarına bakıyordu. Hayatında ilk kez burnu koku alıyordu, o da arkadaşlarından akan kanın kokusuydu. Beyni ağırlaşmıştı. Tek kelime etmeden duruyordu, insana dair hiçbir şey yoktu cesedinin içerisinde. Yüzünü deşiyor; dişlerini birbirine kenetlemiş, etrafına bakıyor, susuyor, susuyor, susuyordu. Behzat ve Serhat’ta can vermişlerdi sessizce.

Aradan ne denli zaman geçti bilemiyordu. Zaman, sınırı olmayan bir kavram, bir dilime hapis edilemezdi artık. Başından kaynar su dökülmüş gibi dudakları kırırdadı sonra. Defalarca aynı sözü tekrarladı. “Xeyrî akıllı ol, militan zor günlerde belli olur. Zorluğu başaramazsan devrimci olamazsın.”

Partiye katıldığı 2003’ün sonlarında, dize vurmuş karda yaptığı ilk yolculuğunda ayağının ağrısı başlamış, arkadaşlarına, “Beni doktora götürmezseniz yürüyemem,” deyip kendini yere atmıştı. Başında saçı bitmiş, kalın külahlı yaşlı bir gerilla ona yanaşıp, “Önder Apo, ‘Zorluğu başaramazsan devrimci olamazsın, demiş.’ Bu sözle canlanan genç savaşçı, on bir günlük yolu gruba ağırlık olmadan hep en önde yürümüştü.

Yaşamındaki tüm zorluklarda kendine bu sözü söyleyip güçlenmiş, önündeki tüm zorlukları aşmıştı.

“Zorluğu başaramazsan devrimci olamazsın!” Defalarca tekrarladığı bu söz, elektrik çarpmışçasına onu kendine getirdi. Ayağa kalktı, “Ne yapayım?” diye kendine sordu.

Televizyon, silah, şarjörler, BKC silahı, karnas, kitap, CD, küçük ve büyük cihazlar, tekmil ve toplantı tutanakları, gerillaların, ana karargâha yazdığı fedai eylem raporları, albümler, doldurulmuş kamera kasetleri kafasında şimşek gibi çaktı. Hepsi de çıkarılması gereken eşyalardı. Neyi alıp neyi bırakması gerektiğini düşünmeye çalışırken, hiçbir şey almayı hatırlamadı bile. Zaten isteseydi de çıkartamazdı ya; bir silah ya da bir raxtı yukardan aşağıya, aşağıdan yukarıya taşıyabilmek için en az dört gerillanın sıraya dizilip el ele vermesi gerektiğini biliyordu.

Baktığı saat akşamın altısını gösteriyordu. “Bu alçak muhtemelen gece yarısı bizi vurdu, aradan on beş on altı saat gibi bir

zaman geçmiş, hemen düşmanı getirebilir, belki de gelmiş, sığınağın etrafında sabahı bekliyorlar, çabuk çıkmalıyım.” Net bilmesede dokuz saate yakın alt katta kalmış, üç dört saat kadar da yaralı arkadaşlarının yanındaydı. Daha önce kar yürüyüşlerinde giymek üzere aldıkları poşetlerden ikisini çıkardı. Ayağında olan çorabın üstüne poşeti geçirip, üstüne bir çorap daha giydi. Zaten bir numara dar olan ayakkabısına, ayağını zorla sokabildi. İçe doğru çektiği ayak parmakları şimdiden ağrımaya başlamıştı. Ranzanın altında asılı duran Bilal’in kolsuz kazağını da giydi. Hemen yanındaki delik deşik olmuş yeleğini alma gereği duymadı. Huner’in yanı başında olan raxtını beline taktı ama üstünde bomba yoktu. Aldığı çantasının içinde ne var ne yok bilmiyordu; sırtına attı, kollarını çantanın kayışlarından geçirdi. Harekete hazır, artık vedalaşma zamanıydı.

Belinde rext, sırtında çanta, elinde silahıyla Huner’in cansız bedeninin yanında diz çöktü. Kefiyesini gözlerinin üstünden kaldırdı. Açık kalmış bir çift ela gözün içindekiler, okunabilir kadar berrak bir halde donup kalmıştı. “Kim yaptı?” der gibiydi. 1999’da partiye katılmış, 2001 yılında Amed’e gitmiş, 2005’in güzünde Garzan’a kadro eğitimi için gelmişti. Yılların savaşçısı kendini kaygısızca halkın yoluna adamıştı. Türk ordusu ve iç ihanet ile var gücüyle savaşmış; yıllar sonra hayatını yitirmişti. Huner’in gözlerinden, kimin tarafından vurulduğunu bilmemenin çok acı bir ölüm olduğu anlaşıyordu. Bedeni ölse de gözleri açıkta, hala bu sorunun cevabını arıyor gibiydi. Uyuduğun bir anda mermilerin bedenini deşmesiyle uyanıp, kimin tarafından vurulduğunu bilememek kadar zor bir ölüm şekli var mıydı acaba?

Silahının arpacığınan tutmuş, kundağı yerde; diğer eliyle de Huner’in yüzünü okşayarak gözlerini kapattı. Sigara dumanından sararmış bıyıklarını önce okşadı, ardından parmaklarıyla tarayıp düzeltti. “Bi Xatirê te hevalê min, bi xatirê te canê min, bi xatirê te hevalê Huner.”¹

şekerdi. Uzun bir süre onu saate bakmaktan alıkoyuyor; dakika ve saniyeler onu bitirmeden geçiyordu. Bitirdiği şekerden sonra canı su istedi, ayağa kalkıp su içse de, her ne hikmetse susadıkça su içiyor; susuzluğunu gideremiyordu.

Su içmek için çömeldiği yerden ayağa kalktı. Canlı bir şeyler görmek umuduyla etrafına bakındı. O ısıltılı gözleri, bir insanın ölmek üzereyken gözlerinde kalan son ısıltı gibiydi. Ardından oturdu. Techizatlarına baktı. Dünyada ona en yakın olan, silahı ve dürbünüydü. Dünyayı keşfe dalmak için Çeko’nun yağmurlukla diktiği kılıfından çıkardı dürbünü. “Dürbünümü radyom gibi yapmamalıyım, iki gözüm gibi korumalıyım.” Sevgiyle dürbüne baktı, ona: “Sen bana uzağı yakın eden göz bebeğimsin,” diyordu. Hêlîn’in yamacının derinliklerine dalmış, en ince ayrıntısına kadar inceliyordu. İlk defa dürbünle keşif yapmak onu bu kadar hoşnut etmişti. Daha önce göremediği renkleri, dikkat etmediği küçük taşları, bir yılını yeni doldurmuş palamut ağaçlarını, küçük vadilerin içerisinde ince ince akıp eriyen kar sularını görüyordu. Kar ve siyahlıkların çizdiği renk cümbüşünü, engebeli patikaları, sert yamaçları, fırtınalı boğazları, fırtınalı boğazlardaki yeli, kahverengi toprağı, onu süsleyen küçük küçük rengârenk taşları, uzayıp giden sırtların birleştiği başka küçük ve büyük dağların estetik birleşmesini fark ediyordu. En harikulade biçimde olan bir şey daha vardı; taşların içerisinde oyarak, kendine açtığı yol ile kendinden milyon kat daha büyük sulara akan birikmiş yağmur ve kar suları vardı. Ne de mükemmel oluşmuştu bu coğrafya! Her bir yerinde başka bir renk, başka bir güzellik vardı. “Her bir şey özenle yerlerine konulmuş, eşsiz ve mükemmel görünüyor,” dedi.

Büyük bir üstadın elindeki kalemle çizilmiş ve hiçbir detayın kaçırılmadığı bir eser gibi karşısında görüyordu. Mani’nin ruh vererek çizdiği ışıklı resimler gibiydi. Bu fotoğrafın içerisinde olmaktan mutluluk duyuyordu. Dürbünü indirdi, boynuna bıraktı. “Şimdi anlıyorum açlığı ve soğuğu neden hissetmediğimi. Çünkü bedenimdeki tüm hücreler binlerce yenilikle tanışıyor.” Her taşın mükemmel bir biçimde, gerektiği yere konulduğunu izliyordu. Bazı ağaçların taşı delerek yaşam bulmasına, yaşam umudunun ne denli

¹ Hoşça kal yoldaşım, hoşça kal Huner yoldaş.

Taşlar bile hareketlendi; su, ağaç, taş ve toprağın sesine kulak kabarttıktan sonra, o da ezgiye eşlik etti; o an genç gerillanın hayatında su, toprak, güneş, yapraksız ağaçlar, taşlar, kayalıklar, yerdeki küçük çakıl taşları, erimeyen karlar vardı. Hep beraber bir şeyler fısıldadılar. Şarkı mıydı, müzik miydi, şiir miydi bilmiyorlardı. Hepsini o an ortak potada eritmeden birleştiren hoşnut bir sestti. Ya da bir melodiydi, orkestra grubu gibiydiler ya genç gerilla doğa olmuş dünyalarına girmişti ya da onlar gerillanın dünyasına girip onun için hüznünlü bir şeyler mırıldanıyordlardı. Bir saat kadar kendini bu akıntıya bıraktı.

Hepsinin birlikte söylediği melodi bittiğinde önünde akan suya bakışı eskisi gibi değildi. Artık öfke, yerini sevgiye bırakmış, suyla arkadaş olmuşlardı.

“Way Xeyrî, di dawî de tu bi avê re axivî, te pê re stran gotin. Helal be ji te re, tu bi berfê re jî bûyî heval.”¹

Hayatında ilk defa böyle güzel bir duygu yaşıyordu. Daha önce insanlarla kurduğu bazı ilişkilerden çok mutlu olmuş, gerillaya katıldıktan sonra arkadaş ve yoldaşlık ilişkilerinden, daha büyük bir heyecan yaşamıştı. Ama su ile konuşmak, toprak, taş, ağaç ve karla arkadaş olmak hiçbirisine benzemiyordu. Apayrı bir dünya hissi veriyordu. O an hiç bitsin istemiyordu.

Sohbet onu bir süre doyursa da, midesinin isteği baskın çıktı; “Bana yemek ver!” demeye başladı.

Çantasından çıkardığı şekerini avuçlarında tutmuş bakıyordu. Midesine, “Bak mide efendi! Sen bugün hakkından fazlasını yiyorsun. Bu kıyağımı unutma. Sen bana bakmazsan kim bize bakacak?” Şekere de bakıp, “Senden önceki şekeri yemek niyetine yedim, şimdi seni hem yemek niyetine hem de iyi bir tat almak için yiyorum. Haydi bakalım, midemi öyle bir doyur ki sabaha kadar acıkmasın. Ağzımı öyle bir tatlandır ki, ömrü boyunca seni unutmasın.” Şekerin vereceği cevabı beklemeden ağzına atıp emmeye başladı. Sigaradan sonra vaktini en iyi geçiren biri de

¹ Vay be Xeyrî, sonunda su ile konuştun, onunla şarkı söyledin. Pîs karlarla bile arkadaş oldun helal olsun.

Soğukkanlıydı, hiçbir şey o anki duygusunu tarif edemezdi. Ayağa kalkıp Botan’ın yanına diz çöktü. Soğuk yüzü hala merhamet ve sevgiyle doluydu. Xeyrî, yüzünü okşayıp, “Bi Xatirê te hevalê Botan.”¹

Kolu üzerinde uzanmış, başını koluyla örtmüş Sipan’ı çevirip bakacak gücü yoktu, ya da onu rahatsız etmek istemiyordu. Kolunu okşayarak;

“Bi Xatirê te jî hevalê Sipan, bi xatirê te jî.”² Diyebildi acıyla.

Sipan’ın yanındaki Bilal’e döndü, yine içinde fırtınalar koptu; nefesi kesildi, tek kelime konuşamadı. Canı gibi sevdiği Bilal’i o halde görmek dayanılmazdı. Ne beyni ne de duyguları o anda söyleyebilecek tek kelime seçemiyor, dili dönmüyordu. Sadece kolunu okşadı, eli Bilal’in bileğindeki saate değince bileğinden çıkarıp;

“Heval Bilal, bila ev seet bîranîna te be,”³ dedi. Behzat ve Serhat son nefeslerini vermiş yatıyorlardı. Xeyrî, onları rahatsız etmemek için içinden, fısıltılarla onlarla vedalaştı. Bilal’in yanından kalkınca Huner’in tütün kutusu dikkatini çekti. Yirmi yedi Kasım’da sigarayı bırakmıştı, ama o gün başlayacaktı. Kutuyu aldı, Huner’in kefyesini de kaldırıp; “Heval Huner, bila ev jî biranîna te be,”⁴ deyip ayağa kalktığında, Behzat’ın radyosunu görüp lazım olur diye onu da aldı. Behzat’ın yeri Rêber’in hemen solunda, ayaklarını beline kadar koyduğu bir kaya yarığydı. Rêber yerinde yatıyordu hala, olanlardan etkilenmemiş yatmış gibiydi, ya da Xeyrî onu öyle görmek istiyordu. Onu sevmiş, bağlanmıştı; ortak olmuşlardı. İçinden Rêber’e sarılmak geliyordu. Gözlerini yummuş Rêber’in artık onunla olmayacağına bir

¹ Hoşça kal Botan yoldaş.

² hoşçakall Sipan yoldaş, hoşça kal.

³ Bu saat hediye olsun Bilal yoldaş.

⁴ Bu da senin hediye olsun Huner yoldaş.

türlü ikna olamıyordu. Yanında can çekişmesine bir şey yapamayarak dinlemişti onu. Derin bir iç çekerek:

“Bi Xatirê we teva hevalno, bi xatirê we, hûn canê min in, bi xatirê we.”¹

Ancak yüreği arkadaşlarından kopamıyordu. Çıksa mı çıkmasa mı tereddüt yaşadı. Sırtını döndü, dudakları dişleri arasında etini kesiyordu. Dayanamadı, arkadaşlarına baktı yine “Ah heval paramparça olsaydım, lime lime doğrasalardı beni. Kör olaydım da görmeseydim sizi böyle. Sağır olaydım sesinizi duymayaydım, öleydim ben, öleydim belki yaşardım,” dedi. Bir süre daha öyle bekledi, sanki sesini duyup kalkacak birilerini bekliyordu. Bir umut evet umut arıyordu hala. Rêber, gözünü kıpırdar gibi oldu, neredeyse eğilip kolundan tutacaktı. Ama korkuyordu, ya Rêber’in kolu soğuksa ne yapacaktı. Sakin, normal zamanda onu çağırır gibi seslendi. Belki de Rêber hala uykudaydı, uyansa korkutmayacak bir seslenme biçimiyle “Heval Rêber, hevalllllll ez im, heval Rêber”²

Xeyrî, yeni Kuzey’e geçmişti, ilk kışını yaşıyordu. İçlerindeki en genç savaşıydı. Tam da onlara ihtiyaç duyduğu zamandı. Yoldaşları ona yoldaşlığı, pratiği, emeği, sevgi ve saygıyı öğretecek; tüm tecrübelerini vereceklerdi.

“Nereye gitsem seni kendimden ayırmam,” diyen Behzat onu bırakmıştı. Onu kendisi ile götürecek Huner, onsuz gitmişti. Son kez geri döndüğünde, “Ayrılacağımız kesindi, ama ayrılığımız böyle olmamalıydı,” dedi. Çıkmak isterken naylona bağlı olan yağmurluğu fark etti, çekip aldı. Kapıda naylona bağlanmış kar elbisesini de çantasına koydu. Kapının hemen yanında asılı duran dürbünü boynuna astı. Halatlarla yaptıkları merdivenden yalnız ve son kez çıkmaya çalışıyordu. Eliyle merdivenin yaş ağacını tutamıyor; ayağı

inlemelerini dinlemişti. Şimdi de karşısında durup gülümsüyorlardı. “Neye inanayım bilmiyorum ki?” dedi. Kafasını sallayıp derin bir “offfff!” çekti. Niye yaptığını kendisinin bile bilmediği ani bir hareketle ayağa kalktı. Ayakta etrafına bakınca kendisi dışında hiç kimseyi göremedi. “Xeyrî, sen yalnızsın!” Sinirlendiğini ifade eden tükürüğünü suyun akışına bırakıp yerine oturduğunda, saat on ikiyi bulmuştu. Haberleri dinlemek için çantasından çıkardığı radyo hala ıslaktı ve artık çalışmıyordu. Dünyayla bağlantısını sağlayacak olan tek şey olan radyo da bozulmuştu. “Her şeyim alındı elimden. Bir tek sen kalmıştın, sen de Behzat arkadaşımın hediyesiydin. Sana da ben sahip çıkamadım.”

Söyle Dorşîn, Düş müydü? Gerçek mi?

Bir an büyümüş dünyadan kopmak istedi. İlk kez bir isteği oluyordu; su başka akmaya başladı. Hüzünlü bir melodiyle, su, akıntısıyla sazın tellerine vuruyormuş gibi, orkestra şefinin ustalığını sergilemesini aratmıyordu; tüm doğa aynı tonda sesler çıkartmaya başladı. Ağaçların sallanışı; kendini müziğin ritmine kaptıran çalgıcının duyularının ahenginde sallanan parmakları gibiydi.

¹ Elveda tüm yoldaşlarım, elveda, hepiniz hoşça kalın canlarım, yoldaşlarım.

² Rêber yoldaş, benim yoldaş, Rêber yoldaş.

diyecekken aklına bundan önceki seslerin onu nasıl yanılttığı geldi. Bir süre dinledi. Sesin sahibinin görünmediğini anladığında, “Psikolojiktir,” dedi. “Psikolojiktir” demesiyle ses de kendiliğinden kesildi. Biraz sonra tekrar geldi, skorsky sesini çıkartan önünde harıl harıl akan suydı. Genç gerillanın kızgınlığına aldırmayan su onu dinlemiyor, o kızdıkça daha bir ses çıkartmaya, çıkarttığı sesi yükseltmeye başlıyordu.

Çantasından çıkanlar genç gerillayı sığınağa; arkadaşlarıyla yaşadığı geçmiş günlere götürmüştü. Kamptaki ikinci toplantılarında tüpün üstüne koyduğu yemeği pişirirken, yaktığı fenerle pirincin yanıp yanmadığını kontrol ediyordu.

Huner’in, pirincin pişmesinden sonra gelip toplantıya katılarak görüşünü söyledikten sonra gidebileceğini söylediğini hatırladı. Toplantının öneri bölümünde Bilal, Xeyrî’yi lojistiğe önermişti.

Toplantı bitince Botan, genç gerillayı gülümseyerek çağırdı. “Xeyrî, seni lojistik patronu olarak önerdik. Sen ne diyorsun?” Cevabını biliyormuş gibi yüzüne baktı.

Xeyrî, “Siz önerdiyseniz bana da kabul etmek düşer,” dedi. Aynı güler yüzle cevapladı. Sipan:“Heval Xeyrî, ben iktidarda olduğum dönemde farelerle baş edemedim. Onlara rüşvet mahiyetinde sığınağa getirdiğimiz yirmi beş kilo çekirdeğin yarısından fazlasını verdim ama doymuyorlar. Her şeyimizi alıyorlardı, ben de istifa ettim. Umarım seni de koltuğundan etmezler,” deyince tüm gerillaların kahkahaları yerin altını üstüne getirdi. O zaman lojistikçi olan genç gerilla fazla olan eşyaları çantasına almıştı.

“İçinde cenaze var,” dediği sığınağa gitmiş, tüm arkadaşlarını orada canlı görmüştü. Uzun bir zaman başını önüne aldı, sustu ve daldı. Bir zaman sonra başını kaldırdığında; başta Botan ile Serhat, Huner, Rêber, Behzat, Bilal ve Sipan’ın etrafında oturup ona bir şeyler söylediklerini gördü. Sırayla konuşuyorlardı. O da onların sohbetlerinin bir parçası olmak istiyordu ama ne söylediklerini anlayamıyordu genç gerilla. “Acaba neden bu şekilde bana bakıp konuşuyorlar?” diye düşünüyordu. Botan, sol elini gülümseyen Serhat’ın omzuna vurup Xeyrî’yi işaret etti. Üç gün önce saatlerce

kayıyordu. Tüm gücünü topladı. Ardında, arkadaşlarını karanlık bir kuyuda bırakarak, son nefes olarak tükenmeden çıkmak zor olsa da yer altından çıkan çığlğın sesi olabilmek için çırpınıyor, yeryüzüne çıkmak istiyordu.

Yalnızlık arınmakmış, bu gece bilecektim

Gece karanlık, gök, mavisini yitirmemiş daha. Bulutlar parçalı, yıldızlar ışıkl. Salkım salkım, ılık uçları uzun, her tarafa yayılmış, güneş ışınları gibi. Işıkları sönük ve hüzünlü... Ortalık sakın, suskun, yaşamın sonu gibi... Dışarıda ay ışığı var. Toprak bitmiş, dünya bembeyaz. Karın beyazlığı göğü aydınlatmış, göğün mavisini kardan kalma. Soğuk, hem de buz gibi. Uykunun tatlı olduğu, güvercinin donarak rahatça uyuduğu soğuk kadar tatlı bir ölüm... Dünya, ılık saçan yıldız ve yeryüzündeki kar dışında umutsuzluk, kar gibi! Tükenmişlik, ölüm korkusu, yalnızlık, hiçlik, çoğalmak... Genç savaşçı artık yalnızdı. Yaralı, genç, yalnız bir gerilla, tek başına yüreği kan deryasıydı.

Saat altı otuzda yukarı çıkmaya çalıştı; yedi otuza kadar zorla çırpınarak çıkabildi sığınaktan dışarıya. Daha sığınağın ağzında, göğsüne kadar kara batmıştı. Sol dizi şişmiş, üç gün önceki düşmeden kalmaydı şişkinliği. Sanki o gün hiçbir şey olmamış, kıyametler kopmamış; ölümün soğuk rüzgarı esmemiş, ihanetin çirkin yüzü görünmemişti. Dışarıdaki kayalıkların yerli yerinde durmasına şaşırды, karlar set gibi durmuştu hala. Yirmi yıl gibi geçen bugün Bilal'in çığlığını, Huner'in çektiği acıları duymamışlardı. Eğer duymuşlarsa, nasıl olur da hala erimemişti bu kar? Xeyrî, şaşkın bir halde dünyaya bakıyordu.

Her taraf karla kaplıydı. Derin çukurlar karla dolup, üste çıkan kayalıklarla birleşmiş, dümdüz ova gibi önünde duruyordu. Nereye gidecekti şimdi? Önemli olan ilk etapta buradan uzaklaşmasıydı. Sığınağın sağ alt tarafına düşen Sümertax köyü ile sığınağı birbirinden ayıran derin vadiye girerek, iz çıkmaması için suda ilerleyip, daha önce gördüğü sığınağın karşısına düşen bir kayanın altında oturarak sığınağı gözetleme kararı aldı. Oradan ayrılacaktı ama arkadaşlarının kaldığı mağarayı görebilecek bir yere gidecekti. Göğsüne kadar kara battı. Silahının namlusu kara gömüldü. Saliseler içinde yaptığı planlamayı uygulamasına kar izin verir miydi vermez miydi, belli değildi. Karın yüksekliğinden ayağını kaldıramıyordu. Yaramadığı karı kolu ile ezerek, ayağını kaldırabileceği hizaya getirdi. Böyle sürse sabaha kadar buradan çıkamazdı. Mereto'nun, Pasûr komando taburuna vardığı gözlerinin önüne geldikçe hızlanmaya çalıştı. Silahını omzundan indirip kolunu açtı, bir ağaç gibi önündeki karı ezerek kardan duvarı aşmayla uğraştı ama olmadı. Sırtüstü uzanıp bedeninin ağırlığıyla karı ezerek yolu açmaya çalıştı. İki adımlık anca yol alabildi. Sol dizi şişmemiş olsa ve öyle bir durumda olmasa bir yere kadar bacaklarıyla karı yarardı. O denli öfkelenmişti ki gözlerindeki siyahlık bembeyaz kardan farksız oldu. Kar, ona yol vermiyordu. Sığınağın ağzında arkadaşlarıyla kalsa, o da öldürülecek, sığınakta arkadaşlarıyla üstü örtülecekti. "Zaten kar yol vermiyor, yürüyemiyorum, kalsam mı?" dedi; kalsa bir türlü, gitmeye çalışsa bir türlü, karar veremedi. Yüzüstü karın üstüne çöreklenmişti, her iki eli yanaklarında, gözlerini örtmüş, yüzüstü karın

Gecede suyla yıkanıp arınan bedeni, anadan çıkan bebek misali üryan, bir çiçek gibi paktı. Kanı en içlere çekilmiş vücudu süt beyazdı. Gözleri bir açılıp bir kapanıyordu. Gerilla kuralları gereği sabah ilk iş keşif yapmalıydı ama biliyordu ki; askerler gelirse kardan dolayı helikopterlerle gelecek, o zaman kendilerini görünür kılacaklardı. "Zaten manevra yapamam ve bu karda gidebileceğim yer yok. Burası da şüphe çekmeyen bir yer," dedi ve doğacak güneşi bekledi. Belki de bu; yerinden kalkamadığını kendine itiraf etmek yerine seçtiği bir yöntemdi. Güneşle birlikte Skorsky helikopterini bekliyordu. Hem bekliyor hem de beklerken esniyordu. Güneş çıkınca ısındı, tekrar yattı.

Tüm güzellikleri ışınlarında, ışınlarının kaynağını sarısında toplayan güneşin; batımıyla doğan tüm güzelliklerin sonlu olması ne denli buruk bir hüznünse, güneşin tekrar doğması da o denli iyiydi ve yeni yaşamı müjdeleyen gün doğumunu canlandırıyordu. Genç gerillanın en çok ihtiyaç duyduğu da o koca güneşten salt bir yudum sıcaklıktı. Ama güneş, genç gerillanın altında durduğu taşın etrafındaki karı da eritip, yattığı yerin altından su olarak geçiriyordu. Altında durduğu kayanın göğsündeki su üstüne damlıyordu. Ne bir tepki gösterdi ne de az yerini değiştirdi, yeter ki başına düşmesindi. Zaten elbisesi tümünden ıpsıslaktı.

Yemek vakti çoktan gelip geçmişti. Bir tek yemeği sigara ve şekerdi. Çantasından bir şeker çıkartıp avuçlarında baktı sonra ağzına aldı. Uzun bir süre bitmesin diye de şekerini incitmeden emmeye başladı, yavaşça eriyip bitmiş, tadı damağında kalmıştı. "Bugün de yemek yedim, ölmem ama keşke yanımda biraz tuz da olsaydı," diye düşündü.

Ağzı düğümlenmiş siyah bir poşet çıkardı çantasından. Ne dilek tuttu ne de "umarım" dedi. Poşetin ağzını açmaya çalışırken, sanki milli piyango torbasıymış gibi ağır ağır açtı. Asıl mesele ise ağırlaştığıydı, çeşit renklerde üç atlet ve yedi çorap çıktı siyah poşetten. Yiyecek kadar olmasa da onu sevindirmişti, yiyecekten sonra onu ısıtacaklar, istekleri arasındaydı. Çıkardığı diğer poşetin içerisini aramaya başlayacaktı ki Skorsky sesi geldi. "Düşman geldi,"

Xeyrî, “Gördün mü PKK’nin gücünü,” der demez uykusuzluktan tekrar kendinden geçti ve derin bir uykuya daldı. En son hatırladığı bu sözüydü. Bir süre daha yattı, onunla birlikte kar, su, gökyüzü, dağ, taş ve kardan görünmeyen toprak, her şey ölüm sessizliğinde uykuya daldı. Bir tek uyanık kalan güzelliğiyle kışkırtan aydı.

Gecenin diğer yarısında bir kez daha donup kalktığında, aradan geçen zamanı bilmiyordu yine. Ama düşüncesi olağanüstü uyanık, hücreleri tetikte, her tehlike anında onu uyandırıyorlardı. Bu kez olacakların farkında olan fiziği ile toplantı yapmadı. Elinden bacaklarına, midesinden bağırsaklarına, bedenindeki tüm parçaları çalışmaya başladı. Tüm uzuvları beynin ve duyguların yüklendiği sorumluluğunun bilincindeydi. Hepsinin kaderi ortak. Onların istemlerini sisteme kavuşturan beyin ve dil gitse kendileri de biterdi. Fiziğindeki tüm hücreler yeterince bilinç ve sorumlulukla donatılmıştı artık. Islak çakıllara yapışmış halde su yüzeyinde kalan bir insanın yaşama tutunma mücadelesi, aklın sınırları aşılarak başladı. Amaçları birlikte çalışarak insana hayat vermek olan tüm hücreleri harekete geçti. Vücudundaki yüz trilyon olan hücrelerden her biri, kendi görevinin başında, işini yapmaya girişti. Belli organlardaki lider hücreler devriye hücrelerini harekete geçirince, seksen bin kilometrelik alanda kan dolaşımı sağlandı. Tamir ekibindeki hücreler hasarlı yerlere ulaştı. Genç savaşçı, beyni, duygusu ve inançlarıyla onları yönlendiriyordu. Xeyrî, bir müddet sonra yeniden kendine geldi, bedeni canlandı ama ayağa kalkabilecek kadar değildi. Derin bir nefes aldı, tekrar gözlerini yumdu. Yattı mı kendinden mi geçti hiçbir zaman bilemedi.

O gece olanlardan ay bile kara bir bulutun arkasına gizlenerek görünmez oldu. Aydınlightıyla görünür kıldığı evrenin her zerresinin ışığıyla görünmediğini yeni anlamış gibi utangaçtı. Ardından gökten bir yıldız kaydı. Uzun bir ışıklı çizgiyi ardında bıraktı. Mavide bir şeyler çizercesine... Sonra ışığı suyun içerisine damladı, su onu da içinde yutup görünmez kıldı.

üstüne uzandı. Ağlıyor muydu, düşünüyor muydu, onu bir tek o ve donmuş kar bilebilirdi. O da kendini ölüme bıraktı, karın soğuşunda tatlı ölüme kendini bırakmış gibi... Buradan çıkıp gitse bile zaten kar onu öldürür, cesedi bulunmazdı. Hiç olmazsa burada arkadaşlarının yanında ölürdü. Kim ona ne diyecekti, ne yapsındı? Yaşama bağlılığı baskın çıktı, arkadaşlarını kurtarması için yaşaması tek kurtuluştı. Kalktı, dişleri birbirine kenetlenmiş bir halde “Tüm dünya kar olsa yine de yarım geçeceğim bu gece,” diyerek yola koyuldu. On metrelik bir mesafeyi yarım saatte zar-zor bitirmek üzereydi. Kar göğsünde, bir ayağını olabildiğince kaldırdı. Karın üstüne bırakıp havalanmaya kalkıştı. Kaldırdığı ayağının ezdiği kar, diğer ayağını hareketsiz bıraktı. İki ayağı üst üste geldi. Şimdi her iki ayağını da hareket ettiremiyordu. Tuzağa düşmüş keklik misali uzun çırpınışlardan sonra, üst üste gelen ayaklarını kaldırabilirdi. Az daha ilerledi, bastığı karla birlikte iki kaya çatlağının arasına girdi. Etrafı beyaz çarşafı örtülmüş karanlık bir kuyu gibi, bir tek gökyüzünü görüyordu şimdi. Üstü açık mezardan farksızdı. Sağ sağ gömülmek buna mı denirdi? Ürktü hemen. Silahını üste atmaya çalıştı, korktu, silahından tek bir an olsun artık ayrı duramazdı. Kayaya tutunarak çıkmaya çalıştığında, bıçak kadar sivri kaya, donmuş elini kesti. Karla birlikte eli de kaydı, tutamadı. Kanayan elini elbisesiyle temizledi, kanı kara bulaşmamalıydı. Dünyada tek bir dakika ömrü kalmış, o dakikaya bir ömür sığdırabilecek kadar kendisi de anlayamayacağı bir serilikle karı ezdi, ezdiği kardan merdiven yaparak dışarıya çıktı.

Üstü karla dolmuş çukurlar çoktu ve yanıltıcıydı. Ama artık nasıl çıkabileceğini tecrübe edinmişti. Sığınağın etrafını kaplayan çukur ve kayalıklardan kurtulacaktı ki kulağına gelen sesle karda kıpırtısız dondu. Türkçe konuşup şarkı söyleyerek eğlenen asker sesiydi bu. Hem de, yakından gelen seslerin tarafından birde ateşin yansımaları vardı. Bir süre durup dinledi. “Ne olacaktı ki; Düşmanın köpeği düşmanı getirdi,” dedi. Kulak kabarttı, sesleri çok yakından gelmesine rağmen tam ne söyledikleri belli olmayınca şüpheye düştü. Ses aynı ritimde ruhsuz geliyordu. “Belki de psikolojiktir,” dedi. Asker gelse neden sabahı beklesindi? Yoluna devam etti.

Ay ışığının gümüşü rengi ile karın beyazlığında kalmış Xeyrî'nin yüzü, gri, sert, ışıltılı gözleriyle biraz önce ölmüş bir cesedin yüz ifadesi gibiydi. Alnındaki kanı temizledi, kefyesini¹ başına, alnındaki yaraya sargı olacak biçimde sardı. Burnuna değen parçanın açtığı yaradan akan kanı da, omuzuna düşen kefyesinin kenarıyla temizledi. Diz ve ayağındaki yaralara da çorabı ve giydiği kar poşeti doğal bir sargıydı zaten. Bu haliyle nereye kadar gidebilir ve ne kadar direnebilirdi? Şehirlerden uzak, aydınlatmanın yıldız ve ayla olduğu dağların bağrındaydı. O korkutucu sessizlikte yalnız başına ne yapacaktı. Önce köye doğru iz çıkartıp, köye tam varacağı yerde suya girecek, az önce belirlediği yere doğru suda ilerleyecekti. Askerler çıkarttığı izlere bakarak onun köye gittiğini sansa da suya girip izini kaybettirmiş olacaktı. Bu düşüncesi küçük vadiden geçen suyun üstünü kaplayan karın üstünde donup kaldı. Ortalıkta su diye bir şey kalmamış, üstü karla örtülmüştü.

Hemen farklı bir plan kurdu. Onları Dorşîn'e getiren Nimet ve Xelîl ile birlikte banyo yaptıkları Kelasor köyünün alt taraflarında, Kelasor'dan gelip Pasûr'a doğru akan Eskar Çayı'na doğru bıraktı kendini. Kar zorlasa da durmuyor, soğukluğu hissetmeden ilerliyordu. Dipleri kar tutmayan kayalıkların dibinde yürümeye çalışıyor, girdiği çukurlar hızını azaltıyor, çıkmasını zorlaştırıyordu. Askerler yaralı ve güçsüz olduğunu bilse, peşini bırakmayacaktı. Sonradan olacakları da o an bilmiş oldu, zor anların çok şey öğrettiği gibi. Göğü, semayı yıldızları bir bir taradı. Oradan onu kurtarabilecek bir umut görünmüyordu. "Ah bir yıldız gelse de tutunsam," diye yakındı. İnsanın umudunu olduğu yerden diriltmesi gerektiğini anlayıp yüksek kayalıklara tırmandı. Oradan başları dışarıda yüksek taşlara atlayacaktı. Büyük taşların üstüne çıktı. Yüzünü semaya döndü, dönen dünyanın döngüsünü görür gibiydi. Gök ulaşılmaz, yer kar, uçmak istiyordu. Dünya salt üstünde durduğu yüksek kayadan ibaretti. Genç savaşçı, bu halde sırat köprüsünde yaşamaya mahpus edilmiş bir günahkâr gibiydi. Bu yaşam ne denli acımasızdı. Bir

¹ Poşu.

kafasında eritebiliyordu. Şu durumda dudaklarını bile kımlıdatamıyordu "İnsanoğlu ve kızı bu denli güçlü bir varlıksa, doğa koşulları onları öldürebilecek kadar insanlardan daha güçlü olamamalı," dedi. "Açlık, soğukluk bir militanı öldürecek güçte olamamalı. Eğer bu koşullarda ölürsem, nerede kalıyor düşünce gücü, PKK'nın gücü? Ya PKK güçlüdür, insan düşüncesi olağanüstüdür diyenler yalan söylüyor ya da bu koşullar öldüremez beni."

Uzun uzun beynine ve yüreğine yüklendi, sonra da emir verir gibi, verdiği emirlerine örgüt gerçekliğini sığdıracasına vücuduyla konuşuyordu. Cevaplarını beklerken sağ elinin şahadet parmağı kıpırdamaya başladı. Bedeni, ezberlenmiş tarihi ve alışılmış gerçekliğin çok ötesinde bir inanç gücüyle tanışıyordu. Evren genişliğindeki beyninde, kim bilir daha ne vardı. İnançla donatılmış bir beynin sınırsız buluşlarına o durumda bile tanık olmak heyecanlandırıyordu. Bir inancın yaratımları bilimsellik ile iç içe olursa, ancak akıl ve yürek birlikteliğiyle izah edilebilirdi. Parmağının kıpırdanmasıyla Xeyrî'nin kafasından şu düşünceler geçti. "Belki de insan ancak kendini aşarak gerçek benliğiyle buluşabilir. Kendini tanımak ancak bu durumda anlam kazanır." Ölmüş bedenini diriltten Xeyrî, sınırsız insan gücünü kendinde keşfedince "acep tanrıyı da yaratan insan değil mi" diye sormaktan alıkoyamadı kendini. Genç savaşçı düşünce, inanç ve duygu gücüne son derece inanarak olağan gücü ile bedenine yüklendi. Sırayla diğer parmakları açıldı. Bir kaç dakika geçmeden tüm parmakları çalışmaya başladı. İhanete canlanma ile cevap verdiklerini anlamış, eline ve parmaklarına, "Spas ji bo we,"¹ diyerek karşılık verdi. Elini açıp kapatmaya devam etti. Her elini açıp kapattığında bileklerinden başlayarak tüm kolu canlanmaya başladı. Sonra ayaklarıyla da konuşarak onları da ikna edip canlandırdı. Ayağını uzatıp kendisine çekiyor, kanın hareketlenmesini sağlıyor, kanı da vücudun ısınmasıyla bedenini canlandırıyordu. Bütün vücudu canlanınca

¹ Size teşekkür ederim.

son beyni de öldürecekti. Cenazesi karların tümünden erimesiyle suya kapılacak, bulunamayacaktı. İnancın baki, bedenın geçici olduğunu öğrenmişti de; böylesi bir ölümü hayal bile edememişti. Cenazesi kaybolrsa, o anki inancını kim bilecek de, kaybolan bedenine rağmen inancını geçerli sayacaktı. “Son denilen şey belki de budur.” diye düşündü. Ömründe öğrendiği kavramların yeri değişmeye başladı; nihai olan sonlanıyor, farklı hudutlar yeni bir başlangıçla doğuyordu.

Genç savaşçı orada ölür ve cenazesi kaybolursa ihanetle damgalanırdı. Soğuktan donmuştu. Sonrası ölüm, akabinde ise ihanet... Bu üçlü arasında yaralı halde yerde uzanmış kıpırdayamıyordu. Bedeni suyla sürüklenip kaybolmasa bile, hayvanlar cesedini yer kemikleri toplu halde kalmayınca insan olduğu anlaşılmazdı. Her şeyin bir sonu var mıydı? Olsa bile belki de arayarak bulmak sınırsızdı. Şimdi ne yapacaktı? İstese de bir şey yapamazdı. Zira canlı kalan bir tek beyniydi. Gözlerini de beyninde cereyan edenlere göre bir açıp bir kapatıyordu. Esen buz gibi soğuk yeli hissetmiyordu. Derenin suyu çığlık çığlığa taşıtı. Yıldızlar söndü. Kar soğuğuyla onu dondurmuş, bu kez de yaptıklarından eriyordu. Gri gökte yığılmış bulutlar arasında bir alev dolaşıyordu. Dorşîn, soğuk ile cehennem ateşindeymiş gibi yanarak tükeniyordu. Soğuk, Xeyrî’nin kafasına da yayıldı. Beyin hücreleri de donmaya başladı, gözleri kapandı, nefes alış verilişini kendisi dahi hissedemiyordu. “Nasıl can verdiğimin bilinmemesi kadar zor bir ölüm şekli var mı? Tanrım!” deyince gözleri açıldı. Ona yetişemeyenleri kendisinde yaratarak var edebilecek miydi? Çaresizlik bundan başka nasıl olabilirdi? Xeyrî bir karar verebilecek miydi? Yoksa gerçekliği kabul edip tarihten silinecek miydi? Düşünüyor muydu, ölüyor muydu, üzülüyor muydu belirsizdi çünkü donmuştu...

Ölmesiyle birlikte, yaşanan ihanetin gerçekliği örgüt tarafından bilinmeden, tarihe belirsiz bir olay diye geçeceğini düşündükçe, “Ölmeyeceğim!” diye geçirdi kafasından. “Soğuk, kar ve su beni öldüremeyecek” dese de ölmek üzereydi. İnsanlar layken edindiği her şeyi sorgulayıp yargılamaya başladı kafasında. Ya yeni bir şeyle kalacak ya da inançlarında derinleşerek kendini tekrardan var edecekti. Donmak üzere olan beyniyle bulduğu yöntemi salt

mesafe de olsa iz çıkmaması için diğer taşla atladı. Kayadan sert, gök kadar uzak, kardan daha soğuk olmayı öğrendi. Tüm bunlar ışık hızında o bir anki atlayışında tüm benliğinde oluştu. Böylece uzun bir mesafeyi iz çıkartmadan ilerliyordu. Zorlansa da, sonradan yorulacağını ve hareketsiz kalabileceğini bilse de, bu, askerlerin kafasını karıştırmak için bir yanıltma yöntemi idi. Defalarca çarptığı kayalıklar, taşlar, vücudunda darp izi bıraktı. Normal zamanlarda olsa belki de her düşmesi için bir ay yerde uzanmış halde yata lak kalacaktı. Ama şimdi ne ona acıyacaklar vardı yanında ne de düştüğünde onu kaldıracaklar oradaydı. Kuzey’deki ilk kışını böylece tek başına yaşayacaktı. Umut kıran karı umursamadan ilerliyor, yoluna devam ediyordu. O farkında olmadan bedeninin savunma mekanizması bir şey yaptı. Bedeniyle ruhunu birbirinden ayırmıştı; beyni, ruhu ve duyguları fiziğın zorluklarını hissetmiyordu.

Vadiye doğru indikçe kar azalıyor, kurtulabilme umudunu çoğaltıyordu. Eskar Vadisinde, delirmişçesine akan suyun sesi kulağına çalındığında, saat gecenin biriydi. Suyun sesini dinledikçe, “Doğada bugün yaşadıklarımıza tanık olan bu sudur,” diye düşündü. Su, yaralı gerillaların sesini tek tek haykırıp onu yanına çağırıyor gibiydi. Genç gerilla da suyun çağrısına düşünmeden karşılık verdi. Suya az mesafe kala tekrar yönünü Sümertax köyüne çevirdi. İzlerini köye yakın bir yerde bırakıp suyun içerisine girdi, dizlerine kadar ıslanmış halde suya ilk ulaştığı yere varıp sudan çıktı. Gözüne bir kayayı kestirdi, geldiği yamacın az sağına tekrar çıkacaktı. İzlerini karanlıkta, beyaz karın ışığıyla beliren kayanın dibinde bırakıp geri suya doğru geldi. Bu kez geri gelirken izlerini ya donmuş eliyle sildi, ya da ayak uçlarına basarak tam ayak izinin çıkmamasını sağladı. İzler karmaşılaştıkça askerlerin kafası karışacak, uzaklaştığı yerden, gidildiği sanılacaktı. Yanıltma taktiğinden sonra susuzluktan boğazının kuruduğunu yeni fark etti. Arabistan çölünde günlerce susuz kalmış gibi eğilip kana kana su içince canı sigara içmek istedi fakat genç savaşçı güvenlikten kaynaklı bu isteğini reddetti. Doğrulup etrafına göz gezdirdi ama kulağını suyun çıkarttığı sestem alamıyordu.

Suyun hemen kenarında karsız yerlerden ilerleyerek Kelasor köyünün alt taraflarında varsa karsız yerlere ulaşacak; orada kalacaktı. On dakika yürümemişti ki kar ile karşılaştı, oradan devam etse arkasında bıraktığı izleriyle askeri üstüne getirtecekti, artık suya girip yoluna devam etmeliydi. Ayağını içine bıraktığı gibi su dizlerine yetiştı. Sudan korkmaya başladı ama ilerlemek dışında şansı yoktu. Daha önce suyu geçmeleri gerektiği yerde, onun sudan korktuğunu bilen arkadaşları onu geçirirlerdi ama bu akşam tek başına idi. Korkularını yenip suyu aşmalı, yarın çıkacak olan operasyon için kendini sağlama almalıydı. Biraz önce arkadaşlarının haykırışlarını akışında seslendiren su, acımasızca üstüne geliyordu. Su göbeğine yetişmiş, çantasının altı suyun içindeydi. Kleşinin namlusu suya vurdu. İlerlemek dışında şansı yoktu. Başı döndü, dengesini yitirdi, dünya dönüyordu. Toparlandı, biraz bekledi, suyun akışını ve kendini tastamam görünce yoluna devam etti. Bu kez de daha duyarlı olacaktı ki adımını atar atmaz ayağı, kayganlaşan taşın üstünden kaydı, suya kapılıp yuvarlandı. Tüm dünya salt bir ışıktı şimdi. Başı bir suyun altında bir dışarıda, bedeni sağdan sola savruluyor, suyla sürükleniyordu. Ha boğuldu ha boğulacak derken silahının namlusunu yere çaktı. Namlu taş a çarptı, ses çıkardı, taşın üstünden kaydı kuma battı. Başını dışarıya çıkardı, rahat birkaç nefes aldı, ayaklarını aynı hizada bir araya getirdi. İçtiği suyu suya kustu. Biraz daha nefes aldı, içi dışına çıkmış gibiydi. Su hala onu sallıyordu. Kendisini ıslatan su don kadar soğuktu ama şimdi onu ısıtıyordu, karın içinden daha iyiydi. Derinden bir nefes aldı, su hala yalpalayarak yel değirmeni gibi üstüne geliyordu. Artık istediği yere gidemeyeceğini anladı, su ona izin vermiyordu, biraz daha ilerlerse suyun akıntısına kapılıp kaybolacaktı. “Ne yapayım? İstedğim yere gidemiyorum. Her yer karla kaplı!” sözleri kör kurşun gibi öldürücü, çıktığı yeri yaralamıştı. Sudan çıksa kar daha kötü olmaz mıydı? Hêlîn’in yamacındaki kar eriyip dereye akmıştı. Bu yüzden suyun akıntısı şiddetliydi. “Suyun iki yana ayrılarak hızını ve derinliğini yitirdiği bir yer bularak Hêlîn’in yamacına geçeceğim,” dedi.

Bir saat boyunca ilerlediği suda, bir saat de geri dönerek ilk girdiği yere geri geldi. Gözüne kestirdiği geniş bir yerden Hêlîn’e

İnanç ve bağlılığın zaferiydi ölümsüzlük.

Xeyrî, yaşamak için çırpınsa da ölüm peşini bırakmıyordu. Gecenin ilerleyen saatlerinde gözlerini açtığında cansız bir odun parçası gibi kurduğunu fark etti. Su, kar, üstünde uzandığı çakıllar onu dondurmuştu. Çalışan bir tek beyni ve gözleriydi artık. Onun dışında bedeninde hiçbir şey hareket etmiyordu. O an öyle görülse, donarak ölmüş bir bedendir denilip, toprağın altına konulacaktı. Demek ki ölmek böyleydi. Okuduğu medresede, habersiz gelen Azrail’in böyle can aldığını söylemişlerdi. Ayaktan başlayan Azrail en

kemiklerini bulduğunda senin direnerek şehit düştüğünü ilan edecekler.”

Bir an boş bulundu, ne yapacağını bilemez halde açtığı elini havaya kaldırdı; “Allah’ım bana yardım et!” dedi. Etrafına göz gezdirdi, “Doğadaki tüm varlıklar koruyun beni,” diye doğaya yalvarıyordu adeta. Suyun ortasında batmış, arta kalanını toplayarak geri geri geldi. “Ne yapayım, nereye gideyim? Her yer karla kaplı. Suyun kenarında da köye doğru iz çıkartmıştı. “İz çıkarttığım yerde ilerleyip bulduğum yerde kalmak dışında bir şansım yok,” diyerek yürümeye başladı.

Onun dışında bir karanlık vardı gecede, bir de ayaz yollar. “Duyarlı ol Xeyrî!” dedi kendine. “Bastığın taşlara dikkat etmeli, ne olursa olsun soğuktan ölmemeli, düşman senden umut kesmeyene kadar açlığa dayanmalı, köye gitmemelisin. Köye gittiğinde ise üstüne atlayarak seni yakalayıp düşmana vermemeleri için elin tetikte, kısa bir sürede erzak alıp çıkmalısın köyden. Bugünden sonra gerilla arkadaşların dışında hiç kimseye inanmamalı, her şeye karşı tedbirini almalısın.” Az biraz suyun kenarında köye doğru ilerlemiş, köye beş dakikalık bir mesafeye kadar yakınlaşmıştı. Sığınağın hemen alt tarafında suya iki metre uzak olan, etrafı karla kaplı büyük bir taşın dibinde oturduğunda, saat dokuz olmuştu. Hemen önünde su tüm hırçınlığıyla akıp gidiyordu. Önünde uzandığı taşın arkasındaki kar eriyip altından sızarak dere suyuna karışıyordu. “Burası iyidir, şüphe çekmez. Bir kaç gün kaldıktan sonra yerimi değiştiririm,” diye düşündü. Gitmek isteseydi bile adım atacak hali kalmamıştı. İki gün ve bir gecedir en çok üç saat yatabilmişti. Ne denli yorulduğunu, ıslak çakılların üstüne oturunca anladı. Çantasından, delik deşik olan komando rengindeki yağmurluğunu çıkarıp altına serdi. Kar elbisesini de giyip çantasını başının altına koyarken, düşünecek hali kalmamıştı. Ayaklarını kendine çekti, ellerini dizlerinin arasında birbirine kenetledi. Çantası başının altında derin bir uykuya daldı.

geçmeden önce bu tarafta kaldığına dair bir işaret ve bir iz daha bırakmak istiyordu. Nasıl olsa artık karsız olan Hêlîn’in yamacına geçecekti. Geniş olan dereden akan suyun dibi görünüyordu, derinliği en çok dize vursundu. Saat gecenin üçünü gösteriyordu. Olabildikçe hızlı davranıp suyu geçmeli ve Hêlîn’in yamacında gizleneceği bir yer bulmalıydı. Şimdiye kadar izi çıkmasın diye uğraştığı halde, şimdi de bilinçli iz çıkartmaya başladı. Bir yarım saat kadar, sığınağa doğru az karlı olan yerlerde iz çıkartarak ilerledi, bir kayanın dibinde izini bırakıp geri geri döndü. Bu, izini bıraktığı ikinci kayaydı. Olabildikçe dönüşte izini sildi. Karlı yamaçta kaldığı sanılmalıydı. Bu yüzden izler hep oraya doğru olmalıydı. Tekrar suya ulaştı. Cesaretini toplayarak suyun içerisine girdi. İlerledikçe su çoğalıyor, onu sallıyordu, ama suyu geçme dışında şansı olmadığını biliyordu; çünkü kaldığı tarafta kaldığına dair izini zaten çıkartmıştı. Fakat su, Xeyrî’nin derdini nereden bilecek, neler yapmak istediğini nasıl anlayacaktı? Anlasa bile onun da kendine ait kuralları vardı. O da doğasına göre işleyecekti. Su harıl harıl akıyor, her iki yamaçtan gelen kar suyu ile kendinden geçercesine çılgınlar gibi coşuyordu. Sesi kulakları sağır edecek gibiydi, içinde görünen yıldız ışıkları bir yanıp bir sönüyordu. Gök berrak maviydi. Dorşîn, nefesini tutmuş onu ve suyu izliyor gibiydi. Bir onun sesi vardı fisiltıyla çıkan, bir de çılgınlar gibi coşan suyun sesi gümbürdüyordu. Derenin ortasında durmuştu. Ayaklarını kaldırıp geçmeye çalışsa, suya kapılıp gidebileceğinden korkuyordu. Geri dönse çıkartmış olduğu izlerle bu sefer o, kendisini ihbar etmiş olacaktı. Bir adım daha attı, biraz daha kalsa onu sallayan su onu kapıp götürecekti, kendi mecrasında sürükleyip alıkoyacaktı. Su görüldüğü gibi çıkmamıştı. Öfkelenmiş bir halde geri döndü, dizlerini döven sudan nefret etmiş, küfürler savuruyordu. “Kar engeli yetmedi bir de sen mi çıktın karşıma?” Yüzü bakılmaz halde renkten renge giriyordu, lanet üstüne lanet okudu suya. Şalvarına dolmuş suyu boşalttı. Derisine yapışmış şalvarı yükünü ağırlaştırmıştı. Belinden aşağı kısmını hissetmiyordu artık, donmuş bedeni de soğuğa alışmış gibiydi. Karanlık bir kuyuyu andıran gecede tek bir ışık belirtisi görünmüyordu. Yıldızlar gökte parlarsa da kendisi yeryüzündeki ışığa ihtiyaç duyuyordu. Şimdi

nereye gidecekti? Yanında, ne gitmesi gereken yeri söyleyebilecek Behzat vardı, ne de komutanı Huner önünde yürüyordu. Daha önce ne belirledikleri bir yer, ne de zorunlu olarak gitmesi gereken bir yer vardı. Tüm sorumluluk ona kalmıştı. O zaman Xeyrî, komutan olup her şeyi en ince ayrıntısına kadar hesaplamanın ne denli zor ve gerekli bir iş olduğunu anladı. Daha önceleri herhangi bir durumda çantasını sırtına verip, Huner'in ardından yürümesi ne kadar da rahattı.

İnsan beyni keşfedilmemiş bir gezegen gibi duruyordu. Keşfedilenler, ne kadar da azdı. Xeyrî, yarım saat önce çıkarttığı izleri düşündü ve gülümsedi. “Düşman bu izlerin yanıltma amaçlı olduğunu anlayarak karşı tarafa geçtiğimi sanacak,” dediğinde, insan zekâsının ne denli kıvrak olduğuna yaptıklarıyla şahit oldu. Doğada zayıf olan insanın savunma reflekslerinin inceliğine tanık oluyor; gerçeklerin değiştiği o saliseler tuhafına gidiyordu. Yeni şeyleri keşfettiğine sevinerek, sevincinin farkına bile varamayacak kadar yorgun; yorgunluğu hissedemeyecek kadar da o an nereye gideceğiyle meşguldü kafası. İz çıkartmamaya dikkat ederek, çıkarttığı izleri de silerek üç yüz metre sudan uzak, dibi bir karış kar tutmamış kayanın önünde, çantasını indirerek oturdu. Bu üçüncü kayaydı. Bu kez yanıltma amaçlı değil; orada kalacaktı. Yürürken sanki her şey su gibi üstüne üstüne geliyordu. Yere yığılmış büyük ağaç ile kayanın arasındaki boşlukta, sağ tarafı karın, sol tarafı ise toprağın üstünde kalacak biçimde oturdu. Çantasından çıkarttığı kar elbisesini giydi, o da kar gibi beyazlara büründü. Simsiyah gözleri de olmasa kardan farksız, kıpırtısız duruyordu. Saat dört buçuk olmuştu, sabahın aydınlığını bekliyordu. Ne yorgunluğu, ne açlığı, hiçbir şeyi hissetmiyordu.

Saatlerce yürümüştü; saat yedi buçukta başlamış, tek bir nefes dahi durmadan dört buçuğa kadar yol almıştı. Buna rağmen daha bir saat bile kamp yerinden uzaklaşmamıştı. Birazdan hava

hem de küçük bir ihtimal bile olsa suyu geçebilirdi. Biri onu iteklemiş gibi, kendi de farkında olmadan birden tekrar suyun içinde buldu kendini. Bu seferki yürüyüşü ya ölüm ya da zafer getirecekti. Her koşulda ikisine de razıydı. Suyun ortasına vardı tekrar, artık düşüp suya kapılmak, onunla akmak an meselesiydi. Umurunda değildi ama ya kıyıya varıp geçecek ya da suya kapılıp ölecekti. Zaten suyu geçmese daha kötü olan ölüm onu beklemekteydi.

Bir adım daha ilerledi, düşmemek için kendini zor tutuyordu, ama mutlaka geçecekti. Silahının şarjörünü çıkardı. Şarjörü koynuna bıraktı. Silahını omzundan indirdi, yoksa intihar mı edecekti? Mekanizmayı az çekti, boş kovanın çıktığı yeri eliyle kapattı. Mekanizma geriye gidince, belirli bir hizada mermi boşluk kısmından dışarıya doğru fırladı. Mermisi elinde, şarjörü tekrar çıkardı içine mermiyi koydu. Silahının kolundan tuttu, sıkıttı, suyu geçebilmek için baston gibi kullanacaktı. Klêşinin başını suyun içine daldırdı, silah suyla sürüklenmeye başladı. Hemen yere, namluyu çaktı, içi acıyordu ama mecburdu. Namlu önce çakıllar arasında sendeledi, sarı-mavi bir kıvılcım görünür gibi oldu ama su, sesi de rengi de yutuverdi. Demirin taş çarpan sesi yükseldi. Ardından kuma saplandı. Bir adım daha attı, sallandı, kendini zor tutuyordu, az kalsın silahı suyun içine girip kaybolacaktı. Silahsız olacağı aklına geldikçe korkudan titremeye başladı, hemen silahını omuzuna astı, şarjörü taktı, silahın önüne mermi verdi. Silahından da özür diledi. Bir adım daha atsa ayağı daha havadayken suyun akışına kapılıp gidecekti. Göbeğine yetişmiş su kuşağını ıslatmıştı. Sırtındaki çantasının altı da suyun içindeydi. Ayağının ucunu hafiften yerden kopardı. Belki de bu, hayatındaki son ayak kaldırışıydı ama umurunda değildi. Devam edecekti ki kafasına balyoz düşmüşçesine ayağını yere indirdi. Dişlerini birbirine kenetlemiş, çatılmış kaşları karanlıkta görünmüyordu. “Sen ne yapıyorsun Xeyrî?” Sesinde duygusalca bir kızgınlık vardı. “Suya kapılıp gitsen kim cesedini göreceksin? Belki de parti, ailen ve halk sana ‘ihanetçi’ diyecek. Ama eğer kar olan tarafta şehit düşsen toprak seni koruyacak; hayvanlar cesedini yese de kemiklerin mutlaka kalacak. Arkadaşların

Suyun ortasına varmadan suyun boyu dizini geçmişti. Bir adım daha attı, sağ ayağını atmış, sol ayağını ise kaldırmaya cesaret edemiyordu çünkü su olağan şiddetiyle onu sallıyordu. Her an gittiği yere onu da götürebilirdi. İki-üç adım geri gelip geçtiği yerin biraz aşağısında ilerledi; yukardaki hizaya kadar gitmişti ama su daha fazlasına izin vermiyordu. “Ne pahasına olursa olsun geçeceğim,” dedi. Ama su izin vermeyeceğini, onu her sallayışında dillendiriyordu. Ağlamaklı bir ses tonuyla su ortasında durup sallanıyorken sesini yükselterek, “Neredesin ey Hz. Musa? Asan ile durdur bu suyu geçeyim! Ey doğa, kutsal topraklar, bereketli Amed suları! Değerli ağaçlar, karlar, dağlar, ey taşlar! Duyun beni, çaresizliğimi görün! Bu gece yalnızım, hayal ile gerçek, ölüm ile fani, doğa ile insan arasında gidip geliyor ve ne olduğumu bilemiyorum. Karanlığı aydınlatan ışıklar aşkına, bu akşam bana yardım edin. Yardım edin de bu isyankâr suyu geçeyim.” Ne yalvarmaları ne de duaları kabul olmamıştı. Çokça bahsedilen cinler oraya gelmedi. Hz. Musa bile yardım etmedi ona. Doğanın sesi ise kulağını patlatırcasına yankı yapıyordu; “Doğanın bir parçasısın sen de! Su sun, soğuk bir kar, çamurlu bir toprak, sert bir kayadan ibaretsin. Ölümlü bir fanisin ama asla yok olmayacaksın. Bu gece ağırlayacağımız misafirimizsin, bundan böyle doğanın bir parçasısın. Doğa ile bütünleşmeye aday bir insansın.” Suyun ortasında durup bu sesleri dinlerken, akan su hafiften onu sallıyorken derin düşüncelere dalmıştı. Yine sızlanıp derin bir ‘ah’ çekerek sesini yükseltip;

“Ne olursunuz kardeşlerim, bırakın da geçeyim!” Suyun ortasında durmuş, sağ eliyle klêşine sarılmış, doğa ile sohbete dalmıştı. İstedikini yapmayınca her şeye lanet okuyup, yavaşça geri gelerek sudan çıktı.

Hafiften esen poyraz sağına çarpsa da hissetmiyordu bedeni. Karanlığa dalıp uzaklara gittiğinde, aydınlık bir gelecek bulma umuduyla etrafa göz gezdirdi. Her taraf kardı, kar o an çaresizlik ve ölüm demekti gerilla için. O da sinirlendi, beyin damarları çatlamak üzereydi, düşünce sistemi allak bullak oldu, kendini sakinleştirmeye çalışıyordu. Suyu geçmezse zaten karda donup ölecekti. Karda ölse hayvanlar cesedini yiyecek, kemikleri bile bulunmayacaktı. Hiç olmazsa suda gitse ‘bir ihtimal cesedim bulunur’ diye düşünüyordu,

aydınlanacak, karanlık sona erecekti. Gözlerini kapatıp, içinden, sadece kendisinin duyabileceği bir dilek okudu: “Havalar aydınlansın,” dedi, gecede gri görünen dudakları kıpırdıyordu. “Havalar aydınlansın, gece bitmeden, karanlıklar sona ersin. Gündüz olsun, bu gördüklerim lanetli bir rüyadan ibaret olsun. Aydınlıkla beraber gözümü açtığımda, bu kâbus sona ersin,” dedi ve gözlerini yumdu. Yattı mı, sabahı mı bekliyordu, kendi de bilemedi. Saat beş buçuk civarı olmuş, karanlık yerini aydınlığa bırakmıştı. Aynasını çıkartıp gözlerine baktı. Açıp kapattığı gözleri, ona rüyada olmadığını söylüyordu.

“Yaşadıklarım rüya olmadığına göre birazdan düşman gelecek,” dedi. Saliseler ilerlediği halde ne ses duydu ne de helikopter geldi. Bir ara kuş cıvıltılarının sesi gelse de, kuşları göremediği için ‘psikolojiktir’ diyerek inanmadı.

Yalımlarını, karın üstüne dağıtarak gözleri kesen güneşin ışınları, karı renk cümbüşü haline getirmişti. Genç gerilla ise bazen gülüyor, bazen kızıyor, bazen de neler olup bittiğini anlamak için etrafına göz gezdiriyordu. Sağ tarafına bakınca yanında oturup ona gülümseyerek bakan Botan’ı gördü. İçerisinde bir sevinç tufanı koptu. Nuh’un tufanı onunkinin yanında sadece mitolojik bir efsaneydi. Sevinci kısa sürdü. Çığlık atıp, “Rüyadan uyandım işte, Botan arkadaş yanımda,” diyecekti ki, kendisi karın üzerinde uzanmasına rağmen, yanındaki Botan’ın toprak üzerinde oturduğunu görünce, Botan kayboldu. “Ben kimim?” diye sessiz bir çığlık attı. “Ben kimim? Rüya mı, hayal mi, gerçek midir? Nedir bu yaşadıklarım?” derken, askerler gelmediği için umutları artmıştı. “Rüya olmasaydı şafakla birlikte düşman gelirdi,” dedi. Ama inanacağı bir şey yoktu o an, ne sığınakta gördüklerine inanıyordu, ne de bir görünüp bir kaybolan, “Botanı, gördüm” diyebiliyordu. “Bana gerçekleri sadece benim dışımda biri söyleyebilir. O zaman o

ne söylerse ona inanırım.” Tüm olanları ertelemek mi istiyordu? O da bilmiyordu.

Sağ tarafı çamurlu toprak üstünde, buz gibi bedenini kesiyor, sol tarafı ise karın üstünde onu donduruyordu. Genç savaşçının dikkati ise onun dışında çıkacak bir seste idi. Kulaklarıyla değil, yüreğiyle dinleyecekti. Behzat arkadaşından aldığı radyoyu çantasından çıkarttı. İçi titreyerek ve heyecanla radyoyu açtı, Mezopotamya radyosunun kayıtlı olduğu bir rakamlı düğmeye bastığında, ıslanmış radyo ekranının kararmış olduğunu gördü. Mezopotamya radyosu yazısından salt ‘mez’ kalmıştı. Kendine kızdı. “Ben ne biçim bir insanım? Behzat’ın radyosuna sahip çıkamadım,” dedi. Kulağını radyodan gelen sese verdi, içindeki zelzelenin sesini duyuyordu. Acaba radyo ne diyecek, dış dünya ona neler söyleyecekti. Hayal veya rüya olmazsa, şimdi dünya duymuştu. Açtığı Mezopotamya radyosu şarkı söyleyince, kızarak “Dünyadan haberi yok, şarkı söylüyor” dedi ve kapattı radyoyu. O da beklediği haberi vermemişti, “Haberi bırak, bir şey bilmiyor,” dedi. Kefiyesi ile radyosunu temizleyip çantasından çıkarttığı bir poşetin içine koydu. “Radyomu temiz tutmalıyım. Yarın tekrar dinler olayı anlarım,” diyerek, bir gün sonra dinlemek üzere çantasına yerleştirdi.

Saat dokuz civarıydı, genç gerilla hala neler olup bittiğini bilmiyor gibiydi. Bir avuç kalmış zayıf bedenıyla başını önüne indirdi, “Xeyrî, yoldaşların şehit olmuş. Sen artık yalnızsın. Militanlar zor günlerde belli olur, güçlü olmalı, kendine gelmelisin.” Genç gerilla, dağlara gelirken bütün zorlukları hesaplamış, tam bir yıl boyunca, “Soğuğa dayanabilir miyim?” diye gerillaya katılımını geciktirmiş, yapabileceğine kendini ikna ettikten sonra katılmıştı. “Bu uğurda en çok üç ay bile yaşayıp ölsem benim için şereftir,” diyordu. Onun inanmak istemediği, yoldaşlarının yanı başında uykularında ihanet ile vurulmuş olmalarıydı.

“Evet,” dedi; “Güçlü olmalıyım, güçlü olmalıyım ki ayakta kalabileyim.”

İçinde bulunduğu gerçeklerin içerisinde, varlığının farkına varıncadır ki aç olduğunu, bir gündür yemek yemediğini anlayıp, şaşırmış gibi, “Ben niye sığınaktan ekmek ve yemek çıkartmadım

yeni bir şey gelmiş gibi umudu sönmeden, “Yok,” dedi. Yalnız kalan insan, bir değil birkaç tedbir üst üste almalıydı. Onun yalnızken gördükleri topluyken fark edilmeyebilirdi. İnsanların her durumda da anlayabileceği farklı bir şey daha yapıp kaybolsa da görünmesini sağlayacaktı. “Gittiğim her yere kendimi ait bir şeyler bırakmalıyım ki, arkadaşlarım beni aramaya geldiklerinde cesedimi görmeseler de belli bir güne kadar yaşadığımı, düşmana teslim olmadığımı anlasınlar ve beni şehit ilan etsinler” deyip, çantasının kayışından bir parça koparıp, taşın altına görünecek bir biçimde bıraktı. Dürbünü alıp suyu geçebileceği geniş bir yer aramaya koyuldu. Aradan çok zaman geçmeden aradığı yeri bulmuştu. Bulduğu yerden geçmek için zamanın biraz daha geçmesini beklemek zorundaydı. Kendini dinç ve güçlü hissetmeye başladı. Onu dinç kılan o zorunluluk hissiydi. Saat beşe geliyordu, kalkma vakti gelmişti. O an, onun için her şeyden daha değerli olan silahını alıp kendini aşağıya bıraktı.

Uzaktan keşfettiği yerde su ikiye ayrılıyor; akış şiddeti azalıp iki yana açılıyordu. Berrak suyun dibindeki rengârenk taşlar suyun rengine şekil vermiş, çekici kılınmıştı. Sanki ilk günün sabahı suyun kenarında kalmış, bugün de suyun kenarından ilerleyerek köye doğru gitmiş gibi iz çıkartmaya başladı. İzlerini bir yerde bıraktıktan sonra suyun içine girip geri gelerek suyu geçeceği yere tekrar geldi.

Yanılma taktiği bitince, gündüz de yerini karanlığa bırakmıştı. Yarın bir ordu peşine düşecek, onu öldürmek, olmasa da sağ yakalamak isteyeceklerdi. Xeyrî, önündeki suya baktıkça dün gece olanlar gözünde tekrarlanıyor, su korkusu çoğalıyor, suyun sesi bile onu ürkütüyordu. Ama biliyordu ki suyu geçmemek korkunç olurdu. Kaldığı tarafta her yerde iz çıkartmıştı, izlerin iyi tarafı hangisinin gerçek, hangisinin yanılma amaçlı olduğunun belli olmamasıydı. Gerçek olan yanılmaya, yanılma olansa gerçeğe benziyordu, hepsi iç içe, kafa karıştırıyordu. Gücünü toparlayıp adımını suyun içine attı. Soğuğa dair hiçbir şey hissetmiyorlardı. Ayağını üç-dört santim yerden kaldırıp ileriye götürerek, uygun ve kaygan olmayan bir yere bırakıp o ayak sağlam olduktan sonra diğer ayağını kaldırıp indiriyordu. Bu yöntemi daha önce arkadaşları ona öğretmişlerdi.

farksız duran ayağında kan kalmamıştı. Yara almış yerler, üstüne su damlası düşmüş peçete gibiydi. Şekilden şekle girmiş ayak parmakları kopacak gibi duruyorlardı. Dizden aşağısını, ayak ve bacağı hissetmiyordu. Çorabının suyunu boşaltana kadar gücü yettiğince sıktı, sıktı ve ayağına geçirdi. Diğer ayağını o halde görmeye tahammülü yoktu; hem de artık gücü kalmamış, yorulmuştu; diğerini çıkartamadı.

Toparlanıp, otuz-kırk metre etrafını keşif ede ede kendini aşağıya, suya yakın bir yere bıraktı. Sirtından indirdiği çantasının üstüne oturduğunda, saat dört olmuştu. Çamurlu ıslak çantası, altında ezildi. İçinde bir şeyler vardı ama neydi bilmiyordu, ekmek olmadığı kesindi. Başka bir şey olsa ne olurdu. Erteleyecekti şimdilik, durumu iyiydi. Geçmek bilmeyen zamanı bihaber geçirebilmek için elinde tuttuğu yaprağın içine reşi, Muş tütününü koyup sarmaya başladı.

Filozofların düşündüklerini yeni yaşayan bir derviş gibi konuşmaya başladı “Bu dünya nasıl bir dünya? İnsan demek ne demektir? Yaşamak nedir, nasıldır? Nasıl yaşanılır? Daha iki gün önce kendimden ne kadar da emindim. Ben bir yana ordular bir yana diyordum. Demek ki insan, gücünün çoğunu etrafından alıyor, şu halime bak! Şimdi şehit olursam tekmilimi partiye verecek insan bile yok yanımda,” dedi kaşları çatılmış, yüz hatları gerilmiş bir halde. Öfkeyle dolmuş gözlerini Hêlîn’e çevirince gözleri umutla doldu. “Ama şuna inanıyorum...” diyerek yüzünü okşadı, eliyle yüzünü ısıtacak ki eli yüzünden daha da soğuktu. Sonra devam etti; “İnsanlar beni görmese de, kemiklerimi hayvanlar yiyip bitirse de şahitlerim var. Yürüyüşte beni zorlayan karlar eriyip toprakları sulasa da, vücudumda darp izleri bırakan büyük taşlar, direnç ve irademi kırmak isteyen sular, büyük değerler önünde ihanet etmeyip şehit düştüğümü insanlara, partiye ve yoldaşlarıma hissettirecekler. Uzayıp giden Toros, Hêlîn, Berbiheyv dağları şahidimdir, Eskar’ın, Şinak’ın derinliklerindeki mağara benim tanıgımdır, Dorşîn tarihimdir.” dedi. Umudunu yaşayanlara tanık olmuş dağlara ve yalnızlığına şahit olacak doğaya bağlıyordu. İçindeki ‘ya kaybolup bulunmazsam’ korkusuna verdiği bir cevaptı bu. Ardından aklına

ki?” dedi. Sesli konuşuyordu, yanında biri varmış da ona soruyormuş gibi. Kendisini şaşırtan bu sorusuna yine o cevap verdi. “O durumda ekmek, yemek kimin aklına gelirdi ki?” Gerçek ile hayal dünyasında bir süre dolaştıktan sonra Bilal’den aldığı saate baktı. Saat 9 Mart’ı gösteriyordu. “Bugün yalnızlığımın ertesi sabahının birinci günündeyim.” dedi.

Radyosuna sahip çıkamamıştı. “Ama dürbünümü korumalıyım,” diyordu. Şimdi koskoca dünyada ona sadık olan, yardım edebilen tek dostu, güneşin yalımlarından sonra dürbünüydü. Dürbün, uzağı yakın edendi, göremediklerini gösterendi. Etrafındaki arazinin derinliklerini keşfe dalmak için dürbünü gözlerine götürdüğünde, o dürbünü canlı, yaşadıklarını hisseden, onu anlayan ama sadece dili olmayan bir canlı olarak kendisiyle taşıyordu. Bu anı derinliğine yaşarken, bir gerillanın bir gerillaya ne kadar ihtiyaç duyduğunu anladı. Dürbün gözlerinin önünde, araziye bakıp uzaklarda gördükleriyle konuşuyordu sanki. “Yanımdaki arkadaşın senin gözündür görüyor, kulağın olup işitiyor, duygu olup duygulandırıyor, sevgi olup sevindiriyor, bazen üzse de güçlendiriyor,” dedi.

Hêlîn Dağı’na kenetlendi gözleri. Amcasının kızını hatırladı. Onun da ismi Hêlîn’di. Amcasının kızı, ismini bir gerillanın kız kardeşinden almıştı. Köyleri yakıldıktan sonra göç ettikleri Kurtalan’da, oğlu gerilla olan bir öğretmenin kızına verdiği isimdi. O Hêlîn bir gün ağabeyi dağlarda çaresiz, yuvasız kalınca bu Hêlîn ismi ona yuva olacaktı. Onlar buna inandığı için ismini Hêlîn yapmıştı. Şimdi Hêlîn Dağı’nın kendisi genç gerillanın karşısında boynunu bükmüş, Xeyrî’ye gerçek bir ana gibi ‘gel’ diyordu. Karsız yamacıyla çekici, tanrıça duruşuyla merhametli görünüyordu. Göğsü genelde çıplaktı ama küçük vadilerinin içerisinde bir insanın dibinde saklanabileceği kadar küçük ağaçlar vardı.

Oraya ulaşabilse Hêlîn ona da yuva olur, ölümden kurtarırdı onu. Lakin dünyada hiçbir şey bedelsiz değildi. Hêlîn’e gidebilmek için, Kelasor’dan gelerek Sümertax köyünü geçtikten sonra, Eskar’la vedalaşıp Pasûr’a doğru akıp giden suyu kesmek zorundaydı. “Bugün mutlaka oraya geçmeliyim,” diyordu da başka bir şey

demiyordu. Bugün operasyon olmamıştı ama yarın mutlaka operasyon olacaktı. Hêlîn yamacına gitse sığınağı gözetleyebilecek, neler olup bittiğini anlayacak, operasyonu takip edebilecekti. Hêlîn'e geçemezse ne sığınağı gözetleyebilir, ne de ekmek bulabilmek için neler olup bittiğini bilmediği köye gidebilirdi. Köyü keşfedebileceği Hêlîn de olmasa gidemezdi. Köye ulaşamazsa da kardan olmasa bile açlıktan ölürdü. "Mutlaka yaşamalıyım," diye mırıldanmaya başladı. Oturduğu karın ortasında donmuş bir halde derin bir, "Offf!" çekti. Çenesinin düştüğü göğsünü gerdi, başını kaldırdı, Hêlîn'in yamacına baktı. Bir süre öylece daldı, sonra harfleri birleştiren kelimeler dudaklarından döküldü. "Hayatıma mal olsa da sana geleceğim," dedi.

Gün öğleni bulmuş, hala ne insan, ne kuş, ne helikopter sesi vardı. Kara çarpan güneş ışınları gözlerini kesiyordu. Güneşle karın içerisinde biraz ısınınca uyku bastı ama açtı, açlık uykudan daha ağır basıyordu. Bir gün ve bir gece yemek yememiş, kar ve su içerisindeydi. Açlığını bastırmak için sadece bir kutu kalan tütününü çıkarttı. Ne kadar yalnız kalabileceğini bilemiyordu. O yüzden tütün ve yaprağını az harcamalıydı. Hem açlığını bastırmak hem de zaman geçirsın diye sigara yaprağını ikiye ayırıp ince bir sigara sarmaya başladı. İki yudumluk sigarasını içerken, mağaradayken, her arkadaşı için onar tane şeker bantlayıp zor günler için dağıttığını hatırladı. Kendisine de almış olmalıydı. Çantasını karıştırınca bulduğu şekerler onu sevince boğdu. Artık on tane şekeri vardı. "İdareli kullanmalıyım ki bitmesin," dedi. Daha önce ağzı tatlansın diye yediği şekerleri, şimdi de yaşayabilmek için günde bir, en çok iki tane yeme kararı aldı.

Bir şekeri yedikten sonra yine ince bir sigara sardı. Uykusuzluktan gözleri kaydı. Elinde olmadan kendinden geçmiş, uzanarak yatmıştı. Yıllarca ağır uykusu yüzünden eleştiri alan genç gerilla, şimdi de uyku ağırlığı diye bir şey olmadığını keşfediyordu. Aralıklarla uyanıyor, en hafif bir sesle gözleri açılıyordu. Saat üçte son kez gözlerini açtığında, "Akşam Hêlîn yamacına geçebilmek için etrafımı ve sudan geçebileceğim geniş bir yeri keşfetmeliyim," dedi. Kendini güçlü hissetse de onu kasıp kavuran duygularını

gemleyemiyordu. "Ya yalnızlığım uzun sürerse..." diye başlayan, cevabı belirsiz sorular art arda diziliyordu. Arkadaşları, olaydan birinin kurtulup kurtulmadığını bilebilecekler miydi? Bilseler, ta Muş güneyinden bu karda onun için gelecekler miydi? "Tabii ki gelecekler," dedi. "İki günlük yalnızlık bana yıllar kadar uzun geldi. Ben arkadaşlarımı hissettiğim gibi onlar da beni hissediyorlar. Zaten beni bu yaşama bağlayan da bu." diye düşündü.

Berbiheyv'i beyaz bir örtü gibi saran karlara taraf bakıp, derinden bir nefes aldı. Xeyrî, "Arkadaşlar istese de bu karda gelemeyiz," deyince kara olan sitemi arttı. Sitemini içine gömdü tekrar. "Güçlü olmalısın," dedi kendine, başını eğdi, vücuduna dokundu. Bedenini yokluyor gibiydi, milyonlarca hücrelerinden her biri bir insan gibi olmuş, ona farklı şeyler söylettirmek istiyordu. "Kusura bakmayın," dedi. Bedenini yoklayıp bakarak; "Benim direnerek başarmak dışında hiçbir şansım yok," Bu düşüncelerinden sıyrıldığı gibi Hêlîn Dağı'nın derinliklerini incelemeye başladı.

Goma Dayıka'dan gelip Hêlîn Boğazı'ndan aşağılara doğru onu aramak için inen Nimet'i, dürbünü gözlerinin önüne almadan tanıdı. Güneyde komutanı olan Yılmaz, Nimet'in yalnız kaldığını söylemesinden olacak, "Nimet yalnızlığı bildiği için kendi geldi," diyerek gülümsedi. Hêlîn yamacında beliren Nimet, bir süre sonra kayboldu. Karlar eriyip su olduğunda, taşan dereler geçit verdiğinde, köylülerle radyoya anons verecekti. Anonsu da önce kendisi, sanki Nimet onu duyuyormuş gibi defalarca fısıldadı. "Hevalê Nîmet, heval Xeyrî li benda te ye, xwe zû bigihîne heval Xeyrî,"¹ diye anonsunu harf harf, cümle cümle düzenledi, hazırladı, tekrarlardı.

Sonra ayaklarına dokundu, onlarla sesli konuşuyordu; "Size iyi bakmalıyım, yoksa yanarsınız." Sağ ayağındaki ayakkabıyı çıkarttı. Kar için giydiği naylon yırtılmıştı, çoraplarını da çıkardı. Kardan

¹ Nimet yoldaş, Xeyrî arkadaş seni bekliyor, çabuk yetiş ona